

การศึกษารวบรวมภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส

นางสาววัฒนาพร คงทัพ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-1866-3

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF HUMAN FIGURE DRAWING OF AUTISTIC CHILDREN AGES NINE TO TWELVE YEARS
OLD BY USING GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST

Miss Vattanaporn Kongtup

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education

Department of Art, Music and Dance Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2005

ISBN 974-14-1866-3

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้
แบบทดสอบการวาดภาพกูดฮันท์-แฮร์ริส

โดย

นางสาววิฒนาพร คงทัต

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

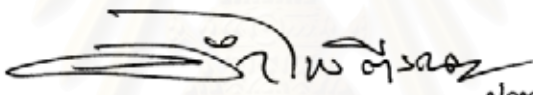
อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารบัณฑิต

..... คณะบดีคณะกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พทุทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ)

สถาบันพัฒนศิลป์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัฒนธรรม คงทัฬห : การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (A STUDY OF HUMAN FIGURE DRAWING OF AUTISTIC CHILDREN AGES NINE TO TWELVE YEARS OLD BY USING GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. สุลักษณ์ ศรีบุรี, 164 หน้า. ISBN 974-14-1866-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกอายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กออทิสติกที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก ในปีการศึกษา 2548 อายุ 9-12 ปี จำนวน 40 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) 2) แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศชาย อายุ 9-12 ปี ได้คะแนนในการวาดภาพผู้ชายมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพตัวเอง และภาพผู้หญิงตามลำดับ, การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศหญิง อายุ 9-12 ปี ได้คะแนนในการวาดภาพตัวเองมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพผู้หญิง และภาพผู้ชายตามลำดับ
- 2) ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายและภาพตนเองของเด็กชายมากที่สุดคือ ตา, ปาก และแขน และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ การรำเลียง, ผม (ต้องแสดงให้เห็นแสงเงาหรือรอยหวี), สัดส่วนของเท้าที่เหมือนจริง, ภาพด้านข้าง และการเคลื่อนไหวของขา, ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิงของเด็กชายมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา และผม และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ รูปแบบรองเท้า และน่อง
- 3) ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเองของเด็กหญิงมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ น่อง, ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายของเด็กหญิงมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา, ปาก, ผม, แขน, ขา, เท้า และแขนขา 2 มิติ และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพชาย คือ รอยย่นของกางเกง, ผม (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยหวี), นิ้วหัวแม่มือ, สะโพก, หัวเข่า, สัดส่วนเท้าที่เหมือนจริง, สัดส่วนของศีรษะ, รูปร่างของศีรษะ, เส้นผม, ภาพด้านข้าง, การเคลื่อนไหวของขา และการสเก้ตภาพ
- 4) พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี พบว่า พฤติกรรมที่พบมากที่สุดเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ คือ วาดภาพตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง, พฤติกรรมที่พบมากที่สุด ขณะวาดภาพ คือ ทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน และพฤติกรรมที่พบมากที่สุด เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ คือ วางงานทิ้งไว้แล้วไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเป็นการสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของตัวเด็กที่มีต่อตัวเอง และผู้อื่น รวมทั้งบ่งบอกถึงปัญหา และความต้องการของเด็ก ครูจึงสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอน เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกแต่ละคน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด และสามารถพัฒนาให้เขามีความสามารถพิเศษทางศิลปะและการวาดภาพเท่าที่จะพัฒนาได้ต่อไป

ภาควิชา... ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา
สาขาวิชา... ศิลปศึกษา
ปีการศึกษา... 2548

ลายมือชื่อนิสิต... วัฒนธรรม คงทัฬห
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา...

##4683746927 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: HUMAN FIGURE/ AUTISTIC CHILDREN/ GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST

VATTANAPORN KONGTUP : A STUDY OF HUMAN FIGURE DRAWING OF AUTISTIC CHILDREN AGES NINE TO TWELVE YEARS OLD BY USING GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST. THESIS ADVISOR: ASSIST.PROF.SULUK SRIBURI.Ed.D.,164 pp. ISBN 974-14-1866-3.

The purpose of the study was to study the drawing ability of autistic students aged between 9-12. The using Goodenough-Harris Drawing Test. The research sampling were 40 autistic children aged 9-12 years old in full-day regular class and special class in formal school in academic years 2548 BC. The research instruments were

1) Goodenough-Harris Drawing Test (1963) 2) The Drawing observation test. The data were analyzed by means, standard deviations and percentage.

The research finding were revealed that

1) Male autistic children aged between 9-12 got highest scores in a man picture, followed by a self- portrait and a woman picture respectively. Female autistic children aged between 9-12 got highest scores in a self-portrait, followed by a woman picture and a man picture respectively.

2) The characteristics which occurred the most frequently in a man picture of male children were eyes, mouth, and arms. On the other hand, the characteristics which were not presented were eye detail: glance, the hair shaded to show part or having been combed or brushed, the feet perspective, the profile picture, and the leg movement. The characteristics which occurred the most frequently in a woman picture of male children were a head, eyes and the hair shaded to show part or having been combed or brushed. On the other hand, the characteristics which was not presented was calf of leg.

3) The characteristics which occurred the most frequently in a woman picture of female children were a head and eyes. On the other hand, the element which was not presented was calf of leg. The characteristics which occurred the most frequently in a man picture of female children were a head, eyes, mouth, hair, arms, legs, feet and limbs in two dimension. On the other hand, the characteristics which was not presented was projection of chin show; chin clearly differentiated from lower lip, the hair shaded to show part or having been combed or brushed, opposition of thumb shown, hip, knee joint shown, the feet perspective, proportion head, directed lines and form: head outline, the costume complete, the profile picture, leg movement and the sketching technique.

4) The most frequently-found behavior of autistic children aged between 9-12 when ordered to do the test was to draw a picture according to their thoughts and experience. The most frequently-found behavior when drawing was working continually without going somewhere else. And the most frequently-found behavior when the work finished was to leave the drawing and turned to other activities.

The human figure drawing of autistic children reflected both their feelings and their thoughts about themselves and the others. It also showed their problems and their needs as well. Therefore, teachers should bring their knowledge and understanding of autistic children to apply to the instructional management, for making the instructional media and selected the teaching method which were suitable for each learning style of each autistic children in order to help them learned as much as they could and they would develop their ability in working art and drawing as good as possible.

Department.....Art, Music and Dance Education.....
Field of study...Art Education.....
Academic years.....2005.....

Student's signature.....*Vattanaporn*.....
Advisor's signature.....*Suluk*.....

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้ แบบทดสอบการวาดภาพกูดอินโฟ-แฮร์ริส
โดย	นางสาววัฒนาพร คงทัพ
สาขาวิชา	ศิลปศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณะบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ปิยะชาติ แสงอรุณ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วัฒนาพร คงทัพ : การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (A STUDY OF HUMAN FIGURE DRAWING OF AUTISTIC CHILDREN AGES NINE TO TWELVE YEARS OLD BY USING GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST) อ. ที่ปรึกษา : ผศ.ดร. สุลักษณ์ ศรีบุรี, 164 หน้า. ISBN 974-14-1866-3.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกอายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กออทิสติก ที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ และห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก ในปีการศึกษา 2548 อายุ 9-12 ปี จำนวน 40 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

2) แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหา ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า

1) การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศชาย อายุ 9-12 ปี ได้คะแนนในการวาดภาพผู้ชายมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพตัวเอง และภาพผู้หญิงตามลำดับ , การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศหญิง อายุ 9-12 ปี ได้คะแนนในการวาดภาพตัวเองมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ภาพผู้หญิง และภาพผู้ชายตามลำดับ

2) ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายและภาพตนเองของเด็กชายมากที่สุดคือ ตา, ปาก และแขน และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ การขำเสียง, ฝ่าม (ต้องแสดงให้เห็นแสงเงาหรือรอยหวี), สัดส่วนของเท้าที่เหมือนจริง, ภาพด้านข้าง และการเคลื่อนไหวของขา, ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิงของเด็กชายมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา และฝ่าม และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ รูปแบบของเท้า และน้อง

3) ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเองของเด็กหญิงมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ น้อง, ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายของเด็กหญิงมากที่สุดคือ ศีรษะ, ตา, ปาก, ฝ่าม, แขน, ขา, เท้า และแขนขา 2 มิติ และลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพชาย คือ รอยยื่นของคาง, ฝ่าม (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยหวี), นิ้วหัวแม่มือ, สะโพก, หัวเข่า, สัดส่วนเท้าที่เหมือนจริง, สัดส่วนของศีรษะ, รูปร่างของศีรษะ, เสื้อผ้า, ภาพด้านข้าง, การเคลื่อนไหวของขา และการสังเกตภาพ

4) พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี พบว่า พฤติกรรมที่พบมากที่สุดเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ คือ วาดภาพตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง, พฤติกรรมที่พบมากที่สุด ขณะวาดภาพ คือ ทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน และพฤติกรรมที่พบมากที่สุด เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ คือ วางงานทิ้งไว้แล้วไปทำกิจกรรมอย่างอื่น

การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเป็นการสะท้อนให้เห็นความรู้สึกนึกคิดของตัวเด็กที่มีต่อตัวเอง และผู้อื่น รวมทั้งบ่งบอกถึงปัญหา และความต้องการของตัวเด็ก ครูจึงสามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดทำสื่อการสอน เลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กออทิสติกแต่ละคน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด และสามารถพัฒนาให้เขามีความสามารถพิเศษทางศิลปะ และการวาดภาพเท่าที่จะพัฒนาต่อไปได้

ภาควิชา...ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา.....ศิลปศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา .....2548.....

##4683746927 : MAJOR ART EDUCATION

KEY WORD: HUMAN FIGURE/ AUTISTIC CHILDREN/ GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST

VATTANAPORN KONGTUP : A STUDY OF HUMAN FIGURE DRAWING OF AUTISTIC CHILDREN AGES NINE TO TWELVE YEARS OLD BY USING GOODENOUGH-HARRIS DRAWING TEST. THESIS ADVISOR: ASSIST.PROF.SULUK SRIBURI.Ed.D.,164 pp. ISBN 974-14-1866-3.

The purpose of the study was to study the drawing ability of autistic students aged between 9-12. The using Goodenough-Harris Drawing Test. The research sampling were 40 autistic children aged 9-12 years old in full-day regular class and special class in formal school in academic years 2548 BC. The research instruments were

1) Goodenough-Harris Drawing Test (1963) 2) The Drawing observation test. The data were analyzed by means, standard deviations and percentage.

The research finding were revealed that

1) Male autistic children aged between 9-12 got highest scores in a man picture, followed by a self- portrait and a woman picture respectively. Female autistic children aged between 9-12 got highest scores in a self-portrait, followed by a woman picture and a man picture respectively.

2) The characteristics which occurred the most frequently in a man picture of male children were eyes, mouth, and arms. On the other hand, the characteristics which were not presented were eye detail: glance, the hair shaded to show part or having been combed or brushed, the feet perspective, the profile picture, and the leg movement. The characteristics which occurred the most frequently in a woman picture of male children were a head, eyes and the hair shaded to show part or having been combed or brushed. On the other hand, the characteristics which was not presented was calf of leg.

3) The characteristics which occurred the most frequently in a woman picture of female children were a head and eyes. On the other hand, the element which was not presented was calf of leg. The characteristics which occurred the most frequently in a man picture of female children were a head, eyes, mouth, hair, arms, legs, feet and limbs in two dimension. On the other hand, the characteristics which was not presented was projection of chin show; chin clearly differentiated from lower lip, the hair shaded to show part or having been combed or brushed, opposition of thumb shown, hip, knee joint shown, the feet perspective, proportion head, directed lines and form: head outline, the costume complete, the profile picture, leg movement and the sketching technique.

4) The most frequently-found behavior of autistic children aged between 9-12 when ordered to do the test was to draw a picture according to their thoughts and experience. The most frequently-found behavior when drawing was working continually without going somewhere else. And the most frequently-found behavior when the work finished was to leave the drawing and turned to other activities.

The human figure drawing of autistic children reflected both their feelings and their thoughts about themselves and the others. It also showed their problems and their needs as well. Therefore, teachers should bring their knowledge and understanding of autistic children to apply to the instructional management, for making the instructional media and selected the teaching method which were suitable for each learning style of each autistic children in order to help them learned as much as they could and they would develop their ability in working art and drawing as good as possible.

Department Art, Music and Dance Education

Student's signature _____

Field of study Art Education

Advisor's signature _____

Academic years 2005

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุลักษณ์ ศรีบุรี อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ความคิดเห็น และกำลังใจในการวิจัยด้วยดีตลอดมา ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และ รองศาสตราจารย์ ปิยะชาติ แสงอรุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ และสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 ท่าน ที่กรุณาใช้เวลาในการตรวจเครื่องมือ และวิเคราะห์ภาพของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งคำแนะนำที่มีประโยชน์ต่องานวิจัยเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณโรงเรียนต่างๆ ที่อำนวยความสะดวก ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล ช่วยให้การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และบุคคลในครอบครัว ที่สนับสนุนในด้านการศึกษา ทั้งทางด้านกำลังทรัพย์ และกำลังใจในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ ภาควิชาศิลปศึกษา และทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ รวมทั้งคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ท้ายนี้ ส่วนดีและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ครูอาจารย์ บุพการี และบุคคลที่เกี่ยวข้องในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
1.3 กลุ่มตัวอย่างประชากร.....	6
1.4 คำจำกัดความ.....	7
1.5 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 บุคคลออกทิสติก.....	10
2.2 การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ.....	22
2.3 การวาดภาพของเด็ก.....	33
2.4 การวาดภาพคน.....	45
2.5 แบบทดสอบการวาดภาพ.....	54
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	68
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 การศึกษารวบรวมข้อมูล.....	78
3.2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	78
3.3 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ.....	105

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	121
ภาคผนวก.....	129
ภาคผนวก ก.....	130
ภาคผนวก ข.....	133
ภาคผนวก ค.....	145
ภาคผนวก ง.....	150
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	164

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. ขั้นตอนการวินิจฉัยและการประเมินเด็กออทิสติก.....	19
2. ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาระดับประถมแก่เด็กออทิสติก.....	24
3. รูปแบบการจัดการเรียนร่วม.....	27
4. โรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	79
5. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการตรวจให้คะแนน.....	84
6. สถานภาพทั่วไปของเด็กออทิสติกที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	88
7. คะแนนการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง ของเพศชาย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	89
8. คะแนนการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง ของเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	90
9. ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตัวเอง ของเพศชาย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	91
10. ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง ของเพศชาย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	94
11. ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง ของเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	97
12. ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ของเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	99
13. พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2.....	103

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1. ภาพตัวอย่างของการวาดภาพคนของเด็ก ดีสเล็กเซีย.....49
2. ภาพตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก.....50

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศของทุกประเทศเป็นที่ยอมรับกันว่าทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศคือ ทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากคนนับได้ว่าเป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการพัฒนาประเทศในทุกด้าน การพัฒนาคนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาตามศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และทักษะฝีมือ เพื่อให้เป็นคนดี มีคุณธรรม มีสุขภาพพลานามัยที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2540) ดังนั้นในทุกๆ ประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการลงทุนทางการศึกษาเพราะเป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาประชากรของประเทศให้มีคุณภาพตามที่ตั้งไว้จะได้เป็นกำลังและทรัพยากรที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

การจัดการศึกษานานาชาติต่างมีเป้าหมายสำคัญร่วมกันที่จะปลูกฝังเยาวชนที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไปในภายภาคหน้าให้เป็นคนที่สมบูรณ์แบบเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของชาติ (สุลักษณ์ ศรีบุรี, 2534) รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังจะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 10 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมองเห็นความสำคัญกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษและเด็กด้อยโอกาส เพื่อให้เขาเหล่านั้นเติบโตเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้โดยไม่เป็นภาระแก่สังคม (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2540)

ศิลปศึกษาเป็นศาสตร์ทางการศึกษาที่มีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เยาวชนมีพัฒนาการที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกๆ ด้าน กิจกรรมศิลปศึกษานับว่าเป็นงานที่ส่งเสริมเป้าหมายหลักประการสำคัญของการศึกษาคือ การสร้างเสริมคุณค่าของชีวิตในแง่ของความงาม การแสดงออกจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของมนุษย์ (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา, 2523) เด็กที่ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและครูให้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระเสรีตามความถนัดและความสนใจในจินตนาการของตนเอง จะทำให้เด็กเจริญเติบโตไปพร้อมกันทั้งร่างกายและจิตใจ (เลิศ อานันทนนะ, 2523) เพราะศิลปศึกษาส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในด้านต่างๆ เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรม เด็กจะมีประสบการณ์ทางสุนทรีย์ภาพ, การสร้างสรรค์ และเทคนิค

การทำงาน จะช่วยให้เด็กเจริญด้านอารมณ์ สังคม สติปัญญา และความคล่องแคล่วในการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายให้สัมพันธ์กับความคิดและการแสดงออก (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2520) อีกทั้งเด็กได้ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง เป็นการเสริมสร้างให้เด็กมีพฤติกรรมอันดี ยังสามารถกล่อมเกลากิจกรรมที่เป็นปัญหาบางอย่างของเด็กได้ทำให้เด็กรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากกิจกรรมทางศิลปะสามารถส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้านตลอดจนช่วยเหลือหรือขจัดความรู้สึกด้อยค่าในตัวเด็กให้หมดไป เป็นการเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับตัวเด็กไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ

ศิลปศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาฟื้นฟูสภาพจิตใจ อารมณ์ สังคม และร่างกายของเด็กพิเศษได้ (Francesco, 1950) และกิจกรรมศิลปศึกษายังมีส่วนช่วยบำบัดความผิดปกติทางจิตดังที่ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523) ได้กล่าวไว้ว่า

1. กิจกรรมทางศิลปศึกษาเป็นกิจกรรมที่ช่วยผ่อนคลายอารมณ์ที่เคร่งเครียด, ความรู้สึก โกรธ ก้าว และความวิตกกังวล และช่วยส่งเสริมด้านสุนทรียภาพ และความคิดสร้างสรรค์
2. กิจกรรมทางศิลปศึกษาช่วยขจัดความรู้สึกด้อยค่า ไม่สมปรารถนา ความไม่มั่นใจ ความขลาดอาย ความบกพร่องด้านต่างๆ เพราะเด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาเท่ากับเป็นการระบายความทุกข์ให้ลดน้อยลง
3. กิจกรรมทางศิลปศึกษาช่วยให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของเด็ก การแสดงออกทางศิลปะของเด็กสื่อให้เห็นถึงเรื่องราวและสิ่งที่อยู่ภายในใจ

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กจึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาวะทางอารมณ์และความรู้สึกที่มีผลกระทบมาจากสิ่งต่างๆ โดยเด็กจะถ่ายทอดความคิดหรืออารมณ์ ความรู้สึก รวมถึงบุคลิกภาพและความเป็นตัวเองออกมาเป็นสัญลักษณ์ในภาพวาดซึ่งมีลักษณะง่ายๆ ไม่ซับซ้อน เป็นเรื่องราวที่ได้มาจากการถ่ายทอดจากประสบการณ์ ความทรงจำ การเรียนรู้และจินตนาการของเด็กแทบทั้งสิ้น (สมพร รอดบุญ, 2525; ประเทิน มหาจันทร์, 2531) สิ่งที่เด็กเขียนคือสิ่งที่เขาชอบหรือประทับใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของการ์เนอร์ (Gardner, 1973 อ้างถึงใน Duncum, 1985) ที่กล่าวว่า พัฒนาการด้านความงามของเด็กนั้นจะเกิดจากสิ่งที่เขาสนใจหรือพบอยู่เป็นประจำนั่นคือ สิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว หรือจากชีวิตจริงของพวกเขานั่นเอง สิ่งเหล่านั้นจะเป็นตัวการในการกระตุ้นจินตนาการทางศิลปะได้ยอดเยี่ยมที่สุด (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2533)

ภาพวาดของเด็กนั้นจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน ภาพที่เด็กวาดในตอนแรกนั้นจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในเด็กทุกคน เป็นรูปธรรมดาไม่มีความซับซ้อน แต่เมื่อเด็ก

เจริญเติบโต รูปที่วาดจะมีความชัดเจน มีรายละเอียดและมีความหมาย แสดงว่ามีความเข้าใจในสิ่งที่วาด เป็นเพราะวุฒิภาวะซึ่งรวมทั้งอายุ พัฒนาการของกล้ามเนื้อและองค์ประกอบด้านสติปัญญาจึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวาดภาพของเด็ก (LowenFeld, 1957)

เด็กนั้นชอบวาดในสิ่งที่คล้ายกัน เช่น คน บ้าน สัตว์ และคนก็เป็นภาพหนึ่งที่เด็กชอบวาดมากที่สุด มนุษย์หรือคนถือได้ว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชีวิตที่เด็กคุ้นเคยและใกล้ชิด อาจเรียกว่าเป็นสิ่งแรกที่เด็กรับรู้และเห็น ซึ่งเห็นได้จากการถ่ายทอดเรื่องราวจากประสบการณ์ที่มักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคน (เกริก ยุ้นพันธุ์, 2532) ภาพคนมักถูกนำมาถ่ายทอดเป็นงานศิลปะในทุกยุคทุกสมัยและยังเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างไม่รู้จบสืบ (Simon and Winner, 1977) เพราะคนนั้นเป็นสิ่งแวดล้อมชนิดพิเศษที่กระตุ้นความรู้สึกนึกคิดด้านการแสดงออกทางศิลปะได้อย่างดีเยี่ยม อาจเป็นเพราะว่าคนนั้นมีพฤติกรรมหลากหลายไม่ซ้ำกัน ทั้งตัวตนและพฤติกรรมของคนทำให้เกิดการแสดงออกและเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ขึ้นด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2526)

ภาพคนของเด็กนั้นมีความหมายในตัวเองสามารถบ่งบอกถึงความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็กว่ามีความเป็นอยู่อย่างไรอีกทั้งสะท้อนถึงความเจริญเติบโตของเด็กในด้านต่างๆ (Rudolph, 1973) การวาดภาพคนจึงสามารถแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าทางมโนทัศน์ของเด็กแต่ละคนได้ สิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของมโนทัศน์นั้นคือ รายละเอียดของร่างกายที่เด็กวาด แสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางปัญญา (Intellectual Maturity) ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thinking) และการรับรู้ (Perception) ของเด็ก (Harris, 1963)

แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดด้วยการวาดภาพเป็นแบบทดสอบที่ใช้ในกลุ่มที่ไวต่อความรู้สึก (more sensitive) สำหรับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อค้นหาและคาดเดาถึงความสามารถหรือวินิจัยถึงความแปรปรวน (Betts, 2003)

กู๊ดอิน์ฟ (Goodenough, 1926 อ้างถึงใน Harris, 1963) ได้สร้างแบบทดสอบการวาดภาพคนโดยใช้ระบบการให้คะแนนในการประเมินภาพเขียนของเด็ก ซึ่งเรียกว่า แบบทดสอบการวาดภาพคน (Draw - a -Man Test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบให้วาดภาพคนผู้ชาย กู๊ดอิน์ฟ เชื่อว่าภาพวาดของเด็กจะแสดงให้เห็นบุคลิกภาพของผู้วาด, ความคิดรวบยอดโดยดูจากรายละเอียดของร่างกายที่วาด และแสดงให้เห็นถึงบทบาททางเพศ ต่อมา แฮร์ริส (Harris, 1963) ได้ปรับปรุงแบบทดสอบการวาดภาพคนของกู๊ดอิน์ฟ (Draw - a -Man Test) ให้ดียิ่งขึ้นโดยเพิ่มมาตราผู้หญิง (woman) และตัวเอง (myself) เข้าไปอีก 2 มาตรา จึงเป็นการวาดภาพคนผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเองรวม 3 มาตรา และเปลี่ยนชื่อจากแบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ (The Goodenough Draw-a-Man Test) เป็นแบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) ผลจากการใช้แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing

Test, 1963) แสดงให้เห็นว่า ภาพวาดของเด็กมิใช่เป็นการแสดงถึงในสิ่งที่เด็กรับรู้เท่านั้น แต่ยังคงแสดงถึงความเข้าใจตนเอง และวัฒนธรรมของตนอีกด้วย รวมทั้งยังชี้ให้เห็นความแตกต่างทางเพศในการวาดภาพ (Tungcharoen, 1987)

แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนOUGH-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing test, 1963) เป็นแบบทดสอบที่ครอบคลุมรายละเอียดการวาดภาพคนไว้อย่างครบถ้วน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเพื่อใช้กับเด็กปกติและเด็กพิเศษ และยังสามารถจำแนกเด็กที่มีความสามารถทางศิลปะออกจากเด็กที่มีความสามารถทั่วไปได้อีกด้วย เพราะภาพคนมีโครงร่างที่เด็กเล็กสามารถวาดได้ และมีความละเอียดซับซ้อนที่เด็กโตหรือผู้ใหญ่สามารถแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ (Harris, 1963) อีกทั้งการวาดภาพคนเป็นวิธีการให้ผู้วาดสะท้อนความรู้สึกนึกคิด, ทัศนคติ, บทบาททางเพศ, บุคลิกภาพ, ความผิดปกติทางร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาการทางด้านต่างๆ ออกมาในภาพ (Machover, 1949; Harris, 1963; Kleiger, 2001; ศศิธร ไพทีกุล, 2545)

การศึกษาเด็กและผู้ใหญ่ที่บกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถพิเศษทางการเขียนภาพแต่พัฒนาการทางด้านภาษาและไอคิวต่ำ พบว่ามีความสามารถพิเศษทางการเขียนภาพ นอกจากนั้นการแสดงออกในการเขียนภาพยังสูงกว่าการคาดการณ์ในเชิงไอคิวอีกด้วย เด็กและผู้ใหญ่ที่บกพร่องทางสติปัญญาที่มีความสามารถพิเศษทางการเขียนภาพแสดงสามารถสัดส่วนและรายละเอียดได้อย่างดี (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2543) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เซลฟ์ (Selfe, 1977) ที่พบว่าเด็กไม่ปกติที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดภาพ เปรียบเทียบกับเด็กปกติในระดับอายุเท่ากัน พบว่าเด็กไม่ปกติที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดภาพนั้นสามารถเขียนภาพแสดงสัดส่วน ความลึก และการแสดงรูปทรงทับซ้อนในบริเวณว่าง (overlap of objects in space) ได้ดีกว่าเด็กปกติ

เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะมีพัฒนาการช้าในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ซึ่งแตกต่างกับเด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องอย่างชัดเจนในเรื่องพัฒนาการทางด้านสังคม, การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล, ภาษา การสื่อความหมาย และการแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่มีความสามารถพิเศษในบางเรื่องที่โดดเด่น เช่น ความสามารถทางศิลปะ, ความจำ, ดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับ พาริเซอร์ (Pariser, 1997) ที่ได้ศึกษางานศิลปะของบุคคลออทิสติก พบว่า วาดภาพอย่างรวดเร็ว มีความแม่นยำ เหมือนจริง มีมิติ รู้จักการตัดทอนภาพ และสามารถแสดงรายละเอียดได้ดี แสดงให้เห็นว่ามีทักษะทางศิลปะที่สูงกว่าเด็กปกติในช่วงอายุเดียวกัน ทำให้เกิดประเด็นที่โต้แย้งในเรื่องในทฤษฎีการแทนที่ด้วยภาพ (graphic representation) เพราะว่าทักษะทางศิลปะที่แม่นยำควรจะขัดแย้งกับระดับโครงสร้างของสติปัญญา (Arnheim, 1992; Pariser, 1981 อ้างถึงใน Pariser, 1997) ผดุงศักดิ์ ศุขสำโรง (2542) กล่าวไว้ว่าในเด็กที่มีปัญหาเรื่องการใช้ภาษา ไม่สามารถใช้คำพูดเป็นสื่อกลางในการอธิบายความคิดแต่ไม่ได้หมายถึงความสามารถในการคิด

สร้างสัญลักษณ์ของเด็กเสียไปด้วย เราสามารถเรียนรู้ได้จากภาพวาดของ และการวาดสามารถสะท้อนให้เห็นพัฒนาการทางด้านต่างๆ ของเด็กได้ รวมทั้งวุฒิภาวะทางปัญญา อีกทั้งยังเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กสร้างความสัมพันธ์จากโลกภายในตัวเองสู่โลกภายนอก (Lowenfeld, 1982)

เด็กปกติอายุ 9-12 ปี เป็นระยะที่เด็กย่างเข้าสู่วัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านสติปัญญาและทางร่างกาย (พรพิมล ศิริวัฒน์, 2538) เด็กวัยนี้ต้องการอิสระ เข้ากลุ่มกับเพศเดียวกับตนเอง เป็นวัยที่เริ่มสังสมประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ที่ผ่านมา และถ่ายทอดออกมาเป็นรูปธรรมให้ผู้อื่นได้เห็นและเข้าใจ (สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล, 2534) ในส่วนพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กในวัยนี้ สามารถบังคับกล้ามเนื้อ การประสานกันระหว่างมือและสายตาที่ดีขึ้นด้วย สามารถอ่าน เขียน และวาดรูปได้คล่องแคล่ว (สุรางค์ ไค้งตระกูล, 2544)

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กอายุ 9-12 ปี อยู่ในขั้นพัฒนาการที่ 4 คือเริ่มต้นวาดภาพเริ่มเหมือนจริง (The Stage of Drawing Realism) เปลี่ยนจากการแสดงออกอย่างอิสระเป็นแบบเหมือนจริงตามธรรมชาติ เด็กจะเริ่มสนใจวาดรายละเอียด พิถีพิถัน เน้นรูปแบบมากกว่าการแสดงออก เพราะสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กเข้ามามีอิทธิพลต่อการวาดภาพของเด็ก (ประเทิน มหำพันธ์, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเดวิส (Davis, 1977) ที่ได้ศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องดังกล่าว พบว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 ปีนั้น พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะอยู่ในช่วงตำแหน่งสูงสุดของโค้งรูปตัวยู ที่เทียบได้กับศิลปิน และจะลดต่ำลงในช่วงวัยเด็กตอนกลางหรือช่วงอายุ 8-11 ปี พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะลดลงอยู่ในส่วนที่ต่ำที่สุดของตัวยู และถ้าเด็กไม่ได้รับพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในช่วงอายุดังกล่าว จะทำให้พัฒนาการของเด็กเปลี่ยนแปลงไปกลายเป็นคล้ายรูปตัวแอล “L” ซึ่งจะพบว่าผู้ใหญ่ที่ไม่ได้เป็นศิลปินหรือไม่ได้มีความถนัดทางศิลปะจะมีลักษณะการวาดภาพไม่ต่างไปจากเด็กวัยนี้

เด็กออทิสติกอายุ 9-12 ปี ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นกลุ่มที่มีอาการออทิสซึมน้อย “Mind autism” มีระดับสติปัญญาปกติหรือใกล้เคียงกับเด็กปกติ มีพัฒนาการทางภาษามากกว่าเด็กออทิสติกกลุ่มอื่น แต่มีความบกพร่องทางทักษะด้านสังคม การรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของผู้อื่น และอาจมีความสามารถบางอย่างแฝงอยู่ ในเด็กออทิสติกอายุ 9-12 ปี มีความพร้อมของพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อในการขีด เขียนหรือวาดน้อยกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน จากการศึกษาของ เฮเมอร์รี่ และคณะ (Hemery, Barthelemy and Martineau, 2004) พบว่าเด็กออทิสติกส่วนใหญ่จะมีความสามารถในการยึดจับอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ต่ำกว่าพัฒนาการของเด็กในวัยเดียวกัน และศุภกิจจริย์ จันทนา (2546) กล่าวเสริมว่า จากตัวอย่างกรณีศึกษาเด็กออทิสติกพบว่าพัฒนาการทางกล้ามเนื้อมัดเล็กพัฒนาได้ช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกัน ไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กออทิสติกอายุ 9-

12 ปี เพราะการทำกิจกรรมศิลปะต้องอาศัยการทำงานประสานกันระหว่างสายตา กับกล้ามเนื้อ และสามารถใช้อุปกรณ์ได้อย่างคล่องแคล่ว

ประเด็นที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ภาพคนเป็นสิ่งแวดล้อมหนึ่งที่เด็ก แสดงออกมาควบคู่กับความคิด และบ่งบอกถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้วาด และแบบทดสอบ การวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing test, 1963) เป็นแบบทดสอบ วัฒนธรรมเสมอภาค (Culture-Fair Test) และไม่ใช่ภาษาด้านถ้อยคำ (Non-Verbal Test) เหมาะสมที่จะใช้กับกลุ่มที่บกพร่องทางการสื่อสาร จากความสามารถทางการวาดภาพของเด็ก ออทิสติก รวมทั้งความพร้อมทางพัฒนาการทางด้านกล้ามเนื้อและทางร่างกาย ผู้วิจัยจึงมีความ สนใจที่จะศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกอายุ 9-12 ปี โดยมีเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)
2. แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพ กูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

กลุ่มตัวอย่างประชากร

เด็กออทิสติกที่เรียนร่วมและห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก ในปีการศึกษา 2548 อายุ 9-12 ปี จำนวน 40 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยรายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่ม ตัวอย่างมีดังต่อไปนี้

สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนวัดโสมนัส (ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก)
2. โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม (ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก)
3. โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ (ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติกและห้องเรียนปกติเต็มวัน)
4. โรงเรียนบางบัว (ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติกและห้องเรียนปกติเต็มวัน)
5. โรงเรียนราชวินิตประถม บางแค (ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก)

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาอุดมศึกษาแห่งชาติ

6. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ห้องเรียนคูขนานออกทิสติก)

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

7. โรงเรียนวรรณสว่างจิต (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)

8. โรงเรียนศุภวรรณ (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)

9. โรงเรียนกันตะบุตร (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)

คำจำกัดความ

การวาดภาพคน หมายถึง การวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า ลงบนกระดาษ โดยในที่นี้กำหนดให้ใช้ดินสอ (Harris, 1963)

เด็กออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความผิดปกติและความล่าช้าทางด้านสังคม, ภาษาและการสื่อความหมาย, พฤติกรรม, อารมณ์, การรับรู้ และการจินตนาการ (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544; เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540)

แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนOUGH-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) เป็นแบบทดสอบที่ให้วาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง เป็นการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้วาดที่มีต่อตนเอง และผู้อื่น โดยให้คะแนนจากส่วนต่างๆของร่างกายที่วาดให้เห็น ในมาตราผู้ชายมี 73 ข้อ 73 คะแนน มาตราผู้หญิงมี 71 ข้อ 71 คะแนน

เกณฑ์ในการให้คะแนนแบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

1. แสดงส่วนต่างๆ ของร่างกาย (Body Parts)
2. แสดงมิติ (Dimension) สัดส่วน (Proportion) และการแสดงส่วนลึก (Perspective)
3. แสดงเครื่องแต่งกายและการแสดงท่าทาง
4. แสดงการควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตา
5. แสดงตำแหน่งที่ตั้งเฉพาะของร่างกาย (Harris, 1963)

ห้องเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้มีโอกาสเรียนร่วมกับเด็กปกติ โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละคน (วารีย์ ธีระจิตร, 2545)

ห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก หมายถึง การจัดการศึกษาให้เด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องอื่นๆ ที่มีศักยภาพทางวิชาการและสังคมที่ไม่เท่ากันและมีลักษณะเฉพาะเจาะจงทางด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมแตกต่างกัน ได้รับการฝึกฝนทักษะที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคล เป็นการบูรณาการเอาการบำบัดทางกายภาพด้านการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับบุคคลออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องเข้าไว้ด้วย (วาริ ธีระจิตร, 2545)

ขอบเขตของการวิจัย

1. เด็กออทิสติกที่เรียนร่วมและห้องเรียนคู่ขนานออทิสติก ในปีการศึกษา 2547 ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสามารถในการวาดภาพโดยไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นอื่นๆ
3. กลุ่มตัวอย่างประชากรมีคุณสมบัติกันใกล้เคียงกัน
4. กลุ่มตัวอย่างประชากรมีภาวะออทิสซึม อยู่ในระดับที่มีอาการน้อย (Mild autism) เป็นกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาปกติ มีพัฒนาการทางภาษาที่ดีกว่ากลุ่มอื่น แต่ยังคงมีความบกพร่องทางทักษะด้านสังคม การรับรู้ ความรู้สึกของผู้อื่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงระดับความสามารถทางการวาดภาพของเด็กออทิสติก
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมทางศิลปะให้กับเด็กออทิสติกตามระดับอาการออทิสซึมให้มีความเหมาะสม และเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ทางศิลปะที่หลากหลาย
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อเนื่องต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารวบรวมภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนีฟ-แฮร์ริส มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งทางด้านจิตวิทยา พัฒนาการด้านศิลปศึกษา และเด็กพิเศษ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ ดังนี้

1. บุคคลออทิสติก

- ความหมายของบุคคลออทิสติก
- สาเหตุของการเกิดออทิสซึม
- ลักษณะอาการของบุคคลออทิสติก
- ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติก
- การตรวจวินิจฉัยภาวะออทิสซึม

2. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

- การเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติก
- หลักสูตรคู่มือสำหรับบุคคลออทิสติก
- การสอนเด็กออทิสติก

3. การวาดภาพของเด็ก

- การวาดภาพของเด็กปกติ
- การวาดภาพของเด็กพิเศษ
- พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปกติ
- พัฒนาการทางศิลปะของเด็กพิเศษ

4. การวาดภาพคนของเด็กปกติ และเด็กพิเศษ

- การวาดภาพคนของเด็กปกติ
- การวาดภาพคนของเด็กพิเศษ
- การวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

5. แบบทดสอบการวาดภาพ

- แบบทดสอบบุคลิกภาพ
- แบบทดสอบที่นำมาใช้กับเด็กออทิสติก

- แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุคคลออทิสติก

ความหมายของบุคคลออทิสติก

ความพิการทางสติปัญญาชนิดหนึ่งที่ยังไม่สามารถหาสาเหตุของการเกิดความพิการได้ คือ โรคออทิสซึม ซึ่งโดยทั่วไปจะเรียกผู้ที่มีอาการโรคออทิสซึมนี้ว่าบุคคลออทิสติก ซึ่งความหมายของออทิสซึมและบุคคลออทิสติกได้มีนักการศึกษา นักการแพทย์ และหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความหมาย ดังต่อไปนี้

ออทิสซึม (Autism) มาจากภาษากรีก แปลว่า แยกตัวอยู่ในโลกของตัวเอง มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคำว่า ออโต (Auto) ที่แปลว่า ตัวเอง (Self) ซึ่งหมายถึงภาวะหรือกลุ่มอาการของความบกพร่องทางพัฒนาการอย่างรุนแรงในด้านสังคม ด้านภาษาและการสื่อความหมาย ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ด้านการรับรู้การเรียนรู้ ด้านการเล่นและการจินตนาการ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545)

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544) กล่าวว่า บุคคลออทิสติก (Autistic) หมายถึงบุคคลที่มีภาวะหรือมีความบกพร่องทางพัฒนาการอย่างรุนแรงในด้านสังคม ด้านภาษาและการสื่อความหมาย ด้านพฤติกรรมและอารมณ์ ด้านการรับรู้ การเรียนรู้ ด้านการเล่นและจินตนาการ

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2540) ได้ให้ความหมายของบุคคลออทิสติกไว้ว่า บุคคลที่มีความผิดปกติและความล่าช้าทางด้านสังคม ด้านการสื่อภาษาและการจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุเกี่ยวข้องกับความผิดปกติด้านกายภาพ เนื่องจากหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติไป ความผิดปกติที่กล่าวมานั้นจะพบได้ก่อนวัย 30 เดือน

ผดุง อารยะวิญญู (2533) ให้ความหมายของบุคคลออทิสติกไว้ว่า บุคคลออทิสติกหมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องอย่างรุนแรงในการสื่อความหมาย พฤติกรรม สังคม และการเรียน ความบกพร่องมักเกิดขึ้นในวัยเด็ก บุคคลเหล่านี้มักจะมีปัญหาการใช้ความคิด สติปัญญา การรับรู้ ซึ่งส่งผลให้เด็กไม่สามารถเรียนรู้ได้ดี ขาดความเข้าใจในวิชาที่เรียน มีปัญหาในการสื่อสารและการคบเพื่อน

ศรียา นิยมธรรม (ม.ป.ป) อธิบายว่า บุคคลออทิสติกคือ บุคคลที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการทางสังคม อารมณ์และการสื่อภาษา อาจมีหรือไม่มีภาวะปัญญาอ่อนร่วมด้วยก็ได้ มักพบอาการในช่วงอายุ 30-36 เดือน หรือ 3 ขวบแรกของชีวิต

นฤมล ขวัญศิริ (2541) กล่าวว่า บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะผิดปกติจากเด็กทั่วไป ไม่ติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น เนื่องจากมีปัญหาด้านการรับรู้ พัฒนาการ พฤติกรรม และการสื่อสาร ซึ่งความผิดปกติเหล่านี้จะพบได้ในช่วง 30-36 เดือนแรกของชีวิต

สรุปได้ว่า บุคคลออทิสติก หมายถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการทางด้านสังคม ภาษาและการสื่อความหมาย พฤติกรรม อารมณ์และจินตนาการ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการทำงานในหน้าที่บางส่วนของสมองผิดปกติ และความผิดปกตินี้พบได้ก่อนวัย 30 เดือน ซึ่งเป็นปัญหาทางจิตเวชเด็กที่รุนแรง ความผิดปกตินี้จึงเรียกตามคำเดิมในภาษาอังกฤษว่า “ออทิสซึม” (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544)

สาเหตุของการเกิดออทิสซึม

ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับออทิสซึมมากมาย แต่ยังไม่สามารถสรุปสาเหตุของการที่เด็กเป็นออทิสซึมได้ชัดเจน กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544) กล่าวว่า สาเหตุการเกิดออทิสซึมยังไม่มีข้อบ่งชี้ที่แน่นอน ออทิสซึมอาจไม่ได้เกิดจากสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง และบางสาเหตุก็ยังคงเป็นที่สงสัยว่าจะใช่สาเหตุที่แท้จริงหรือไม่ โดยแยกเป็นประเด็นต่างๆ ดังนี้

ด้านจิตวิทยาและสังคม (Psychological and social dimensions) มีงานวิจัยหลายเรื่องเชื่อว่าจิตใจและสังคมมีอิทธิพลต่อการเกิดความผิดปกติเกี่ยวกับทักษะในการติดต่อสื่อสาร

ด้านชีววิทยา (Biological dimensions) มีความเชื่อว่าการกินยาบางชนิด การเป็นโรค เช่น หัดเยอรมัน ในขณะที่กำลังตั้งครรภ์ การตั้งครรภ์และการคลอดที่ยากลำบากอาจมีส่วนทำให้เป็นออทิสซึมได้

ด้านอิทธิพลทางพันธุกรรม (Genetic influences) จากการศึกษาพบว่าครอบครัวที่มีลูกคนหนึ่งที่เป็นออทิสซึม ลูกคนอื่นๆ มีโอกาสเสี่ยงเป็นออทิสซึมได้ร้อยละ 3-5 แต่อิทธิพลทางพันธุกรรมก็ยังไม่ใช่สาเหตุที่ชัดเจน และผู้ที่เป็นออทิสซึมจำนวนมากไม่มีประวัติในครอบครัวมาก่อน

ด้านอิทธิพลทางชีววิทยาของระบบประสาท (Neurobiological influences) จากการศึกษาพบว่า คนที่เป็นออทิสซึมสมองจะมีขนาดเล็กกว่าปกติ นอกจากนี้ยังมีหลักฐานค่อนข้างเด่นชัดว่าออทิสซึมเกี่ยวข้องกับความผิดปกติของสมองซึ่งเป็นความผิดปกติด้านโครงสร้างและการทำงานของสมอง (วินัส ปัทมภาสพงษ์, 2543)

ศรีสมร กลีวัฒน์ (2537) กล่าวว่าสาเหตุที่แท้จริงยังไม่มีหลักฐานยืนยันที่แน่ชัด แต่เป็นที่ยอมรับกันว่าออทิสซึมเป็นความผิดปกติทางระบบประสาท หรือเนื้อเยื่อในสมองถูกทำลายเป็นหย่อมเล็กๆ ไม่ต่อเนื่องกันซึ่งอาจมีสาเหตุจากพันธุกรรม หรือสภาวะก่อนคลอดและระหว่างคลอด

ปัจจุบันยังไม่สามารถสรุปได้ว่าออทิสติกมีสาเหตุที่แท้จริงว่าเกิดจากอะไร แต่เชื่อกันว่าจะมีหลายสาเหตุร่วมกันที่เป็นไปได้คือ การถ่ายทอดทางพันธุกรรม การเจ็บป่วยหรือการติดเชื้อทางสมอง การบาดเจ็บบริเวณสมอง และความผิดปกติระหว่างตั้งครรภ์หรือคลอด เป็นต้น (วินัส ปัทมภาสพงษ์, 2543)

ในประเทศไทย การการสำรวจกลุ่มประชากรเด็กทั่วประเทศของกระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. 2546 พบเด็กที่มีอาการออทิสซึมทั้งหมด 9,364 คน และพบทางภาคเหนือของประเทศไทยมากที่สุด ในต่างประเทศ หากถือตามเกณฑ์ข้อบ่งชี้พฤติกรรมของสมาคมนจิตแพทย์อเมริกัน (DSM) จะพบในสัดส่วนประมาณ 4-5 ในเด็ก 10,000 คน และจะเกิดขึ้นกับเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิง ในอัตราส่วน 4:1 และพบว่าสามารถเกิดขึ้นได้กับคนทุกเชื้อชาติ และทุกสังคม (สิทธิศักดิ์ ตันมณี, 2546)

ลักษณะอาการของบุคคลออทิสติก

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2544) ได้กล่าวถึงบุคคลออทิสติก ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางด้านสังคม
2. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางด้านภาษา และการสื่อความหมาย
3. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางด้านพฤติกรรมและอารมณ์
4. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางการรับรู้ และการเรียนรู้
5. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมัดเล็ก และมัดใหญ่
6. ลักษณะอาการแสดงความบกพร่องทางการเล่นและการจินตนาการ

ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กออทิสติกมีดังนี้ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540)

1. อารมณ์รุนแรง เด็กออทิสติกบางคนมีอาการอ่อนไหวมาก ทนต่อคำตำหนิไม่ค่อยได้ อารมณ์เหมือนเด็กที่เล็กกว่าวัย มีความกลัวและความวิตกกังวลมากกว่าเด็กปกติ ถ้าไม่พอใจหรือโกรธแม้แต่เรื่องเล็กน้อยจะส่งเสียงโวยวายทันที หงุดหงิดง่าย ควบคุมอารมณ์ตัวเองไม่ได้
2. กรี๊ดร้องและทำฤทธิ์ทำเดช เด็กออทิสติกมักชอบทำฤทธิ์ทำเดช เพราะเด็กไม่มีคำพูดเพื่อใช้ร้องขอในสิ่งที่เด็กต้องการ เด็กอาจกรี๊ดร้องเพื่อเอาลูกอมหรือขนม บางครั้งอาจกรี๊ดร้องเพราะสิ่งที่เคยทำอยู่มีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดความกลัวหรือขยะแขยงอย่างไม่มีเหตุผล

3. ทำลายข้าวของ เด็กออทิสติกไม่สามารถเล่นได้อย่างสร้างสรรค์ เด็กจึงหมกมุ่นอยู่กับการสำรวจตรวจสอบสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัว จากการเล่นแบบนี้ทำให้เด็กรู้ว่ากระดาษเป็นสิ่งที่ฉีกได้ ของแข็งๆ หลายอย่างมีเสียงเมื่อกลิ้งลงบนพื้น เด็กชอบใจเมื่อได้ยินเสียงของแตก เด็กบางคนชอบทำให้หลอดไฟฟ้าแตกทั่วบ้าน ต่อมาอาจจะเอาของสิ่งหนึ่งใส่เข้าไปในของอีกสิ่งหนึ่ง แต่เด็กไม่เข้าใจว่าเอาของใหญ่ใส่เข้าไปในของที่เล็กกว่าไม่ได้ จึงทำให้ของชิ้นใหญ่แตกด้วยการฉีกหรือทำให้แตก เพื่อให้เล็กลงพอที่จะใส่ลงไปในของอีกสิ่งหนึ่งได้

4. ก้าวร้าว เด็กออทิสติกบางคนชอบทำร้ายร่างกายผู้อื่นแรงๆ กรีดร้องโดยไม่มีเหตุผล แสดงออกด้วยความรุนแรง ร้องไห้และลงนอนชักดิ้นบนพื้น ขว้างปาทำลายข้าวของ

5. ต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เด็กออทิสติกเป็นจำนวนมากชอบทำสิ่งที่เป็นกิจวัตรประจำวันซ้ำๆ กันทุกวัน ถ้าสิ่งใดที่เคยทำมาอย่างไรเกิดมีการเปลี่ยนแปลงไม่เหมือนเดิม เด็กจะเริ่มหงุดหงิด ส่งเสียงกรีดร้องและโมโหนอนลงดิ้น เด็กออทิสติกมักมีความผูกพัน หรือติดของบางอย่างเป็นอย่างมาก เช่น เศษเชือก ไข่ม้วน

6. ทำร้ายตัวเอง เด็กออทิสติกบางคนชอบเอาหัวกระแทกพื้น ตบหน้าตัวเอง กัดหรือทำร้ายตัวเอง พฤติกรรมนี้อาจเกิดขึ้นเนื่องจากเด็กเกิดความไม่สบายใจ หรือเมื่อเด็กเกิดความอึดอัด สับสนจากการที่ไม่สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้ เด็กที่กัดหลังมือหรือข้อมือตนเองขณะที่ทำพฤติกรรมนี้เด็กจะมีท่าทางตึงเครียด และท่าทางโกรธแค้น ซึ่งการทำร้ายตนเองนี้อาจเกิดในระยะเวลาที่เด็กรู้สึกไม่มีความสุข และจะเป็นอยู่เพียงชั่วคราวเท่านั้น

ผดุง อารยะวิญญู (2533) กล่าวว่า เด็กออทิสติกจะมีปัญหาด้านการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากลักษณะและพฤติกรรมเฉพาะตัวของเด็กออทิสติกแต่ละคน ดังนี้

1. บุคคลออทิสติกจะมีความสนใจเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก เนื่องจากมีความผิดปกติทางด้านพัฒนาการเกี่ยวกับการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลทั่วไป จนเสมือนหนึ่งว่ามีกำแพงที่เราไม่สามารถมองเห็นได้มากนักระหว่างเด็กออทิสติกกับเราไว้ ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กเหล่านี้ไม่ยอมรับสิ่งเร้าจากบุคคลอื่น หรือมีพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้าเป็นระยะเวลาที่สั้นมาก และวอกแวกได้ง่ายต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวเขา ส่วนการสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเวลานาน เช่น ดูโฆษณาทางทีวีซ้ำแล้วซ้ำอีก เป็นพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติกในข้อที่มีการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

2. บุคคลออทิสติกจะมีปัญหาในการสื่อความหมายและภาษา จะมีพัฒนาการทางด้านการสื่อความหมายบกพร่อง จะไม่สามารถเข้าใจความหมายของคำพูดหรือคำสั่งที่ได้ตีเท่ากับเด็กปกติในวัยเดียวกัน มักถามคำถามที่ซ้ำซาก และไม่สนใจคำตอบ บางครั้งจะกลับไปอยู่ในโลกของตัวเองอีกโดยการพูดภาษาของตนเองที่คนอื่นไม่เข้าใจ

3. เด็กออทิสติกเรียนรู้ได้โดยการลอกเลียนแบบ ถ้าพบว่าเด็กออทิสติกมีความยากลำบากในการเข้าใจคำสั่ง อาจให้เด็กคนอื่นที่รู้เรื่องทำตัวอย่างให้ดูและให้เด็กออทิสติกทำตาม ตอนแรกอาจใช้คำสั่งง่ายๆ สั้นๆ จนเด็กปฏิบัติตามได้ จึงฝึกใช้คำสั่งที่ยาวขึ้น เด็กออทิสติกมีความแตกต่างจากเด็กปัญญาอ่อน แม้ว่าการเข้าใจคำสั่งหรือการลอกเลียนการพูดจะทำได้ช้ากว่า แต่เด็กออทิสติกจะมีความสามารถมากกว่าในการกระทำกิจกรรมในด้านศิลปะ ความละเอียดอ่อน เช่น การเขียนรูปภาพต่างๆ โดยในตอนแรกอาจจะช่วยจับมือเด็กให้เขียนตามก่อนจะพบว่าเด็กออทิสติกทำได้เร็วกว่าและดีกว่า เด็กบางคนที่มีความสามารถเด่นทางด้านนี้จะสามารถวาดภาพเหมือนของจริง ฉะนั้นการให้เด็กออทิสติกเรียนร่วมกับเด็กปกติในวัยเดียวกัน เพื่อวัตถุประสงค์ให้เด็กออทิสติกได้ลอกเลียนแบบจากเด็กปกตินั่นเอง

4. เด็กออทิสติกไม่สามารถรับรู้สิ่งเร้าต่างๆ รอบๆ ตัว ผ่านอวัยวะรับความรู้สึก เช่น ตา หู จมูก ปาก และผิวหนัง โดยอาศัยประสบการณ์ในอดีตและความจำได้เลย เด็กออทิสติกจึงดูเหมือนกับเด็กที่มีความพิการซ้ำซ้อน แต่จริงๆ แล้วเด็กเหล่านี้ไม่สามารถที่จะแปลความหมายในสิ่งที่เขาเห็น ได้ยิน หรือจากการสัมผัส เด็กสามารถจดจำคำต่างๆ ได้ โดยการพูดออกเสียงไปเรื่อยๆ มากกว่าที่จะคำนึงถึงความหมาย เมื่อพิจารณาถึงความสามารถของเด็กออทิสติกกับเด็กปกติที่ใช้เป็นกลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยวิธีการเรียกชื่อเพื่อนในชั้นเรียนและให้เด็กชี้ โดยให้เพื่อนหันหน้าตรงบ้าง หันด้านข้างและหันด้านหลังบ้าง ปรากฏว่าเด็กออทิสติกจะชี้ได้ถูกต้องกว่า เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความสามารถในการจำบุคคลได้โดยการดูเกี่ยวกับรายละเอียดเพื่อค้นหา ซึ่งเป็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวที่พบได้ในเด็กออทิสติก เราควรนำสิ่งนี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนเด็กออทิสติก เพราะเขาจะจดจำภาพต่างๆ ได้ดี ควรใช้ภาพที่เหมือนของจริง จะได้ผลดีกว่าสอนด้วยคำพูดอย่างเดียว เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้ดีจากรูปธรรมมากกว่านามธรรม เนื่องจากเด็กออทิสติกขาดความสามารถในการสร้างจินตนาการ เด็กออทิสติกจะเล่นซ้ำ ติดต่อกันอยู่ตลอดเวลาเหมือนเครื่องจักร

5. เด็กออทิสติกเล่นสมมุติไม่เป็น การเล่นสมมุติเป็นการพัฒนาการที่ผสมผสานระหว่างความนึกคิด และการสื่อความหมาย ซึ่งแก้ไขได้ยาก ที่เคยใช้ได้ผลคือ การวาดภาพเหมือนของจริง และการเชิดหุ่นในการเล่านิทาน จะช่วยให้เด็กออทิสติกเล่นโดยการสมมุติได้

6. เด็กออทิสติกไม่สามารถแสดงความรู้สึกของตัวเองได้เหมือนเด็กปกติ เด็กออทิสติกจะยิ้มไม่เป็น ร้องไห้ไม่มีน้ำตา หรือแสดงอารมณ์ไม่สมเหตุสมผล ผู้ฝึกสอนควรจะให้เด็กบ่อยๆ กล่าวคำชมเชยเมื่อทำกิจกรรม หรือดึงเข้ามากอดด้วยความรักอย่างจริงใจ

7. บุคคลออทิสติกจะมีความสามารถเกี่ยวกับความจำ จะจำได้นาน เพราะฉะนั้นถ้าได้เรียนรู้แล้วเขาจะลืมยาก มีความสามารถที่จะเรียงภาพที่ติดต่อดีและรวดเร็ว เล่นดนตรีได้ดี

เพราะสามารถจำโน้ตเพลงได้อย่างแม่นยำ วาดรูปได้ จำและเขียนตัวอักษรที่เขียนยากๆ เช่น ฐ ฎ ฏ ฎ ฎ ได้อย่างถูกต้องดีกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน

คูมาพร ตรังคสมบัติ (2545) กล่าวว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการเรียนรู้ของเด็กออทิสติก สรุปได้ดังนี้

1. ความบกพร่องในการคิด

1.1 การคิดเชิงนามธรรม เด็กออทิสติกมีข้อจำกัดในการคิดแบบนามธรรม ความคิดรวบยอดและความเข้าใจ เด็กจะไม่สามารถสรุปรวบยอดความคิด ไม่เข้าใจหลักการและเหตุผลได้ดีเหมือนเด็กปกติทั่วไป ไม่เข้าใจความหมายที่ซ่อนเร้น เช่น “หนีสื่อปะจระเข้แปลว่าอะไร” เด็กออทิสติกอาจตอบว่าเดินหนีเสือแล้วไปพบจระเข้ ถูกจระเข้กัด เป็นต้น

1.2 การเชื่อมโยงและบูรณาการความคิด การเรียนรู้สิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของบุคคลออทิสติกเป็นประสบการณ์โดดๆ ที่ไม่สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการความคิดเข้าด้วยกัน คำๆ หนึ่งมีความหมายเพียงอย่างเดียว ไม่อาจมีความหมายอื่นได้ เช่น นกพิราบ หมายถึงสัตว์ชนิดหนึ่งที่บินได้ ไม่ได้หมายถึง อีสราภาพ เป็นต้น การที่ไม่สามารถเข้าใจเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในภาพรวมได้ ทำให้ออทิสติกไม่เข้าใจโลกรอบตัว และมองดูโลกแตกต่างจากคนทั่วไป

1.3 การประยุกต์การเรียนรู้จากสถานการณ์หนึ่งไปอีกสถานการณ์หนึ่ง (generalization) การเรียนรู้ของเด็กออทิสติกเป็นแบบจำเพาะ สิ่งที่เรียนรู้ในสถานการณ์หนึ่งจะไม่ถูกส่งต่อไปอีกสถานการณ์หนึ่ง ตัวอย่างเช่น หากเด็กถูกสอนให้ล้างจาน เด็กจะสามารถล้างได้ แต่พอบอกให้ล้างแก้ว เด็กอาจล้างไม่ได้ เพราะสับสนว่าควรทำอะไร เด็กไม่รู้ว่าการล้างแก้วกับล้างจานก็มีกระบวนการหรือขั้นตอนแบบเดียวกัน ประสบการณ์เก่า (การล้างจาน) ไม่สามารถถ่ายทอดไปใช้กับสถานการณ์ใหม่ (การล้างแก้ว) ได้ ลักษณะการเรียนรู้แบบจะเพาะนี้ ทำให้การสอนเด็กออทิสติกจึงเน้นการสอนในสถานการณ์จริง เช่น ถ้าจะหัดให้เด็กนั่งกินอาหารในร้านได้ก็ควรนำไปฝึกที่ร้านอาหารจริงๆ ไม่ใช่ฝึกเฉพาะที่บ้าน

1.4 ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การนำสิ่งที่เห็นหรือเคยเรียนรู้มาขยายหรือตีความหมายใหม่หรือนำเอาองค์ประกอบต่างๆ มาประมวลเป็นความเข้าใจใหม่ เด็กออทิสติกมีข้อจำกัดในความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ วิธีการคิดนั้นจะจำกัดอยู่เฉพาะสิ่งที่เคยเรียนรู้มาก่อนเท่านั้น เด็กไม่สามารถแสดงความคิดที่อยู่นอกเหนือสิ่งที่เคยเรียนรู้หรือประสบการณ์เก่า ไม่สามารถขยายสิ่งเคยเรียนรู้หรือเข้าใจมาสร้างเป็นสิ่งใหม่ สิ่งที่เรียนรู้จะอยู่เฉพาะในบริบทเดิมเท่านั้นส่งผลให้เด็กมีความคิดที่เหมือนเดิม ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงและไม่ค่อยยืดหยุ่น

1.5 การจัดระบบและลำดับขั้นตอน บุคคลออทิสติกมีปัญหาในการจัดระบบ (organization) หมายถึงการจัดลำดับความสำคัญ และยังมีปัญหาในการเรียงลำดับขั้นตอน (sequencing) เด็กจะมีความสับสนในการเรียงขั้นตอนของสิ่งต่างๆ เช่น เมื่อตื่นนอนตอนเช้าจะหิวผม แล้วจึงค่อยไปอาบน้ำสระผม

2. ความบกพร่องในการรับรู้สิ่งเร้า

2.1 การเลือกสนใจสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง (stimulus overselectivity) เด็กจะเลือกฟังเสียงหรือสนใจเฉพาะสิ่งเร้าอันใดอันหนึ่ง และมีการรับรู้ที่น้อยกว่าปกติ เช่น เมื่อสอนคำว่า “แมว” ให้ดูรูป “แมว “ และพูดคำว่า “แมว” ไปพร้อมๆ กัน เด็กจะรับรู้รูป “แมว” หรือคำว่า “แมว” เท่านั้น การรับรู้ที่น้อยกว่าปกติ ทำให้การเรียนรู้ของเด็กไม่ก้าวหน้า ผลเสียคือ พัฒนาการทางภาษาช้า ขาดปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะการมีปฏิสัมพันธ์นั้นต้องมีการสื่อสารสิ่งๆ ที่อีกฝ่ายหนึ่งส่งมาหลายอย่างพร้อมกัน

2.2 การเพ่งเล็งรายละเอียดมากเกินไป เด็กออทิสติกสังเกตรายละเอียดได้ดีโดยเฉพาะทางภาพ เช่น สังเกตได้ว่าสิ่งของถูกหยิบออกไปจากที่เดิม มีรอยแตกเล็กๆ ที่ผนัง ในเด็กที่มีสติปัญญาสูงจะสนใจในรายละเอียดที่เป็นความรู้ เช่น จุดจำชื่อเมืองหลวงของประเทศต่างๆ แม้ว่าการสังเกตรายละเอียดจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ปัญหาคือเด็กจะไม่รู้ว่ารายละเอียดเหล่านั้นสำคัญอย่างไร และมักเลือกสนใจในรายละเอียดที่ผิด

2.3 ความวอกแวก ไม่มีสมาธิจดจ่อ เด็กออทิสติกมีสมาธิจดจ่อได้นานเฉพาะสิ่งที่ตนสนใจ แต่สิ่งที่ไม่สนใจนั้นเด็กออทิสติกจะจดจ่อได้เพียงชั่วคราว และเมื่อมีสิ่งเร้าหลายสิ่งเกิดขึ้นพร้อมกัน เด็กจะจดจ่อไม่ได้เลย

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเป็นการยากที่จะจัดเด็กออทิสติกแต่ละคนให้เข้ากลุ่มอาการออทิสซึมแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้อง เพราะในสภาพที่เป็นจริง เด็ก 1 คน อาจปรากฏอาการในหลายๆ ด้าน จึงอาจจัดเข้าได้หลายกลุ่ม และเด็กบางคนอาจปรากฏอาการใน 3 กลุ่มก็ได้ ดังนั้นการจัดกลุ่มเด็กออทิสติกเป็นแนวคิดทางวิชาการ ซึ่งถ้าเรามีความรู้ความเข้าใจในเด็กออทิสติกมากขึ้น ประเภทหรือกลุ่มต่างๆ เหล่านี้ อาจเปลี่ยนแปลงได้ การจัดกลุ่มจะช่วยให้ครูวางแผนการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็กมากยิ่งขึ้น (ผดุง อารยะวิญญู, 2546)

ระดับอาการของบุคคลออทิสติกดูได้จากพฤติกรรมหรือการเรียนรู้ อาจจำแนกระดับอาการกว้างๆ ได้ 3 ระดับ ดังนี้ (กองบรรณาธิการ, 2544)

1. ระดับกลุ่มที่มีอาการน้อย เรียกว่ากลุ่ม “Mild autism” ที่มีศักยภาพสูง (high function autism) ซึ่งมีระดับสติปัญญาปกติ มีพัฒนาการทางภาษาดีกว่ากลุ่มอื่น อาจมีความสามารถบางอย่างแฝงอยู่หรือเป็นอัจฉริยะ แต่ยังคงมีความบกพร่องทางทักษะด้านสังคม การรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น ในปัจจุบันมีผู้เรียกเด็กกลุ่มนี้ว่า “Asperger Sydrom” มีประมาณร้อยละ 5-20

2. ระดับกลุ่มที่มีอาการปานกลาง เรียกว่ากลุ่ม “Moderate autism” ในกลุ่มนี้มีอาการล่าช้าในพัฒนาการด้านภาษา การสื่อสาร ทักษะสังคม การเรียนรู้รวมทั้งการช่วยเหลือตนเอง และมีปัญหาพฤติกรรมกระตุ้นตนเองพอสมควร แต่สามารถพัฒนาจนช่วยเหลือตัวเองได้ และอาจเรียนในระบบได้ถึงระดับหนึ่ง มีประมาณร้อยละ 50-75

3. ระดับกลุ่มที่มีอาการรุนแรง เรียกว่ากลุ่ม “Severe autism” ในกลุ่มนี้จะมีความล่าช้าในพัฒนาการเกือบทุกด้านและอาจเกิดร่วมภาวะความบกพร่องอื่นๆ เช่น ปัญญาอ่อน ไฮเปอร์แอกทีฟและความผิดปกติทางภาษา รวมทั้งมีปัญหาพฤติกรรมที่รุนแรง มีพัฒนาการช้าหากไม่ได้รับการกระตุ้นพัฒนาการมาตั้งแต่ต้นจะสามารถพัฒนาได้แค่ช่วยเหลือตนเองได้ เรียนรู้อะไรไม่ได้มาก มีประมาณร้อยละ 20-30 (กองบรรณาธิการ, 2544) กิจกรรมต่างๆ ที่จัดให้เด็กออทิสติกในระยะแรกอาจเป็นกิจกรรมเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของเด็ก ก่อนจะพัฒนาสู่การสอนทักษะเบื้องต้นทางสังคมและเนื้อหาวิชาการต่อไป

เด็กออทิสติก มีระดับเขาวงกตปัญญาที่แตกต่างกัน เป็น 3 ระดับ คือ ปัญญาอ่อน ปกติ และปัญญาเลิศ เขาวงกตปัญญาเป็นส่วนหนึ่งที่ติดตัวเด็กมาแต่กำเนิด แต่การเรียนรู้หรือประสบการณ์ชีวิตทำให้ระดับเขาวงกตปัญญาเปลี่ยนแปลงได้ อาจดีขึ้นหรือลดลง สำหรับเด็กออทิสติก การที่เด็กไม่รับรู้และสื่อสารอย่างเด็กทั่วไป อาจเป็นเหตุให้ระดับเขาวงกตปัญญาลดลงน้อยกว่าที่เด็กได้รับการกระตุ้นที่ติดตัวมาตอนเกิด จึงเห็นเด็กมีลักษณะเหมือนเด็กปัญญาอ่อน พ่อแม่จึงต้องเร่งปรับพฤติกรรม และการสื่อสารของเด็กให้ดีขึ้นและเร็วที่สุด เพื่อให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่างๆ ซึ่งจะสร้างเสริมระดับเขาวงกตปัญญาให้ดีขึ้นระดับหนึ่ง ส่วนเด็กออทิสติกที่มีปัญญาเลิศ และมีความสามารถพิเศษหรือจุดเด่น เช่น ความจำดี เก่งเลข เล่นดนตรีดี วาดภาพสวย จะพบได้ประมาณ 10-15% ของเด็กออทิสติก พ่อแม่ควรสำรวจและส่งเสริมจุดเด่นของเด็กให้มีพัฒนาการดียิ่งขึ้น โดยจัดกิจกรรมให้เด็กได้แสดงหรือฝึกฝนความสามารถเหล่านั้น จัดหาอุปกรณ์ที่เหมาะสมทำกิจกรรมนั้นๆ และพาเด็กไปศึกษาเพิ่มเติมจากผู้มีความชำนาญ (พวงแก้ว กิจกรรม, 2541) การพัฒนาความสามารถให้เป็นรูปธรรมที่เด่นชัดมากขึ้น คาดว่าน่าจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคมต่อไปในอนาคต (จิตติรัตน์ พุกจินดา, 2545)

การตรวจวินิจฉัยภาวะออทิซึม

การตรวจวินิจฉัยภาวะออทิซึมมีความยุ่งยากมาก เพราะเครื่องมือในการวินิจฉัยไม่ชัดเจน เนื่องจากการวินิจฉัยว่าเด็กมีภาวะออทิซึมใช้เครื่องมือในการสังเกตเป็นหลัก ผู้วินิจฉัยต้องผ่านการเรียนรู้และมีประสบการณ์มากพอสมควรจึงจะใช้เครื่องมือการสังเกตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวินิจฉัยภาวะออทิซึมต้องซักประวัติอย่างละเอียดเกี่ยวกับการเจริญเติบโต และพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็กตั้งแต่แรกเกิด การกิน การนอน การขับถ่าย รวมทั้งการแสดงพฤติกรรมที่ผิดปกติไปจากเด็กช่วงอายุเดียวกัน

การสังเกต ควรต้องใช้เวลาในการสังเกตพฤติกรรมด้านต่างๆ ของเด็กทั้งภายนอก และภายในห้องตรวจ เช่น พัฒนาการทางสังคม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ต่อของเล่น ต่อสิ่งแวดล้อม การตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เกี่ยวกับการมองเห็น การได้ยิน การสัมผัสหรือความเจ็บปวด ความสามารถในการพูด การใช้ภาษา การสื่อความหมาย การเคลื่อนไหว รวมทั้งพฤติกรรมที่ซ้ำซากและอารมณ์ที่ไม่สมเหตุสมผล

การตรวจร่างกาย ควรได้รับการตรวจเฉพาะความผิดปกติอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบสมอง ระบบประสาท ต่อมไทรอยด์ โรคทางสมองบางโรคที่อาจมีอาการใกล้เคียงกับเด็กออทิสติก

การตรวจสภาพจิต ในวัยเด็กก่อนเรียนควรตรวจดูการตอบสนองของเด็กในการเรียกชื่อเล่นของเด็ก การให้เล่นของเล่นต่างๆ การสบตา การมองสิ่งของ ความสนใจต่อสิ่งแวดล้อม และการกระทำซ้ำๆ (สุรพงศ์ อัมพันธ์วงศ์, 2548)

การวินิจฉัยภาวะออทิซึมนั้นอาจเริ่มจากการสังเกตเห็นความผิดปกติของเด็กจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง และแพทย์ที่มองเห็นพฤติกรรมที่แตกต่างไปของเด็กตั้งแต่ในวัยทารก และจะชัดเจนมากขึ้นประมาณ 2 ขวบ หรืออีกนัยหนึ่งความผิดปกติมักปรากฏให้เห็นในสามปีแรกของชีวิต ลักษณะพิเศษด้านพฤติกรรมของเด็กออทิสติกมีหลายลักษณะด้วยกัน และส่วนใหญ่มักพบอาการของโรคหรือภาวะอื่นเกี่ยวข้องด้วย เช่น ภาวะปัญญาอ่อน โรคจิตเภทในเด็ก อาการของโรค สมอถูกทำลาย โรคลมชัก ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องและความผิดปกติของพัฒนาการทางภาษา บางครั้งอาจได้รับการวินิจฉัยผิดพลาด ทำให้ได้รับการช่วยเหลือช้า เพราะผู้วินิจฉัยยังไม่คุ้นเคยกับอาการต่างๆ ของออทิสซึม และความไม่คงที่ของพฤติกรรมก็ทำให้สับสนได้ เช่น เด็กออทิสติกหลายคนชอบการโอบกอด และมีการสบตาที่ดี ในขณะที่หลายคนไม่ชอบการโอบกอด และไม่สบตา การตรวจวินิจฉัยจะต้องตรวจทั้งทางร่างกายและตรวจสอบทางจิตวิทยา (ศรียา นิยมธรรม, 2542)

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการวินิจฉัยและประเมินเด็กออทิสติก (ศรียา นิยมธรรม, 2542)

การสังเกต	
แพทย์ นักจิตวิทยาและ ผู้ปกครอง	เด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่าง เช่น ไม่เล่นกับคนอื่น และไม่ตอบสนองต่อเสียง เด็กอาจเล่นเสียงไร้ความหมายหรือทำเสียงแปลกๆ ที่ไม่ใช่เสียงพูด มีพัฒนาการทางภาษาที่ล่าช้า ไม่ชอบให้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ในชีวิตประจำวัน
⇓	
การคัดเลือก	
การตรวจวัด	การค้นหาเพื่อบ่งชี้ถึงความจำเป็นที่จะต้องประเมินต่อไป
การตรวจร่างกาย	แพทย์ระบุถึงพัฒนาการของเด็ก โดยเฉพาะพัฒนาการทางภาษา และสังคม สุขภาพ และแนะนำให้พาเด็กไปพบจิตแพทย์หรือนักจิตวิทยาเพื่อวินิจฉัยและประเมินผลต่อไป
การตรวจทางจิตวิทยา	เด็กได้รับการตรวจวินิจฉัยจาก (Diagnostic-Standards Manual-IV for autism) ประกอบด้วย <ol style="list-style-type: none"> 1) คุณภาพของปฏิสัมพันธ์ด้านสังคมว่าบกพร่องเพียงใด 2) คุณภาพของการสื่อสารว่าบกพร่องเพียงใด 3) มีพฤติกรรมที่ชอบทำซ้ำๆ แปลกๆ อย่างไร
⇓	
ก่อนการส่งต่อ	
เด็กมักถูกคัดแยกได้ก่อนเข้าโรงเรียน น้อยรายที่จะไม่ถูกค้นพบก่อนเข้าเรียน	
⇓	
การส่งต่อ	
เด็กออทิสติกควรจะถูกส่งต่อมาโดยบุคลากรทางการแพทย์ หรือผู้ปกครองเพื่อรับการช่วยเหลือในระยะเริ่มแรกตั้ง วัยทารกหรือวัยก่อนเรียน เด็กจะถูกส่งต่อมาเพื่อรับการวัดและประเมินผลเมื่อถึงวัยเข้าเรียน	
⇓	
การวัดและประเมินผล	
การตรวจวัด	การค้นหาเพื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับภาวะออทิสซึม
แบบทดสอบสติปัญญา รายบุคคล	75 % ของเด็กออทิสติกจะได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 2 หรือ > 2 S.D. แสดงว่ามีภาวะปัญญาอ่อน มีบางคนที่ได้คะแนนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยปกติหรือปัญญาเลิศ การประเมินมักทำได้ยากเพราะเด็กมีปัญหาทางด้านภาษาและสังคม
แบบทดสอบสัมฤทธิ์ รายบุคคล	เด็กออทิสติกที่มีความระดับสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าจะมีผลการเรียนในเกณฑ์ปกติหรือสูงกว่าปกติ เด็กออทิสติกบางคนมีความสามารถสูงในบางด้าน หรืออาจมากกว่านั้น
เกณฑ์การปรับ พฤติกรรม	เด็กมักได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในการปรับตัว แสดงว่าเด็กขาดทักษะอย่างมาก ในการสื่อสาร การใช้ชีวิตประจำวัน พฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม การประสานงานของกล้ามเนื้อมัดใหญ่ กล้ามเนื้อมัดเล็ก
เกณฑ์เฉพาะภาวะ ออทิสซึม	คะแนนของเด็กจะถึงเกณฑ์ที่ระบุว่าเด็กมีภาวะออทิสซึม

ตารางที่ 1 แสดงขั้นตอนการวินิจฉัยและประเมินเด็กออทิสติก (ศรียา นิยมธรรม, 2542) (ต่อ)

การวัดและประเมินผล	
การสังเกตโดยตรง	มีความล่าช้าทางภาษา อาจมีการพูดที่ผิดปกติ เช่น พูดซ้ำๆ พูดตาม เด็กมีความยุ่งยากในการเปลี่ยนกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ และมักแสดงพฤติกรรมที่แปลกๆ ซ้ำๆ
ระเบียบสะสม	จากบันทึกมักแสดงว่าผลงานของเด็กมักเปลี่ยนไปตามอารมณ์ ระดับพลังงาน และภาวะแวดล้อมต่างๆ ที่จะทำให้เด็กร่วมมือหรือไม่ร่วมมือ
↓	
ทีมสหวิทยาการจะร่วมกันตัดสินว่า เด็กมีภาวะออทิสซึมหรือไม่ และจำเป็นต้องได้รับการศึกษาพิเศษและบริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือไม่	
↓	
การจัดการศึกษาที่เหมาะสม	

เด็กที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยจากแพทย์และจิตแพทย์แล้ว จะได้รับความช่วยเหลือทางการแพทย์เบื้องต้นจึงจะได้รับการศึกษา เด็กที่ยังไม่ได้รับการคัดแยกวินิจฉัยมักถูกทางโรงเรียนปฏิเสธ เพราะข้อจำกัดเกี่ยวกับพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก นักการศึกษาพิเศษต้องร่วมมือประสานงานในการรวบรวมจากแพทย์ ผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิด บางกรณีอาจต้องทดสอบเพิ่มเติม เช่น การทดสอบด้านการพูดและภาษา โดยใช้แบบทดสอบการเปล่งเสียงพูดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร

วิโรฒ ประสานมิตร เป็นต้น นอกจากนี้ต้องมี การทดสอบทางจิตวิทยา เพื่อทดสอบทางด้านสังคม ภาษา การรับรู้ และระดับความสามารถทางสติปัญญา เครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ “Vineland Social Maturity Scale, Stanford-Binet Intelligence Test, Draw-A-Person Test, Bender-Gestalt Test, DIAL-R, Peabody Picture Vocabulary Test, Checklist of Autistic Behavior” เด็กออทิสติกที่ได้รับการศึกษาพิเศษอย่างถูกต้องจะมีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากเด็กออทิสติกที่ไม่ได้รับการศึกษาพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ถ้าได้รับการวินิจฉัยเร็วก็จะมีโอกาสจัดโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุดและเร็วที่สุด (ศรียา นิยมธรรม, 2542)

การจัดโปรแกรมเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กออทิสติกนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องเน้นก็คือ การพัฒนาความสามารถต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน เพราะในเด็กกลุ่มนี้มีปัญหาในการนำความสามารถในการเรียนรู้ในห้องเรียนมาใช้ในชีวิตจริงกับโลกภายนอก โปรแกรมที่ถือว่าประสบความสำเร็จคือโปรแกรมที่สอนให้ใช้ทักษะดังกล่าวในชีวิตจริง เช่น การสอนรับประทานอาหาร การทักทาย การอ่าน การใช้เงิน โดยคำนึงถึงความพร้อมของเด็กด้วย วิธีสอนที่ได้ผลมักต้องอาศัยการปรับพฤติกรรมและการให้การเสริมแรงพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม นอกจากนี้การวางแผน

เป็นขั้นตอนตามลำดับและบทเรียนที่สอนเด็กมีการวิเคราะห์งานจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จได้ง่ายขึ้น ถึงแม้ว่าสภาพออสติซึมจะเป็นสภาพที่คงอยู่ชั่วชีวิต แต่ถ้ามีการฝึกและสนับสนุนที่ถูกต้องเหมาะสมผู้ใหญ่ ออสติติกก็สามารถใช้ชีวิตและทำงานในชุมชนได้สามารถใช้ชีวิตได้อย่างอิสระ ซึ่งขึ้นอยู่กับการวางแผนโปรแกรมการช่วยเหลือฟื้นฟูพฤติกรรมต่างๆ มาเป็นลำดับ ทั้งนี้สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือสมาชิกในครอบครัวควรได้รับการสนับสนุนให้คำปรึกษาถึงวิธีการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมในการเลี้ยงดูเด็กออสติติก (ศรียา นิยมธรรม, 2542)

การเรียนรู้ของเด็กออสติติกต้องเป็นไปตามขั้นตอนถึงแม้ว่าอาจจะเริ่มต้นช้ากว่าเด็กปกติเพราะมีข้อจำกัด แต่ก็สามารถเริ่มต้นเรียนรู้ได้เมื่อเด็กมีความพร้อมที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นสามารถสื่อสารได้ทั้งในฐานะเป็นผู้ส่งข้อมูลและผู้รับข้อมูล ซึ่งแสดงออกมาทั้งภาษาท่าทางและสัญลักษณ์ ตลอดจนมีการควบคุมอารมณ์ตนเองได้พอสมควร แต่ต้องก่อนอื่นต้องรู้ว่าตอนนี้เด็กมีพัฒนาการอยู่ในช่วงใด ต้องค่อยๆ พัฒนาทีละน้อย เพื่อให้เด็กที่ท้อถอยมีแรงจูงใจ บางครั้งอาจต้องถอยลงไปสู่ระดับที่เขาทำได้สักเล็กน้อย เพื่อให้ประสบความสำเร็จและเกิดแรงจูงใจในตัวเอง เพราะเด็กออสติติกขาดทักษะในการสื่อความหมาย ขาดทักษะในทางสังคม การแสดงออกค่อนข้างน้อย บางคนยังขาดความมั่นใจ จึงควรสร้างแรงจูงใจหรือให้เด็กเกิดความภูมิใจในตัวเอง (สิทธิพงษ์ ศรีสุขวงษ์, 2548)

วิธีการการรักษาคือการกระตุ้นพัฒนาการของเด็กโดยวิธีต่างๆ ที่เหมาะสมให้มีพัฒนาการตามวัย ลดพฤติกรรมที่ผิดปกติโดยการทำพฤติกรรมบำบัด ฝึกหัดให้เด็กพูดและโต้ตอบ สามารถสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลทั่วไปและอยู่ในสังคมได้ เมื่อเด็กสามารถควบคุมอารมณ์และช่วยเหลือตัวเองได้แล้วก็ควรมีวิธีการฟื้นฟูสมรรถภาพของเด็กโดยใช้ศิลปะ และการออกกำลังกายต่างๆ (วินัสภ์ภมาสพงษ์, 2543) เพราะเด็กออสติติกที่ได้รับการพัฒนาและฟื้นฟูสมรรถภาพตั้งแต่วัยทารกจะสามารถดำรงชีวิตได้ใกล้เคียงกับเด็กปกติแต่ถ้าเด็กออสติติกไม่ได้รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูจะเหมือนเด็กบกพร่องทางสติปัญญา โดยเฉพาะเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวที่ไม่ได้รับการรักษาบำบัดอาจทำให้เป็นโรคจิต (กรมวิชาการ, 2543)

ผดุง อารยะวิญญู (2542) กล่าวถึงหลักของวิธีการสอนและช่วยเหลือเด็กออสติติกในการศึกษาว่า สำหรับเด็กออสติติกที่มีความบกพร่องรุนแรง การช่วยเหลือควรเป็นตัวต่อตัว เมื่อเด็กมีทักษะมากขึ้นจึงอาจพิจารณาให้เรียนร่วมได้ การสอนควรเน้นทักษะที่จำเป็น เน้นการรับรู้ทางภาษา (receptive language) และการแสดงออกทางภาษา (expressive language) จัดกิจวัตรประจำวันให้เป็นระบบ มีกระบวนการใช้การปรับพฤติกรรมควบคู่ไปกับการสอน หลีกเลี่ยงการลงโทษ ควรให้เพื่อนเป็นแบบอย่างเพื่อเน้นทักษะทางสังคม พยายามเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่ก่อให้เกิดหรือส่งเสริมการแสดงออกพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็ก พยายามให้เพื่อนร่วมห้องเข้าใจและมีส่วนช่วยเด็กออสติติก อาจจะต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญให้มาช่วยเหลือ

เด็กออทิสติกในบางเวลา หรืออาจให้เด็กออทิสติกเล่นกับเพื่อนที่เขาชอบ และสามารถสื่อสารกันรู้เรื่อง ครูต้องชี้แจงให้เด็กปกติเข้าใจถึงพฤติกรรมของเด็กออทิสติก สำหรับเด็กออทิสติกบางคน ที่เรียนรู้ช้า ครูอาจลดจุดประสงค์ทางพฤติกรรมลง ลดเนื้อหาวิชาลง และอาจช่วยโดยให้เด็กเรียนจากภาพประกอบ วิดิทัศน์ หรือแผ่นใส หรือใช้ดนตรีประกอบการสอน ในเด็กบางคนที่ขาดสมาธิในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะที่มีเสียงรบกวน ครูไม่ควรงดเด็กเข้าร่วมกิจกรรมเพราะอาจทำให้เด็กขาดพฤติกรรมทางสังคมได้

เพ็ญแข ลิ้มศิลา (2538) ได้กล่าวถึงแนวทางในการให้ความช่วยเหลือเด็กออทิสติก ดังนี้

1. การกระตุ้นเด็กออทิสติกอย่างเหมาะสม เพื่อให้มีพัฒนาการเป็นไปตามวัย
2. การลดพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กออทิสติก โดยใช้หลักการทางพฤติกรรมบำบัด
3. การฝึกให้เด็กออทิสติกพูดและสื่อความหมายทางภาษา พูดได้ตอบและปฏิบัติตามคำสั่งได้
4. การรักษาด้วยยา เมื่อมีปัญหาทางพฤติกรรมที่รุนแรงจนไม่สามารถฝึกหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้
5. การฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยใช้กิจกรรมต่างๆ เช่น กิจกรรมเข้าจังหวะ ศิลปะบำบัด ดนตรีบำบัด
6. การส่งเสริมด้านการเรียนการสอน เมื่อเด็กมีพฤติกรรมหรือพัฒนาการทางด้านต่างๆ ดีขึ้น
7. การส่งเสริมด้านการฝึกอาชีพ เพื่อให้เด็กสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และมีความภาคภูมิใจในตัวเอง

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ประเทศไทยยังขาดข้อมูล ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องของเด็กออทิสติก นอกจากนี้ปัญหาในการรับบริการในด้านการแพทย์และการศึกษาที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการ และยังไม่กระจายไปสู่ภูมิภาค หน่วยงานทางการแพทย์ในส่วนกลางที่จัดกิจกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กกลุ่มนี้ มีเพียง 2 แห่งที่เป็นหลักในการเปิดโปรแกรมในการบำบัดเด็กออทิสติกเป็นรูปธรรม คือ โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ และศูนย์สุขวิทยาจิต กรุงเทพมหานคร แต่มีอุปสรรคในด้านบุคลากร ทำให้เกิดความแออัดในการบริการ สำหรับทางการแพทย์ส่วนภูมิภาคนั้นมีเพียงจังหวัดใหญ่ๆ 3-4 จังหวัด เช่น เชียงใหม่ สงขลา นครราชสีมา ซึ่งยังไม่เป็นรูปธรรมที่เด่นชัด ปัจจุบันเด็กออทิสติก กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ แต่

เด็ก ๆ เหล่านี้แทบจะไม่ได้รับบริการด้านการแพทย์เลย ในด้านของการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญมาก เด็กออทิสติกในระดับที่พอเรียนได้ยังขาดโอกาสทางการศึกษาอีกมากมาย สำหรับพ่อแม่การหาโรงเรียนให้ลูกสักแห่งเป็นเรื่องที่ยากลำบากและสร้างความคับข้องใจอย่างมาก เนื่องจากมักถูกโรงเรียนปฏิเสธด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น โรงเรียนไม่ทราบว่า จะจัดการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้อย่างไร ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของผู้ปกครองของเด็กปกติที่ไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนต้องเรียนร่วมกับเด็กพิเศษ ในปัจจุบันทั้งเด็กออทิสติกในเมืองหลวงหรือต่างจังหวัดต่างมีความต้องการในเรื่องการศึกษาทั้งสิ้น แต่โรงเรียนที่จัดโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กกลุ่มนี้ยังมีไม่เพียงพอ จึงเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการจะต้องหามาตรการและแนวทางในแก้ไข ในส่วนของพ่อแม่ผู้ปกครองต้องพึ่งพาตนเองให้มากขึ้นในการเตรียมความพร้อม และพัฒนาลูกอย่างต่อเนื่อง สม่่าเสมอมีกระบวนการ การ

รอรับบริการ และความช่วยเหลือจากแพทย์และครูอย่างเดียวยังคงไม่เพียงพอ เพราะการพัฒนาเด็กต้องต่อเนื่อง สม่่าเสมอแทบจะตลอดเวลา ดังนั้นเวลาที่เด็กอยู่ในความดูแลของครอบครัวควรได้รับการกระตุ้นและช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องจะทำให้เด็กประสบความสำเร็จได้ดีขึ้นในอีกระดับหนึ่ง (ชูศักดิ์ จันทยานนท์, 2540)

หน่วยงานในระบบการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ

การดำเนินงานในด้านการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องของประเทศไทย มีทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามารับผิดชอบจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่อง หน่วยงานภาครัฐประกอบไปด้วยหน่วยงานระดับกรมกอง ได้แก่

1. หน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ คือ กองการศึกษาพิเศษ (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ), สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, กรมการศึกษานอกโรงเรียน, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และสถาบันราชภัฏ
2. หน่วยงานสังกัดกระทรวงมหาดไทย คือ กรุงเทพมหานคร และเทศบาลทุกจังหวัด
3. หน่วยงานสังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม คือ กรมประชาสงเคราะห์
4. หน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ โรงพยาบาลทุกจังหวัดซึ่งสังกัดกรมการแพทย์ และกรมสุขภาพจิต
5. หน่วยงานสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง

หน่วยงานภาคเอกชนมีไม่ต่ำกว่า 10 หน่วยงาน ที่สำคัญ ได้แก่ มูลนิธิเพื่อคนพิการ, มูลนิธิอนุเคราะห์คนพิการ, มูลนิธิช่วยคนปัญญาอ่อน, มูลนิธิสถาบันแสงสว่าง, มูลนิธิธรรมิกชน, มูลนิธิ

ลักษณะการจัดการศึกษาพิเศษมีทั้งแบบที่เรียนในโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ และแบบที่เรียนในโรงเรียนร่วม เมื่อพิจารณาถึงวิธีการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน พบว่ากระบวนการจัดการศึกษาของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนมีความแตกต่างกัน แม้ว่าการดำเนินการจัดการศึกษาพิเศษของภาคเอกชนจะอยู่ในความดูแลของหน่วยงานภาครัฐก็ตาม กล่าวคือหน่วยงานภาครัฐเน้นรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษแบบการเรียนร่วม ซึ่งมีรูปแบบที่ค่อนข้างตายตัว ในขณะที่หน่วยงานภาคเอกชนมุ่งการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับคนพิการโดยตรง มีอิสระ มีความคล่องตัวในการดำเนินงานมากกว่า จึงสามารถเลือกใช้รูปแบบในการจัดการศึกษาพิเศษได้หลากหลาย โดยเฉพาะที่เป็นการศึกษาพิเศษที่อาศัยความร่วมมือจากชุมชน (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

การให้การศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ ต้องการความเป็นพิเศษแตกต่างจากเด็กปกติ โดยต้องเหมาะสมกับวัยและความสามารถทางอารมณ์ สังคมและสติปัญญา ผู้วิจัยขอเสนอในส่วนของระดับประถมศึกษา ซึ่งตรงกับกลุ่มตัวอย่างอายุ 9-12 ปี ที่ผู้วิจัยทำการศึกษา

ตารางที่ 2 ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาแก่เด็กออทิสติก (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543)

ครอบครัว	ครูที่สอนในชั้นเรียน	ผู้บริหารโรงเรียนและผู้จัดการเรียนการสอน
1. พยายามจัดโปรแกรมที่เหมาะสมกับเด็ก	1. ช่วยแก้ปัญหาในเรื่องที่ดูง่ายสำหรับเด็กทั่วไป เช่น การใช้ยางลบ	1. จัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้
2. ปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์และครูในการดูแลเด็กที่บ้าน	2. มีความยืดหยุ่นในบทเรียน	2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างครูผู้ปกครอง และแพทย์
3. ให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วม	3. ภาษาควรมีความชัดเจน ตรงไปตรงมา ไม่กำกวม	3. ส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมเพื่อได้ความรู้ และข้อมูลใหม่ๆ ใช้ในการเรียนการสอน
4. ผู้ปกครองควรรหาข้อมูล ความรู้เพิ่มเติม หรือเข้ารับการอบรม	4. เขียนกฎเกณฑ์ และตารางการเรียน การสอน การทำงาน ควรที่มีภาพประกอบ	
	5. ถ้าเด็กเรียนไม่รู้เรื่องต้องแบ่งชอยเนื้อหาให้มากขึ้น และค่อยๆ สอนเป็นขั้นตอน ใช้เครื่องช่วยสอนหรือสื่อการสอนหลายๆ อย่าง	

การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กออทิสติก (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2543)

1. เด็กควรมีสภาพที่พร้อมที่จะเรียนรู้ สุขภาพดี
2. ควรมีตารางกิจกรรมที่เป็นรูปภาพ เพื่อให้เด็กออทิสติกเข้าใจและรู้ว่าต้องทำ

กิจกรรมใดช่วงเวลาใด

3. จัดหลักสูตรหรือแผนการศึกษาตามลักษณะของเด็กแต่ละคน
4. เน้นการพัฒนาทักษะที่เด็กที่เด็กต้องใช้ในการเรียนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
5. เตรียมเด็กให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
6. สนับสนุนให้คนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการวางแผนการศึกษา กิจกรรม

การเรียนการสอน และการประเมินผลเด็กออทิสติกมีความบกพร่องด้านพัฒนาการทางสังคม

การเรียนร่วมสำหรับบุคคลออทิสติก

มนุษย์ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีความเป็นอยู่ที่ต้องเกี่ยวข้องกับซึ่งกันและกัน และต้องการเพื่อน ในวัยเด็กต้องการเพื่อนเล่น เพื่อนเรียน เพื่อนร่วมกิจกรรม เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ก็ต้องการเพื่อนคู่คิด เพื่อนร่วมงาน มนุษย์มีพื้นฐาน ความสามารถแตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและกัน บุคคลที่มีความบกพร่องเป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ความสามารถอาจด้อยกว่าคนปกติ จึงควรได้รับความเห็นใจ เข้าใจ และความช่วยเหลือรวมทั้งโอกาส เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้เช่นคนปกติ ดังนั้นการเตรียมบุคคลที่มีความบกพร่องให้พร้อมคือให้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมตั้งแต่วัยเยาว์จะช่วยให้เขามีเพื่อนที่มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ปรับตัวเข้าหากันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างปกติสุข การจัดการเรียนร่วมจะมีส่วนช่วยพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องให้เห็นแบบอย่างที่ดีของเด็กปกติ ช่วยให้สามารถพัฒนาได้เร็วขึ้นกว่าการที่อยู่กับเด็กที่มีความบกพร่องด้วยตนเอง (กรมวิชาการ, 2543)

ปัจจุบันการศึกษาสมัยใหม่เชื่อว่าการให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ จะช่วยให้เด็กเหล่านี้มีพัฒนาการทางสมอง อารมณ์และสังคมดีกว่าการแยกเด็กไว้ต่างหาก ซึ่งสอดคล้องกับ มีร์นา ริมัส (ศุภจักรีย์ จันทนา, 2546) ผู้ให้คำปรึกษาการดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนรัฐอัลเบอร์ตา ประเทศแคนาดา กล่าวไว้ในบทความเรื่อง "Autism and schoolbase programming" ว่า การเปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติจะทำให้เด็กได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง มีการเลียนแบบการเล่น ทำกิจกรรมกลุ่มกับเด็กวัยเดียวกัน ซึ่งสามารถช่วยยกระดับสติปัญญาและพัฒนาการทางด้านต่างๆ ของเด็กออทิสติกที่ส่วนใหญ่มีความบกพร่องในเรื่องของจินตนาการ การคิดแบบนามธรรม และการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีการผลักดันเด็กพิเศษเข้าสู่ระบบโรงเรียนปกติให้มากที่สุดในปีการศึกษา 2542 กระทรวงศึกษาธิการได้ขยายการรับเด็กพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ จาก 6 ประเภท เป็น 10 ประเภท

โดยเด็กออทิสติกเป็น 1 ใน 4 ประเภทที่เพิ่มเข้ามา นอกเหนือจากเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม เด็กสมาธิสั้นและเด็กปัญญาเลิศ ทำให้เด็กออทิสติกได้มีโอกาสเรียนร่วมในโรงเรียนปกติตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ (กองบรรณาธิการ, 2545)

การเรียนร่วมจึงมีประโยชน์ต่อเด็กออทิสติกอย่างมาก เพราะเด็กออทิสติกจะได้เรียนรู้และพัฒนา ปรับตัวเองให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมปกติได้ ในขณะที่เดียวกันเด็กปกติสามารถเรียนรู้ ยอมรับ เห็นคุณค่า และเข้าใจถึงความแตกต่างของคนด้วย (กุลยา ตันติผลลาชีวะ, 2546)

เด็กออทิสติกที่มีความพร้อมจะเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปมีโรงเรียนหลายแห่งในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่จัดการศึกษาแบบเรียนร่วม โดยให้เด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติในระบบโรงเรียนโดยจัดในหลายรูปแบบ บางแห่งจัดขึ้นพิเศษในโรงเรียน บางแห่งให้เด็กเรียนในชั้นปกติโดยอาจจัดแฝงในโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาหรือจัดเป็นโครงการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก แนวโน้มในอนาคตนั้นการเรียนร่วมเป็นเรื่องที่จะได้รับการสนับสนุนจากทุกฝ่ายมากขึ้น (นฤมล ขวัญศิริ, 2541)

การเรียนร่วม หมายถึง การจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งได้แก่เด็กที่มีความบกพร่องประเภทต่างๆ ได้เรียนร่วมกับเด็กปกติโดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กแต่ละบุคคล เพื่อส่งเสริมให้เด็กกลุ่มนี้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันและดำรงชีวิตในสังคมอย่างปกติสุข (ส่วนแผนประชาสัมพันธ์บริษัท ปตท. , 2547)

ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วมมีดังนี้

1. การเรียนร่วมช่วยให้เด็กพิเศษมีโอกาสได้เรียนโรงเรียนใกล้บ้าน ไม่ต้องเดินทางไปเรียนโรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษที่มีจำนวนน้อยและห่างไกล
2. การเรียนร่วมช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ที่ไม่ต้องส่งไปอยู่โรงเรียนสำหรับเด็กพิเศษ
3. การเรียนร่วมช่วยให้เด็กพิเศษมีโอกาสใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว โดยไม่รู้สึกถูกแบ่งแยกว่าเป็น " เด็กพิเศษ "
4. การเรียนร่วมช่วยให้เด็กพิเศษมีโอกาสได้เรียนรู้และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้เร็วกว่าเด็กที่อยู่ร่วมกับเด็กพิเศษด้วยกัน เป็นประสบการณ์ตรงที่จะเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล
5. การเรียนร่วมช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐในการจัดโรงเรียนพิเศษสำหรับเด็กพิเศษโดยเฉพาะ
6. การเรียนร่วมมีส่วนช่วยให้สังคมเข้าใจและยอมรับเด็กพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ช่วยให้เกิดการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

การเรียนรู้ร่วมระหว่างเด็กไม่ปกติและเด็กปกติจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย ในกรณีของเด็กปกติเขาจะได้เรียนรู้ความจริงที่ว่า โลกใบนี้มีความแตกต่างระหว่างผู้คน ความบกพร่องไม่ใช่สิ่งแปลกประหลาด ซึ่งจะทำให้พวกเขาไม่เกิดความรังเกียจคนที่มีลักษณะทางกายภาพหรือทางสติปัญญาที่แตกต่างไปจากตน ขณะที่เด็กไม่ปกติจะได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่น การปรับตัวเข้ากับสังคมของคนปกติ และที่สำคัญคือมีโอกาสได้ปฏิสัมพันธ์กับคนวัยเดียวกันโดยไม่ถูกแบ่งแยกออกไป ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาการตามช่วงวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าการเรียนรู้ร่วมจะก่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กทุกคน แต่ไม่ได้หมายความว่า เด็กไม่ปกติจะเรียนรู้ร่วมแบบเดียวกันได้ เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด บุคคลที่เกี่ยวข้องและตัวเด็กเอง ผู้ปกครอง ผู้บริหารสถานศึกษา และนักวิชาชีพ ต้องกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ร่วมให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และข้อจำกัดจากความบกพร่องของตัวเด็ก (ส่วนแผนประชาสัมพันธ์บริษัท ปตท. , 2547)

การจัดการเรียนรู้ร่วมมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีข้อดีข้อด้อยต่างกัน การจัดให้เด็กพิเศษเรียนรู้ร่วมแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ควรพิจารณาอย่างรอบคอบจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ตัวเด็ก โรงเรียน ผู้บริหาร ครู แพทย์ และนักวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง รูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วมสามารถจัดได้ดังนี้ (ส่วนแผนประชาสัมพันธ์บริษัท ปตท. , 2547)

ตารางที่ 3 ลักษณะการเรียนรู้ร่วมแบ่งได้หลายรูปแบบดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ร่วม	รายละเอียด
1. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน	การเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาโดยอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น นักเรียนและครูจะได้รับบริการทางการศึกษาพิเศษทางอ้อม เช่น การฝึกอบรมครูประจำการ ครูการศึกษาพิเศษ ส่วนเด็ก ๆ จะได้รับบริการวัสดุอุปกรณ์เท่าที่จำเป็น
2. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการปรึกษาหารือ	นักเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา จะอยู่ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น และผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีประสบการณ์ทั้งเรื่องการศึกษาพิเศษและการศึกษาปกติร่วมให้คำปรึกษา เช่น นักจิตวิทยา ครูการศึกษาพิเศษเดินสอนหรือสอนเสริมในโรงเรียน บุคคลเหล่านี้จะไม่สอนเด็กโดยตรงแต่จะคอยแนะนำช่วยเหลือครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชา และจัดหาบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมประสบความสำเร็จ
3. ชั้นเรียนปกติเต็มวันและบริการครูเดินสอน	นักเรียนในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา ภายใต้อาการรับผิดชอบของครูประจำชั้น แต่ได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนโดยตรงจากครูเดินสอน เช่น นักกายภาพบำบัด ครูแก้ไขการพูด ครูการศึกษาพิเศษ ครูช่วยสอนเสริมที่เดินทางไปให้บริการตามโรงเรียนต่างๆ

ตารางที่ 3 ลักษณะการเรียนรู้ร่วมแบ่งได้หลายรูปแบบดังนี้ (ต่อ)

รูปแบบการเรียนรู้ร่วม	รายละเอียด
4. ชั้นเรียนปกติเต็มวัน บริการสอนเสริม	การเรียนรู้ในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา ในความรับผิดชอบของครูประจำชั้น ได้รับการสอนเสริมหรือเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษประจำห้องสอนเสริม โดยให้นักเรียนมาเรียนกับครูสอนเสริมบางเวลาและบางวิชาที่เด็กบกพร่อง หรือทักษะที่เด็กมีความต้องการจำเป็นพิเศษ แต่ปัจจุบันครูสอนเสริมจะสอนร่วมกับครูในชั้นเรียนมากกว่าที่จะนำเด็กออกมาเรียนในห้องสอนเสริม
5. ชั้นเรียนพิเศษและชั้นเรียนปกติ (หรือการเรียนรู้ร่วมเป็นบางวิชา)	นักเรียนในชั้นเรียนพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติมากน้อยตามสมควร อาจเรียนร่วมในวิชา พลศึกษา ศิลปะ ดนตรี การงานพื้นฐานอาชีพ จริยศึกษา ครูการศึกษาพิเศษและครูปกติร่วมกันทำงาน ร่วมกันรับผิดชอบ รูปแบบนี้จัดได้ทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
6. ชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ	นักเรียนเรียนในชั้นเรียนพิเศษเต็มเวลาร่วมกับเพื่อนที่มีความบกพร่องด้วยกันประมาณ 5-10 คน มีครูประจำชั้นเป็นผู้สอนเองทุกวิชา เด็กจะมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมกับเด็กทั่วไป เช่น เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ รับประทานอาหาร ไปทัศนศึกษา เป็นต้น

สำหรับเด็กที่ด้อยโอกาสทางสังคม เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กที่ติดเชื้อเอชไอวี เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นต้น เด็กเหล่านี้มักมีปัญหาทางด้านอารมณ์และจิตใจ มีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือซึมเศร้าหุดหู่ การจัดการเรียนรู้ร่วมแบบเต็มวัน (รูปแบบที่ 1-4 จากตารางที่ 2) จะเป็นหนทางหนึ่งที่ช่วยฟื้นฟูให้เด็กมีความสดใสตามช่วงวัยได้อีกครั้ง เนื่องมาจากกการได้พูดคุย เล่นกับเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน อย่างไรก็ตามหากเด็กมีอาการรุนแรงในระยะแรกอาจจะต้องแยกเด็กออกไปเรียนในชั้นเรียนพิเศษ โดยเฉพาะ จนเมื่อเด็กปรับตัวได้ในระดับหนึ่งจึงสามารถให้เด็กเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ แต่ก็ต้องมีครูให้การดูแลและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดด้วย

การเรียนรู้ร่วมในรูปแบบที่ 5 และ 6 (จากตารางที่ 2) มักใช้กับเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง อารมณ์ และการรับรู้ เช่น เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เด็กออทิสติก และเด็กพิการซ้ำซ้อน เป็นต้น ในเด็กที่บกพร่องทางร่างกาย มักจะเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มวัน โดยมีครูเฉพาะทางคอยแนะนำและช่วยเหลือในบางโอกาส (ส่วนแผนประชาสัมพันธ์บริษัท ปตท. , 2547)

วารี ภิระจิตร (2545) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ร่วม ไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา

การจัดการศึกษาลักษณะนี้ จัดให้เด็กที่มีความบกพร่องไม่มาก หลังจากที่เด็กได้รับการบำบัดหรือฟื้นฟูในสมรรถภาพในด้านที่จำเป็น ก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์ เครื่องมือพิเศษช่วยทางการศึกษา รวมทั้งการให้คำปรึกษาแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในเด็กปัญญาเลิศ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง และเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์ก็สามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้เพียงแต่ปรับโปรแกรมการสอน และวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละคน

2. การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ

การจัดบริการโดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นเรียนปกติเป็นเวลาโดยได้รับการบริการต่างๆ เพิ่มเติม เช่น ได้รับการสอนเสริมจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด การเคลื่อนไหว และโปรแกรมพิเศษสำหรับเด็กแต่ละคน โดยได้รับบริการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

3. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ (ห้องคูชนานออทิสติก)

การจัดการศึกษาลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูง จนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟัง ตลอดจนการเพิ่มความรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

4. การจัดโรงเรียนพิเศษ

การจัดการศึกษาลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องมาก และไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ จำเป็นต้องมีครูการศึกษาพิเศษสอนเด็กกลุ่มนี้โดยเฉพาะ

5. การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน

การจัดการศึกษาพิเศษในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็กและที่บ้าน เป็นการจัดให้แก่เด็กที่บกพร่องทางร่างกายและสุขภาพ หรือเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้ เป็นกลุ่มประชากรที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา และกลุ่มที่เรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติเป็นเด็กที่มีความบกพร่องไม่มากมีพัฒนาการทางภาษาดีกว่าเด็กออทิสติกกลุ่มอื่น

หลักสูตรคูชนานสำหรับบุคคลออทิสติก

เด็กออทิสติกมีลักษณะการเรียนรู้ที่แตกต่างจากเด็กปกติ เช่น ย้ำคิด ย้ำทำ และต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นการเปลี่ยนหัวข้อ เปลี่ยนบทเรียนจึงเป็นเรื่องที่เด็กกลุ่มนี้รับไม่ได้ และยังขาดแรงกระตุ้นและแรงเสริมเชิงสังคมอีกด้วย มักขาดความสามารถเชื่อมโยงความรู้เก่าสู่ความรู้ใหม่ ขาดความเข้าใจที่เป็นนามธรรม ขาดความสามารถในวิธีคิดเชิงประมวลข้อมูลข่าวสาร ชอบการเรียนรู้ซ้ำๆ เช่น การฝึกทักษะที่ต้องทบทวนซ้ำ (drills) แต่จุดเด่นของเด็กออทิสติก คือ การมี

ทักษะในการจำระยะยาว โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่างๆ เช่น ตัวเลข วัน เวลา เมื่อเรียนรู้สิ่งใดจะสามารถจดจำสิ่งนั้นไว้ได้นานมาก การนำเสนอภาพรวมของการเรียนการสอนเด็กออทิสติกเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เนื่องจากเด็กเหล่านี้มีความแตกต่างในแต่ละบุคคลค่อนข้างสูงมากกว่าเด็กที่บกพร่องด้านอื่นๆ

เด็กออทิสติกแต่ละคนมีศักยภาพทางวิชาการและทางสังคมที่ไม่เท่ากัน รวมทั้งแต่ละคนยังมีลักษณะเฉพาะเจาะจงทางด้านการเรียนรู้และพฤติกรรมซึ่งมีจุดอ่อนจุดแข็งแตกต่างกัน จึงต้องมีจุดเน้นในการเรียนการสอน การฝึกฝนทักษะที่แตกต่างกันเป็นรายบุคคลเป็นคนๆ ไป ดังนั้นหลักสูตรคู่ขนานเฉพาะบุคคลออทิสติกมีความจำเป็นและมีความสำคัญ และต้องเป็นหลักสูตรที่บูรณาการเอาการบำบัดทางกายภาพด้านการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับบุคคลออทิสติกเข้าไว้ด้วย

นักเรียนปกติจะมี 2 หลักสูตรด้วยกัน คือ หลักสูตรแกนกลาง กับ หลักสูตรสถานศึกษา โดยหลักสูตรแกนกลางบวกกับลักษณะของท้องถิ่นที่โรงเรียนเลือกจะกลายเป็น หลักสูตรสถานศึกษา หมายถึงโรงเรียนจะต้องทำหลักสูตรสถานศึกษาจากหลักสูตรแกนกลาง หากโรงเรียนหรือสถานศึกษาใดยังไม่ทำหลักสูตรสถานศึกษาก็ต้องใช้หลักสูตรแกนกลางไปก่อน แต่ของนักเรียนออทิสติกต้องมีหลักสูตรเฉพาะความบกพร่องของกลุ่มอาการ หรือหลักสูตรบำบัด หรือหลักสูตรออทิสติกนั่นเอง ดังนั้นหลักสูตรคู่ขนานเฉพาะบุคคลออทิสติก จะเกิดจากการหลอมรวมของหลักสูตรต่างๆ เข้าด้วยกัน ดังนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542)

- หลักสูตรของนักเรียนปกติ (หลักสูตรแกนกลางหรือหลักสูตรสถานศึกษา)
- หลักสูตร ออทิสติก
- IEP (แผนการศึกษาเฉพาะบุคคลที่จะเป็นข้อมูลเฉพาะบุคคลทุกด้านของผู้เรียน)

เป็นฐานต่อยอดขึ้นไป

เมื่อรับเอาผู้เรียนออทิสติกเข้ามาในสถานศึกษา สิ่งที่ต้องจัดทำเป็นอันดับแรกเกี่ยวกับตัวผู้เรียน คือ การจัดทำ IEP เพื่อให้รู้ปัญหา ระดับศักยภาพ ข้อเด่นข้อด้อยของผู้เรียน โดย IEP จะเป็นการทำงานร่วมกันของทีมบุคลากรภายในของโรงเรียนที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาของนักเรียนออทิสติกและบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น ผู้ปกครอง ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขานักบำบัด หรือครูการศึกษาพิเศษ

เด็กออทิสติกบางส่วนมีความสามารถพิเศษ เช่น วาดรูปเก่ง, คิดเลข, เล่นดนตรี ส่วนนี้เป็นความแตกต่างจากภาวะปัญญาอ่อน (mental retardation) ในภาวะปัญญาอ่อนพัฒนาการทุกด้านจะช้ากว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน แต่ในเด็กออทิสติกจะมีความสามารถบางอย่างดีเป็นพิเศษ ในเด็กออทิสติกที่มีความจำเป็นเลิศ แบบที่เรียกว่า "photographic memory" คือจำได้ เก็บรายละเอียด

ละเอียดได้ทุกอย่างราวกับใช้กล้องถ่ายภาพ รายละเอียดถูกเก็บไว้ในสมองจะถูกถ่ายทอดออกมาเป็นภาพวาดที่เหมือนจริง ความแม่นยำผิดจากคนทั่วไปนี้มีการอธิบายในอีกแห่งหนึ่งว่าอาจเป็นเพราะเด็กออทิสติกสามารถเพ่งสมาธิได้อย่างดีเลิศ และตัดสิ่งเร้าที่ตนไม่สนใจออกไปได้ (overselectivity) ทำให้สามารถจดจำ หรือทำบางสิ่งบางอย่างได้ดีกว่าคนทั่วไป ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ บุคคลออทิสติกที่มีความสามารถในการวาดรูป โดยจะวาดสิ่งที่เคยเห็นได้เหมือนจริง แต่สิ่งที่วาดนั้นเป็นลักษณะของการลอกแบบ (copy) ไม่ใช่ภาพที่วาดจากความคิดจินตนาการ (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545) ความสามารถพิเศษถ้าได้รับการส่งเสริมก็สามารถพัฒนาได้เต็ม ศักยภาพ เราต้องค้นหาความสามารถพิเศษที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็กพยายามช่วยให้เด็กค้นพบศักยภาพ และให้เขาใช้และฝึกฝนความสามารถนั้น และรักษาให้อยู่กับตัวเด็กตลอดไปจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง อีกทั้งยังพัฒนาเป็นอาชีพและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น (สิทธิพงษ์ ศรีสุขวงษ์, 2545)

ลักษณะจำเพาะประการหนึ่งของเด็กออทิสติกซึ่งผิดปกติไปจากเด็กธรรมดา ก็คือการขาดจินตนาการ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญควรได้รับการกระตุ้นตั้งแต่อายุน้อยๆ เพราะถ้าเด็กขาดจินตนาการ เด็กจะฟังนิทานไม่รู้เรื่อง ทำเลขใจทย์และคิดเลขในใจไม่ได้ ดังนั้นการฝึกให้เด็กออทิสติกรู้จักสร้างจินตนาการเป็นเรื่องสำคัญและทำได้หลายรูปแบบ เช่น การฟังนิทาน การเล่นหุ่นมือ การปั้นดินน้ำมัน การประดิษฐ์สิ่งของ และการวาดภาพจินตนาการนั้นเกี่ยวข้องกับเรื่องของความคิด ความแปลกใหม่ การสร้างสรรค์ และพุทธิปัญญา ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญในการติดต่อสื่อสาร ความเข้าใจและเหตุผล ความมีลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน และทำให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป จึงนับว่าจินตนาการมีคุณค่าและความสำคัญต่อความเป็นมนุษย์อย่างยิ่ง เด็กควรได้รับการพัฒนาความสามารถทางด้านนี้ตั้งแต่วัยทารก

วิธีส่งเสริมจินตนาการที่นิยมกันมากคือ การเปิดโอกาสให้เด็กสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่า การแสดงออกทางศิลปะกับจินตนาการที่แสดงออกมานั้นคือสิ่งเดียวกันและจำเป็นต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเล็กเพื่อช่วยกระตุ้นสมองซีกขวา (Right Hemisphere) ที่มีกลไกการทำงานเกี่ยวกับจินตนาการและการสร้างสรรค์ (สิทธิพงษ์ ศรีสุขวงษ์, 2545) ในขณะที่สมองซีกซ้ายเกี่ยวข้องกับเหตุผล (Left Hemisphere) ควรฝึกกันตั้งแต่เนิ่นๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างเสริมจินตนาการ และวัตถุประสงคที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งในการทำงานศิลปะคือ การพัฒนากล้ามเนื้อมือเด็ก พัฒนาผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีสมาธิ จิตใจละเอียดอ่อน ประณีต มีสุนทรียะ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย มีจุดมุ่งหมายที่สร้างสรรค์ และที่สำคัญคือสามารถใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารและความรู้สึกได้เป็นอย่างดี อีกทั้งจากตัวอย่างกรณีศึกษาเด็กออทิสติก พบว่าการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กซึ่งพัฒนาได้น้อยกว่าวัยมาก เช่น ใช้กรรไกรไม่ได้ วาดเขียนเส้นเบาบางมาก ชูนิ้วที่ละนิ้วไม่ได้ แต่ถ้าเผลอไม่ตั้งใจกลับใช้นิ้วชี้ได้ สันนิษฐานว่าอาจจะเกิดการสั่งงาน

ของสมองที่ไม่ประสานกับกล้ามเนื้อ ทำให้ควบคุมกล้ามเนื้อมัดเล็กได้ไม่ดีทั้งๆ ที่กล้ามเนื้อมีพัฒนาการแล้ว (ศุภจักรีย์ จันทนา, 2546) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง "Pencil grip deficit in autistic children" ที่พบว่าเด็กออทิสติกจับดินสอได้ช้าต่ำกว่าพัฒนาการเหมือนเพิ่งเริ่มหัดจับดินสอ (Hemery, Barthelemy and Martineau, 2004) จุดนี้เป็นข้อสำคัญที่ควรแก้ไข เพราะการใช้มือเป็นเรื่องสำคัญในการพัฒนาสติปัญญา มีการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่า ยิ่งเด็กมีความสามารถในการใช้มือได้มากเพียงไร ก็ยิ่งพัฒนาสติปัญญาได้ดีและเร็วมากเพียงนั้น (ศรีเรือน แก้วสังวาล, 2543) การพัฒนาความสามารถในการเขียนของเด็กนั้น จะค่อยๆ พัฒนาขึ้นเมื่อเด็กตระหนักว่าสัญลักษณ์ภาพวาดที่วาดนั้นเกี่ยวข้องกับวัตถุหรือเหตุการณ์ซึ่งผู้อื่นๆ สามารถเข้าใจได้ หลังจากนั้นเด็กๆ จะเริ่มจดจำสัญลักษณ์เฉพาะตัวอักษรต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงความหมายของรูปภาพตลอดจนกระบวนการฝึกเขียนจะเป็นกระบวนการที่ง่าย ถ้าหากเป็นส่วนหนึ่งที่ชัดเจนและน่าตื่นเต้นสำหรับเด็ก เด็กๆ จะจดจำสิ่งที่น่าสนใจและมีความรู้สึกดีในการเริ่มกระบวนการฝึกเขียน ซึ่งการฝึกเขียนจะเชื่อมโยงอยู่กับการวาดรูปอย่างใกล้ชิด (นิพิพิทา ถาวรเศรษฐ, 2545)

เด็กออทิสติกมีลักษณะที่บกพร่องหลายด้านแต่ที่เห็นได้ชัดเจนและส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ด้านต่างๆ คือความบกพร่องทางภาษา การสื่อความหมาย ที่ไม่สามารถรับรู้และสื่อสารได้อย่างเด็กทั่วไป ซึ่งเป็นสาเหตุให้เขาวนปัญญาลดน้อยลงกว่าที่ได้รับจากกรรมพันธุ์ที่ติดตัวมาตอนเกิด ทำให้เด็กมีลักษณะเหมือนเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา เมื่อสื่อสารไม่ได้จะเกิดความคับข้องใจ ในบางคนอาจรุนแรงถึงขั้นทำร้ายตัวเอง ความรู้สึกของคนเรานั้นสามารถสื่อสารหรือระบายได้โดยผ่านสื่อทางทัศนศิลป์ การที่ได้ระบายหรือบอกถึงความรู้สึกนั้นจะช่วยทำให้ผ่อนคลายได้ส่วนหนึ่ง (จิตติรัตน์ พุกจินดา, 2545) อีกทั้งงานศิลปะยังสื่อให้เห็นถึงความเป็นโลกส่วนตัวของเด็กได้ชัดเจนมาก เป็นช่องทางทำให้เห็นภาวะของเด็กได้ค่อนข้างละเอียด เราจึงสามารถใช้งานศิลปะเป็นสื่อในการช่วยพัฒนาภาษาในเด็กออทิสติกได้อีกทางหนึ่ง จุดนี้เป็นจุดที่สำคัญเพราะเมื่อสามารถสื่อสารได้ก็ขยายผลให้เกิดการเรียนรู้ในวิชาอื่นๆ ต่อไป (ประภาภัทร นิยม, 2543)

อาการสมาธิสั้นในเด็กออทิสติกนับว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวเด็กและส่งผลให้เกิดปัญหาหลายๆ อย่างตามมา เช่น เรื่องการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความอดกลั้นน้อย มีความภูมิใจในตนเองต่ำ (low self esteem) มีปัญหาในการปรับตัวต่างๆ ไป การจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะศึกษาจึงมีส่วนช่วยในการส่งเสริมสมาธิของเด็ก และมีส่วนพัฒนาเด็กในด้านสังคม และส่งเสริมให้เด็กได้คิด คือ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะใช้กับกระบวนการที่มีความยืดหยุ่น ไม่มีผลลัพธ์ตายตัว ได้แก่ วิชาศิลปะ ละคร นาฏศิลป์ และดนตรี เพราะวิชาเหล่านี้สามารถให้เด็กค้นหาคำตอบหรือกระบวนการใหม่ๆ ได้ไม่สิ้นสุด (อรธิตา ประสาร, 2546)

กิจกรรมศิลปะมีความสัมพันธ์กับความสามารถทางอารมณ์ความคิดของเด็กเป็นอย่างดี ยิ่ง เพราะระหว่างที่เด็กทำงานกิจกรรมศิลปะ เด็กได้พัฒนาความคิดความเข้าใจโดยการปฏิบัติ ด้วยมือให้สัมพันธ์กับสายตาการมองเห็น ตลอดจนการเชื่อมโยงความคิดกับจินตนาการ ถือเป็นจุด เริ่มต้นความสามารถและพัฒนาให้เป็นพรสวรรค์สำหรับเด็ก ยิ่งเด็กมีโอกาสมือได้คล่องแคล่ว เพียงใด ย่อมช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสติปัญญาด้วย นอกจากนี้ ซาลมา และ คอฟแมน (Zalma and Kaufman, 1978) พบว่าการเพิ่มความสามารถในการใช้มือด้วยการฝึกกิจกรรม ศิลปะนั้น จะนำไปสู่ความสามารถในการวาด, ชีตเขียนได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะการวาด การขีดเขียน ที่ดีจะมีการประสานกันระหว่างสายตากับมือ รสมทั้งการควบคุมกล้ามเนื้อ และที่สำคัญอีกอย่าง หนึ่งในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กให้เคลื่อนไหวได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวจะมีความสัมพันธ์อย่างมาก กับการพูดตลอดจนความคิดและอารมณ์อีกด้วย

ศิลปะมีคุณค่าและบทบาทสำคัญที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทุกๆ ด้านของเด็ก ทั้งการแสดง ออกทางอารมณ์ จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดี อีกทั้งยังเป็นการ สื่อสารได้อีกทางหนึ่งด้วย ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ ศิลปะจึงมีส่วนช่วยส่งเสริม ประสบการณ์ด้านต่างๆ ให้แก่เด็กโดยเฉพาะการใช้ศิลปะเป็นพื้นฐานในการเรียนของเด็กออทิสติก สามารถช่วยให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะใช้กิจกรรมใดในการฝึก กระตุ้นพัฒนาการที่บกพร่องหรือปรับพฤติกรรมของเด็กออทิสติกสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือความ สม่่าเสมอในการฝึก การให้กำลังใจ การยอมรับในผลงาน การชี้แนะแนวทางให้เด็กได้ปรับปรุง ผลงานด้วยความคิดของตน (สิทธิพงษ์ ศรีสุขวงษ์, 2545)

การวาดภาพของเด็ก

การวาดภาพของเด็กปกติ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของศิลปะไว้ว่าเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับ การพัฒนาการทางพุทธิปัญญา ซึ่งมีผู้ที่ศึกษาไว้ดังนี้

เนลสัน, มาร์ติน และบอลด์วิน (Nelson, Martin, and Baldwin, 1998 อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2543) ได้ศึกษาและพบว่าความสามารถและทักษะในการวาดรูปของเด็กนั้นมีความ สัมพันธ์กับความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ (ความคิดที่เป็นเหตุเป็นผลด้านพุทธิปัญญา) ซึ่งความคิดเชิง วิทยาศาสตร์ในงานที่ได้ศึกษาเป็นความสามารถในการคิดที่แสดงให้เห็นความสามารถในการระบุ ความแตกต่างด้านคุณสมบัติวัสดุของวัตถุต่างๆ ที่ใช้ในการทดลองกับเด็กวัย 4-8 ปี พบว่า เด็กที่มีความ ก้าวหน้าในการวาดภาพเกินวัยนั้น จะมีความสามารถในการระบุคุณสมบัติที่กำหนดเกินวัย ด้วย แต่ความสามารถในการวาดภาพอย่างมีสุนทรีย์นั้นกลับไม่มีความสัมพันธ์กับวัยของเด็ก (คือ

ขึ้นอยู่กับความสามารถเฉพาะตัวของเด็กแต่ละคน) ข้อมูลเหล่านี้สนับสนุนการค้นพบของนักวิจัยอีกหลายคน เช่น การ์เนอร์, กัลลัส และดูชาร์ม (Gardner, 1982; Gullrus and Ducharm, 1991) อ้างถึงใน มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543) กล่าวไว้ตรงกันว่าเด็กที่ได้รับการพุ่มพักส่งเสริมทางด้านศิลปะและเด็กที่มีประสบการณ์ทางศิลปะจะช่วยพัฒนาการรับรู้ของเด็กให้เจริญเต็มที่รวมทั้งความเข้าใจเชิงวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาซึ่งเป็นผลประโยชน์ทางด้านพุทธิปัญญาเพราะทำให้ระดับเชาวน์ปัญญาทางการคิดเพิ่มสูงขึ้นด้วยและมีข้อมูลที่ว่าประสบการณ์ทางศิลปะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ทางพุทธิปัญญา โดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ จากรายงานการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์โดยตรงก็ระบุไว้เช่นกัน ว่า "อนาคตของวงการวิทยาศาสตร์ขึ้นอยู่กับสาขาต่างๆ ทางด้านศิลปะ" การที่เด็กได้รับประสบการณ์และพัฒนาการด้านการรับรู้ (semory experience) จะช่วยให้พวกเขาเกิดความเข้าใจในมโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์ได้มากขึ้น ส่วน ไดสัน (Dison, 1990) ระบุว่าศิลปะและการละเล่นต่างๆ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็กในการสร้างสัญลักษณ์ เช่น การขีดเขียน การคิดคำนวณ และทางวิทยาศาสตร์ (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543)

การแสดงออกทางการวาดภาพของเด็กนั้น จะมีพัฒนาการตามวัยและประสบการณ์ซึ่งเด็กถ่ายทอดออกมาทั้งจากการใช้สี เส้น รูปทรงต่างๆ เป็นการสื่อความหมายความเข้าใจความรู้สึกของตน นักจิตวิทยาได้พยายามศึกษาถึงที่มาของสัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพวาดของเด็กและให้เหตุผลว่าสัญลักษณ์เหล่านั้น คือ อารมณ์และความรู้สึกของเด็กเอง (สมพร รอดบุญ, 2525)

เลิศ อานันท์นะ (2529) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การแสดงออกจากโลกภายใน คือ การแสดงออกจากรู้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่ในวัยเด็ก รวมถึงความทรงจำ ตลอดจนจินตนาการของเด็กด้วย เด็กที่มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่กว้างขวางย่อมแสดงออกได้ดีกว่าเด็กที่มีประสบการณ์การรับรู้น้อย

2. การแสดงออกทางศิลปะจากโลกภายนอก คือ การแสดงออกตามที่ตามองเห็นจากวัตถุ หรือจากแบบที่กำหนด ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่พบเห็นจากต้นฉบับหรือหุ่นของจริง ในลักษณะที่พยายามลอกเลียนแบบให้เหมือนจริง ผลงานจึงมีลักษณะแน่นอนตายตัว เป็นการฝึกทักษะความแม่นยำในการใช้ประสาทตาและกล้ามเนื้อมือของเด็กมากกว่าความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถึงแม้ว่าการแสดงออกทางศิลปะของเด็กจะมีลักษณะลอกเลียนแบบในสิ่งที่พบเห็นภาพวาดของเด็กจะไม่เหมือนกันเลยทีเดียว

ประเทิน มหาพันธ์ (2531) กล่าวว่า การแสดงออกของบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไปตามแรงกระตุ้น แรงบันดาลใจของแต่ละคน การเรียนรู้และประสบการณ์ ถ้าได้รับการกระตุ้นทางอารมณ์อย่างรุนแรง การแสดงออกจะมีลักษณะที่บริสุทธิ์ มีพลัง มีความชัดเจน สามารถสื่อถึงผู้อื่น

ได้ง่าย และผู้อื่นก็สามารถเข้าใจการแสดงออกนั้นได้อย่างชัดเจน การแสดงออกทางศิลปะของเด็กย่อมมีความแตกต่างกัน ดังนี้

1. **สัดส่วน** ลักษณะที่ปรากฏในงานศิลปะของเด็กจะไม่มีสัดส่วนเช่นเดียวกับรูปร่างที่เห็น ปัจจัยสำคัญที่ทำให้สัดส่วนในภาพไม่เป็นไปตามความจริง ได้แก่เรื่องจินตนาการและอารมณ์ของเด็ก เด็กไม่ได้คำนึงถึงความจริงตามธรรมชาติ เช่น ถ้าเด็กต้องการเน้นสิ่งใดที่มีความสำคัญ มีพลัง เด็กจะสร้างให้ใหญ่กว่าปกติ ถ้าสิ่งใดมีความสำคัญน้อย เด็กจะสร้างภาพให้เล็กเป็นต้น

2. **อารมณ์** ลักษณะที่ปรากฏในงานศิลปะของเด็ก เด็กจะกำหนดความแตกต่างของขนาดของสิ่งของในภาพตามอารมณ์ที่เกิดขึ้นมากกว่าตามสายตาที่เห็น เช่น ถ้าเด็กถือว่าตนเองมีความสำคัญที่สุดในภาพ เด็กจะวาดให้ตัวเองใหญ่กว่าสิ่งอื่นๆ หรือเด็กอาจจะวาดแขนใหญ่กว่าขา เพราะว่าแขนกำลังเอื้อมไปหยิบสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. **การใช้สอย** ลักษณะที่ปรากฏในงานศิลปะของเด็ก สัดส่วนของสิ่งของขึ้นอยู่กับการใช้สอยเป็นสำคัญ ของสิ่งใดที่ใช้มากของสิ่งนั้นก็ควรมีขนาดใหญ่ เช่น แขนของนักมวยอาจใหญ่กว่าขา และเด็กยังคิดว่าสิ่งใดไม่มีความสำคัญหรือไม่ได้ใช้ เด็กอาจตัดทิ้งไปโดยไม่วาดให้เห็นในภาพ ความคิดของเด็กโดยให้ความสำคัญของการใช้สอยนี้ แตกต่างไปจากความคิดของผู้ใหญ่ที่เน้นสัดส่วนที่เห็นตามธรรมชาติเป็นหลัก

ประเทิน มหาพันธ์ (2506) และ เลิศ อานันทนะ (2529) ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่าการที่เด็กได้แสดงออกในการวาดภาพนั้น จะทำให้เด็กได้ระบายอารมณ์ความคับข้องใจ ความรู้สึกของเด็กและยังสามารถบ่งชี้ถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ซึ่งพัฒนาการด้านต่างๆ เหล่านี้จะแสดงออกมาในภาพวาด ดังนี้

1. เด็กที่มีความเจริญทางด้านสติปัญญา
  - 1.1 เด็กจะวาดภาพที่ไม่ซ้ำซาก
  - 1.2 เด็กจะวาดภาพที่แสดงออกถึงความชัดเจน ละเอียดลอบ เช่น เล็บ เส้นผม ขนตา
  - 1.3 เด็กจะวาดภาพที่แสดงถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน เช่น ภาพวาดของครูจะต่างจากภาพวาดของมารดา
  - 1.4 เด็กจะวาดภาพที่มีความซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามวุฒิภาวะของเด็ก
2. เด็กที่มีความเจริญทางอารมณ์ จะแสดงออกในการวาดภาพดังนี้
  - 2.1 เด็กจะวาดภาพเปลี่ยนไปเรื่อยๆ โดยไม่ซ้ำซาก

2.2 เด็กจะวาดภาพโดยมีการเปรียบเทียบขนาดของสิ่งของต่างๆ ใกล้เคียงกับของจริง

2.3 เด็กจะวาดภาพในขอบเขตที่จำกัดได้

2.4 เด็กจะวาดภาพแสดงลักษณะของเส้นที่มั่นคง หนักแน่น ไม่ขาดตอน

2.5 เด็กจะวาดภาพที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่เปิดเผย มีสุขภาพจิตที่ดี ถ้าเด็กให้ความสำคัญต่อสิ่งใด มักจะวาดสิ่งนั้นให้มีขนาดใหญ่กว่าความเป็นจริงมาก

3. เด็กที่มีความเจริญทางสังคม

3.1 เด็กจะวาดภาพที่แสดงรายละเอียดได้มาก เพราะเด็กมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมาก

3.2 เด็กจะวาดภาพโดยสร้างจุดสำคัญของภาพก่อน แล้วจึงสร้างส่วนประกอบรายละเอียดภายหลัง

3.3 เด็กจะวาดภาพที่แตกต่างกันเป็นเพราะมีสภาพสังคมที่ต่างกัน ย่อมส่งผลไปถึงการแสดงออกทางศิลปะในลักษณะที่ต่างกันด้วย เช่น เด็กที่มีสภาพครอบครัวฐานะดีมักวาดภาพที่มีขนาดใหญ่มีบริเวณ (Space) ของเนื้อหาในภาพค่อนข้างมาก เด็กที่มีฐานะยากจนมักวาดภาพที่มีเนื้อหาเรื่องราวมากมาย จนดูอัดอัด ลักษณะของภาพวาดมีบริเวณที่ว่างน้อย

4. เด็กที่มีความเจริญทางร่างกาย

4.1 เด็กจะวาดภาพที่แสดงถึงความรู้สึกที่เป็นอิสระ

4.2 เด็กจะวาดภาพที่มีลักษณะการเคลื่อนไหว

4.3 เด็กจะวาดภาพที่มีความชัดเจนของรูปร่าง เพราะสามารถบังคับมือได้

5. เด็กที่มีความเจริญทางสุนทรียภาพ

5.1 เด็กจะวาดภาพที่แสดงการตกแต่งอย่างงดงาม

5.2 เด็กจะวาดภาพที่มีระเบียบ เพราะรู้ว่าสิ่งใดควรอยู่ตำแหน่งใด

5.3 เด็กจะวาดภาพที่มีความสะอาด เรียบร้อย

6. เด็กที่มีความเจริญทางการสร้างสรรค์

6.1 เด็กจะวาดภาพแสดงเรื่องราวที่แปลก และเหมาะสม

6.2 เด็กจะวาดภาพโดยที่ปรับปรุงสิ่งที่วาดเสมอ เช่น เคยวาดตาเป็นจุด เด็กจะสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นเรื่อยๆ

6.3 เด็กจะวาดภาพเป็นเรื่องราว และตั้งชื่อภาพที่วาดได้

6.4 เด็กจะวาดภาพที่แสดงออกตามความพอใจของตน มีความเชื่อมั่น ส่วนเด็กที่มีความสร้างสรรค์ต่ำ มักมีแนวโน้มที่จะลอกเลียนแบบผู้อื่น หรือทำเพื่อมุ่งหวังผลตอบแทน เช่น รางวัล คำชมเชย

7. เด็กที่มีความเจริญทางการรับรู้

7.1 เด็กจะวาดภาพที่แสดงระยะใกล้ไกลได้ดี

7.2 เด็กจะวาดภาพที่แสดงขนาดของสิ่งต่างๆ ได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

7.3 เด็กจะวาดภาพโดยที่เส้นติดต่อกัน ไม่ขาดตอน

วูล์ฟ (Wulff, 1927 อ้างถึงใน Lark-Horovitz, Lewis and Luca, 1967) จากการสังเกตพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก พบว่า เด็กจะมีการรับรู้และการแสดงออกที่แตกต่างกัน คือ บางคนจะมีการรับรู้รอบทิศทาง (in the round) และยังคงสามารถถ่ายทอดสิ่งนั้นออกมาเป็น 3 มิติ คือ บางคนจะมีการรับรู้รอบทิศทางเช่นเดียวกันแต่ถ่ายทอดสิ่งนั้นออกมาเป็น 2 มิติ บางคนรับรู้แบบ 2 มิติ และถ่ายทอดออกมาแบบ 2 มิติเหมือนภาพเงา (silhouette)

การรับรู้ทางสายตานิ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่าความสามารถการรับรู้ทางสายตาจะเห็นได้ชัดเจนเมื่ออายุ 12 ปีขึ้นไป โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่มีการมองแบบทัศนยะ (Visual Mind) และกลุ่มที่มีการมองแบบแฮพติก (Haptic Mind)

กลุ่มที่มีการมองแบบทัศนยะ (Visual Mind) คือ กลุ่มที่มีความเอนเอียง หรือชอบที่จะใช้สายตาในการมองเป็นหลักเพื่อนำไปสู่ความทรงจำ (Lowenfeld, 1957) ในการมองครั้งแรกจะมองเป็นภาพรวมๆ จากนั้นจึงแยกแยะในการศึกษารายละเอียดต่างๆ ของภาพ ไม่ว่าจะเป็นรายละเอียดของสิ่งที่อยู่แวดล้อมวัตถุ นอกจากนี้ยังมีความสามารถในการที่จะระลึกภาพ จำภาพ หรือสร้างภาพขึ้นมาเองจากจินตภาพได้เหมือนสิ่งที่เคยเห็น

กลุ่มที่มีการมองแบบแฮพติก (Haptic Mind) นั้นมีความสามารถในการมองที่แตกต่างออกไป คือ จะมองเฉพาะส่วนสำคัญเท่านั้นไม่สนใจรายละเอียดที่อยู่รอบๆ วัตถุ ซึ่งถือว่าการมองอย่างปกติทั่วไป นอกจากนั้นมีการนำความรู้สึกส่วนตัวที่ได้รับจากประสบการณ์เดิมและการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อเข้าพิจารณาด้วย แต่ยังคงขาดความสามารถในการระลึกภาพ จำภาพหรือสร้างภาพให้เหมือนจริง ภาพที่สร้างขึ้นมานั้นจะเน้นให้เห็นเฉพาะส่วนที่สำคัญ หรือที่ตนเองสนใจเท่านั้น

การรับรู้ทั้ง 2 ประเภทนี้ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้ที่มีการรับรู้แบบทัศนยะจะเป็นผู้ที่ใช้สายตาในการมองแบบสังเกต พิสูจน์วิเคราะห์ ซึ่งความสามารถพื้นฐานก็คือสามารถเห็นรายละเอียดที่อยู่โดยรอบๆ ภาพทั้งหมดอย่างมีขั้นตอน โดยไม่สนใจในส่วนย่อยส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น จะวางตัวเหมือนผู้สังเกตการณ์ และจัดสิ่งต่างๆ ที่เห็นอย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาสังเกตและจึงนำส่วนต่างๆ ที่สังเกตมาสรุปรวมเป็นภาพเพื่อจดจำไว้ในสมอง รวมถึงตำแหน่งของสิ่งต่างๆ ด้วย เช่น การคลำหาของในที่มืด ขณะเอามือไปลูบคลำหาวัตถุจะเกิดภาพ

ในสมองและสร้างเป็นภาพในใจ ผู้รับรู้ประเภทนี้ชอบที่จะใช้ประสาทสัมผัสทางตามากกว่าประสาทสัมผัสด้านอื่นๆ

ผู้ที่รับรู้แบบแอสเพติกนั้น เป็นผู้ที่ใช้สายตาในการมองทุกๆ ไป ขาดความถนัดในการดูอย่างสังเกต ไม่สามารถมองเห็นภาพรวมโดยทั้งหมด ซึ่งได้แก่ เรื่องพื้นที่ ลำดับ และสัดส่วนที่ถูกต้อง ผู้ที่มีการรับรู้ประเภทนี้จะอาศัยความรู้สึกของตนที่เคยมีประสบการณ์จากการสัมผัส หรือการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อในด้านตั้ง หรือผ่อนคลาย เช่น ความแข็งความอ่อน ความยืดหยุ่น ความขรุขระ ปุ่มปม ความอบอุ่น ความหนาวเย็น สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวบังคับให้สายตาเพ่งมองภาพตามที่ตนมีประสบการณ์มาก่อนเพื่อใช้ในการจินตภาพขึ้นเองจากจินตนาการ การรับรู้แบบแอสเพติกนี้เป็นลักษณะที่นำเอาประสบการณ์ของตนเองไปผูกกับสิ่งแวดล้อมที่ตนมองเห็นจากโลกภายนอก จึงไม่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงรายละเอียดได้อย่างชัดเจน (Lowenfeld, 1957)

สรุปได้ว่าการรับรู้ทางสายตาของเด็กนั้นจะพัฒนาขึ้นตามลำดับอายุของเด็กที่เพิ่มขึ้น และจากความสามารถในการรับรู้ทางสายตาที่ไม่เท่ากัน จึงอาจอาจมีผลทำให้เด็กมองและแปลความหมายของภาพได้ไม่เท่ากัน ดังที่ กอยนส์ (Goins, 1985) ทำการศึกษาความสามารถในการมองภาพของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า เด็กแต่ละคนมีความสามารถในการมองภาพไม่เท่ากัน บางคนสามารถมองภาพในส่วนรวมของภาพ ขณะเดียวกันก็สามารถดึงเอารายละเอียดส่วนย่อยต่างๆ ออกมาจากส่วนรวมของภาพได้ ส่วนบางคนสามารถมองเห็นส่วนรวมของภาพ แต่ไม่สามารถแยกแยะรายละเอียดได้ และบางคนสามารถมองเห็นเฉพาะบางส่วนของภาพเท่านั้น กล่าวได้ว่า การรับรู้ทางสายตานั้นมีพัฒนาการที่มีความสัมพันธ์กับลำดับอายุ นอกจากนี้การรับรู้ทางสายตาของเด็กเล็กมีลักษณะที่แตกต่างจากการรับรู้ทางสายตาของผู้ใหญ่ เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลและการแปลความหมายเฉพาะของข้อมูลนั้น ซึ่งเด็กเล็กมีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลที่ไม่เท่ากันกับผู้ใหญ่ (Goins, 1985)

การวาดภาพของเด็กพิเศษ

ประเทิน มหาจันทร์ (2506) และ เลิศ อานันท์นะ (2529) ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ภาพวาดของเด็กยังสามารถบ่งชี้ถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก ซึ่งพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กที่ไม่ปกติ จะแสดงออกมาในภาพวาด ดังนี้

1. เด็กที่มีอารมณ์ไม่ปกติมักวาดภาพที่ผิดจากความเป็นจริงมาก เช่น ตาโต ปากกว้าง ใช้สีจุดขาดรุนแรง
2. เด็กที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง มักไม่กล้าแสดงออก มีความหวาดกลัว ระวัง ไม้ไว้ใคร ขาดความมั่นใจในตัวเอง

3. เด็กที่มีความกดดันทางจิต จะไม่ค่อย่าเร็ง ซึมเซา และเก็บตัว ดังนั้นในภาพวาดของเด็กเหล่านี้มักใช้สีเข้มและทึบ ชอบเขียนภาพกลางคืนมากกว่าภาพกลางวัน หากเขียนต้นไม้ก็ปราศจากใบ กิ่งก้านหักห้อยลง ลำต้นหักล้ม หากเป็นภาพคนก็มักจะมีลักษณะที่ไม่เคลื่อนไหว ศรีษะตก ลักษณะโดยรวมของภาพจะดูแล้วรู้สึกอึดอัด

4. เด็กที่มีความกดดันทางจิต จะไม่ค่อย่าเร็ง ซึมเซา และเก็บตัว ดังนั้นในภาพวาดของเด็กเหล่านี้มักใช้สีเข้มและทึบ ชอบเขียนภาพกลางคืนมากกว่าภาพกลางวัน หากเขียนต้นไม้ก็ปราศจากใบ กิ่งก้านหักห้อยลง ลำต้นหักล้ม หากเป็นภาพคนก็มักจะมีลักษณะที่ไม่เคลื่อนไหว ศรีษะตก ลักษณะโดยรวมของภาพจะดูแล้วรู้สึกอึดอัด

5. เด็กที่มีอารมณ์พุ่งพล่าน มักใช้สีรุนแรงปราศจากการควบคุม ผลงานไม่ค่อยเรียบร้อย ยุ่งเหยิง ค่อนข้างสกปรก ส่วนมากมักจะเขียนไม่เสร็จเป็นเพราะเด็กใช้เวลาวาดภาพอย่างรวดเร็ว อีกทั้งความคิดและอารมณ์ผันแปรได้ง่ายในขณะที่วาดภาพ เส้นที่วาดจะขาดตอนเป็นช่วงๆ ไม่ต่อกัน

6. เด็กที่มีอารมณ์ขุ่นเคือง มักจะระบายความไม่พอใจของตนลงในภาพวาด เช่น ใบหน้าโกรธ แสดงความโมโหร้าย หรือใบหน้าบิดเบี้ยว

7. เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง จะวาดรูปซ้ำๆ และมักใช้เครื่องมือหรือไม้บรรทัดช่วยในการตีเส้นให้ดูเรียบร้อยจนกลายเป็นความแข็งกระด้าง

8. เด็กที่มีความบกพร่องส่วนใดของร่างกาย มักจะแสดงออกมาในภาพเป็นการขาดสิ่งที่ตนบกพร่อง

รูมา (Rouma, 1913 อ้างถึงใน Harris, 1963) กล่าวว่าการวาดภาพของเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา (subnormal) มีความคล้ายคลึงกับการวาดภาพของเด็กปกติที่มีอายุน้อย การวาดภาพของเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา (subnormal) แสดงให้เห็นลักษณะดังนี้

1. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะวาดภาพที่เป็นไปโดยอัตโนมัติ
2. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะมีพัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปอีกขั้นหนึ่งค่อยข้างช้า
3. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะมีความสามารถต่ำกว่าเด็กในวัยเดียวกัน
4. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะมีความคิดที่ขัดแย้งภายในตัวเองเห็นได้จาก วาดภาพยังไม่เสร็จแต่เริ่มวาดภาพใหม่

5. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะวาดภาพได้ดีแต่ใช้เวลาามาก มีพัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไป ต้องสนับสนุนช่วยเหลือ มีความจำที่ตีเยี่ยมผลงานจึงมีความน่าสนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถทางการวาดภาพสูงกว่าสติปัญญา

6. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาที่มีความกลัว และวิตกกังวลจะวาดภาพที่มีรายละเอียดมาก
7. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา จะวาดภาพแบบเดิมๆ วาดซ้ำๆ
8. เด็กที่บกพร่องทางสติปัญญาจะวาดภาพที่มีรายละเอียด และพิถีพิถันมาก

แมคควิลล์ และสปอเลอร์ (Mcwlwee, 1934 and Spoerl, 1940) กล่าวไว้ตรงกันว่าเด็กที่บกพร่องทางสติปัญญา จะวาดภาพที่มีรายละเอียดได้มากกว่าแต่จะด้อยในเรื่องของสัดส่วน และยังมีควมสับสนในเรื่องตำแหน่งของภาพหน้าตรงกับภาพด้านข้างมากกว่าเด็กปกติ อาจเป็นเพราะความไม่สมบูรณ์ของตัวเด็กเอง

เคิลเลอร์ (Keiler, 1961) กล่าวว่าลักษณะการวาดภาพหรือระบายสีของเด็กที่มีพัฒนาการช้า (mentally retarded) จะวาดภาพตามตัวแบบ (stereotypes) มากกว่าที่จะคิดพัฒนารูปแบบที่เป็นของตัวเอง แต่จากการสังเกตจากองค์ประกอบและทางสุนทรียภาพ (aesthetic qualities) ภาพของเด็กที่มีพัฒนาการช้า (mentally retarded) จะมีลักษณะการแสดงออกที่เหมือนกับเด็กปกติอื่นๆ ทั่วๆ ไป เช่น วาดภาพที่มองทะลุเห็นภายใน (x-ray), มีเรื่องราวที่มีความต่อเนื่องกัน (series) และ ภาพแบบพับกลาง (foldover picture) สอดคล้องกับ ลาค-โฮโลวิทซ์ และคณะ (Lark-Horovitz et al, 1967) ที่กล่าวว่าเด็กที่มีพัฒนาการช้าจะวาดภาพเหมือนเด็กปกติที่มีอายุน้อยกว่า แต่จะวาดภาพที่มีลักษณะเดิมๆ มีสัดส่วนไม่ถูกต้อง มีลักษณะไม่สมเหตุสมผลขัดแย้งในตัวเองมากกว่าเด็กปกติที่มีอายุเท่ากัน

วอลลาซ (Wallach, 1962) ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เด็กที่มีอาการโรคประสาท, โรคจิต หรือมีอารมณ์สับสนวุ่นวาย จะวาดภาพที่ไม่แตกต่างกับเด็กปกติมากนักแต่สิ่งที่จะเห็นได้ชัดเจนคือลักษณะของเส้นไม่มีระเบียบยุ่งเหยิง, ภาพที่วาดไม่มีความหมาย, ภาพไม่เสร็จสมบูรณ์ และภาพสกปรก รกรุงรังซึ่งเป็นผลมาจากพัฒนาการทางด้านจิตใจ (mental development)

พาริเซอร์ (Pariser, 1997) ได้ศึกษางานศิลปะของบุคคลออทิสติก พบว่า วาดภาพที่มีรายละเอียดมาก มีมิติ มีความลึก รู้จักการตัดทอน มีความซับซ้อนหรือมีความแตกต่างจากเด็กปกติ โดยวาดจากความทรงจำจากสิ่งที่เคยเห็น วาดแต่ภาพเดิมๆ ยึดติดและจำกัดวัตถุที่วาด รวมทั้งไม่เปลี่ยนวิธีและลักษณะการวาด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เซลฟ์ (Selfe, 1977) ที่พบว่าเด็กไม่ปกติที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดภาพ เปรียบเทียบกับเด็กปกติในระดับอายุเท่ากัน พบว่าเด็กไม่ปกติที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดภาพนั้นสามารถเขียนภาพแสดงสัดส่วน ความลึก และการแสดงรูปทรงทับซ้อนในบริเวณว่าง (overlap of objects in space) ได้ดีกว่าเด็กปกติ นอกจากนี้ จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2530) กล่าวว่าเด็กพิเศษมีความสามารถด้อยกว่าเด็กปกติในด้าน

ความเข้าใจ การคิดคำนวณ และความสามารถอื่นๆ ที่ใช้ภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ความสามารถทางด้านประสาทสัมผัส การรับรู้รูปฟอร์ม ด้านมิติสัมพันธ์ และความคล่องแคล่วในการใช้มือในเด็กพิเศษจะมีความสามารถไม่ต่างจากเด็กปกติ และมีแนวโน้มว่าจะมีสมรรถภาพสูงกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปกติ

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) เป็นนักจิตวิทยาและนักการศึกษาทางศิลปะศึกษา ได้ทำการศึกษาระดับพัฒนาการและการแสดงออกทางศิลปะในด้านการวาดภาพระบายสีของเด็ก จนเป็นที่ยอมรับในผลของการศึกษาค้นคว้าเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลก ซึ่งเขายืนยันว่าการเปลี่ยนแปลงด้านการแสดงออกในสิ่งที่มองเห็น เป็นปฏิกิริยาที่เปลี่ยนแปลงของสติปัญญา อารมณ์ สังคม การรับรู้ กายภาพ สุนทรียะและการสร้างสรรค์ภายในตัวเด็ก ซึ่งสามารถแบ่งขั้นพัฒนาการทางศิลปะตามวุฒิภาวะของเด็กได้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน (Scribbling Stage)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 2-4 ปี เด็กที่อยู่ในขั้นนี้ยังมองไม่เห็นว่าการขีดเขียนคืออะไร ยังให้ความสนุกสนานในการเคลื่อนไหวร่างกาย ความสำคัญของขั้นนี้อยู่ที่กระบวนการมากกว่าความสำเร็จของผลงาน เด็กยังไม่สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของมือกับเครื่องมือได้ถูกต้อง การขีดเขียนเช่นนี้จะไม่อยู่ในลักษณะเดิมตลอดไปจนถึงอายุ 4 ปีหากแต่มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ

1.1 ขีดเขียนอย่างไม่เป็นระเบียบ (Disordered Scribbling) เป็นการขีดเขียนอย่างไม่มีจุดหมาย แต่เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เด็ก

1.2 ขีดเขียนแบบสามารถบังคับควบคุมทิศทางได้ (Circular Scribbling) เด็กวัยนี้สามารถควบคุมการเคลื่อนไหวของแขนได้โดยประสานตากับมือของเด็กเริ่มมีความสัมพันธ์กัน เด็กเริ่มมีความเชื่อมั่นในการลากเส้น

1.3 ขีดเขียนแบบตั้งชื่อ (Nameing Scribbling) เด็กวัยนี้เริ่มเล่าเรื่อง อธิบายในสิ่งที่ตนกำลังขีดเขียน เด็กสามารถสื่อความคิดของตนออกมาเป็นภาษาได้และมีการกำหนดชื่อของสิ่งต่างๆ ที่สร้างขึ้น พัฒนาการของเด็กจะเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงจาก การนึกคิดในการเคลื่อนไหว (Kinesthetic Thinking) มาเป็นความคิดคำนึง (Imaginative Thinking) ที่เกี่ยวกับภาพโดยสมบูรณ์

2. ขั้นก่อนวาดภาพที่เป็นเรื่องราว (Pre-schematic Stage)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 4-7 ปี เป็นขั้นที่ต่อการเขียนภาพในขั้นขีดเขียนหรือสร้างให้ปรากฏภาพและรูปร่าง เด็กในวัยนี้จะแสดงออกตามความพอใจของตน รับรู้ถึงการ

เคลื่อนไหวหรือกิจกรรมที่ตนสนใจเด็กจึงสามารถถ่ายทอดออกมาบางส่วน เด็กเริ่มเข้าใจตัวเอง และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ตนเขียนกับของจริงในโลกภายนอก ซึ่ง จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ตามขั้นอายุและวุฒิภาวะของเด็ก เด็กจะสร้างความคิดรวบยอดของสิ่งต่างๆ โดยแทนด้วยสัญลักษณ์ เด็กจะวาดภาพโดยใช้เส้นแทนสิ่งต่างๆ ถึงแม้ว่าเส้นเหล่านั้นไม่ได้มี รูปร่างเหมือนวัตถุที่เด็กวาดเลยก็ตาม เมื่อแยกเส้นเหล่านั้นออกจากกัน จะไม่มีความหมาย เส้น เหล่านั้นเป็นเส้นเรขาคณิต ภาพที่วาดจึงมีลักษณะเป็นภาพนามธรรม (abstract)

3. ขั้นการวาดภาพได้เป็นเรื่องราว (Schematic Stage)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 7-9 ปี เด็กจะมีความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งแวดล้อมได้ดีขึ้นรู้จักนำตนเองเข้าไปสัมพันธ์กับคนอื่นอันเป็นประสบการณ์ที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นพื้นฐานของการใช้ช่องไฟ เด็กจะเข้าใจว่าภาพของตนเองควรจะอยู่ที่ใดมีความสัมพันธ์ กับสิ่งแวดล้อมเพียงใด ทำให้เด็กแสดงออกโดยใช้สัญลักษณ์ที่เรียกว่า เส้นฐาน (Base line) การ วาดภาพของเด็กวัยนี้จะแสดงความรู้สึกส่วนตัวลงไป

4. ขั้นเริ่มเขียนรูปร่างของจริง (The Gang Age)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 9-11 ปี การเขียนรูปร่างของจริงนี้ มิได้หมายถึง การวาดรูปจากสิ่งที่เห็นของจริงโดยตรง แต่หมายถึงการวาดรูปจากประสบการณ์ ที่ผู้วาดมีต่อสิ่ง ใดโดยเฉพาะ เด็กในวัยนี้ต้องการความเป็นอิสระ เริ่มรับรู้ในเพศของตนจึงเกิดการรวมกลุ่มเพื่อนที่ เป็นเพศเดียวกับตนเพราะความสนใจที่แตกต่างกันของเด็กชายและเด็กหญิง เด็กชายชอบการ ผจญภัย เด็กหญิงรักสวยรักงาม งานเลี้ยง เด็กแต่ละกลุ่มจะมีความลับของกลุ่ม มีภาษาเฉพาะ กลุ่ม ตั้งตัวเป็นปรปักษ์กับกลุ่มอื่น มีความรักพวกพ้อง

5. ขั้นการวาดภาพเลียนแบบ (The Stage of Reasoning)

ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 11-13 ปี เป็นระยะเข้าสู่วัยรุ่น ความสามารถในการ มองค้อยๆ พัฒนาขึ้น เช่นสามารถเปลี่ยนจากสีที่เห็นให้เป็นน้ำหมึกอ่อน เข้ม ของแสงเงา หรือ ระยะใกล้ ไกลได้ สามารถมองรายละเอียด และสามารถถ่ายทอดออกมาได้ เด็กในวัยนี้มี ประสบการณ์ทางการสร้างสรรค์ต่างกันโดยแบ่งออกเป็น 2 พวก คือ

- เด็กที่ทำตามเห็น (Visually minded)

เด็กพวกนี้มีการกระทำทางการสร้างสรรค์ทางจักขุสัมผัส ช่างสังเกต เอาใจใส่ในความแตกต่างของสี แสงและเงา ตลอดจนระยะใกล้ไกล ชอบเขียนภาพแสดงสิ่ง แวดล้อม โดยเขียนในแบบที่ตนเป็นผู้ดูงานของตน และเขียนภาพคนได้ใกล้เคียงความจริง เช่น เสื้อผ้า มีรอยยับตามท่าทางของผู้สวมใส่ในอริยาบถต่างๆ การใช้ช่องไฟ เด็กเริ่มรู้จักเส้นระดับและ แสดงระยะใกล้ไกล

- เด็กที่ทำตามคิด (Non- visually minded)

เด็กพวกนี้ถือว่าความรู้สึกนึกคิดของเขามีความสำคัญในการแสดงออก เป็นอย่างยิ่ง งานมีความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ รู้สึกว่าตนเองเป็นนักแสดงออก (Expressionist) เขียนภาพโดยการนำเอาตัวเองเข้าไปอยู่ร่วมในภาพ ชอบเขียนงานเกี่ยวกับตนเอง และความรู้สึกของร่างกายมากกว่าลักษณะภายนอกที่มองเห็น การใช้ช่องไฟเด็กเห็นความสำคัญของการแสดงออกของตน เด็กมีพัฒนาการเกี่ยวกับระยะระหว่างวัตถุได้ดีขึ้น จึงสามารถจัดความสัมพันธ์ของระยะวัตถุในภาพได้ การใช้สีของเด็ก เด็กใช้สีตามความรู้สึกนึกคิดของตน จึงทำให้สัมพันธ์กับเรื่องที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ จะเห็นได้จากการแสดงออกทางกราฟิกของเด็กนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของเด็ก และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว

6. ขั้นการตัดสินใจ (The Period of Decision)

เด็กที่อยู่ในวัยนี้จะมีช่วงอายุอยู่ระหว่าง 14-17 ปี การเรียนการสอนศิลปะในวัยนี้เป็นช่วงที่มีความหมายสำหรับเด็กเป็นอย่างมากเนื่องจากว่าก่อนหน้านี้ศิลปะเป็นเพียงกิจกรรมที่หล่อหลอมพัฒนาบุคลิกภาพ หรือเพื่อการแสดงออกทางธรรมชาติเท่านั้น แต่เมื่อถึงวัยนี้การสร้างสรรค์ผลงานจะต้องมีเป้าหมายและเหตุผลมากขึ้น เด็กเหล่านี้อาจค้นพบแล้วว่าตนมีความชอบความถนัดที่จะต้องการทำงานเกี่ยวกับด้านศิลปะ

นักการศึกษาจำนวนมากสนใจศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี เพราะเปลี่ยนจากการแสดงออกอย่างอิสระเป็นการเน้นความเหมือนจริงตามธรรมชาติ และอิทธิพลของประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เด็กได้พบเห็นในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับ ประเทิน มหาจันทร์ (2531) ที่กล่าวว่าเมื่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กเจริญเติบโตขึ้นพัฒนาการด้านศิลปะของเด็กจะก้าวหน้าขึ้นด้วย เด็กจะเริ่มควบคุมรูปแบบที่แสดงออกในงานศิลปะมีการจัดรูปทรงให้สมบูรณ์ เพิ่มรายละเอียด ความแม่นยำมากขึ้น กล่าวคือ มีความพิถีพิถันเน้นรูปแบบมากกว่าเน้นการแสดงออก การวาดภาพของเด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่จึงมีลักษณะแข็งกระด้าง ไม่มีชีวิตชีวาเพราะคอยระมัดระวังให้เหมือนจริง ใช้เวลาในการวาดภาพมากขึ้นเพราะคอยปรับปรุงตกแต่งผลงานให้เป็นไปตามตนที่ต้องการ แต่การวาดภาพของเด็กวัยนี้จะประสบกับอุปสรรคเกี่ยวกับเทคนิคการวาดภาพ ไม่สามารถวาดภาพได้ตามที่ต้องการได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เดวิส (Davis, 1997) ที่ได้ทำการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องพัฒนาการด้านศิลปะเด็ก พบว่า พัฒนาการด้านศิลปะของเด็กในช่วงอายุระหว่าง 5 ปีนั้น พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะอยู่ในช่วง "ตำแหน่งสูงที่สุดของโค้งรูปตัวยู" เรียกได้ว่าเป็นยุคทองที่เทียบได้กับศิลปิน เพราะเด็กจะวาดภาพตามความรู้สึก ความคิดของตน โดยไม่คำนึงในเรื่องรูปแบบ เป็นการแสดงออกอย่างอิสระตามธรรมชาติและจะลดต่ำลงในช่วงวัยเด็กตอนกลาง อายุประมาณ 9-11 ปี พัฒนาการทางการวาดภาพของเด็กจะลงมาอยู่ "ส่วนต่ำที่สุดของตัวยู" เพราะสิ่งแวดล้อมเริ่มเข้า

มามีอิทธิพลต่อการวาดภาพของเด็ก และที่สำคัญคือ พัฒนาการด้านระบบสมองของเด็กเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปตามวัย สภาพแวดล้อม และโอกาส เริ่มที่จะรู้จักคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจได้ว่า ดี หรือ ไม่ดี รับรู้ถึงความสามารถทางศิลปะของตนเอง โดยขาดความเชื่อมั่นเห็นได้จากการทำงานไม่สำเร็จไม่มีความก้าวหน้าในการทำงาน ซึ่งเป็นช่วง "วิกฤติของความเชื่อมั่น" (Crisis of Confidence)

เอ็ดเวิร์ด (Edwards, 1999) กล่าวว่าเด็กวัย 10-11 ปี นั้นจะไม่ประสบความสำเร็จในการวาดภาพ เพราะเด็กในวัยดังกล่าวมีลักษณะการแสดงออกในการวาดภาพจากการปรับเปลี่ยนที่มองเห็น และถ่ายทอดออกมาเป็นระบบสัญลักษณ์ ซึ่งระบบสัญลักษณ์ส่วนใหญ่เป็นการทำงานของสมองซีกซ้ายที่ได้มาจากจดจำหรือการเรียนรู้ในวัยเยาว์อีกทั้งสมองซีกซ้ายนั้นไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการรับรู้รายละเอียดที่ได้จากการมองเห็น ดังนั้นการวาดภาพกลับหัวจึงเป็นการลดอิทธิพลการทำงานของสมองซีกซ้ายในการรับรู้ ดังเช่นงานวิจัยของ Francine (1981 อ้างถึงใน เอกรัฐ งามจินดาสกุล, 2546) พบว่าหลังจากเด็กอายุ 8-11 ปี ได้ผ่านการเรียนการสอนวาดภาพด้วยวิธีที่มุ่งให้ความสำคัญกับสมองซีกขวาตามแนวความคิดของเอ็ดเวิร์ด (Edwards, 1999) พบว่าเด็กมีความสามารถในการวาดภาพได้เหมือนจริง มีรายละเอียด มีความชัดเจนและความซับซ้อนของเส้นมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการทางศิลปะของเด็กพิเศษ

เด็กออทิสติกส่วนใหญ่มีความสามารถในการยึดจับอุปกรณ์ เครื่องมือยังไม่สมบูรณ์ ต่ำกว่าพัฒนาการของเด็กในวัยเดียวกัน มีเพียงส่วนน้อยที่มีพัฒนาการในการยึดจับอุปกรณ์ที่เป็นไปตามขั้นพัฒนาการเป็นไปตามวัย การรอให้เด็กพัฒนาการไปตามวัยเพียงอย่างเดียวอาจจะไม่ช่วยให้เด็กออทิสติกสามารถในการยึดจับอุปกรณ์ได้ จำเป็นต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง (Hemery et al , 2004)

เด็กปกติอายุ 5 ปี จะอยู่ในขั้นการใช้สัญลักษณ์ (symbol stage) ซึ่งจะใช้เวลาในขั้นนี้ประมาณ 3 อาทิตย์-6 เดือน เด็กที่มีพัฒนาการช้าจะถึงขั้นการใช้สัญลักษณ์ (symbol stage) ช้ากว่าเด็กปกติ 1 ปี หรือมากกว่านั้น แต่การแสดงออกในขั้นสัญลักษณ์ (symbol stage) ของเด็กจะเหมือนกัน การพัฒนาการของเด็กพิเศษอาจมีอุปสรรค เช่น สุขภาพไม่เอื้ออำนวย, อารมณ์สับสน, ถูกบังคับด้วยเหตุมากเกินไป, ความเครียด การขาดเรียน, วิธีการสอนที่ผิด ทั้งหมดนี้อาจทำให้เด็กมีพัฒนาการถดถอย

มอร์แกน และเซลฟ์ (Morgan, 1981 and Selfe, 1977 อ้างถึงใน Pariser, 1997) กล่าวว่าขั้นขีดเขียน (scribbling stage) เป็นขั้นที่ใช้เวลานานกว่าเด็กจะผ่านขั้นนี้ไปได้ ซึ่งเราสามารถสังเกตถึงลักษณะของการพัฒนาการทางการออกแบบ (graphic development) ของเด็กได้จากขั้น

ขีดเขียนนี้ แต่เด็กที่มีความสามารถทางศิลปะผ่านขั้นขีดเขียนอย่างรวดเร็ว อาจจะใช้เวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงหรือไม่กี่วันเท่านั้นทำให้มีหลักฐานน้อยมากที่จะศึกษาถึงพัฒนาการของเด็กทั้งสองคนในขั้นขีดเขียน (scribbling stage) ซึ่งโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1997 อ้างถึงใน Kellman, 1999) ได้กล่าวว่า เป็นข้อยกเว้นที่เด็กพิเศษจะมีพัฒนาการทางการวาดภาพที่ไม่เป็นไปตามขั้นพัฒนาการ และเด็กแต่ละคนไม่จำเป็นต้องผ่านระดับวุฒิภาวะอย่างเท่าเทียมกัน แต่ถ้การแสดงออกของเด็กคนหนึ่งคนใดที่วนเวียนอยู่ในระดับวุฒิภาวะใดภาวะหนึ่ง นั้นอาจจะชี้ให้เห็นถึงความยุ่งยากทางสมองหรือทางอารมณ์ของเด็กคนนั้นได้ ยกเว้นเด็กที่มีปัญหาทางสติปัญญา (retarded child) ย่อมไม่สอดคล้องกับระดับวุฒิภาวะเหล่านี้

การวาดภาพคน

ภาพวาดของเด็กเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดและความเข้าใจของเด็กต่อวัตถุ นั้น ซึ่งความคิดรวบยอดจะได้อาจมาจากการรู้จักและสัมผัสสิ่งนั้นโดยตรงเป็นประสบการณ์ตรง เป็นสิ่งที่สำคัญต่อตัวเด็กและเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กมีชีวิตชีวา ซึ่งเราจะพบว่าเด็กเล็กๆ ชอบวาดสิ่งที่คล้ายๆ กัน เช่น คน บ้าน ต้นไม้ และสัตว์ ภาพคนเป็นภาพหนึ่งที่เด็กชอบวาดที่สุด คนเป็นสิ่งที่มีความหมายของอารมณ์ ความรู้สึกและความคิดเข้ามาเกี่ยวข้อง, มีเรื่องราวที่เชื่อมต่อกัน, มีความหมายที่ซับซ้อนมากกว่าสิ่งอื่นๆ (เกริก ยุ้นพันธ์, 2532; พิระพงษ์ กุลพิศาล, 2533)

การวาดภาพคนของเด็กปกติ

มาโชเวอร์ (Machover, 1949) กล่าวว่า ภาพคนเป็นการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับร่างกาย ชี้ให้เห็นลักษณะบุคลิกภาพของผู้วาด การวาดรูปทรง (form) ของภาพคนมีความเกี่ยวข้องถึงทัศนคติ (ego-ideal) และมโนภาพ (body image) ที่มีต่อตนเอง

การวาดภาพคนของเด็กพบว่าเด็กส่วนมากจะเริ่มการวาดภาพคนจากส่วนหัวแล้วจึงค่อยๆ เพิ่มส่วนลำตัวและขา และจะเพิ่มรายละเอียดที่มีความซับซ้อนขึ้นตามอายุและประสบการณ์ของเด็ก เด็กจะเริ่มจากลักษณะง่ายๆ แล้วค่อยๆ เพิ่มความละเอียดและประณีต (Harris, 1963)

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่า การแสดงออกทางภาพคนของเด็กนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัยของเด็ก โดยแบ่งตามช่วงอายุได้ดังต่อไปนี้

- เด็กอายุ 2-4 ปี (Scribbling Stage) ตอนแรกเด็กจะขีดเขียนอย่างไม่เป็นระบบ ยังไม่มีความหมาย สนุกอยู่กับการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ และเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นใจให้กับตัวเอง

- เด็กอายุ 4-7 ปี (Pre-Schematic Stage) เด็กจะรู้ว่า "คน" นั้นมีมากกว่าศีรษะ แขน และขา แต่เด็กจะเริ่มเขียนวงกลมแทนศีรษะ เขียนเส้นยาวแทนแขนและขา ยังไม่มีลำตัว เราเรียกวัยนี้ว่าวัยวาดรูปคนแบบลูกอ๊อด (Tadapole stage) เพราะเด็กแสดงให้เห็นในส่วนที่เป็นตัวแทนของความสำคัญในการทำกิจกรรมของตัวเอง บางครั้งจะสังเกตเห็นได้ว่าเด็กวาดนิ้วมือนิ้วเท้าด้วย และภาพวาดของเด็กในวัยนี้สามารถสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพทางร่างกาย และอุปนิสัยของเด็กได้อีกด้วย เช่น เด็กที่บกพร่องทางขาจะวาดภาพขาที่มีสัดส่วนไม่เท่ากัน ซึ่งเหมือนกับ ความบกพร่องของตัวเอง และเด็กที่ขี้อาย จะวาดภาพที่ละอาย ประณีต เด็กที่มีความวิตกกังวล จะวาดเส้นที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มั่นคง

- เด็กอายุ 7-9 ปี (Schematic Stage) แบบแผนการวาดภาพคนของเด็กวัยนี้เกิดจากการได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เด็กใช้เส้นและรูปทรงเรขาคณิต เช่น รูปสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม เส้นหนา เส้นบางและอาจแสดงเครื่องแต่งกายด้วยเส้น รูปทรงเหล่านั้นเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่ใช้แทนส่วนต่างๆ ถัดแยกออกจากกันและไม่มีความหมาย หากเด็กให้ความสำคัญกับส่วนใดของร่างกาย เด็กจะวาดให้มีขนาดใหญ่เกินจริง หรืออาจเน้นส่วนนั้นให้ชัด หรือบางครั้งอาจละเลยในส่วนที่เด็กคิดว่าไม่สำคัญ นอกจากนี้ภาพคนของเด็กวัยนี้จะแสดงออกปฏิกิริยาเคลื่อนไหวที่แข็งกระด้าง ผิดธรรมชาติ วาดมือ แขน ขา ผิดไปจากลักษณะความเป็นจริง รวมทั้งวาดตา จมูก ปาก ด้วยสัญลักษณ์ง่ายๆ เช่น จุด วงกลม เส้นตั้ง เส้นนอน

- เด็กอายุ 9-11 ปี (The Drawing Realistic) เด็กในวัยนี้เริ่มรับรู้ถึงความเป็นกลุ่มของตน จึงแสดงความแตกต่างของเด็กชาย และเด็กหญิง และยังเข้าใจถึงบทบาทของอาชีพ เน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย เช่น วาดภาพเด็กชายใส่กางเกงขาสั้น วาดคนตัดไม้ใส่กางเกงขายาวไว้ผมสั้น แต่เด็กหญิงใส่ชุดกระโปรง มีผมยาว และยังสามารถแสดงความแตกต่างทางเพศได้อย่างชัดเจน เช่น วาดหนวด หรือการตกแต่งเล็บ แต่ยังไม่มีความคิดรวบยอดในสิ่งที่เห็นอย่างถูกต้อง เช่น เด็กยังไม่วาดรูปเสื้อผ้าที่มีรอยพับหรือรอยย่น ภาพที่ปรากฏไม่ใช่สิ่งที่ถ่ายทอดจากการมองเห็น แต่ถ่ายทอดออกมาจากความเข้าใจของตัวเอง เด็กในวัยนี้รับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพราะเป็นวัยที่ทำกิจกรรม เช่น เด็กชายจะเล่นยางรถยนต์ เด็กหญิงจะกระโดดเชือก เด็กรับรู้ในเรื่องของรายละเอียดแต่ยังไม่รับรู้ในเรื่องของอวกาศปฏิกิริยา การแสดงออกทางรูปร่างลักษณะในการวาดภาพคนของเด็กในวัยนี้จึงมีลักษณะที่แข็งกระด้างกว่าความเป็นจริงอยู่มาก ส่วนต่างๆ ที่แสดงเป็นภาพคนนั้น เมื่อแยกออกจากกันยังคงมีความหมาย การใช้สัญลักษณ์ของเด็กวัยนี้จะหายไป เด็กจะวาดในสิ่งที่ตนเห็นว่ามีความสำคัญมีขนาดใหญ่เกินความจริง แต่ลักษณะนี้จะลดลงเมื่ออายุ 10 ปี

- เด็กอายุ 11-13 ปี (The Stage of Reasoning) เด็กในวัยนี้วาดภาพได้ถูกต้องมากขึ้น ใช้เส้นตามความเป็นจริงของรูปร่าง มีสัดส่วนของร่างกายที่ถูกต้องมากขึ้น แสดงให้เห็นว่ามีความเข้าใจในเรื่องข้อต่อตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย เช่น ที่ไหล่ ข้อศอก หัวเข่า เป็นต้น เน้นท่าทางการเคลื่อนไหวที่เหมือนจริงมากขึ้นมีรอยพับรอยย่นของเสื้อผ้าขณะที่ร่างกายเคลื่อนไหว ส่วนเสื้อผ้าวาดเพียงเพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างเพศเท่านั้น และยังสามารถเข้าใจถึงเรื่องแสงเงาการใช้พื้นที่ เมื่อวาดภาพคนนั่งจะแสดงแสงเงาที่ม้านั่ง หรือแสดงรอยยับ ของเสื้อผ้า สามารถสังเกตรายละเอียดได้มากขึ้น และถ่ายทอดออกมาได้

นิลลอน (Niolon, 2003) นักจิตวิทยาทางการศึกษา ได้กล่าวถึงลักษณะการวาดภาพของคนของเด็ก ในช่วงอายุต่างๆ ดังนี้

อายุ 7 ปี จะแสดงให้เห็น ศีรษะ, ตา, จมูก, ปาก, ร่างกาย, ขา, วาดขาแบบ 2 มิติ, เท้า, สัดส่วนแต่ยังไม่แสดง ภาพด้านข้าง, เข่า, ข้อศอก และริมฝีปากบน-ล่าง

อายุ 8 และ 9 ปี จะแสดงให้เห็น ศีรษะ, ตา, จมูก, ปาก, ร่างกาย, แขนและขา 2 มิติ, เท้า, สัดส่วนที่แสดงค่อนข้างถูกต้อง แต่ยังไม่แสดง ภาพด้านข้าง, หัวเข่า และข้อศอก อาจจะไม่แสดงริมฝีปากบน-ล่าง

อายุ 10 ปี จะแสดงให้เห็น ศีรษะ, ตา, จมูก, ปาก, คอ, ฝ่ามือ, ร่างกาย, เท้า, แขนและขาแสดงแบบ 2 มิติ แขนอาจวางอยู่ด้านข้าง, สัดส่วนที่แสดงค่อนข้างถูกต้อง แต่ยังไม่แสดง เข่า และอาจจะไม่แสดงริมฝีปากบน-ล่าง

อายุ 11 และ 12 ปี จะแสดงให้เห็น ศีรษะ, ตา, จมูก, ปาก, ฝ่ามือ, คอ, ร่างกาย, เท้า, แสดงแขนและขาเป็นแบบ 2 มิติ โดยที่แขนจะเชื่อมติดอยู่ด้านข้างของลำตัว สัดส่วนที่แสดงค่อนข้างถูกต้อง แต่ยังไม่แสดง เข่า

ลาคโฮโลวิทซ์ และคณะ (Lark-Horovitz et al, 1967) จากการศึกษาภาพวาดของเด็ก สามารถสรุปได้ดังนี้

1. เด็กจะเริ่มให้ความสนใจวาดภาพเพศเดียวกับตนเองมากกว่าเพศตรงข้าม
2. เด็กชายจะวาดภาพผู้ชายที่มีลักษณะใหญ่โตเกินความเป็นจริง
3. เด็กหญิงจะวาดภาพผู้หญิงที่สวยงาม มีเสน่ห์ ดึงดูดใจ และใส่ใจรายละเอียดมากกว่าเด็กชาย เช่น การเขียนเครื่องประดับตกแต่งร่างกาย แต่เด็กชายชอบเขียนเรื่องเกี่ยวกับการต่อสู้ เครื่องยนต์กลไกมากกว่าเด็กหญิง
4. เด็กชายจะวาดภาพคนที่แสดงท่าทางการทำกิจกรรม แสดงพลังความเป็นฮีโร่
5. เด็กชายจะวาดภาพเด็กหญิงที่ดูแข็งแรง ไม่อ่อนหวาน เช่นเดียวกันเด็กหญิงจะวาดภาพผู้ชายที่มีลักษณะเหมือนผู้หญิง ไม่มีความเข้มแข็ง

กู๊ดอิน์ฟ (Goodenough, 1952 อ้างถึงใน ปวิตา ชื่นเชย, 2543) ได้สรุปถึงความแตกต่างในการวาดภาพของเด็กหญิงและเด็กชายไว้ดังนี้

1. เด็กชายชอบออกกำลังกายมากกว่าเด็กหญิง อาจเป็นสาเหตุให้เด็กชายวาดเท้าแขนขามีขนาดใหญ่กว่าความจริง ส่วนเด็กหญิงมีแนวโน้มว่าจะแสดงส่วนต่างๆ เหล่านี้เล็กกว่าปกติ และความสนใจเกี่ยวกับการออกกำลังกายนี้เองทำให้เด็กชายมักวาดภาพที่แสดงท่าทางมากกว่าเด็กหญิงอาจเป็นเพราะเด็กชายต้องการแสดงการออกกำลังกายหรือการเคลื่อนไหว ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนท่าทางจากภาพหน้าตรงเป็นภาพด้านข้าง

2. เด็กหญิงมีความสนใจเรื่องความสวยงามมากกว่าเด็กชาย อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กหญิงมีแนวโน้มที่จะวาดหัว ลำตัว และตา มีขนาดใหญ่เกินความจริง เพราะเด็กให้ความสนใจแก่ส่วนต่างๆ เหล่านี้ อย่างไรก็ตามเด็กชายจะแสดงสัดส่วนของร่างกายได้ดีกว่าเด็กหญิง ส่วนเด็กหญิงจะแสดงรายละเอียดต่างๆ ของร่างกายได้ดีกว่าเด็กชาย

การวาดภาพคนของเด็กพิเศษ

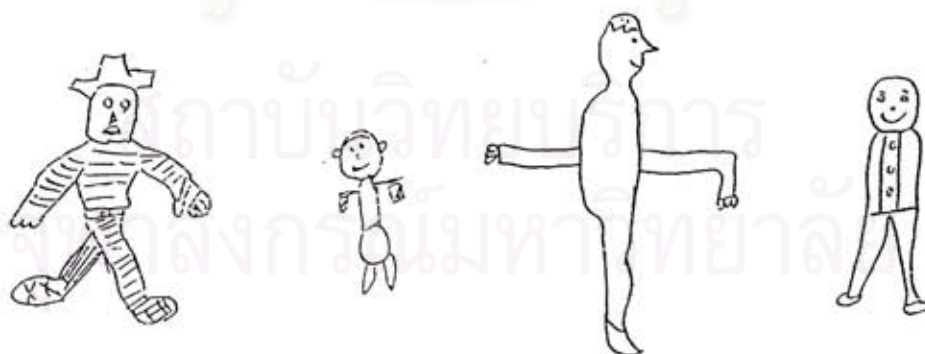
ความก้าวหน้าในพัฒนาการหรือความเชี่ยวชาญจะปรากฏในการวาดรูปของเด็กได้ สิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าของมโนทัศน์นั้นคือ รายละเอียดของร่างกายที่เด็กวาด ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวุฒิภาวะทางปัญญา (Intellectual Maturity) ที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเชิงนามธรรม (Abstract Thinking) และการรับรู้ (Perception) ของเด็ก เนื่องจากว่าภาพวาดของเด็กนั้นจะเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ตามวุฒิภาวะของเด็กแต่ละคน ภาพที่เด็กวาดในตอนแรกนั้นจะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในเด็กทุกคน เป็นรูปธรรมดาไม่มีความซับซ้อน แต่เมื่อเด็กเจริญเติบโต รูปที่วาดจะมีความชัดเจน มีรายละเอียดและมีความหมาย แสดงว่ามีความเข้าใจในสิ่งที่วาด เป็นเพราะวุฒิภาวะซึ่งรวมทั้งอายุ (Harris, 1963) และพัฒนาการของกล้ามเนื้อและองค์ประกอบด้านสติปัญญา จึงเป็นส่วนประกอบที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการวาดภาพของเด็ก และยังเปิดเผยให้เห็นถึงความบกพร่องในตัวเด็กได้อีกด้วย (Lowenfeld, 1957)

จอห์นสัน (Johnson, 1989) กล่าวว่าภาพคนที่วาดโดยเด็กที่บกพร่องทางการได้ยินจะมีลักษณะที่บิดเบี้ยว วาดหูที่มีขนาดใหญ่เกินความจริง หรือละเว้นไม่วาดใบหู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2530) ได้ศึกษา "การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษาพิเศษอนุบาลละอออุทิศสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สนวนดุสิต" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติที่มีระดับอายุเดียวกันและเพศเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) ผู้วิจัยได้ทำ

การทดสอบประชากรทั้งสองกลุ่มแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา ตามหลักการพัฒนาทางด้านศิลปะเด็กของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1982) พบว่าภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติ โดยทั่วไปไม่มีความแตกต่างกันแต่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนแสดงลักษณะพิเศษในการวาดภาพคนที่แสดงถึงการขาดความมั่นใจในตัวเองและความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนแสดงรายละเอียดในการวาดภาพคนมากกว่าเด็กปกติ เช่น เข็มกลัดติดเสื้อ กระดุม และเชือกผูกรองเท้า เป็นต้น ซึ่ง ลาร์ค-โฮโลวิทซ์ และคณะ (Lark-Horovitz et al, 1967) กล่าวว่า เด็กที่บกพร่องทางการได้ยินจะมีความจำที่ยอดเยี่ยมอาจเป็นการชดเชยจากการสูญเสียความสามารถทางการได้ยิน

เด็ก "ดิสเล็กเซีย" นั้นมีลักษณะอาการที่หลากหลาย เด็กบางคนอาจเป็นเด็กว่องไว มีแววจฉลาด แต่ไม่ตั้งใจเรียน หรือเป็นเด็กเรียบร้อย บางรายก็มีความบกพร่องทางสติปัญญา แต่ที่มีลักษณะเหมือนกันคือ มีปัญหาทางการอ่านหนังสือ อ่านหนังสือไม่ได้ เขียนหนังสือไม่ได้ ความสามารถทางการสะกดคำที่อยู่ต่ำกว่าพัฒนาการของเด็กในวัยเดียวกัน และจากการวาดภาพคนของเด็ก "ดิสเล็กเซีย" พบว่า เด็กจะวาดภาพคนที่บิดเบือนไปจากความเป็นจริงเช่น มีแขนงอกออกจากกลางลำตัว หรือละเว้นส่วนที่จำเป็นเช่น ไม่มีแขนแต่มีรายละเอียดอย่างอื่นแทน (มีกระดุม เสื้อผ้า เข็มขัด หมวก รองเท้า) เพราะเด็กมักจะวาดภาพโดยนึกเอาจากตนเอง วาดตามที่ตนรู้ มิใช่ตามที่ตนเห็น จึงอาจใช้งานเขียนในลักษณะนี้เป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถด้าน "การหยั่งรู้" ของเด็ก นั่นคือเครื่องวัด "สติปัญญา" ได้อย่างดี (ประมวญ ดิคคินสัน, 2532)

การวาดภาพคนของเด็ก "ดิสเล็กเซีย"
(ที่มาจาก ประมวญ ดิคคินสัน, 2532)

การวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

พริงท์ และคณะ (Pring et al, 1995) ได้ศึกษากลุ่มผู้ป่วยออทิสติก พบว่า มีความสามารถในการสร้างรูปแบบได้ดีเท่ากับกลุ่มคนที่มีสติปัญญาสูงกว่า และบุคคลที่มีความสามารถทางการวาดภาพไม่ว่าจะเป็นออทิสติกหรือไม่ก็ตามจะสามารถมองภาพรวมได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว ความสามารถในการมองและความสามารถในการออกแบบของเด็กที่ไร้ความสามารถ (disable children) เป็นอิสระจากสติปัญญาในการใช้ภาษา ถึงแม้ว่าภาษาจะมีความเกี่ยวข้องกับทักษะในเรื่องของความจำ ผลของการทดสอบของแบบทดสอบอื่นๆ ที่ทำการทดสอบโดย โอคอนเนอร์ และ เอิร์มลิน (O'Connor and Hermelin, 1987) ยืนยันถึงความสามารถในการจำที่ดีกว่า, ความสามารถในการเข้าใจในภาษาภาพ (picture lexicon), ความสามารถในการออกแบบ, ความสามารถในการวิเคราะห์สิ่งที่เห็น และความสามารถในการเรียนรู้และความจำของเด็กที่ไร้ความสามารถ กรณีศึกษาความสามารถทางศิลปะของเด็กออทิสติกชื่อนาเดีย (Nadia Chomyn) เขียนตามภาพของ ลีโอนาร์โด ดา วินชี แสดงสัดส่วน, ความลึก และรูปทรงทับซ้อนในบริเวณที่ว่างได้ดี นาเดียมีความบกพร่องทางการสื่อสารและการเรียนรู้ แต่สามารถวาดภาพได้ดีกว่าเด็กปกติทุกๆ ที่อายุยังน้อย โดยเฉพาะภาพคนที่สามารถเขียนส่วนต่างๆ และสัดส่วนได้ดี มีการศึกษาค้นคว้าที่ช่วยอธิบายถึงความสามารถทางการวาดของเด็กที่ไม่ปกติ คือ ความสามารถในการเรื่องทักษะการจำภาพ (visual memory skill) ซึ่งเป็นอิสระจากสติปัญญา เป็นความสามารถในการแยกแยะและจดจำได้ดีกว่าเด็กที่ไม่มีความสามารถทางการวาดภาพ (Gordon, 2005) แต่พัฒนาการทางการวาดภาพของ นาเดียคงที่ไม่มีพัฒนาการทางการวาดภาพตั้งแต่ อายุ 5-6 ปี (Pariser, 1997)

ภาพวาดคนของ นาเดีย (Nadia Chomyn) ภาพที่ 1 "คนขี่ม้า" วาดเมื่ออายุ 5 ปี 6 เดือน (ที่มาจาก Fox, 2002)

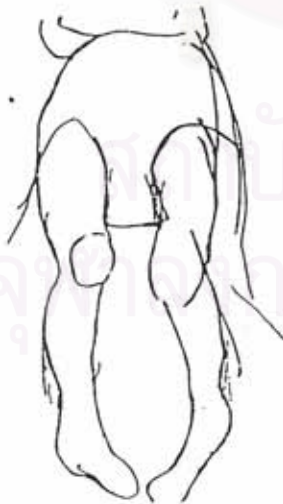
ภาพวาดของ นาเดีย (Nadia Chomyn)

ภาพที่ 2 "คนนั่ง" วาดเมื่ออายุ 6 ปี 8 เดือน

ภาพที่ 3 "คนนั่ง" วาดเมื่ออายุ 6 ปี 8 เดือน

ภาพที่ 4 "เท่า" วาดเมื่ออายุ 6 ปี 8 เดือน

Here is Derek
Here Derek

ภาพที่ 5 "คุณครู" วาดเมื่ออายุ 9 ปี

(ภาพที่ 2-5 จาก Self, 1977)

เด็กออทิสติกที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดสามารถพัฒนาต่อเนื่องจนวาดภาพได้ดี เช่น เด็กออทิสติก อายุ 7 ปี ที่ได้รับการรักษาจากโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ วาดภาพตัวละครในวรรณคดี สามารถแสดงสัดส่วน รายละเอียดได้ดี ความสามารถในการรับรู้และการถ่ายทอดสูงกว่าเด็กปกติในช่วงอายุเดียวกันอย่างมาก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพวาดของเด็กออทิสติก อายุ 7 ปี (ไม่ปรากฏชื่อผู้วาด)
(ที่มาจาก หนังสือโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ครบรอบ 25 ปี, 2535)

ภาพวาดคนของเด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 11 ปี เรียนในชั้นเรียนปกติ มีความสามารถเรียนได้ดีทุกวิชา แต่ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในชั้นเรียน จึงวาดภาพตัวเองเดินอยู่ตามลำพัง เป็นการแสดงความรู้สึกของตนเองสื่อออกมาทางภาพวาด

(ที่มา อุมภาพร ตรังคสมบัติ, 2545)

เซลฟ์ (Self, 1977) อดีตอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งนอร์ทิงแฮม ได้เขียนหนังสือเรื่อง "Nadia: A case study of extraordinary drawing ability in an autistic child" เป็นการศึกษาและอภิปรายว่าอะไรเป็นสาเหตุให้ นาเดีย สูญเสียในด้านการสื่อสารแต่มีความสามารถทางการวาดภาพ แต่เมื่อเริ่มสื่อสารได้ความสามารถทางการวาดภาพก็หายไป มีผู้ให้ความเห็นว่าการประสพการณ์น่าจะมีบทบาทช่วยให้เด็กออทิสติกถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะมากกว่าเป็นเพราะความบกพร่องหรือความผิดปกติของเด็กออทิสติก นาเดียมีพัฒนาการทางภาษาที่ล่าช้าและบกพร่องทางการเรียนรู้อย่างรุนแรง วาดในสิ่งที่เห็นโดยไม่มีภาษาและสติปัญญาเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนาเดียใช้การวาดภาพเป็นการสื่อสารสิ่งที่อยู่ภายในให้ผู้อื่นเข้าใจ และช่วยส่งเสริมความสามารถทางการวาดภาพ เมื่อเริ่มใช้ภาษาสื่อสารได้มากขึ้น ภาษาจึงเป็นหนทางที่ใช้สื่อสารแทนการวาดภาพ อาจเป็นสาเหตุของการคงอยู่และการสูญหายของความสามารถทางศิลปะ ทางกุมารศาสตร์และแพทยศาสตร์กล่าวว่าอาจเกิดจากสมอง เมื่อสมองด้านซ้ายได้รับความเสียหาย ดังนั้นสมองส่วนที่เหลือคือสมองซีกขวาจึงพัฒนาศักยภาพเพิ่มมากขึ้นเป็นการชดเชย โดยเฉพาะในเรื่องความสามารถการจัดการเรื่องที่ว่า (visuospatial) (Gordon, 2005)

รายานา (Rayana, 1981) กล่าวว่า เด็กออทิสติกบางคนมีความสามารถในการสะกดคำและการออกเสียงภาษาต่างประเทศ ทั้งๆ ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจ ในลักษณะนี้เราเรียกว่า "pseudo-verbal" คือ ความสามารถเทียม (Rimland, 1978 อ้างถึงใน Rayana, 1981) ก็ทำนองเดียวกับ "pseudo-art" เพราะผลงานของ นาเดีย เกิดจากการถอดแบบมาจากความจำ ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศิลปิน ที่มี "conceptual intelligence" ซึ่งสอดคล้องกับการ์เนอร์ (Gardner, 1979) กล่าวว่า ความสามารถของนาเดีย เหมือนกับคอมพิวเตอร์ ที่สามารถถอดแบบ และวาดภาพจาก

ข้อมูลที่เก็บสะสมไว้ในความจำ งานของนาเดีย จึงไม่ใช่ผลงานศิลปะเพราะศิลปะเป็นและผลงานทางศิลปะควรเกิดจากการสร้างสรรค์จากจินตนาการ

พาริเซอร์ (Pariser, 1981) ได้ศึกษา "Nadia's Drawings: Theorizing About An Autistic Child's Phenomenal Ability" เป็นบทความที่กล่าวถึงการวาดภาพของ นาเดียที่มีลักษณะที่น่าสนใจดังนี้

1. นาเดีย เริ่มวาดภาพตั้งแต่อายุ 3 - 9 ปี
2. ลักษณะของภาพที่วาดเป็นหลักฐานสำคัญที่ว่า นาเดีย ใช้ความคิดในการวาด

ภาพน้อยมาก ต่อมาพาริเซอร์ (Pariser, 1997) ได้ศึกษางานของผู้ที่มีความสามารถทางศิลปะที่มีอาการออทิสซึมอีกหลายคน เช่น เดวิด (David Downes) ชอบวาดโครงสร้างสถาปัตยกรรมที่มีรายละเอียด เด็กออทิสติกที่มีความสามารถพิเศษทางการวาดภาพ จะสามารถพัฒนาได้ต่อเนื่องจนวาดภาพได้ดี การวาดภาพของคนของเด็กออทิสติกบางคนแสดงให้เห็นความผิดปกติบางอย่าง ดังเช่นที่ บลูม (Blume, 2003) ได้กล่าวถึงการวาดภาพของคนออทิสติกชื่อ โจนาธาน (Jonathan Lerman) วาดภาพใบหน้าคนที่แสดงอารมณ์ แสดงให้เห็นบางอย่าง เช่น วาดรอยยิ้ม, เลิกคิ้ว, วาดดวงตาสื่อถึงความรู้สึกได้ดี เป็นภาพที่กระตุ้นผู้พบเห็นได้อย่างดี แต่มีสัดส่วนที่ไม่สมดุล และวาดปาก ตา ฟัน หู และจมูก ก่อนวาดใบหน้า ซึ่งเป็นลักษณะของความบกพร่องทางประสาทวิทยา

แคลแมน (Kellman, 1996) อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุ ผู้สังเกต กระบวนการรับรู้และจินตนาการ คนที่มีความสามารถในการรับรู้ที่แม่นยำ มีความสามารถในการคาดคะเนในสิ่งที่เห็น ก่อนที่จะนำไปสร้างเป็นความคิดรวบยอดนั้น ต้องเป็นคนที่มีลักษณะละเอียดละออ ช่างพิจารณา ไม่ค่อยพุดจาซึ่งเป็นลักษณะที่ตรงกับอาการออทิสติก ซึ่งอาจเป็นที่มาของความคิดจินตนาการของเด็กออทิสติกที่มีลักษณะที่ขัดแย้งกับธรรมชาติของงานศิลปะ

สรุปได้ว่าการศึกษากลุ่มผู้ป่วยออทิสติก พบว่า มีความสามารถในการสร้างรูปแบบได้ดีเท่ากับกลุ่มคนที่มีสติปัญญาสูงกว่า แต่การแสดงออกทางศิลปะของเด็กออทิสติกมีอารมณ์เป็นส่วนสำคัญที่ให้รูปแบบ, คุณภาพการวาดภาพไม่สม่ำเสมอ เพราะไม่สามารถควบคุมให้เด็กออทิสติกทำตามคำสั่งได้ และไม่สามารถใช้เกณฑ์ในการเปรียบเทียบกับเด็กปกติอยู่ในวัยเดียวกัน ดังนั้นจึงต้องพิจารณาจากรายละเอียดของภาพ (Jolley and Barlow, 2006)

แบบทดสอบการวาดภาพ

แบบทดสอบบุคลิกภาพ

การประเมินบุคลิกภาพ เช่น เด็กมีความรู้สึกต่อตนเองอย่างไร, ความก้าวร้าวแสบแฝง, ปัญหาเกี่ยวกับบทบาททางเพศ, ความขัดแย้งเล็กๆ ที่ซ่อนอยู่ภายใน นักจิตวิทยาจึงต้องดึงข้อมูลเหล่านี้ออกมาจากจิตใต้สำนึก โดยอาศัยแบบทดสอบสะท้อนความรู้สึกนึกคิด ที่มีความแตกต่างกัน (ศศิธร ไพทีกุล, 2545)

แบบทดสอบบุคลิกภาพทางจิตวิทยามี 2 ชนิด คือ “Objective Tests” และ “Projective Test”

1. Objective Tests เป็นแบบทดสอบเกี่ยวกับความสามารถพิเศษเฉพาะด้าน มีความน่าเชื่อถือและได้มาตรฐาน (ศศิธร ไพทีกุล, 2545)

2. Projective Test เป็นแบบทดสอบใช้ประเมินบุคลิกภาพ, วินิจฉัยด้านจิตเวช การวินิจฉัยด้านบุคลิกภาพ (Personality Testing) ที่นิยมใช้กันมากที่สุดเรียกว่าเทคนิคการสะท้อนความรู้สึกนึกคิด (Projective Technique) หรือการทดสอบแบบฉายภาพหรือแบบทดสอบตรวจใจได้จิตสำนึก (วัลลภ ปิยะมโนธรรม, 2546) ซึ่งมีความแตกต่างจาก “Objective Tests” เนื่องจากไม่ต้องการคำตอบที่ถูกต้อง แต่คำตอบที่ได้เป็นอิสระซึ่งเป็นรากฐานตามจิตวิเคราะห์ (ศศิธร ไพทีกุล, 2545)

การวาดภาพของเด็กในมุมมองของนักจิตวิเคราะห์ เชื่อว่าจิตไร้สำนึกจะส่งผลต่อการวาดภาพ เป็นการแสดงออกภายใต้อิทธิพล, ประสบการณ์, ความเก็บกด และความทรงจำ ที่สะสมไว้รวมทั้งความรู้สึกและการรับรู้ในขณะที่วาดภาพด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

แบบทดสอบทางบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิด เป็นเครื่องมือที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อค้นหาข้อมูลหรือเพื่อมองให้เห็นถึงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล โดยเปิดโอกาสให้แต่ละคนได้โต้ตอบ (respond) ด้วยการแสดงออกอย่างไม่มีข้อจำกัดบนพื้นฐานทางศิลปะ (Betts, 2003)

แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดโดยการวาดภาพคน มีความเชื่อมั่นว่าภาพที่วาดสามารถบอกเกี่ยวกับตัวผู้วาดได้หลายอย่าง เช่น ผู้วาดสามารถแสดงออกในสิ่งที่ตัวเองไม่สามารถแสดงออกด้วยคำพูด การแสดงออกด้วยถ้อยคำมีส่วนสกัดกั้นสุนทรียศาสตร์ของชีวิต (squelsches emotional life) เราต้องใช้คำพูดมากมายเพื่อเล่าถึงประสบการณ์และความรู้สึก ก่อนที่เราจะมีภาษาใช้ เราแสดงออกทางความคิดด้วยภาพ ภาพ 1 ภาพมีค่าแทนคำพูดได้เป็นพันคำ รวมทั้งแทนความรู้สึกและอารมณ์ด้วย ดังนั้นแบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดโดยการวาดภาพคน ยังมีประโยชน์ต่อกลุ่มที่ไม่สามารถแสดงออกได้ด้วยคำพูด (Kleiger, 2001)

แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดโดยการวาดภาพ (Projective Drawing Technique) มีดังนี้

1. House-Tree-Person (HTP)
2. Kinetic Family Drawing (KFD)

House-Tree-Person (HTP)

บัค (Buck, 1948) ได้พัฒนา HTP Test เพื่อใช้วัดด้านการปรับตัวของเด็ก โดยมี โจลลี (Jolly, 1952) ได้พัฒนาเทคนิคของ HTP Test ให้มีความละเอียดและซับซ้อนมากขึ้นโดยให้ใช้ได้กับทุกกลุ่มอายุ HTP เป็นการทดสอบโดยให้วาดภาพ 3 ภาพ ภาพบ้าน, ต้นไม้ และคน โดยที่จะวาดทั้ง 3 ภาพในกระดาษแผ่นเดียวกันก็ได้ หรือ 1 ภาพ ต่อกระดาษ 1 แผ่น วาดด้วยดินสอดำ และลงสี โดยที่วาดทั้ง 3 ภาพต่อเนื่องกันจนเสร็จ ทั้ง 3 ภาพนี้สามารถบอกถึงทัศนคติเกี่ยวกับบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตของผู้วาดภาพ (อ้างถึงใน Kleiger, 2001)

ในเด็ก ภาพบ้าน จะสะท้อนให้เห็นทัศนคติที่มีต่อบุคคลในครอบครัว

ภาพต้นไม้ สะท้อนให้เห็นว่าผู้วาดมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างไร มีความเชื่อว่าภาพต้นไม้แสดงให้เห็นถึงจิตใจสำนึกของความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง

ภาพคน สะท้อนให้เห็นถึงความมีจิตสำนึกที่มีต่อตัวเอง (Hammer, 1985 อ้างถึงใน Kleiger, 2001)

Kinetic Family Drawing (KFD)

เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับการรับรู้ของเด็กในครอบครัวของตนเอง (Draw a picture of your family) โดยมี ฮุลซ์ (Hulse, 1952) ได้เป็นผู้ริเริ่ม "Draw a picture of your family" ต่อมา เบริทซ์ และคอฟแมน (Burns, 1970 and Kaufman, 1982) ได้พัฒนาเพิ่มเป็น "Draw a picture of your family doing something" เรียกว่า Kinetic Family Drawing (KFD) โดยให้วาดภาพที่แสดงการเคลื่อนไหว การทำกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ภาพวาดของเด็กแสดงออกถึงความรู้สึกที่มีความหมายและความเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวของพวกเขา ถ้าเด็กละเอียดไม่วาดภาพตัวเองแสดงว่าเด็กรู้สึกว่าเขาไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ถ้าเด็กละเอียดไม่วาดภาพพ่อแม่หรือพี่น้องแสดงถึงความห่างเหิน ไม่ยอมรับหรือโกรธในการจากไปของสมาชิกในครอบครัว จากภาพที่เด็กวาดสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตัวเด็กและครอบครัว โดยดูจากระยะห่างของภาพที่แสดงถึงความเป็นมิตรหรือความขัดแย้งระหว่างตัวเด็กกับคนในครอบครัว (อ้างถึงใน Kleiger, 2001)

จากภาพที่วาดอาจสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะต่างๆ เช่น ภาพลักษณ์, บทบาททางเพศ, ตระหนักถึงคุณค่าของตนเอง, ความวิตกกังวลเรื่องเพศ และยังสามารถบอกได้ถึงความอบอุ่น, ความก้าวร้าว และบุคลิกภาพอื่นๆ ที่ปรากฏให้เห็นในภาพ (ศศิธร ไพฑูริกุล, 2545)

การแปลความหมายจากการวาดภาพ (Interpretation)

กรอช-มานาท (Groth-Marnat, 1984 อ้างถึงใน Kleiger, 2001) แนะนำว่าการแปลความหมาย ควรดูภาพรวมก่อนจะช่วยให้เห็นอารมณ์ ความรู้สึกโดยรวมของภาพ แล้วจึงค่อยพิจารณาดูในรายละเอียดปลีกย่อยที่น่าสนใจ ใช้ข้อมูลจากการสังเกตมาช่วยสนับสนุน การแปลความหมายลักษณะต่างๆ ในภาพ เช่น การวาดภาพที่ไม่ต่อเนื่อง หรือความแปลกประหลาด เช่น การตั้งใจเขียนหวัดๆ, การลบ, ขนาดของภาพที่ไม่ปกติ ไม่สมส่วน, ตำแหน่งของภาพ ลักษณะต่างๆ เหล่านี้มีความหมายอย่างยิ่งในทางจิตวิทยา

กระบวนการทางศิลปะที่นำมาใช้กับเด็กพิเศษเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดต่างๆ ของผู้ทำงานชิ้นนั้นๆ ตามที่ เวดสัน (Wedeson, 1995) กล่าวไว้ว่า เมื่อนักศิลปะบำบัดดูรูปคนไข้ที่วาด จะสังเกตถึงสิ่งต่อไปนี้นำไปประกอบความเข้าใจเกี่ยวกับอาการของโรค และสภาวะจิตใจของคนไข้

1. การเลือกอุปกรณ์ที่เขาใช้ในการสร้างผลงาน (Media Choice)
2. การบังคับและการควบคุมอุปกรณ์ในการวาด (Control)
3. การเลือกใช้สี (Color)
4. การจัดรูปภาพ (Organization)
5. การใช้พื้นที่ (Use of Space and Balance)
6. การใช้รูปทรง (Form)
7. การใช้เส้น (Line)
8. การมีจุดมุ่งหมาย (Focus or Direction)
9. การมีความเคลื่อนไหว (Motion)

ทางจิตวิทยาให้ความสำคัญลักษณะการวาดภาพโดยใช้แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการวาดภาพ (Projective Drawing) ตามลักษณะดังต่อไปนี้

1. รูปแบบหรือลักษณะ การวาดภาพ สามารถอธิบายให้เราเห็นบุคลิกภาพของผู้

วาดว่าเป็นอย่างไร การให้ความสำคัญกับสิ่งที่วาด เช่น ภาพแรกที่วาดเป็นภาพผู้หญิง หรือผู้ชาย, ขนาดของภาพ, ตำแหน่งของภาพบนหน้ากระดาษ, ลักษณะของเส้น, การลบ เป็นการสะท้อนให้เห็นบางอย่างเกี่ยวกับตัวผู้วาด หรือเป็นเรื่องของความรู้ความสามารถ, การลอกเลียนแบบ, การแสดงออกถึงความขัดแย้ง

2. สาระสำคัญ สิ่งที่ถ่ายทอดออกมาโดยการวาดภาพ เนื้อหา รายละเอียดหรือลักษณะของภาพที่วาด เช่น ท่าทาง, การแสดงออกทางสีหน้า, ส่วนประกอบต่างๆ ที่ควรมี เช่น ปาก, ตา, ผม, เสื้อผ้า, มือ เป็นต้น

3. บุคลิกภาพและขั้นพัฒนาการ พัฒนาการที่หลากหลายมีผลสะท้อนให้เห็นในการวาดภาพ จากการรวบรวมภาพคน ลักษณะของเส้น, การลบบ่อยๆ, การวาดที่มีมิติ ความลึก และพฤติกรรมในการวาดภาพเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถทำให้สรุปได้เกี่ยวกับโครงสร้างและหน้าที่เกี่ยวกับจิตใจของผู้วาด (psychological structure and functioning) ผู้ทำการทดสอบควรจัดบันทึกลักษณะพฤติกรรมในขณะวาดภาพที่แสดงออกด้วยความยากลำบาก, การเคลื่อนไหวในการทำงาน, และปฏิกิริยาในการวาดภาพ ผู้วาดอาจเล่าหรือพูดถึงภาพที่วาด หรือมีความพอใจในความสามารถของตนหรือไม่ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญที่ได้จากการสังเกต ภาพจะสะท้อนให้เห็นสิ่งเกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพ, ลักษณะนิสัย, แรงผลักดัน หรือความขัดแย้ง (Kleiger, 2001)

แบบทดสอบการวาดภาพคน

DRAW-A-PERSON TEST (DAP) แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดโดยการวาดภาพคน (Projective Figure Drawing Technique)

ความเจ็บป่วยทางจิตใจไม่สามารถตรวจพบหรือเห็นได้ง่ายเหมือนกับความเจ็บป่วยทางร่างกายจึงนำมาสู่การจัดตั้งคลินิกการวาดภาพ แบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดโดยการวาดภาพคนของ มาโชเวอร์ (Machover, 1949) เป็นแบบทดสอบที่ได้รับการยอมรับทั่วไป ต่อมา มาโชเวอร์ (Machover, 1949) ได้พัฒนา DRAW-A - PERSON TEST สามารถเป็นสิ่งที่ช่วยยืนยันให้เห็นถึงการแสดงออกด้านอารมณ์, ความวิตกกังวล, ความขัดแย้งโดยดูจากลักษณะต่างๆ ที่แสดงออกมาในการวาดภาพ เช่น วิธีที่วาด, รายละเอียด จะช่วยเปิดเผยและบ่งบอกถึงบุคลิกภาพ, มโนภาพของแต่ละคน และนักวิจัยจำนวนหนึ่งได้ใช้การวาดภาพคนเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นเกี่ยวกับความผิดปกติทางร่างกายและทางจิตวิทยา

แบบทดสอบการวาดภาพคนของเด็กนั้นมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ

1. ใช้วัดสติปัญญาโดยไม่ใช้คำพูด
2. ค้นหาอารมณ์หรือพฤติกรรมที่ผิดปกติที่ถูกปกปิดเอาไว้คือ ซึ่งแบบทดสอบนี้อาจ

มีผลต่อการมีประสบการณ์ในการวาดภาพมาก่อน (Gale Encyclopedia of Psychology, 2004)

นักจิตวิทยาทางการศึกษา นิลลอน (Niolon, 2003) ได้ให้ความหมายในการวาดภาพคน (Interpretation) ไว้ดังนี้

รูปแบบ วาดภาพให้อยู่ตรงกลางในแนวตั้งหรือต่ำกว่านั้น มีสัดส่วนที่รับกัน ดูสวยงามลงตัว และมีรายละเอียดที่พอดี มีลักษณะของเสื้อผ้า การลบเพื่อแก้ไขให้ผลงานดีขึ้น โดยปกติจะวาดภาพที่เป็นเพศเดียวกับตนเองก่อน ถ้าวาดภาพเพศตรงข้ามก่อนอาจเป็นสัญญาณที่บ่งถึงความสับสนทางเพศ

แขนและมือ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว

วาดให้เห็นแขน : แสดงว่าเต็มใจยินดีที่จะเปิดรับสิ่งต่างๆ

วาดไม่เห็นแขน : เป็นการตั้งรับ ป้องกัน ไม้ไว้ใจ

วาดแขนไม่ต่อกัน : ไม่มีอำนาจ

วาดลักษณะขี้นิ้ว กำมือ กำหมัด : แสดงถึงความก้าวร้าว รุกราน

วาดมือสวมถุงมือ : แสดงว่ามีความวิตกกังวล มีแนวโน้มที่จะต่อต้านสังคม

ขาและเท้า เหมือนกับรากของต้นไม้แสดงให้เห็นถึงพื้นฐาน ความเป็นอยู่และความ

มั่นคง

วาดขาถึงแค่เข่า : หมายถึงการสูญเสียอิสระ

วาดเท้าเล็ก (ไม่น่าจะยืนอยู่ได้) : แสดงว่าต้องการความปลอดภัย

วาดเท้าใหญ่ : แสดงว่าต้องการความปลอดภัยเช่นเดียวกัน

คอ คอต้องแยกออกจากศีรษะและลำตัวแสดงถึงว่ามีความรู้มีความเข้าใจ และแสดงให้เห็นถึงแรงผลักดันและความต้องการ

คอที่ยาวมาก, ไม่วาดคอ หรือคอที่ไม่แยกออกจากลำตัว : แสดงถึงความต้องการความปลอดภัยมาก

ปาก ตามขั้นทฤษฎีของ ฟรอยด์ (Freud อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544) คือขั้นปาก (oral stage) คือมีความพอใจอยู่ที่ช่องปาก อยู่ในวัย 0-18 เดือน เช่นการดูดนมแม่ การดูดนิ้ว ถ้าเด็กในวัยนี้เกิดภาวะคับข้องใจไม่ได้รับการเอาใจใส่ เช่น หิวแต่ไม่มีนมให้กิน จะทำให้มีปัญหาด้านบุคลิกภาพ เช่น ชอบพูดถากถาง พูดมาก ติดบุหรี่ ติดเหล้า เวลาเครียดจะกัดปากกา ดินสอ (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2544)

ปากใหญ่เกินความจริง : แสดงถึงความขาดสน

ปากเป็นรูปคันธนูหรือมีรอยลิปสติก : เป็นความต้องการในเรื่องเพศ

ปากบางจนติดกันเป็นเส้นตรง : ปฏิเสธความต้องการ หรืออดทนกับการถูก

รุกราน

ปากมีรอยยิ้มแต่หน้านี้ว้าวหวอด : แสดงว่ายอมรับกับสภาพที่เป็นอยู่

ปากและฟัน : ชอบตากแดด รุกรานคนอื่นด้วยคำพูด

อวัยวะสืบพันธุ์, หน้าอก

วาดไม่ชัดเจน : แสดงให้เห็นในเรื่องเพศ และความลำบาก

วาดเน้นให้เห็นหน้าอกชัดเจน : เป็นเรื่องปกติของเด็กผู้หญิงที่กำลังจะย่างเข้าสู่

วัยรุ่น เด็กผู้ชายวาดอาจจะแสดงถึงความสับสน

ลักษณะอื่นๆ

วาดเป็นตัวตลก : ปิดบังใบหน้า และตัวเอง

วาดเป็นหุ่นยนต์ : สูญเสียอารมณ์ ความรู้สึก เป็นความผิดปกติทางจิต

วาดเป็นความบอย : แสดงถึงความเป็นผู้ชาย ความเข้มแข็ง

วาดคนเหมือนกิ่งไม้ ไม่มีชีวิต : มีพัฒนาการที่ต่ำกว่าอายุ

วาดรายละเอียดมากเกินไป : แสดงว่าถูกรอบงำจากความวิตกกังวล ความกลัว

วาดรายละเอียดน้อยเกินไป : ถอนตัวเองออกจากสิ่งต่างๆ มีกำลังความสามารถ

ต่ำ มีความเปื้อนหน่าย

กอบบิช (Koppitz, 1968 อ้างถึงใน Coceman, 1996) รวบรวมรูปแบบทั้ง 30 แบบ (EIs) ที่ชี้ให้เห็นลักษณะที่บ่งชี้ทางอารมณ์จากการวาดภาพคน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. คุณภาพของภาพที่วาด เช่น

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายแยกออกจากกัน เป็นส่วนๆ กระจัดกระจาย ไม่รวมกันเป็นร่างกาย

- แสดงเงามืดบนใบหน้า,ตามร่างกาย, มือ, แขนและขา

- แขนและขาทั้งสองข้างมีสัดส่วนที่ไม่เท่ากัน ไม่ใกล้เคียงกันเห็นได้อย่าง

ชัดเจน

- ภาพเพียง 15 องศา หรือมากกว่านั้น

- ภาพมีขนาดเล็กมาก หรือใหญ่มากเกินไป หรือบิดเบี้ยวผิดส่วน

2. ลักษณะที่ปรากฏให้เห็น เช่น

- ภาพศีรษะเล็กมาก, ตาเหล่ ตาเข, แสดงให้เห็นฟัน, แขน ขา ยาวมาก, แขนแนบกับลำตัวมากเกินไป (ดูแล้วอึดอัด), มือใหญ่กว่าศีรษะ, ไม่วาดมือ, ขาเล็กลีบ

- แสดงอวัยวะเพศ หรือภาพที่ดูวิตถาวร

- วาดเมฆ หรือฝนตก

3. ส่วนที่คาดหวังว่าเด็กปกติจะวาด แต่ในเด็กที่มีอารมณ์แปรปรวนจะไม่วาด

- ไม่วาด ตา, จมูก, ร่างกาย, ปาก, แขน, ขา, เท้า และคอ

รูปแบบทั้ง 30 แบบ (EIs) เป็นการพิจารณาโดยการเชื่อมโยงลักษณะเฉพาะของแต่ละคน อาจจะมีเพียง 1 อย่างหรือมากกว่านั้น เช่น อารมณ์, ความก้าวร้าว, ความรู้สึกไม่ปลอดภัย หรือ ความวิตกกังวล สิ่งที่เกิดขึ้นในการวาดภาพเพียงอย่างเดียวไม่สามารถยืนยันได้ดีเท่ากับทางการแพทย์ หรือการวินิจฉัยที่ไม่มีอารมณ์เข้าไปเกี่ยวข้องเป็นการรวบรวมลักษณะต่างๆ ที่เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงความผิดปกติในการวาดภาพของเด็กเข้าไว้ด้วยกันซึ่งการแปลความหมายของภาพควรมีความชัดเจนและหนักแน่นเป็นสำคัญ (Kleiger, 2001)

การวาดภาพคนที่สมบูรณ์นั้น ควรมีสัดส่วนที่รับกัน มีขนาดที่ปกติ แสดงให้เห็นถึงความพอใจในงานของตน เส้นมีความมั่นคง ไม่ส่วนใดของร่างกายที่ขาดหายไป แสดงรายละเอียดที่เหมาะสมถูกต้องเป็นไปตามพัฒนาการของช่วงอายุ

การให้ความหมายในการวาดภาพ (Interpretation) อาจดูส่วนอื่นประกอบกัน ดังนี้

1. การกตน้ำหนักของดินสอหรือวาดแสงเงา

การกตน้ำหนักดินสอ และการวาดแสงเงาจนรู้สึกอึดอัด แสดงให้เห็นถึงความวิตกกังวล ความกลัว ถ้าเส้นที่วาดดูบางเบา ไม่มีน้ำหนัก แสดงให้เห็นถึงความขี้อาย ขี้กลัว ความประหม่า

2. ตำแหน่งของภาพ

ภาพที่ค่อนข้างไปทางซ้าย : แสดงให้เห็นถึงความถดถอย อารมณ์หุนหันพลันแล่น และมีลักษณะเป็นเด็ก (เพราะเด็กจะวาดภาพโดยไม่ทันยั้งคิด รีบลงมือวาดทันทีที่บริเวณด้านซ้ายมือ)

ภาพที่ค่อนข้างไปทางขวา : ค่อนข้างคิดมาก

ภาพที่ค่อนข้างไปทางด้านบน : มีพลังงานเหลือเฟือ (ตั้งใจจะวาดภาพให้เต็มหน้ากระดาษ)

ภาพที่ค่อนข้างไปทางด้านล่าง : ขาดความกระตือรือร้น

ภาพที่อยู่ตรงกลาง : มีความสามารถในการวางแผน

3. ขนาด

ภาพที่มีขนาดเล็ก : แสดงให้เห็นถึงความขี้กลัว ไม่ไว้ใจ กลัวทุกสิ่งทุกอย่าง

ภาพที่มีขนาดใหญ่ : แสดงถึงความซดเชยในสิ่งที่ตนไม่มี หรือขาดแคลน หรือแสดงถึงความเป็นอันธพาล วาดตัวเองมีขนาดใหญ่ พองตัว แสดงถึงความเชื่อมั่นในตัวเองมากเกินไป

4. การลบ

ลบมาก : แสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจในความสามารถของตัวเอง หรือวิตกกังวลเกี่ยวกับการตัดสินใจคุณภาพของงาน หรือเป็นทักษะของกล้ามเนื้อ อาจเป็นไปได้ว่ามีปัญหาทางประสาทวิทยาหรือด้อยในการรับรู้ (Niolon, 2003)

แบบทดสอบที่ใช้กับเด็กออทิสติก

Face Stimulus Assessment (FSA)

นักศิลปะบำบัดได้พัฒนาแบบทดสอบบุคลิกภาพด้วยการการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดด้วยการวาดภาพ (Projective Drawing Techniques) ซึ่งยังมีไม่มากนักและยังเป็นที่ต้องการแบบทดสอบที่ใช้ในกลุ่มที่ไวต่อความรู้สึก (more sensitive) สำหรับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะพิเศษ วัตถุประสงค์ของการวัดเพื่อค้นหาและคาดเดาถึงความสามารถ หรือวินิจฉัยถึงความแปรปรวน โดยเฉพาะความสับสนหรือปัญหาภายนอกและการวัดพัฒนาการทางด้านสังคมจิตวิทยา (psychosocial) ควรวัดด้านพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ, ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์, ลักษณะนิสัยของแต่ละคนและความนึกคิดที่มีต่อตนเองซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในกลุ่มที่ไวต่อความรู้สึก โดยเฉพาะกลุ่มที่มีพัฒนาการช้าและบกพร่องทางร่างกาย เพราะสิ่งเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มืออยู่อย่างถาวร (Betts, 2003)

เด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางภาษา และขาดแรงจูงใจ จะไม่วาดภาพตามที่ต้องการให้วาด ถ้าไม่ได้ถูกกระตุ้นด้วยการให้เห็นภาพลักษณะนั้นก่อน เรายังมีความคุ้นเคยกับมนุษย์ตั้งแต่แรกเกิดและลักษณะใบหน้าของคนนั้นใบหน้าจะเป็นส่วนแรก que แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกและสามารถแยกบุคคลออกได้อย่างชัดเจน เรามักจะตัดสินความงามของคนทีหน้าตาอีกทั้งยังเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอายุ และเพศ

เบท (Betts, 2003) พบว่าบุคคลที่มีความบกพร่องทางภาษาและกลุ่มที่มีอาการออทิสซึม โดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดแรงจูงใจ ภาพหน้าคนเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงความสามารถออกมา ลักษณะใบหน้าของคนนั้นมีเสน่ห์ เป็นแรงจูงใจได้เป็นอย่างดี ใบหน้าจะเป็นสิ่งแรกที่เรามองเห็นและมีการแสดงออกทางอารมณ์, ความรู้สึก และเราสามารถแยกแยะบุคคลต่างๆ ออกได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังเป็นข้อมูลเกี่ยวกับอายุ และเพศ (Alley, 1988 อ้างถึงใน Betts, 2003) ถึงแม้ว่ามีความบกพร่องทางภาษาแต่ไม่กระทบกระเทือนกับความสามารถในการใช้สัญลักษณ์ยังคงมีกระบวนการคิดในระดับที่สูง (high-level thinking) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ไม่มีภาษาเข้ามาเกี่ยวข้อง (Betts, 2003)

ลักษณะของแบบทดสอบ Face Stimulus Assessment (FSA) เป็นแบบทดสอบวาด

ภาพหน้าคน ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

ภาพที่ 1 เป็นภาพใบหน้าที่มีคิ้ว ตา จมูก ปาก หู ลำคอ และโครงร่างใบหน้า

ภาพที่ 2 เป็นภาพโครงร่างใบหน้า และลำคอ

ภาพที่ 3 เป็นช่องว่างโดยให้วาดภาพลงไป

ภาพใบหน้าแรกเป็นการกระตุ้นและให้จำเพื่อใช้เติมส่วนต่างๆ ลงในภาพที่ 2 และสร้างภาพขึ้นใหม่ทั้งหมดในภาพที่ 3 เพื่อให้ผู้ถูกทดสอบได้มีโอกาสจัดองค์ประกอบทั้งสองภาพ โดยดูความสามารถในการเก็บข้อมูลและบันทึกความจำจากภาพที่ 1, การจัดวางส่วนประกอบต่างบนใบหน้า และความคิดสร้างสรรค์ FSA ได้จัดให้มีภาพ 3 ภาพ เป็นการช่วยให้เราตัดสินใจเกี่ยวกับความสามารถผู้วาดได้มากขึ้น ภาพที่ใช้กระตุ้นเป็นภาพปกติที่ไม่คุกคามต่อความรู้สึกและไม่เป็นตัวแทนของวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง

Face Stimulus Assessment (FSA) เป็นภาพใบหน้าที่วางในแนวตั้งเป็นการกระตุ้นตามหลักของการมองภาพ (visual-graphic logic) โดยเฉพาะภาพสี่ระยะคน (Golomb, 1992 อ้างถึงใน Betts, 2003) การแสดงภาพใบหน้าด้านหน้าตามแนวตั้งเป็นการกระตุ้นความสนใจได้อย่างดี เพราะนักจิตวิทยามีความเชื่อว่าลักษณะของภาพที่อยู่ด้านหน้าก่อให้เกิดความรู้สึกเหมือนกับการเผชิญหน้ามีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน (Alley, 1988 อ้างถึงใน Betts, 2003)

เบต (Betts, 2001 อ้างถึงใน Betts, 2003) กล่าวว่า แบบทดสอบทางบุคลิกภาพโดยการวาดภาพใช้การประเมินในเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความบกพร่องหลายด้าน สามารถใช้กับกลุ่มที่มีภาษาและกลุ่มที่บกพร่องทางภาษา และยังใช้กับกลุ่มที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน แต่ก็ไม่เหมาะที่จะใช้กับประชากรกลุ่ม อื่นๆ ด้วยเช่นเดียวกับ รอทท์ (Rott, 2002 อ้างถึงใน Betts, 2003) ใช้แบบทดสอบทางบุคลิกภาพโดยการวาดภาพกับเด็กกำพร้าชาวรัฐเซีย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า FSA สามารถใช้ได้อย่างกว้างขวางและครอบคลุม ข้อมูลทั้งหมดได้มาจากประสบการณ์การทำงาน กับเครื่องมือ FSA ที่ศึกษากับกลุ่มประชากรที่ใช้ศิลปะบำบัด และเป็นกลุ่มแรกที่น่า FSA มาใช้ด้วย (Betts, 2003)

แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough -Harris Drawing Test, 1963) (G-HDT)

Florence Laura Goodenough เป็นผู้บุกเบิกทางจิตวิทยา และศึกษาเกี่ยวกับความสามารถพิเศษของเด็ก (Weiss, 2005)

ในปี 1908 จบการศึกษาปริญญาตรีทางการสอน (Bachelor of Pedagogy)

ในปี 1920 ได้รับ “Bachelor of Science” จาก “Columbia University”

ในปี 1921 ได้รับ “M.A.” และเป็นผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาวิจัยที่ “Rutherford and Perth Amboy, New Jersey public school” ซึ่งเป็นที่แรกที่กูดอินน์ฟเก็บสะสมภาพวาดของเด็กเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัย (Thompson, 1990) และในปีนี้ร่วมงานกับ “Lewis Terman at Stanford University” ซึ่งเทอร์แมน ได้พัฒนาแบบทดสอบ “Stanford-Binet I.Q. Test” สำหรับเด็ก และกูดอินน์ฟได้มีส่วนร่วมในการศึกษาความสามารถพิเศษของเด็กภายใต้ทิศทางของเทอร์แมน และยังมีส่วนร่วมในหนังสือ “Genetic Studies of Genius, 1925” ของ เทอร์แมน อีกด้วย (Thompson, 1990)

ในปี 1924 กูดอินน์ฟได้ทำงานที่ “Minneapolis Child Guidance Clinic” และปีต่อมาได้รับตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ที่ “University of Minnesota”

ในปี 1931 กูดอินน์ฟได้เลื่อนตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์จนเกษียณอายุ (Weiss, 2005)

หนังสือเล่มแรกของ กูดอินน์ฟ คือ “Measurement of Intelligence by Drawings, 1925” ซึ่งในขณะนั้นแบบทดสอบการวัดสติปัญญาของเด็กโดยไม่ใช้ภาษาไม่มีความน่าเชื่อถือ หรือใช้ระยะเวลาในการวัดนานเกินไป กูดอินน์ฟจึงได้สร้างแบบทดสอบที่เป็นการวาดภาพสำหรับเด็กอนุบาลและต่อมาก็พัฒนาให้ใช้ได้สำหรับเด็กโต ซึ่งสามารถใช้กับเด็กอายุ 3 ปี ขึ้นไป แบบทดสอบนี้มีความน่าเชื่อถือและได้พัฒนาเกณฑ์ให้มีความแม่นยำ สมบูรณ์ มีความสัมพันธ์กับแบบทดสอบสติปัญญาที่เป็นแบบเขียน และ “The Draw a Man Test” เป็นที่ยอมรับและใช้กันอย่างกว้างขวาง ต่อมาในปี 1950 กูดอินน์ฟ ได้ปรับปรุงแก้ไขเรียกว่า “The Draw a Women Test” (Thomson, 1990)

กูดอินน์ฟ เป็นผู้บุกเบิกพัฒนาระบบการใช้อารวาดภาพคนวัดสติปัญญาของเด็ก โดยดูจากรายละเอียดที่เด็กวาด มีความเชื่อว่าสติปัญญาของเด็กจะเชื่อมโยงกับรายละเอียดที่เด็กวาด เนื่องจากภาพคนเป็นภาพที่เด็กคุ้นเคย มีโครงร่างที่เด็กเล็กสามารถวาดได้และมีความละเอียดซับซ้อนที่เด็กโตหรือผู้ใหญ่สามารถแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ และครอบคลุมรายละเอียดการวาดภาพคนไว้อย่างครบถ้วน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นมาใช้กับเด็กปกติ และเด็กพิเศษ กูดอินน์ฟได้สร้างแบบทดสอบ “The Draw a Man Test” ขึ้นมาโดยให้วาดภาพผู้ชายเป็นมาตราแรก เนื่องจากเสื้อผ้าของผู้ชายเป็นแบบเดียวกันมากกว่าเสื้อผ้าผู้หญิง จึงเป็นภาพที่เหมาะสมที่สุด ต่อมา แฮร์ริส (Harris, 1963) ได้ปรับปรุงแบบทดสอบการวาดภาพคนกูดอินน์ฟ ให้ดียิ่งขึ้นโดยเปลี่ยนชื่อจากแบบทดสอบการวาดภาพคนกูดอินน์ฟ (The Goodenough Draw-a-Man Test) ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ให้วาดภาพคนผู้ชาย (man) เพียงมาตราเดียวมาเป็นแบบทดสอบการวาดภาพกูดอินน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough -Harris Drawing Test, 1963) โดยเพิ่มมาตราผู้หญิง (woman) และตัวเอง (myself) เข้าไปอีก 2 มาตรา จึงเป็นการวาดภาพคนผู้ชาย ผู้หญิง และตัวเอง

รวม 3 มาตรา แบบทดสอบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ใช้วัดวุฒิภาวะทางปัญญาและเน้นความแม่นยำของเด็กในการสังเกตและพัฒนาการของการคิดเชิงมโนภาพมากกว่าเน้นทักษะทางศิลปะ การให้คะแนนนั้นไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพทางศิลปะเป็นจุดสำคัญเพียงอย่างเดียว ซึ่งก็คล้ายคลึงกับแบบทดสอบฉบับเดิม (Harris, 1963)

ผลจากการใช้แบบทดสอบกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส แสดงให้เห็นว่าภาพวาดของเด็กมิใช่การนำเสนอสิ่งที่มองเห็นได้เท่านั้น แต่ยังแสดงถึงความเข้าใจตนเอง และวัฒนธรรมของตนเองด้วย อีกทั้งยังชี้ให้เห็นความแตกต่างทางเพศในการวาดภาพของเด็กชาย และของเด็กหญิง

(Tungcharoen, 1987) และจากการหาความสัมพันธ์ระหว่างแบบทดสอบการวาดภาพคนกับความสามารถทางศิลปะของเด็กหลายครั้งของกูดอิน์ฟ เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถพิเศษทางศิลปะของเด็กพบว่า เด็กที่มีประสบการณ์ในการฝึกทางการวาดภาพคนมาก่อนจะทำแบบทดสอบได้คะแนนดีกว่า และเพศหญิงได้คะแนนสูงกว่าเพศชาย โดยเห็นได้อย่างเด่นชัดในทุกๆ ระดับอายุ อาจเนื่องมาจากเพศหญิงมีนิสัยชอบศึกษา และเชื่อฟังมากกว่าเพศชาย (Harris, 1963)

แฮมเมอร์, กอบบิทซ์ และมาไซเวอร์ (Hammer, 1958; Koppitz, 1968 and Machover, 1949 อ้างถึงใน Weiss, 2005) ไม่เห็นด้วยที่การวาดภาพคนมีข้อจำกัดเป็นเพียงการวัดสติปัญญาและวุฒิภาวะ (maturity) ดังนั้น มาไซเวอร์ (Machover, 1949) ได้ขยายการประเมินของกูดอิน์ฟให้เป็นการวัดด้านบุคลิกภาพที่หลากหลายด้วย สำหรับ กอบบิทซ์ (Koppitz, 1968) ได้พัฒนาระบบคะแนนเพื่อใช้ในการวัดการปรับตัวของบุคคล

มาตราผู้หญิง

เด็กที่บกพร่องทางสมองจะวาดภาพได้ช้าและด้อยกว่าเด็กปกติ โดยเฉพาะการบังคับนิ้วมือและการประสานงานของกล้ามเนื้อและตา (Motor Coordination), สัดส่วน, ขนาดของภาพ, การบังคับเส้นส่วนบนส่วนล่างของร่างกาย แต่เด็กที่มีความบกพร่องทางสมองจะแสดงลักษณะเฉพาะของร่างกายได้ดีกว่าเด็กปกติ ดังนั้นจึงมีการใช้มาตราผู้หญิงในการเปรียบเทียบเด็กที่มีความบกพร่องทางสมองกับเด็กปกติ (นนทศุกรีย์ คำตันเจริญ, 2522)

ภาพวาดกับการฉายออก

ภาพวาดตัวเองจะเปิดเผยให้เห็นความบกพร่องบางอย่างของผู้วาด เช่น ความผิดปกติทางระบบประสาท หรือความผิดปกติหรือความบกพร่องของร่างกาย ซึ่งการพัฒนามาตราตัวเองขึ้นมาเพื่อใช้ในการวินิจฉัยบุคลิกภาพของเด็ก , ความรู้สึกที่มีต่อตัวเอง และแสดงถึงอารมณ์ของผู้วาดได้อีกด้วย (Harris, 1963)

เป้าหมายของแบบทดสอบการวาดภาพ G-HDT

แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough -Harris Drawing Test, 1963) เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดวุฒิภาวะทางปัญญา และเน้นความแม่นยำของเด็กในการสังเกตและพัฒนาการของการคิดเชิงมโนภาพ มากกว่าเน้นทักษะทางศิลปะ แบบทดสอบ G-HDT เป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้กว้างใช้ในการวัดสติปัญญาของเด็ก, ศึกษาเด็กเป็นรายบุคคล เช่น เด็กที่กระทำผิด, เด็กที่บกพร่องทางการได้ยิน รวมทั้งเด็กที่สงสัยว่าจะมีปัญหาทางด้านประสาทวิทยา ต่อมา มีการปรับปรุงแบบทดสอบการวาดภาพคน ให้สามารถใช้เป็นแบบทดสอบบุคลิกภาพ (Projective tests)

แบบทดสอบ G-HDT เป็นแบบทดสอบวัฒนธรรมเสมอภาค (Culture-Fair Test) และไม่ใช่ภาษาต้าน้อยคำ (Non-Verbal Test) จึงเหมาะกับวัยเด็กและสามารถนำไปใช้ได้ง่าย (จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร, 2530) นอกจากนั้นกู๊ดอิน์ฟยังได้ศึกษาความสัมพันธ์ของแบบทดสอบวาดภาพคนกู๊ดอิน์ฟ (Draw-a-Man Test) กับความสามารถทางศิลปะโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบคะแนนของเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางศิลปะกับเด็กที่มีความสามารถทั่วไป ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าแบบทดสอบนี้สามารถใช้วัดหาความสามารถทางศิลปะของเด็กได้ กล่าวคือสามารถจำแนกเด็กที่มีความสามารถทางศิลปะออกจากเด็กที่มีความสามารถทั่วไป (Harris, 1963)

รูปแบบของแบบทดสอบการวาดภาพ G-HDT

แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough -Harris Drawing Test, 1963) เป็นแบบทดสอบที่ให้วาดภาพ 3 ภาพ คือ ภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และตัวเอง วาด 1 ภาพต่อกระดาษ 1 แผ่น อุปกรณ์ที่ใช้คือดินสอดำ โดยที่วาดภาพทั้ง 3 ภาพต่อเนื่องกันจนเสร็จ ให้เวลา 15 นาที แต่ในเด็กเล็กอาจมีการหยุดพักระหว่างภาพเพื่อเป็นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ (Harris, 1963)

หลักเกณฑ์การให้คะแนน G-HDT

การให้คะแนนนับจากส่วนต่างๆ ของร่างกายที่วาดให้เห็น ในมาตราผู้ชายมีข้อคะแนน 73 ข้อ มาตราผู้หญิงมีข้อคะแนน 71 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน ซึ่งทั้งเกณฑ์การให้คะแนนทั้งสองมาตราคัล้ายคลึงกัน ในการให้คะแนนทั้ง 3 มาตรา จะแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ๆ คือ (Harris, 1963)

1. แสดงส่วนต่างๆ ของร่างกาย (Body Parts)
2. แสดงมิติ (Dimension) สัดส่วน (Proportion) และการแสดงส่วนลึก

(Perspective)

3. แสดงเครื่องแต่งกายและการแสดงท่าทาง
4. แสดงการควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตา
5. แสดงตำแหน่งที่ตั้งเฉพาะของร่างกาย

คะแนนดิบที่ได้ในแต่ละมาตราจะแปลงเป็นคะแนนมาตรฐาน ที่มีชัณภูมิเท่ากับ 1.00 มีความเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 15 แล้วนำมาเทียบกับ Quality Scale Score

ระดับความสามารถที่แบ่งได้จากการใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดอินโฟ-แฮร์ริส โดยแบ่งตาม Quality Scale ดังนี้ (โดยที่ Quality Scale Score เท่ากับ Standard Score)

1-5	ดีน้อยที่สุด
6-10	ดีปานกลาง
11-12	ดียอดเยี่ยม

ความเชื่อมั่น (Reliability)

ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการวาดภาพคนได้มีการวิจัยซ้ำหลายครั้ง โดยทดสอบกับเด็กนักเรียน เกรด 3 และเกรด 4 จำนวน 386 คน โดยควบคุมอย่างรอบคอบ ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบซ้ำในช่วง 1 สัปดาห์มีค่าเท่ากับ .68 และความเที่ยงแบบแบ่งครึ่งเท่ากับ .89 และค่าความเที่ยงระหว่างผู้ตรวจ (Interrater Reliability) มีค่าเท่ากับ .90 และความเที่ยงของการตรวจซ้ำของผู้ตรวจคนเดียว (Intrator Reliability) มีค่าเท่ากับ .94

ความคงที่ภายใน (Internal Consistency)

จากการศึกษาความคงที่ภายในของกลุ่มตัวอย่าง อายุ 5-15 ปี พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของคะแนนอยู่ระหว่าง .80-.96 มีค่ามัธยฐาน เท่ากับ .90 จากผลที่ได้แสดงให้เห็นว่าเกณฑ์การให้คะแนนทั้ง 3 ภาพ นั้นมีความคงที่ในระดับสูง

ความตรง (Validity)

การหาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการให้คะแนนของแบบทดสอบการวาดภาพกูดอินโฟ-แฮร์ริส และระบบการให้คะแนนของ DAP กับเด็กนักเรียนเกรด 1-3 จำนวน 89 คน และเด็กนักเรียนเกรด 5-7 จำนวน 44 คน จากการทดสอบครั้งที่ 1 พบว่า คะแนนที่ได้จากการตรวจโดยระบบการให้คะแนนทั้งสองระบบ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก คือ r มีค่าเท่ากับ .75-.84 ในครั้งที่ 2 ศึกษา กับเด็กนักเรียนอายุ 9 ปี จำนวน 100 คน โดยตรวจให้คะแนนโดยระบบการให้คะแนนทั้งสองระบบ พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์ของคะแนนรวม เท่ากับ .87

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยมีหลักเกณฑ์ในการปรับ ดังนี้

- คำสั่งของแบบทดสอบ ปรับภาษาให้มีความชัดเจน กระชับ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง
- เกณฑ์การให้คะแนนให้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน และสอดคล้องกับโครงสร้างทางวัฒนธรรมและลักษณะทางกายวิภาคของคนไทย
- ข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการทำแบบทดสอบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น
- รูปแบบของแบบทดสอบให้
- มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร (2530) ได้ศึกษา “ การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในชั้นสาธิตการศึกษาศึกษาพิเศษอนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สอนดุสิต” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติที่มีระดับอายุเดียวกัน และเพศเดียวกันในชั้นสาธิตการศึกษาศึกษาพิเศษ อนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สอนดุสิต ประชากรที่ใช้ศึกษาคือ นักเรียนอนุบาลอายุ 4-6 ปี เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินระหว่าง 55-110 เดซิเบล จำนวน 30 คน และเด็กที่มีสภาพทางการฟังปกติ อายุ 4-6 ปี จำนวน 45 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้คือ แบบทดสอบการวาดภาพ กู๊ดอิน์ฟ แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบประชากรทั้งสองกลุ่มด้วยตนเอง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่าง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยการทดสอบค่า t (t-test) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญทางจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญทางศิลปศึกษา ตามหลักการพัฒนาทางด้านศิลปะเด็กของโลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1982)

ผลการวิจัยในการเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และเด็กปกติพบว่า

1. คะแนนภาพวาดคนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติที่มีระดับอายุเดียวกัน ไม่แตกต่างกัน

2. คะแนนภาพวาดของคนของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติในเพศเดียวกันไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินและเด็กปกติตามหลักการพัฒนาศิลปะเด็กของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1982) โดยทั่วไปไม่มีความแตกต่างกัน แต่มีเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคน แสดงลักษณะพิเศษในการวาดภาพคนที่แสดงถึงการขาดความมั่นใจในตัวเอง และความมั่นคงทางอารมณ์ของเด็ก นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินบางคนแสดงรายละเอียดในการวาดภาพคนมากกว่าเด็กปกติ เช่น เข็มกลัดติดเสื้อ กระดุม และเชือกผูกกรองเท้า เป็นต้น

โกศล ภูพลอย (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาการแสดงออกทางศิลปะ โดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแสดงออกทางศิลปะโดยการวาดภาพระบายสีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 10 จำนวน 130 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามหลักทฤษฎีขั้นพัฒนาศิลปะของโลเวนเฟลด์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านการวาดภาพคน นักเรียนแสดงออกโดยการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและทรงผมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 99.23
2. ด้านแสดงออกทางกริยา การเคลื่อนไหวน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 23.08
3. ด้านการจัดพื้นที่นักเรียนแสดงออกโดยความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ในภาพได้ถูกต้องตามความเป็นจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 98.45
4. ด้านการแสดงออกทางสามมิติน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 15.38

พรพิมล ศิริวัฒน์ (2538) ศึกษา “การวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ” การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี ตามทฤษฎีของ วิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ ในด้านการวาดภาพคน การจัดวางบนพื้นที่ว่าง การใช้สี และการออกแบบ ตัวอย่างประชากรคือ เด็กญี่ปุ่นอายุ 9 ถึง 12 ปี จากสมาคมไทย-ญี่ปุ่น ในประเทศไทยจำนวน 20 คน และเด็กญี่ปุ่นจากมูลนิธิคามิจิ ประเทศญี่ปุ่นจำนวน 32 คน ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่นทั้งสองกลุ่มแล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบวิเคราะห์ระบายสีที่สร้างขึ้นจากหลักเกณฑ์ขั้นพัฒนาศิลปะเด็กของโลเวนเฟลด์ ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและครูสอนศิลปะศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า เด็กญี่ปุ่นทั้งสองกลุ่มสามารถวาดภาพพระบายสีได้ตามทฤษฎีของ วิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ ในขั้นที่ 4 คือ ขั้นเริ่มต้นวาดภาพอย่างของจริง ดังนี้

1. ด้านการวาดภาพคน เด็กมีการเน้นความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า ทรงผม และเครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 92.31, วาดภาพคนที่แสดงอารมณ์บนใบหน้าชัดเจน ร้อยละ 26.92 , วาดภาพคนที่มีขนาดใหญ่เต็มหน้ากระดาษร้อยละ 25 และวาดภาพคนคล้ายการ์ตูนจากหนังสือ หรือภาพยนตร์ ร้อยละ 21.15

2. ด้านการจัดวางบนพื้นที่ว่าง เด็กสามารถแสดงขนาดของสิ่งต่างๆ ที่วาดเหมาะสมกับพื้นที่ว่าง คิดเป็นร้อยละ 94.23 , การจัดวางภาพให้สมดุลย์ สองข้างเท่ากัน ร้อยละ 30.77 , แสดงมิติ ร้อยละ 21.15 และมีการใช้เส้นฐาน ร้อยละ 1.92

3. เด็กใช้สีตามความคิดและประสบการณ์ คิดเป็นร้อยละ 100 ระบายสีโดยแสดงลักษณะรอยแปรงไปในทิศทางเดียวกัน ร้อยละ 46.15 , ระบายสีในหลายทิศทาง ร้อยละ 40.38 , ใช้สีแบบจินตนาการ ร้อยละ 36.54 , ใช้สีตามความเป็นจริงตามธรรมชาติ ร้อยละ 11.54

4. ด้านการออกแบบ เด็กสามารถออกแบบเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ คิดเป็นร้อยละ 100 และออกแบบเรื่องราวแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์จากเหตุการณ์ ร้อยละ 32.67, เหตุการณ์ประทับใจ ร้อยละ 30.77

นฤมล ขวัญศิริ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ “ การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะเริ่มแก่เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะเริ่มแรกแก่เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยในด้าน การพัฒนาเด็กที่บ้าน การประสานงานกับทางโรงเรียน การประสานงานกับนักวิชาชีพและการปฏิบัติในการรวมกลุ่ม

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้านของเด็กแทบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุให้ลูก และเรื่องการสอนเด็กให้ต้อนรับแขกเท่านั้นที่ผู้ปกครองน้อยกว่าครึ่งหนึ่งปฏิบัติ

2. ปัญหาพฤติกรรมของเด็กที่พบเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ สมาธิสั้น อารมณ์รุนแรง กรีดร้องทำฤทธิ์เดชทำร้ายตนเอง เคลื่อนไหวร่างกายอย่างผิดปกติ รับประทานอาหารยาก ก้าวร้าว ทำลายของ กลัวบางสิ่งบางอย่างเป็นพิเศษ และต่อต้านความเปลี่ยนแปลง ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและได้ผลดี แม้จะมีส่วนน้อยที่แก้ปัญหาอย่างไม่เหมาะสม โดยการดุ ตีเด็ก การแก้ปัญหาแทนเด็กและการให้เด็กดูวิดีโอ เพื่อให้เด็กสามารถอยู่กับที่ได้นานๆ โดยเฉพาะการดุหรือตีมักทำให้เด็กมีพฤติกรรมทางลบมากขึ้น

3. ปัญหาพัฒนาการทางสังคมของเด็ก ผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้สอนเพื่อแก้ปัญหาพัฒนาการทางสังคมของเด็กและมักได้ผลดี และทุกคนพาเด็กไปเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีผู้ปกครองบางคนไม่ได้ฝึก เพราะไม่ทราบว่า จะสอนอย่างไร ส่วนปัญหาการพูดผู้ปกครองทุกคนฝึกพูดให้ลูกที่บ้าน โดยส่วนใหญ่ฝึกทุกวันเป็นการเฉพาะ

4. เด็กออทิสติกส่วนใหญ่เรียนร่วมในชั้นปกติ โดยมีการจัดหลักสูตรเฉพาะ และผู้ปกครองส่วนใหญ่ได้ประสานงานในการฝึกเด็ก และร่วมมือกับครูอย่างสม่ำเสมอ ปัญหาที่โรงเรียนของเด็กคือเด็กไม่ยอมเล่นกับเพื่อน ง่วงซึมเพราะฤทธิ์ยา หงุดหงิดง่าย รับประทานอาหารซ้ำๆ และไม่ยอมทำการบ้าน

5. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการประสานกับนักวิชาชีพ โดยปฏิบัติตามคำแนะนำและซักถามเมื่อมีปัญหาการใช้บริการทางการแพทย์คือ นักวิชาชีพเฉพาะทางมีน้อย เวลาในการฝึกแต่ละครั้งด้วย ใช้จ่ายสูง รอคิวนานและโรงพยาบาลอยู่ไกล

ผู้ปกครองทุกคนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเด็กออทิสติก โดยการพูดคุยอธิบาย หรือประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ติดต่อกับชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติกอย่างสม่ำเสมอทางโทรศัพท์ และเข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปี

ปวีดา ชื่นเชย (2543) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ การศึกษาการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ” มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4-6 จำนวน 180 คน ภาคปลายปีการศึกษา 2543 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบทดสอบการวาดภาพคน และแบบตรวจให้คะแนนแบบทดสอบการวาดภาพคน DAP (Draw-A-Person : Quantative Scoring System) ของ นาเกลลิ (Naglieri, 1988) แปลโดย ดารณี อุทัยรัตนกิจ (2536)

2. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการวาดภาพคน สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และค่าความถี่

ผลการวิจัยพบว่า

1. การวาดภาพคนของนักเรียน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนรวมในการวาดภาพมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามลำดับ

2. การวาดภาพคนรูปผู้ชาย รูปผู้หญิง และรูปตัวเอง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้คะแนนวาดภาพคนรูปผู้หญิงมากที่สุด รองลงมาได้แก่ภาพวาดรูปผู้ชาย และภาพวาดรูป

ตนเอง ตามลำดับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้คะแนนวาดภาพคนรูปผู้ชายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ภาพวาดรูปตนเอง และภาพวาดรูปผู้หญิง ตามลำดับ ส่วนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ได้คะแนนวาดภาพคนรูปผู้ชายมากที่สุด รองลงมาได้แก่ภาพวาดรูปตนเอง และภาพวาดรูปผู้หญิง ตามลำดับ

3. ลักษณะรายละเอียดของภาพคน ที่พบมากที่สุดในการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่ การติดกันของร่างกาย (การวาดแขน, ขา) และลักษณะที่พบน้อยที่สุดได้แก่ นิ้วมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ลักษณะรายละเอียดของภาพคนที่พบมากที่สุดได้แก่ ลำตัว และลักษณะที่พบน้อยที่สุดได้แก่ นิ้วมือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลักษณะรายละเอียดของภาพคนที่พบมากที่สุดได้แก่ ลำตัว และลักษณะที่พบน้อยที่สุดได้แก่ หู

4. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการวาดภาพคน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชอบวาดภาพ โดยนักเรียนชอบวาดภาพคนเกี่ยวกับจินตนาการมากที่สุด และท่าทางของภาพคนที่นักเรียนอยากวาดมากที่สุดมีใกล้เคียงกัน 2 ท่าทางคือ ท่ายืนและท่ากำลังเคลื่อนไหวลักษณะต่างๆ ในส่วนการวาดภาพคน นักเรียนคิดว่าการวาดอวัยวะส่วนต่างๆ เช่น แขน ขา นิ้วมือ นิ้วเท้า เป็นสิ่งที่วาดยากที่สุด และนักเรียนอยากให้มีการสอนเกี่ยวกับการวาดภาพคนเพิ่มเติมในส่วนวิธีการวาด “ท่าทางการเคลื่อนไหว” มากที่สุด นักเรียนคิดว่าการวาดภาพคนที่วาดยากที่สุด คือ การวาดภาพจากคนจริง และสิ่งที่นักเรียนอยากนำมาใช้ในการวาดภาพคนมากที่สุดได้แก่ ดินสอ นักเรียนส่วนมากมีความรู้สึกสนุกสนานระหว่างเรียนวิชาศิลปะ โดยกิจกรรมการวาดภาพระบายสี เป็นกิจกรรมที่นักเรียนชอบมากที่สุด

ณพาลี อินทสุต (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตกรุงเทพมหานคร ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน 64 คน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน 64 คน และครู 192 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า

1. งานวิชาการ บริหารโดย โรงเรียนมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะดำเนินการจัดการเรียนร่วม โดยมีรูปแบบการจัด คือ เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ หลักสูตรที่ใช้คือ หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540

2. งานบุคลากร บริหารงานโดย เกณฑ์พิจารณาครูที่จะเข้าสอนในชั้นเรียนร่วม คือ ครูที่เคยได้รับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก และประสบการณ์ในการทำงาน มีการบำรุงขวัญด้วยการจัดทัศนศึกษาและจัดงานสังสรรค์ มีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม

3. งานกิจการนักเรียน บริหารงานโดย มีการจัดเด็กออทิสติก 1 คน ต่อ 1 ชั้นเรียน ส่วนจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนร่วม คือ 11-15 คน ต่อครู 1 คน

4. งานธุรการ การเงิน และพัสดุ บริหารงานโดยมีการนำอุปกรณ์คอมพิวเตอร์มาช่วย มีการจัดเก็บเอกสารเป็นระบบ มีทะเบียนรับ-ส่งหนังสือถูกต้อง มีการจัดสรรสัดส่วนพัสดุที่ใช้ประกอบการสอนเป็นพิเศษสำหรับการจัดการเรียนร่วม

5. งานอาคารสถานที่ บริหารงานโดยมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนร่วมโดยเก็บสิ่งของที่ก่อให้เกิดอันตรายให้พ้นจากการคว่ำ/เหยียบ มีแสงสว่างเพียงพอ มีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนักเรียนและกิจกรรม

6. งานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน บริหารงานโดย จัดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการเชิญวิทยากร ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนมีการนำนักเรียนและส่งตัวแทนครูเข้าร่วมกิจกรรม

ปัญหาที่พบได้แก่ ครูขาดความรู้ในการสร้างเครื่องมือประเมินพัฒนาการเด็กออทิสติก, ขาดแคลนครูผู้สอนด้านการศึกษาพิเศษ, เด็กออทิสติกขาดความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม, ไม่มีการจัดระบบข้อมูลของเด็กออทิสติก, ผู้บริหารขาดประสบการณ์ในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก และผู้ปกครองขาดความรู้ความสามารถในการช่วยเหลือด้านการเรียนของเด็กที่บ้าน

อรธิดา ประसार (2546) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ "การใช้กิจกรรมศิลปะศึกษาเพื่อพัฒนาสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กออทิสติก ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการจัดการเรียนการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น" กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กออทิสติก ศูนย์วิจัยและพัฒนากิจการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติกระดับอนุบาล 2 คน ระดับประถมศึกษา 2 คน ระดับมัธยมศึกษา 1 คน โดยกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะอาการออทิสติก ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างแรก มีลักษณะอาการไม่รุนแรง มีภาษาพูด แต่มีปัญหาด้านการใช้ภาษาและการสื่อสาร การใช้กล้ามเนื้อมือ ขาดการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สมาธิสั้น การฟังคำสั่ง การฟังอธิบายที่มีความซับซ้อน จำนวน 4 คน

- กลุ่มตัวอย่างที่สอง อาการไม่รุนแรง ไม่มีภาษาพูด มีปัญหาทางการใช้ภาษาและการสื่อสาร การใช้กล้ามเนื้อมือขาดการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างมือกับตา สมาธิสั้น การฟังคำสั่ง การฟังการอธิบายที่มีความซับซ้อน มีความสามารถในการลอกเลียนแบบ จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะเป็นการบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนในทุกกิจกรรมและบันทึกพฤติกรรมผู้เรียนในการปฏิบัติขั้นตอนการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน โดยละเอียด ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาที่ส่งเสริมสมาธิ และความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย จำนวน 12 กิจกรรม สามารถพัฒนาสมาธินักเรียนได้ระหว่าง 5-10 นาที ในกิจกรรมที่นักเรียนชอบและสนใจสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้มีสมาธิ 10 นาที โดยที่ครูไม่ต้องพูดกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ในกิจกรรมที่นักเรียนไม่ชอบหรือเป็นกิจกรรมที่ยากมีขั้นตอนในการปฏิบัติงานมาก นักเรียนมีสมาธิในการปฏิบัติงาน 10 นาที โดยที่ครูต้องคอยพูดกระตุ้นเป็นระยะ ในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนยังขาดในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ ชอบเลียนแบบสิ่งของที่ตนเองสนใจ

กันตรัตน์ ไพรินทร์ (2546) "ได้ศึกษา " ความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ " การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กออทิสติกที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนวัดเวตวันธรรม สังกัดสำนักงานประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ในชั้นเรียนร่วม อายุระหว่าง 9-14 ปี มีความสามารถอยู่ในระดับเรียนได้ ไม่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน คัดเลือกโดยกรณีศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 6 คน เป็นเด็กออทิสติกกลุ่มที่มีสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าปกติ (High functioning autism) ระยะเวลาในการทดลอง 5 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมเวลาในการทดลอง 10 ครั้ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย กิจกรรมศิลปะ แบบประเมินผลงาน และแบบทดสอบการรู้คิดและอารมณ์ด้วยการวาดภาพของซิลเวอร์ SDT (Silver Drawing Test of Cognition and Emotion) การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest-Posttest Design การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสำหรับทดสอบสมมุติฐาน

ค่าสถิติ Nonparametric Statistics เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนโดยใช้ The Wilcoxon Matched Pair Signed-Ranks Test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการรู้คิดของเด็กออทิสติกหลังใช้กิจกรรมศิลปะเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การแสดงออกทางอารมณ์ของเด็กออทิสติกหลังใช้กิจกรรมศิลปะเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยในรายละเอียดพบว่า เด็กออทิสติกได้รับการสอนกิจกรรมศิลปะมีผลสัมฤทธิ์ของการวาดภาพที่มีต่อการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์สูงกว่าก่อนเรียน เมื่อศึกษา รายละเอียดจากแบบทดสอบย่อย การวาดภาพจากการคาดการณ์ การวาดภาพจากการสังเกต การวาดภาพจากจินตนาการ พบว่ามีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

งานวิจัยของ ฮิลรารี และพอล (Hilary and Paul,1998) เรื่อง “Drawing Impossible Entities: A Measure of the Imagination in Children with Autism, Children with Learning Disabilities, and Normal 4-year-olds” เป็นการโต้แย้งในประเด็นที่ว่าเด็กออทิสติกไม่สามารถวาดภาพจากจินตนาการได้ เนื่องจากมีรายงานว่าลักษณะของเด็กออทิสติกจะขาดจินตนาการ จึงได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เด็กออทิสติก กลุ่มที่ 2 เด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ (แต่ยังสามารถเรียนรู้ได้) และกลุ่มที่ 3 คือเด็กปกติอายุ 4 ปี โดยให้ทุกกลุ่มวาดภาพ 2 ภาพ ภาพแรกวาดสิ่งที่มีตัวตนอยู่จริง (real) และภาพที่สองวาดภาพโดยใช้จินตนาการเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง (impossible) ผลปรากฏว่า ทุกกลุ่มสามารถวาดภาพได้ทั้งสองแบบ จึงเป็นประเด็นที่โต้แย้งในเรื่องการขาดความสามารถทางจินตนาการของเด็กออทิสติก สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สำคัญเพราะ อาจจะเป็นข้อจำกัดที่จะบริหารจัดการกับความสามารถทางการวาดภาพของเด็กออทิสติก ดังนั้น ควรศึกษาเด็กออทิสติกเป็นบุคคล เพราะเด็กออทิสติกแต่ละคนมีลักษณะอาการที่แตกต่างกัน และการทดสอบเด็กออทิสติกควรทดสอบซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แน่นอนแม่นยำใช้เป็นแนวทางในการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

งานวิจัยของ เคลแมน (Kellman, 1998) เรื่อง “Ice Age Art, Autism, and Vision: How We See/How We Draw” ศึกษาถึงลักษณะการแสดงออกของศิลปินออทิสติกหลายคน แสดงให้เห็นว่ามีกระบวนการมอง (visual process) ที่คล้ายกันและสิ่งที่ถ่ายทอดออกมานั้นเป็นจินตนาการ

ที่ได้จากการเห็นจากหนังสือ, ภาพถ่าย, การ์ตูน และสภาพแวดล้อม โดยมองแล้วจดจำและถ่ายทอดออกมาเป็นภาพ โดยแทบจะไม่มีเปลี่ยนแปลง หรือคลาดเคลื่อนจากที่เห็น มีกระบวนการมอง (visual process) ที่รวดเร็ว มองความลึก, ทิศทาง, พื้นผิว, โครงสร้าง และการตัดทอน ทั้งหมดนี้เกิดแบบฉับพลัน เป็นลักษณะของสัญชาตญาณ งานที่ถ่ายทอดออกมาจึงมีพลังเฉียบขาด และมั่นใจ ซึ่งเป็นลักษณะการแสดงออกทางศิลปะในวัยเด็กตอนต้น ซึ่งการแสดงออกของศิลปินออสติกคล้ายคลึงกับผลงานในยุคหินเก่า (Paleolithic) ที่คนสมัยนั้น มีกระบวนการมอง (visual process) ที่รวดเร็วและถ่ายทอดออกมาจากความจำ เป็นผลงานที่มีมิติ, ทิศทาง, โครงสร้าง, รูปร่างรูปทรง และการตัดทอน จึงทำให้ผลงานนั้นมีพลัง คล้ายคลึงกับผลงานของศิลปินออสติก

งานวิจัยของ แคลแมน (Kellman, 1999) ศึกษาเรื่อง “Drawing with Peter: Autobiography, Narrative, and the Art of a Child with Autism” เป็นกรณีศึกษาความสามารถทางศิลปะของเด็กชายที่มีภาวะออทิสซึม อายุ 8 ปี ในเด็กทุกๆ ไป การแสดงออกทางศิลปะจะแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางสังคม (social-culture) เป็นพื้นฐาน แต่งานของเด็กออทิสติกที่ศึกษาชี้ให้เห็นถึงจินตนาการเป็นตัวกระตุ้นให้แสดงออกทางศิลปะมากกว่าลักษณะของวัฒนธรรมทางสังคม และมีจินตนาการที่เหมือนจริง, ลักษณะเฉพาะตัว, อารมณ์ การวาดภาพเป็นการเล่าและแสดงให้เห็นถึงความใกล้ชิดที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง งานมีลักษณะที่น่าสนใจ ดังนี้

1. คุณภาพของเส้น
2. การใช้ที่ว่าง
3. ลักษณะของรูปทรง
4. รายละเอียด และการใช้สี

การเล่าเรื่องผ่านทางงานศิลปะสำหรับเด็กออทิสติกเป็นมากกว่าการแสดงออกตามธรรมชาติของเด็ก หรือกิจกรรมศิลปะบำบัด และมีความสำคัญต่อตัวเด็กเพราะเขาสามารถเข้าใจในเหตุการณ์นั้นๆ จึงถ่ายทอดออกมาได้เหมือนจริง บทบาทและหน้าที่ของศิลปะคือเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจเด็กที่ไม่สามารถสื่อสารได้ทั้งการพูดและการเขียน ดังนั้นเราสามารถให้ศิลปะเป็นตัวดึงข้อมูลออกมาเพื่อค้นหาตัวตนและทำความเข้าใจในความคิดของเด็กออทิสติกโดยผ่านจากงานศิลปะของเขา

งานวิจัยของ เฮนรี่ (Henly, 2001) ศึกษาเรื่อง “Annihilation anxiety and fantasy in the art of children with Asperger's syndrome and others on the autistic spectrum” เป็นการกล่าวถึงกลไกการป้องกันตัวเองของเด็กออทิสติกและเด็กแอสเพอร์เกอร์ กลไกที่ปกป้องตัวเอง

ประกอบไปด้วย การสร้างภาพลวงตา, หมกมุ่นอยู่กับตัวเอง ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ในงานศิลปะของเด็กออทิสติกพบว่าเด็กที่มีอาการออทิสซึมรุนแรงจะมีจินตนาการที่รุนแรง ก้าวร้าว และถ้าเด็กต้องพบกับความคับข้องใจ หรือมีอาการสับสนบ่อยครั้งก็จะมีอาการออทิสซึมที่รุนแรงมากขึ้นและบางคนก็ทำร้ายตัวเอง ซึ่งเราสามารถดูได้จากงานศิลปะที่เด็กสร้างขึ้นมา หลังจากใช้ศิลปะบำบัดพบว่ามีความเปลี่ยนแปลงบางอย่างในงานศิลปะ ถึงแม้ว่ายังคงมีความรุนแรงอยู่บ้างแต่ก็เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น เหตุการณ์ไฟไหม้, อุบัติเหตุทางรถยนต์ ไม่ใช่เป็นการสร้างภาพขึ้นมา เด็กมีความก้าวหน้าในการใช้เหตุผล ควบคุมอารมณ์ได้เหมาะสม การใช้ศิลปะบำบัดอาจต้องใช้เวลาบางกรณีใช้เวลานานถึง 5 ปี ความวิตกกังวลและจินตนาการที่รุนแรงที่เหลืออยู่ก็ยังสามารถก่อให้เกิดความยุ่งยากได้อีกในภายหลัง ดังนั้นบุคคลใกล้ชิดต้องคอยสังเกตและจดบันทึกถึงพฤติกรรมของเด็กออทิสติกอยู่เสมอ

งานวิจัยของ แคลแมน (Kellman, 2004) เรื่อง “Art for Child with Autism: Drawing Systems and Proto Mathematics” เป็นการศึกษาเรื่องพัฒนาการความสามารถทางคณิตศาสตร์เบื้องต้นและระบบการวาดรูป เป็นกรณีศึกษาเด็กออทิสติก ที่มีพัฒนาการทางภาษาที่ถดถอย จึงหาทางพัฒนาทางภาษาและพบว่าเมื่อได้ทำงานศิลปะสามารถทำงานศิลปะได้ดีมีสมาธิ มีพัฒนาการทางศิลปะอย่างรวดเร็ว จากการศึกษา พบว่า รูปแรกที่หัดวาดเป็นรูปสามเหลี่ยม และต่อมาพยายามวาดรูปทรงกลมและวาดต่อเติม (รูปพระอาทิตย์) และพัฒนารูปทรงกลมโดยเติมส่วนต่างๆ จนเป็นภาพสี่เหลี่ยม ที่มีผม มีตามีปาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถเรื่ององค์ประกอบ, เรื่องที่ว่าง และโครงสร้างจึงนำศิลปะและคณิตศาสตร์บูรณาการเข้าด้วยกันจนกลายเป็นการเรียนคณิตศาสตร์ผ่านทางการวาดภาพ ซึ่งจะเป็นส่วนที่ช่วยอธิบายความสามารถทางศิลปะของเด็กออทิสติกคนอื่นๆ ได้ด้วย

งานวิจัยของ โจลี่ และบาร์โล (Jolly and Barlow, 2005) เรื่อง “Autistic children’s expressive drawing” เป็นการศึกษาเรื่องการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออทิสติก มุ่งศึกษาเรื่องทักษะทางศิลปะของเด็กออทิสติก พบว่า เด็กออทิสติกวาดภาพได้ดีกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน แต่ดีกว่าเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นเพราะเด็กออทิสติกบกพร่องทางอารมณ์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อการวาดภาพ และเป็นเรื่องที่ยากที่จะควบคุมให้เด็กออทิสติกทำตามคำสั่ง อีกทั้งไม่สามารถประเมินความสามารถโดยเปรียบเทียบกับเด็กปกติในวัยเดียวกัน ดังนั้นจึงต้องดูรายละเอียดของภาพและสร้างเกณฑ์ขึ้นมาใช้เฉพาะกลุ่มเด็กออทิสติก

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวาดภาพหรือกิจกรรมทางศิลปะของเด็กและผู้ใหญ่ออทิสติกพบว่า การแสดงออกทางศิลปะของบุคคลออทิสติกมีรูปแบบที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะอาการออทิสซึมในแต่ละคน บุคคลออทิสติกใช้ศิลปะเป็นช่องทางการสื่อสารกับผู้อื่น และเราสามารถให้ศิลปะเป็นบุคคลออทิสติกได้เช่นเดียวกัน สิ่งที่แสดงออกมาเป็นผลงานศิลปะยังสื่อถึงพัฒนาการด้านต่างๆ และศิลปะยังสามารถใช้บูรณาการเข้ากับเรื่องต่างๆ เพื่อให้บุคคลออทิสติกเกิดการเรียนรู้มากที่สุด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออกทิสติกอายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) โดยมีแนวทางในการดำเนินงานวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

1. การศึกษารวบรวมข้อมูล
2. การกำหนดกลุ่มประชากร
3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูล

- 1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา บทความ เอกสาร วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านจิตวิทยา การศึกษาพิเศษ ศิลปะบำบัด และเด็กออกทิสติก
- 1.2 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสามารถทางศิลปะของเด็กพิเศษ
- 1.3 ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบการวาดภาพกู๊ดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

2. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กออกทิสติกอายุ 9-12 ปี รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีรายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรดังนี้

สังกัดกรุงเทพมหานคร

1. โรงเรียนวัดโสมนัส (ห้องเรียนคูชานานออทิสติก)

2. โรงเรียนวัดหงส์รัตนาราม (ห้องเรียนคู่ขนานออกทิสติก)
3. โรงเรียนพิบูลประชาสรรค์ (ห้องเรียนคู่ขนานออกทิสติกและห้องเรียนปกติเต็มวัน)
4. โรงเรียนบางบัว (ห้องเรียนคู่ขนานออกทิสติกและห้องเรียนปกติเต็มวัน)
5. โรงเรียนราชวินิตประถม บางแค (ห้องเรียนคู่ขนานออกทิสติก)

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาคณะมนตรีศึกษาแห่งชาติ

6. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ห้องเรียนคู่ขนานออกทิสติก)

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาคณะมนตรีศึกษาเอกชน

7. โรงเรียนวรรณสว่างจิต (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)
8. โรงเรียนศุภวารณ (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)
9. โรงเรียนก้นตะบุดร (ห้องเรียนปกติเต็มวัน)

ตารางที่ 4 ชื่อโรงเรียน และจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร

โรงเรียน	สถานภาพ							
	อายุ					เพศ		
	9 ปี	10 ปี	11 ปี	12 ปี	รวม	%	ชาย	หญิง
1. วัดโสมนัส	4	2	1	-	7	17.5	6	1
2. ศุภวารณ	-	1	-	4	5	12.5	4	1
3. วัดหงส์รัตนาราม	-	1	-	3	4	10	3	1
4. บางบัว	-	1	-	3	4	10	3	1
5. พิบูลประชาสรรค์	-	2	1	-	3	7.5	2	1
6. สาธิต ม.ขอนแก่น	4	2	2	-	8	20	8	-
7. ก้นตะบุดร	-	3	-	-	3	7.5	3	-
8. ราชวินิตประถม บางแค	4	1	-	-	5	12.5	3	2
9. วรรณสว่างจิต	-	-	-	1	1	2.5	1	-
รวม	12	13	4	11	40	100	33	7
%	30	32.5	10	27.5	100		82.5	17.5

*กลุ่มตัวอย่างประชากรเพศหญิง ไม่มีอายุ 11 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) โดยที่ผู้วิจัย

1. ศึกษาแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough- Harris Drawing Test, 1963) อย่างละเอียด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนของภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และฝึกการให้คะแนนจากภาพตัวอย่างในแบบทดสอบ

แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ไม่ใช้ภาษาด้านถ้อยคำและมีความเสมอภาคทางวัฒนธรรมสามารถใช้ได้ในเด็กตั้งแต่อายุ 3 –15 ปี โดยให้ผู้ถูกทดสอบวาดภาพคนเต็มตัว 3 รูป คือ 1) ภาพผู้ชาย 2) ภาพผู้หญิง 3) ภาพตัวเอง วาดแต่ละภาพลงบนกระดาษแต่ละแผ่น การทดสอบมีวัตถุประสงค์และอุปกรณ์ในการวิจัย ดังนี้

- กระดาษวาดภาพสีขาว ขนาด 210 × 297 มม.
- ดินสอดำ
- ยางลบ

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) มีดังนี้ 1) ภาพผู้ชาย มีเกณฑ์การให้คะแนน 73 ข้อ 73 คะแนน 2) ภาพผู้หญิง มีเกณฑ์การให้คะแนน 71 ข้อ 71 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนนทั้งสองมาตรฐานมีความคล้ายคลึงกัน โดยให้คะแนนตามส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้

1. แสดงส่วนต่างๆ ของร่างกาย (Body Parts)
2. แสดงมิติ (Dimension) สัดส่วน (Proportion) และการแสดงส่วนลึก (Perspective)
3. แสดงเครื่องแต่งกายและการแสดงท่าทาง
4. แสดงการควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตา
5. แสดงตำแหน่งที่ตั้งเฉพาะของร่างกาย

ระดับความสามารถที่แบ่งได้จากการใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส โดยแบ่งตาม Quality Scale Score ดังนี้ (โดยที่ Quality Scale Score เท่ากับ Standard Score)

- 1-5 ดีน้อยที่สุด
- 6-10 ดีปานกลาง
- 11-12 ดียอดเยี่ยม

*(เนื่องจากแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้เฉพาะในการศึกษาเท่านั้น จึงไม่สามารถแสดงรายละเอียดทั้งหมดของเกณฑ์การให้คะแนนได้)

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติกเป็นแบบตรวจรายการพฤติกรรม (check-list) ตามพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดัดแปลงและเรียบเรียงจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปกติอายุ 9-12 ปี
- การแสดงออกทางศิลปะของเด็กในระดับประถมศึกษา
- ลักษณะอาการของเด็กกอทิสติก
- จิตวิทยาเด็กพิเศษ

แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติกแบ่งตามพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ
2. ขณะวาดภาพ
3. เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์
4. ผลงานไม่เสร็จ
5. พฤติกรรมอื่นๆ

ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

1. นำเครื่องมือในส่วนที่ 1 คือ แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งผู้วิจัยได้แปลมาจากแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough- Harris Drawing Test, 1963) และเครื่องมือส่วนที่ 2 ที่ได้สร้างขึ้น คือ แบบสังเกตพฤติกรรม ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัยทั้งแบบทดสอบการวาดภาพ, เกณฑ์การให้คะแนน และแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการแสดงออกในการวาดภาพ ดังนี้ (รายชื่อในภาคผนวก)

- นักวิชาการทางด้านศิลปะศึกษา เป็นผู้มีความเข้าใจ และมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กพิเศษในระดับประถมศึกษา
- ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเด็กออทิสติกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออทิสติก
- ครูสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอน และการวิเคราะห์งานศิลปะเด็กทางการวาดภาพ

ผู้วิจัยนำผลของการตรวจเครื่องมือที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ก่อนนำไปทดลองใช้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการปรับ ดังนี้

- คำสั่งของแบบทดสอบ ปรับภาษาให้มีความชัดเจน กระชับ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง
- เกณฑ์การให้คะแนนให้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน และสอดคล้องกับโครงสร้างทางวัฒนธรรมและลักษณะทางกายวิภาคของคนไทย
- ข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการทำแบบทดสอบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น รูปแบบของแบบทดสอบให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำเครื่องมือส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลองใช้ กับเด็กออทิสติกจำนวน 3 คน จากโรงเรียนพญาไท ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อนำแบบทดสอบกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำเครื่องมือส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยให้วาดภาพคนผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประชากร เพื่อขออนัด วัน เวลา ที่จะเก็บข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลการวาดภาพด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1 ผู้วิจัยเริ่มต้นอธิบายรายละเอียดของการทำแบบทดสอบ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจตรงกัน

4.2.2 เริ่มทำการทดสอบโดยให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพตามคำสั่งที่ผู้วิจัยบอกให้ ฟังพร้อมกันทีละหัวข้อ ภาพแรกเป็นภาพผู้ชาย โดยไม่กำหนดระยะเวลาในการทำแบบทดสอบ แต่จะบันทึกเวลาในการทำแบบทดสอบของแต่ละคนลงในแต่ละภาพ อุปกรณ์ที่ใช้คือ กระดาษสีขาว ขนาด 210 × 297 มม. จำนวน 3 แผ่น ดินสอดำ และยางลบ เมื่อกลุ่มตัวอย่างคนใดวาดภาพแรกซึ่งเป็นภาพผู้ชายเสร็จสมบูรณ์ก็วาดภาพผู้หญิง และภาพตัวเองเป็นลำดับสุดท้าย โดยไม่ต้องรอผู้ทำแบบทดสอบคนอื่น ๆ

4.2.3 ในระหว่างการทำแบบทดสอบในแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะสังเกตพฤติกรรม และบันทึกลงในแบบสังเกตการวาดภาพ โดยที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในการวาดภาพของเด็กครั้งละ 2 คน เพื่อให้สามารถสังเกตพฤติกรรมได้อย่างครบถ้วน

4.2.4 บางกรณีอาจต้องกระตุ้นและเป็นการกำลังใจให้แก่ผู้ทำแบบทดสอบเป็นรายบุคคลโดยเฉพาะกรณีที่ไม่พยายามทำแบบทดสอบ หรือต้องหยุดพักระหว่างทำแบบทดสอบ เพื่อให้ไม่ผู้ทำแบบทดสอบรู้สึกว่าคุณบีบบังคับมากเกินไป

4.2.5 กลุ่มตัวอย่างอาจจะวาดภาพตามใจตัวเอง ผู้วิจัยต้องพยายามให้กลุ่มตัวอย่างวาดภาพตามแบบทดสอบให้เสร็จสมบูรณ์ ตามความสามารถของผู้ทำแบบทดสอบ

4.2.6 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมภาพวาดจากกลุ่มตัวอย่างที่มีอาการออทิสติก อายุ 9-12 ปี จำนวน 2 ครั้ง เนื่องจากเด็กออทิสติกมีความบกพร่องทางพฤติกรรมและอารมณ์ วอกแวกต่อสิ่งแวดล้อมได้ง่าย บางครั้งอาจจะไม่พร้อมที่จะทำแบบทดสอบ จึงต้องเก็บข้อมูล 2 ครั้ง และนำมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อให้ได้ความสามารถที่แท้จริงของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด

4.2.7 ผู้วิจัยนำผลงานการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกตรวจตามเกณฑ์ของแบบสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough- Harris Drawing Test, 1963) ด้วยตัวเอง โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจ โดยใช้สูตรเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) จากการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทาง

สังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (SPSS/PC+ Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer)

สูตร

$$r_{xy} = \frac{n\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{[n\sum X^2 - (\sum X)^2][n\sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

n = จำนวนของนักเรียน

$\bar{X}$ = คะแนนจากผู้ตรวจคนที่ 1

y = คะแนนจากผู้ตรวจคนที่ 2

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการตรวจให้คะแนนระหว่างผู้ตรวจคนที่ 1 และผู้ตรวจคนที่ 2 ($n=10$)

การตรวจให้คะแนน	การเก็บข้อมูล ครั้งที่ 1			การเก็บข้อมูล ครั้งที่ 2		
	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน
	ภาพผู้ชาย ($\bar{X}$)	ภาพผู้หญิง ($\bar{X}$)	ภาพตัวเอง ($\bar{X}$)	ภาพผู้ชาย ($\bar{X}$)	ภาพผู้หญิง ($\bar{X}$)	ภาพตัวเอง ($\bar{X}$)
ผู้ตรวจคนที่ 1	33.70	32.30	34.90	30.80	32.90	32.10
ผู้ตรวจคนที่ 2	33.50	32.80	34.50	31.30	33.70	32.00
ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างผู้ ตรวจคนที่ 1 และ 2	0.958	0.969	0.939	0.996	0.988	0.997

* ค่า $\bar{X}$ คือค่าเฉลี่ยของคะแนนของผู้ตรวจคนที่ 1 และผู้ตรวจคนที่ 2

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญ ดังนี้

1. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .00 (ประมาณ .30 และต่ำกว่า) ถือว่าค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
2. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .50 (ประมาณ .30-.70) ถือว่าค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับกลาง
3. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 1.00 (ประมาณ .70-.90) ถือว่าค่าสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (หากสูงกว่า .90 ถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก)

จากการตรวจให้คะแนนและหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ตรวจคนที่ 1 และผู้ตรวจคนที่ 2 (ตรวจผลงานของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน คิดเป็น 25% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด) ค่าที่ได้จากการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการตรวจให้คะแนนการวาดภาพระหว่างผู้ตรวจคนที่ 1 และผู้ตรวจคนที่ 2 มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับที่สูงมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสามารถทำการตรวจให้คะแนนการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติกต่อไปได้ด้วยตนเอง

4.2.8 ผู้วิจัยนำเครื่องมือส่วนที่ 2 (แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ) ตรวจด้วยตนเอง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผลที่ได้จากการวิจัยศึกษาเรื่องการศึกษาการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติกอายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดอินน์ฟ-แฮร์ริส. (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (SPSS/PC+ Statistical Package for the Social Sciences/Personal Computer) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 วิเคราะห์คะแนนจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง ของ **เพศชาย** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 วิเคราะห์คะแนนจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง ของ **เพศหญิง** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 วิเคราะห์ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้ชาย และภาพตนเองของเพศชาย** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 วิเคราะห์ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้หญิงของเพศชาย** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.5 วิเคราะห์ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้**

หญิง และภาพตนเองของเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.6 วิเคราะห์ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ของเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.7 วิเคราะห์พฤติกรรมการวาดภาพคนของเด็กออกัสติกของครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าร้อยละ

6. สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาการวาดภาพของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพ กู๊ดอินน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของเด็กออทิสติกที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพ กู๊ดอินน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบทดสอบการวาดภาพ กู๊ดอินน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

- โดยการเปรียบเทียบคะแนนภาพวาดผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก (เพศชาย) อายุ 9-12 ปี ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2
- โดยการเปรียบเทียบคะแนนภาพวาดผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก (เพศหญิง) อายุ 9-12 ปี ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้ชาย และภาพตนเอง ของเด็กออทิสติก (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2
- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้หญิง ของเด็กออทิสติก (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2
- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้หญิง และภาพตนเอง ของเด็กออทิสติก (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2
- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้ชาย ของเด็กออทิสติก (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก เพศชาย และเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์บนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (SPSS/PC+ Statistical Package for Social Sciences / Personal Computer) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของเด็กออทิสติกที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส

ตารางที่ 6 สถานภาพทั่วไปของเด็กออทิสติกที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส

โรงเรียน	สถานภาพ							
	อายุ						เพศ	
	9 ปี	10 ปี	11 ปี	12 ปี	รวม	%	ชาย	หญิง
1. วัดโสมนัส	4	2	1	-	7	17.5	6	1
2. ศุภวรรณ	-	1	-	4	5	12.5	4	1
3. วัดหงส์รัตนาราม	-	1	-	3	4	10	3	1
4. บางบัว	-	1	-	3	4	10	3	1
5. พิบูลประชาสรรค์	-	2	1	-	3	7.5	2	1
6. สาธิต ม.ขอนแก่น	4	2	2	-	8	20	8	-
7. ก้นตะบุตร	-	3	-	-	3	7.5	3	-
8. ราชวินิต ประถม	4	1	-	-	5	12.5	3	2
บางแค								
9. วรรณสว่างจิต	-	-	-	1	1	2.5	1	-
รวม	12	13	4	11	40	100	33	7
%	30	32.5	10	27.5	100		82.5	17.5

จากตารางที่ 6 แสดงสถานภาพทั่วไปของเด็กออทิสติกที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ – แฮร์ริส พบว่าส่วนใหญ่มีอายุ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.5 รองลงมาคืออายุ 9 ปี คิดเป็นร้อยละ 30 โดยเด็กออทิสติกที่ทำแบบทดสอบการวาดภาพส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 82.5 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 17.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทำแบบทดสอบการวาดภาพ กู้ดอินโฟ-แฮร์ริส โดยการเปรียบเทียบคะแนนภาพวาดผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (N=33)

ภาพวาดคน	อายุ	N	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		รวมคะแนน	
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ภาพผู้ชาย	9 ปี	10	30.10	7.20	29.30	8.63	7.99	0.15
	10 ปี	9	32.33	8.90	30.67	8.72	31.50	8.59
	11 ปี	4	22.50	6.76	22.75	5.32	22.63	5.63
	12 ปี	10	34.60	3.86	32.80	5.53	33.70	4.92
	รวม	33	29.88	6.80	29.03	7.05	29.45	10.85
ภาพผู้หญิง	9 ปี	10	28.10	10.02	28.10	8.17	28.10	8.90
	10 ปี	9	29.44	9.90	30.89	10.71	30.17	10.03
	11 ปี	4	22.00	7.07	22.50	6.35	22.25	6.23
	12 ปี	10	33.30	3.47	34.20	2.90	33.75	3.14
	รวม	33	28.21	7.62	28.92	7.03	28.56	9.45
ภาพตัวเอง	9 ปี	10	30.10	11.73	29.90	9.41	29.95	10.35
	10 ปี	9	32.11	9.56	29.44	9.07	30.78	9.14
	11 ปี	4	21.25	8.46	22.25	5.44	21.75	6.61
	12 ปี	10	34.20	5.12	35.60	4.45	34.90	4.72
	รวม	33	29.39	8.72	29.30	7.09	29.34	10.85

จากตารางที่ 7 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง ของเด็กออทิสติกเพศชาย ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ครั้ง จากการวาดภาพผู้ชายของเด็กออทิสติกเพศชาย เท่ากับ 29.45 (S.D.= 10.85), ภาพผู้หญิง เท่ากับ 28.56 (S.D.= 9.45), ภาพตัวเอง เท่ากับ 29.34 (S.D.= 10.85)

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบคะแนนจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ (N=7)

ภาพวาดคน	อายุ	N	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		รวมคะแนน	
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
ภาพผู้ชาย	9 ปี	2	23.00	5.66	26.50	0.71	24.75	3.86
	10 ปี	4	33.75	12.55	33.75	12.97	33.75	11.82
	11 ปี	-	-	-	-	-	-	-
	12 ปี	1	34.00	-	33.00	-	33.50	-
	รวม	7	30.25	6.07	31.08	4.56	30.66	9.66
ภาพผู้หญิง	9 ปี	2	28.00	9.90	23.00	7.07	25.50	7.59
	10 ปี	4	33.75	12.84	34.00	14.85	33.88	12.86
	11 ปี	-	-	-	-	-	-	-
	12 ปี	1	33.00	-	33.00	-	33.00	-
	รวม	7	31.58	7.58	30.00	7.31	30.79	9.90
ภาพตัวเอง	9 ปี	2	27.00	5.66	25.00	7.07	26.00	5.35
	10 ปี	4	36.00	19.24	36.75	14.75	36.38	15.87
	11 ปี	-	-	-	-	-	-	-
	12 ปี	1	34.00	-	32.00	-	33.00	-
	รวม	7	32.33	8.30	31.25	7.27	31.79	7.09

*กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงไม่มี อายุ 11 ปี

*กลุ่มตัวอย่างเพศหญิง อายุ 12 ปี มีจำนวน 1 คน จึงไม่เกิดการเปรียบเทียบ

จากตารางที่ 8 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง ของเด็กนักเรียนเพศหญิง ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

สรุปค่าคะแนนเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ครั้ง จากการวาดภาพผู้ชายของเด็กออกทิสติกเพศหญิง เท่ากับ 30.66 (S.D.= 9.66), ภาพผู้หญิง เท่ากับ 30.79 (S.D.= 9.90), ภาพตัวเอง เท่ากับ 31.79 (S.D.= 7.09)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในภาพวาดผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตนเอง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (N=33)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				คะแนนรวม	
	ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)		ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ศีรษะ	0.98	0.16	0.97	0.17	1.00	0.00	1.00	0.00	0.99	0.11
2. คอ	0.68	0.47	0.76	0.44	0.73	0.45	0.73	0.45	0.70	0.46
3. คอ 2 มิติ	0.40	0.50	0.42	0.50	0.38	0.49	0.36	0.49	0.39	0.49
4. ตา	1.00	0.00	0.97	0.17	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
5. คิ้วหรือขนตา	0.60	0.50	0.52	0.51	0.50	0.51	0.46	0.51	0.55	0.50
6. ลูกนัยน์ตา	0.65	0.48	0.61	0.50	0.60	0.50	0.61	0.50	0.63	0.49
7. สัดส่วนของตา	0.30	0.46	0.27	0.45	0.28	0.45	0.27	0.45	0.29	0.45
8. การขำเลียง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.17	0.00	0.00
9. จมูก	0.93	0.27	0.94	0.24	0.95	0.22	0.97	0.17	0.94	0.24
10. จมูก 2 มิติ	0.90	0.30	0.91	0.29	0.95	0.22	0.94	0.24	0.93	0.26
11. ปาก	1.00	0.00	0.91	0.29	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
12. ปาก 2 มิติ	0.30	0.46	0.21	0.42	0.28	0.45	0.30	0.47	0.29	0.45
13. จมูกและปาก 2 มิติ	0.30	0.46	0.21	0.42	0.28	0.45	0.30	0.47	0.29	0.45
14. คางและหน้าผาก	0.45	0.50	0.33	0.48	0.55	0.50	0.49	0.51	0.50	0.50
15. รอยย่นของคาง	0.05	0.22	0.06	0.24	0.03	0.16	0.06	0.24	0.04	0.19
16. เส้นขากรรไกร	0.43	0.50	0.33	0.48	0.28	0.45	0.33	0.48	0.35	0.48
17. สันจมูก	0.90	0.30	0.94	0.24	0.95	0.22	0.97	0.17	0.93	0.26
18. ผม (1)	0.95	0.22	0.94	0.24	0.95	0.22	0.94	0.24	0.95	0.22
19. ผม (2)	0.35	0.48	0.36	0.49	0.33	0.47	0.36	0.49	0.34	0.47
20. ผม (3)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.16	0.03	0.17	0.01	0.11
21. ผม (4)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.17	0.00	0.00
22. หู	0.90	0.30	0.88	0.03	0.80	0.41	0.76	0.44	0.85	0.36
23. ตำแหน่งและสัดส่วนหู	0.33	0.47	0.33	0.48	0.23	0.42	0.24	0.44	0.28	0.45
24. นิ้วมือ	0.85	0.36	0.85	0.36	0.80	0.41	0.79	0.42	0.83	0.38
25. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง	0.30	0.46	0.24	0.44	0.35	0.48	0.39	0.50	0.33	0.47
26. รายละเอียดของนิ้ว	0.58	0.50	0.58	0.50	0.60	0.50	0.55	0.51	0.59	0.49
27. นิ้วหัวแม่มือ	0.03	0.16	0.09	0.29	0.05	0.22	0.09	0.29	0.04	0.19

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตนเอง
(เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				คะแนนรวม	
	ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)		ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
28. มือ	0.28	0.45	0.21	0.42	0.15	0.36	0.18	0.39	0.21	0.41
29. ข้อมือและข้อเท้า	0.45	0.50	0.55	0.51	0.53	0.51	0.49	0.51	0.49	0.50
30. แขน	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
31. ไหล่ (1)	0.63	0.49	0.64	0.49	0.63	0.49	0.64	0.49	0.63	0.49
32. ไหล่ (2)	0.63	0.49	0.64	0.49	0.65	0.48	0.67	0.48	0.64	0.48
33. แขนข้างลำตัว	0.50	0.51	0.46	0.51	0.40	0.50	0.39	0.50	0.45	0.50
34. ข้อศอก	0.15	0.36	0.03	0.17	0.10	0.30	0.06	0.24	0.13	0.33
35. ขา	1.00	0.00	1.00	0.00	0.98	0.16	1.00	0.00	0.99	0.11
36. ง่ามขา (1)	0.80	0.41	0.70	0.47	0.83	0.39	0.79	0.42	0.81	0.39
37. สะโพก (2)	0.03	0.16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.11
38. หัวเข่า	0.03	0.16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.11
39. เท้า (1)	0.95	0.22	1.00	0.00	0.98	0.16	1.00	0.00	0.96	0.19
40. ส้นเท้าของเท้า (2)	0.38	0.49	0.49	0.51	0.45	0.50	0.39	0.50	0.41	0.49
41. ส้นเท้า (3)	0.08	0.27	0.03	0.17	0.03	0.16	0.00	0.00	0.05	0.22
42. ส้นเท้าที่เหมือนจริง (4)	0.00	0.00	0.03	0.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
43. รายละเอียดของเท้า (5)	0.03	0.16	0.09	0.29	0.03	0.16	0.03	0.17	0.03	0.16
44. รอยต่อของแขนและขา (1)	0.65	0.48	0.49	0.51	0.48	0.51	0.49	0.51	0.56	0.50
45. รอยต่อของแขนและขา (2)	0.88	0.34	0.85	0.36	0.83	0.39	0.88	0.33	0.85	0.36
46. ลำตัว	0.95	0.22	0.88	0.33	0.85	0.36	0.88	0.33	0.90	0.30
47. ส้นเท้าของลำตัว 2 มิติ	0.95	0.22	0.88	0.33	0.90	0.30	0.76	0.44	0.93	0.26
48. ส้นเท้าของศีรษะ (1)	0.15	0.36	0.21	0.42	0.28	0.45	0.21	0.42	0.21	0.41
49. ส้นเท้าของศีรษะ (2)	0.03	0.16	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.11
50. ส้นเท้าของใบหน้า	0.55	0.50	0.67	0.48	0.63	0.49	0.64	0.49	0.59	0.49
51. ส้นเท้าของแขน (1)	0.40	0.50	0.15	0.36	0.25	0.44	0.21	0.42	0.33	0.47
52. ส้นเท้าของแขน (2)	0.05	0.22	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.17	0.03	0.16
53. ส้นเท้าของขา	0.50	0.51	0.61	0.50	0.53	0.51	0.58	0.50	0.51	0.50
54. แขน ขา 2 มิติ	0.93	0.27	0.91	0.29	0.93	0.27	0.94	0.24	0.93	0.26
55. เสื้อผ้า (1)	0.83	0.39	0.88	0.33	0.80	0.41	0.85	0.36	0.81	0.39
56. เสื้อผ้า (2)	0.15	0.36	0.30	0.47	0.18	0.39	0.30	0.47	0.16	0.37
57. เสื้อผ้า (3)	0.18	0.39	0.30	0.47	0.20	0.41	0.27	0.45	0.19	0.39
58. เสื้อผ้า (4)	0.03	0.16	0.15	0.36	0.05	0.22	0.09	0.29	0.04	0.19

ตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตนเอง
(เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				คะแนนรวม	
	ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)		ภาพผู้ชาย		ภาพตัวเอง (เพศชาย)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
59. เสื้อผ้า (5)	0.03	0.16	0.18	0.39	0.05	0.22	0.18	0.39	0.04	0.19
60. ภาพด้านข้าง (1)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
61. ภาพด้านข้าง (2)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
62. ภาพหน้าตรง	0.08	0.27	0.09	0.29	0.05	0.22	0.03	0.17	0.06	0.24
63. การทำงานของกล้ามเนื้อ : เส้น	0.83	0.39	0.82	0.39	0.78	0.42	0.76	0.44	0.80	0.40
64. การทำงานของกล้ามเนื้อ : รอยต่อ	0.33	0.47	0.24	0.44	0.30	0.46	0.24	0.44	0.31	0.46
65. การทำงานของกล้ามเนื้อ ดีเยี่ยม	0.08	0.27	0.09	0.29	0.08	0.27	0.06	0.24	0.08	0.26
66. รูปร่างของศีรษะ	0.10	0.30	0.09	0.29	0.05	0.22	0.06	0.24	0.08	0.26
67. รูปทรงของลำตัว	0.80	0.41	0.76	0.44	0.75	0.44	0.79	0.42	0.78	0.42
68. รูปทรงของแขนและขา	0.68	0.47	0.64	0.49	0.60	0.50	0.52	0.51	0.64	0.48
69. ลักษณะของใบหน้า	0.03	0.16	0.03	0.17	0.10	0.30	0.06	0.24	0.06	0.24
70. การสเก็ตภาพ	0.03	0.16	0.03	0.17	0.00	0.00	0.00	0.00	0.01	0.11
71. รูปแบบของเทคนิค	0.05	0.22	0.06	0.24	0.13	0.34	0.09	0.29	0.09	0.28
72. การเคลื่อนไหวของแขน	0.08	0.27	0.03	0.17	0.08	0.27	0.03	0.17	0.08	0.26
73. การเคลื่อนไหวของขา	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

จากตารางที่ 9 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตนเอง
(เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ที่พบมากที่สุด คือ ตา ปาก และแขน มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ การขำเลียง, ผม (แสดงแสงเงาหรือรอย
หวี), สัดส่วนของเท้าที่เหมือนจริง, ภาพด้านข้าง และ การเคลื่อนไหวของขา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (N=33)

ภาพวาดคน	ภาพผู้หญิง				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ศีรษะ	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
2. คอ	0.79	0.41	0.76	0.43	0.77	0.42
3. คอ 2 มิติ	0.42	0.50	0.39	0.49	0.40	0.49
4. ตา	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
5. คิ้วหรือขนตา	0.55	0.50	0.55	0.50	0.55	0.50
6. ลูกนัยน์ตา	0.52	0.50	0.61	0.49	0.56	0.49
7. สัดส่วนของตา	0.30	0.46	0.33	0.47	0.31	0.46
8. แก้ม	0.06	0.24	0.09	0.29	0.07	0.26
9. จมูก	0.91	0.29	1.00	0.00	0.95	0.14
10. จมูก 2 มิติ	0.91	0.29	1.00	0.00	0.95	0.14
11. สันจมูก	0.88	0.33	1.00	0.00	0.94	0.16
12. รูจมูก	0.18	0.39	0.18	0.39	0.18	0.39
13. ปาก	0.97	0.17	1.00	0.00	0.98	0.08
14. ปาก 2 มิติ	0.15	0.36	0.24	0.43	0.19	0.39
15. ริมฝีปาก	0.12	0.33	0.18	0.39	0.15	0.36
16. จมูกและปาก 2 มิติ	0.21	0.41	0.24	0.43	0.22	0.42
17. คางและหน้าผาก	0.36	0.48	0.39	0.49	0.37	0.48
18. เส้นขากรรไกร	0.33	0.47	0.33	0.47	0.33	0.47
19. ผม (1)	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
20. ผม (2)	0.24	0.43	0.36	0.48	0.30	0.45
21. ผม (3)	0.09	0.29	0.21	0.41	0.15	0.35
22. ผม (4)	0.30	0.17	0.03	0.17	0.16	0.17
23. สายสร้อยหรือต่างหู	0.09	0.29	0.09	0.29	0.09	0.29
24. แขน	0.97	0.17	0.97	0.17	0.97	0.17
25. ไหล่	0.70	0.46	0.64	0.48	0.67	0.47
26. แขนด้านข้างแสดงท่าทาง	0.42	0.50	0.42	0.50	0.42	0.50
27. ข้อศอก	0.09	0.29	0.09	0.29	0.09	0.29
28. นิ้วมือ	0.73	0.45	0.76	0.43	0.74	0.44

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ภาพผู้หญิง				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
29. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง	0.27	0.45	0.33	0.47	0.30	0.46
30. รายละเอียดของนิ้วมือ	0.45	0.50	0.55	0.50	0.50	0.50
31. นิ้วหัวแม่มือ	0.03	0.17	0.06	0.24	0.04	0.20
32. มือ	0.18	0.39	0.18	0.39	0.18	0.39
33. ขา	0.98	0.16	1.00	0.00	0.98	0.16
34. สะโพก	0.09	0.29	0.06	0.24	0.07	0.26
35. เท้า (1)	0.97	0.17	1.00	0.00	0.98	0.08
36. สัดส่วนของเท้า (2)	0.45	0.50	0.33	0.47	0.39	0.48
37. รายละเอียดของเท้า (3)	0.03	0.17	0.03	0.17	0.03	0.17
38. รองเท้าผู้หญิง (1)	0.12	0.33	0.15	0.36	0.13	0.34
39. รูปแบบรองเท้า (2)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
40. ตำแหน่งของเท้า	0.27	0.45	0.24	0.43	0.25	0.44
41. รอยต่อของแขนและขา (1)	0.58	0.50	0.36	0.48	0.47	0.49
42. รอยต่อของแขนและขา (2)	0.73	0.45	0.73	0.45	0.73	0.45
43. เสื้อผ้า	0.91	0.29	0.91	0.29	0.91	0.29
44. แขนเสื้อ (1)	0.73	0.45	0.76	0.43	0.74	0.44
45. แขนเสื้อ (2)	0.12	0.33	0.18	0.39	0.15	0.36
46. เส้นคอ (1)	0.70	0.46	0.67	0.47	0.68	0.46
47. ปกเสื้อ (2)	0.27	0.45	0.21	0.41	0.24	0.43
48. เหว (1)	0.21	0.41	0.15	0.36	0.18	0.38
49. เหว (2)	0.03	0.17	0.06	0.24	0.04	0.20
50. รูปแบบของกระโปรง	0.03	0.17	0.00	0.00	0.01	0.08
51. ภาพไม่โปร่งใส	0.61	0.49	0.55	0.50	0.23	0.49
52. ชุดของผู้หญิง	0.45	0.50	0.39	0.49	0.42	0.49
53. ความสมบูรณ์ของเครื่องแต่งกาย	0.12	0.33	0.09	0.29	0.10	0.31
54. ชนิดของเครื่องแต่งกาย	0.12	0.33	0.09	0.29	0.10	0.31
55. ลำตัว	0.94	0.24	0.94	0.24	0.94	0.24
56. ลำตัว 2 มิติ	0.88	0.33	0.82	0.39	0.85	0.36

ตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ภาพผู้หญิง				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
57. สัดส่วนของศีรษะเมื่อเทียบกับลำตัว	0.12	0.33	0.09	0.29	0.10	0.31
58. สัดส่วนของศีรษะ	0.58	0.50	0.76	0.43	0.67	0.46
59. สัดส่วนของแขนและขา	0.88	0.33	0.94	0.24	0.91	0.28
60. สัดส่วนของแขนเมื่อเทียบกับลำตัว	0.27	0.45	0.33	0.47	0.30	0.46
61. ตำแหน่งเอว	0.15	0.36	0.21	0.41	0.18	0.38
62. เนื้อที่กระโปรง	0.67	0.47	0.61	0.49	0.64	0.48
63. การทำงานของกล้ามเนื้อ: รอยต่อ	0.36	0.48	0.39	0.49	0.37	0.48
64. การทำงานของกล้ามเนื้อ: เส้น	0.52	0.50	0.55	0.50	0.53	0.50
65. การทำงานของกล้ามเนื้อดีเยี่ยม	0.06	0.24	0.09	0.29	0.07	0.26
66. รูปร่างของศีรษะ	0.06	0.24	0.09	0.29	0.07	0.26
67. รูปทรงของหน้าอก	0.00	0.00	0.06	0.24	0.03	0.12
68. ส่วนนูนของสะโพก	0.00	0.00	0.03	0.17	0.01	0.08
69. ความเรียวของแขน	0.00	0.00	0.06	0.24	0.03	0.12
70. น่อง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
71. ลักษณะใบหน้า	0.09	0.29	0.06	0.24	0.07	0.26

จากตารางที่ 10 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพหญิง (เพศชาย) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา และผม มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ รูปแบบรองเท้า, น่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเอง
(เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (N=7)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		คะแนนรวม	
	ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)		ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ศีรษะ	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
2. คอ	0.78	0.42	0.71	0.49	0.73	0.45	0.57	0.54	0.73	0.44
3. คอ 2 มิติ	0.43	0.50	0.43	0.54	0.40	0.50	0.43	0.54	0.41	0.50
4. ตา	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
5. คิ้วหรือขนตา	0.58	0.50	0.71	0.49	0.50	0.51	0.29	0.49	0.53	0.50
6. ลูกนัยน์ตา	0.55	0.50	0.71	0.49	0.63	0.49	0.71	0.49	0.61	0.49
7. สัดส่วนของตา	0.33	0.47	0.57	0.54	0.33	0.47	0.43	0.54	0.35	0.48
8. แก้ม	0.05	0.22	0.00	0.00	0.10	0.30	0.00	0.00	0.06	0.25
9. จมูก	0.88	0.33	0.86	0.38	0.98	0.16	1.00	0.00	0.93	0.26
10. จมูก 2 มิติ	0.88	0.33	0.86	0.38	0.98	0.16	1.00	0.00	0.93	0.26
11. สันจมูก	0.88	0.33	0.86	0.38	0.95	0.22	1.00	0.00	0.91	0.28
12. รูจมูก	0.18	0.38	0.14	0.38	0.20	0.41	0.14	0.38	0.18	0.38
13. ปาก	0.98	0.16	0.86	0.38	0.98	0.16	1.00	0.00	0.97	0.18
14. ปาก 2 มิติ	0.18	0.38	0.43	0.54	0.25	0.44	0.43	0.54	0.25	0.43
15. ริมฝีปาก	0.13	0.34	0.43	0.54	0.18	0.39	0.29	0.49	0.18	0.39
16. จมูกและปาก 2 มิติ	0.23	0.42	0.43	0.54	0.28	0.45	0.43	0.54	0.28	0.45
17. คางและหน้าผาก	0.40	0.50	0.43	0.54	0.45	0.50	0.43	0.54	0.43	0.50
18. เส้นขากรรไกร	0.33	0.47	0.29	0.49	0.33	0.47	0.29	0.49	0.32	0.47
19. ผม (1)	1.00	0.00	1.00	0.00	0.98	0.16	1.00	0.00	0.99	0.10
20. ผม (2)	0.30	0.46	0.57	0.54	0.40	0.50	0.71	0.49	0.39	0.49
21. ผม (3)	0.10	0.30	0.14	0.38	0.20	0.41	0.14	0.38	0.15	0.36
22. ผม (4)	0.08	0.27	0.29	0.49	0.10	0.30	0.29	0.49	0.12	0.33
23. สายสร้อยหรือต่างหู	0.13	0.34	0.00	0.00	0.15	0.36	0.00	0.00	0.12	0.33
24. แขน	0.98	0.16	0.86	0.38	0.95	0.22	1.00	0.00	0.96	0.20
25. ไหล่	0.68	0.47	0.71	0.49	0.63	0.49	0.57	0.54	0.65	0.48
26. แขนด้านข้างแสดงท่าทาง	0.45	0.50	0.71	0.49	0.48	0.51	0.71	0.49	0.50	0.50
27. ข้อศอก	0.08	0.27	0.00	0.00	0.13	0.34	0.00	0.00	0.09	0.28
28. นิ้วมือ	0.70	0.46	0.71	0.49	0.73	0.45	0.71	0.49	0.71	0.45
29. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง	0.28	0.45	0.14	0.38	0.33	0.47	0.14	0.38	0.28	0.45
30. รายละเอียดของนิ้วมือ	0.45	0.50	0.43	0.54	0.48	0.51	0.29	0.49	0.45	0.50
31. นิ้วหัวแม่มือ	0.03	0.16	0.00	0.00	0.08	0.27	0.00	0.00	0.04	0.20
32. มือ	0.20	0.41	0.14	0.38	0.18	0.39	0.29	0.49	0.19	0.40

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเอง
(เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				คะแนนรวม	
	ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)		ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
33. ขา	0.98	0.16	1.00	0.00	0.98	0.16	1.00	0.00	0.98	0.15
34. สะโพก	0.18	0.39	0.57	0.54	0.18	0.39	0.29	0.49	0.21	0.41
35. เท้า (1)	0.98	0.16	0.86	0.38	1.00	0.00	1.00	0.00	0.99	0.15
36. สัดส่วนของเท้า (2)	0.40	0.50	0.43	0.54	0.30	0.46	0.43	0.54	0.36	0.48
37. รายละเอียดของเท้า (3)	0.05	0.22	0.14	0.38	0.03	0.16	0.14	0.38	0.05	0.23
38. รองเท้าผู้หญิง (1)	0.15	0.36	0.00	0.00	0.18	0.39	0.00	0.00	0.14	0.35
39. รูปแบบรองเท้า (2)	0.00	0.00	0.29	0.49	0.03	0.16	0.14	0.38	0.04	0.20
40. ตำแหน่งของเท้า	0.30	0.46	0.43	0.54	0.28	0.45	0.43	0.54	0.31	0.46
41. รอยต่อของแขนและขา (1)	0.60	0.50	0.57	0.54	0.38	0.49	0.43	0.54	0.49	0.50
42. รอยต่อของแขนและขา (2)	0.75	0.44	0.71	0.49	0.75	0.44	0.86	0.38	0.76	0.43
43. เสื้อผ้า	0.90	0.30	0.71	0.49	0.85	0.36	0.86	0.38	0.86	0.35
44. แขนเสื้อ (1)	0.75	0.44	0.71	0.49	0.73	0.45	0.86	0.38	0.75	0.44
45. แขนเสื้อ (2)	0.15	0.36	0.29	0.49	0.20	0.41	0.29	0.49	0.19	0.40
46. เส้นคอ (1)	0.68	0.47	0.57	0.54	0.65	0.48	0.57	0.54	0.65	0.48
47. ปกเสื้อ (2)	0.25	0.44	0.29	0.49	0.20	0.41	0.29	0.49	0.23	0.43
48. เหว (1)	0.18	0.39	0.00	0.00	0.15	0.36	0.00	0.00	0.14	0.35
49. เหว (2)	0.03	0.16	0.14	0.38	0.05	0.22	0.00	0.00	0.04	0.20
50. รูปแบบของกระโปรง	0.03	0.16	0.29	0.49	0.00	0.00	0.14	0.38	0.04	0.20
51. ภาพไม่โปร่งใส	0.60	0.50	0.57	0.54	0.55	0.50	0.57	0.54	0.58	0.50
52. ชูดของผู้หญิง	0.50	0.51	0.43	0.54	0.43	0.50	0.43	0.54	0.46	0.50
53. ความสมมาตรของเครื่องแต่งกาย	0.15	0.36	0.29	0.49	0.10	0.30	0.29	0.49	0.15	0.36
54. ชนิดของเครื่องแต่งกาย	0.13	0.34	0.43	0.54	0.10	0.30	0.43	0.54	0.16	0.37
55. ลำตัว	0.95	0.22	1.00	0.00	0.95	0.22	1.00	0.00	0.96	0.20
56. ลำตัว 2 มิติ	0.90	0.30	1.00	0.00	0.85	0.36	1.00	0.00	0.89	0.31
57. สัดส่วนของศีรษะเมื่อเทียบกับลำตัว	0.13	0.34	0.29	0.49	0.08	0.27	0.29	0.49	0.13	0.34
58. สัดส่วนของศีรษะ	0.63	0.49	0.71	0.49	0.75	0.44	0.86	0.38	0.70	0.46
59. สัดส่วนของแขนและขา	0.90	0.30	0.86	0.38	0.95	0.22	1.00	0.00	0.93	0.26
60. สัดส่วนของแขนเมื่อเทียบกับลำตัว	0.33	0.47	0.57	0.54	0.33	0.47	0.43	0.54	0.35	0.48
61. ตำแหน่งเอว	0.18	0.39	0.43	0.54	0.23	0.42	0.43	0.54	0.23	0.43

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเอง (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ครั้งที่ 1				ครั้งที่ 2				คะแนนรวม	
	ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)		ภาพผู้หญิง		ภาพตัวเอง (เพศหญิง)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
62. เนื้อที่กระโปรง	0.70	0.46	0.86	0.38	0.65	0.48	0.86	0.38	0.70	0.46
63. การทำงานของกล้ามเนื้อ: รอยต่อ	0.43	0.50	0.71	0.49	0.43	0.50	0.43	0.54	0.45	0.50
64. การทำงานของกล้ามเนื้อ: เส้น	0.50	0.51	0.43	0.54	0.53	0.51	0.29	0.49	0.49	0.50
65. การทำงานของกล้ามเนื้อดี เยี่ยม	0.08	0.27	0.14	0.38	0.10	0.30	0.14	0.38	0.10	0.30
66. รูปร่างของศีรษะ	0.05	0.22	0.00	0.00	0.08	0.27	0.14	0.38	0.06	0.25
67. รูปทรงของหน้าอก	0.00	0.00	0.00	0.00	0.05	0.22	0.00	0.00	0.02	0.15
68. ส่วนนูนของสะโพก	0.00	0.00	0.00	0.00	0.03	0.16	0.00	0.00	0.01	0.10
69. ความเร็วของแขน	0.00	0.00	0.00	0.00	0.05	0.22	0.00	0.00	0.02	0.15
70. น่อง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
71. ลักษณะใบหน้า	0.05	0.22	0.14	0.38	0.05	0.22	0.14	0.38	0.06	0.25

จากตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตนเอง (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ น่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (N=7)

ภาพวาดคน	ภาพผู้ชาย				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ศีรษะ	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
2. คอ	0.57	0.53	0.57	0.53	0.57	0.53

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (N=7) (ต่อ)

ภาพวาดคน	ภาพผู้ชาย				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
3. คอ 2 มิติ	0.29	0.48	0.43	0.53	0.36	0.50
4. ตา	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
5. คิ้วหรือขนตา	0.71	0.48	0.29	0.48	0.50	0.48
6. ลูกนัยน์ตา	0.86	0.37	0.71	0.48	0.78	0.42
7. สัดส่วนของตา	0.29	0.48	0.43	0.53	0.36	0.50
8. การขำเสียง	0.00	0.00	0.05	0.22	0.02	0.15
9. จมูก	0.86	0.37	1.00	0.00	0.93	0.18
10. จมูก 2 มิติ	0.71	0.48	1.00	0.00	0.85	0.24
11. ปาก	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
12. ปาก 2 มิติ	0.29	0.48	0.29	0.48	0.29	0.48
13. จมูกและปาก 2 มิติ	0.29	0.48	0.29	0.48	0.29	0.48
14. คางและหน้าผาก	0.43	0.53	0.86	0.37	0.64	0.45
15. รอยย่นของคาง	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
16. เส้นขากรรไกร	0.29	0.48	0.29	0.48	0.29	0.48
17. สันจมูก	0.71	0.48	1.00	0.00	0.85	0.24
18. ผม (1)	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00
19. ผม (2)	0.29	0.48	0.43	0.53	0.36	0.50
20. ผม (3)	0.05	0.22	0.00	0.00	0.12	0.15
21. ผม (4)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
22. หู	0.71	0.48	0.71	0.48	0.71	0.48
23. ตำแหน่งและสัดส่วนของหู	0.43	0.53	0.29	0.18	0.36	0.35
24. นิ้วมือ	1.00	0.00	0.86	0.37	0.93	0.18
25. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง	0.14	0.37	0.14	0.37	0.14	0.37
26. รายละเอียดของนิ้ว	0.43	0.53	0.43	0.53	0.43	0.53
27. นิ้วหัวแม่มือ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
28. มือ	0.14	0.37	0.14	0.37	0.14	0.37
29. ข้อมือและข้อเท้า	0.43	0.53	0.43	0.53	0.43	0.53
30. แขน	1.00	0.00	1.00	0.00	1.00	0.00

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 (ต่อ)

ภาพวาดคน	ภาพผู้ชาย				คะแนนรวม	
	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
59. เสื้อผ้า (5)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
60. ภาพด้านข้าง (1)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
61. ภาพด้านข้าง (2)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
62. ภาพหน้าตรง	0.14	0.37	0.14	0.37	0.14	0.37
63. การทำงานของกล้ามเนื้อ: เส้น	0.86	0.37	0.86	0.37	0.86	0.37
64. การทำงานของกล้ามเนื้อ: รอยต่อ	0.71	0.48	0.57	0.53	0.64	0.50
65. การทำงานของกล้ามเนื้อ: ดีเยี่ยม	0.00	0.00	0.14	0.37	0.07	0.18
66. รูปร่างของศีรษะ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
67. รูปร่างของลำตัว	0.71	0.48	0.71	0.48	0.71	0.48
68. รูปทรงของแขนและขา	0.57	0.53	0.57	0.53	0.57	0.53
69. ลักษณะใบหน้า	0.00	0.00	0.14	0.37	0.07	0.18
70. การสเก็ตภาพ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
71. รูปแบบของเทคนิค	0.14	0.37	0.14	0.37	0.14	0.37
72. การเคลื่อนไหวของแขน	0.00	0.00	0.14	0.37	0.07	0.18
73. การเคลื่อนไหวของขา	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

จากตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย (เพศหญิง) ครั้งที่ 1 และ ครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา, ปาก, ฝ่ามือ, แขน, ขา, เท้า และแขนขา 2 มิติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ รอยย่นของคาง, ฝ่ามือ (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยหวี), นิ้วหัวแม่มือ, สะโพก, หัวเข่า, สัดส่วนเท้าที่เหมือนจริง, สัดส่วนของศีรษะ, รูปร่างของศีรษะ, เสื้อผ้า (เป็นชุดที่เข้ากัน), ภาพด้านข้าง, การเคลื่อนไหวของขา และการสเก็ตภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก
ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก
ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (N=40)

ข้อมูล	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		รวม	
	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ
1. เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ						
- ใช้เวลานานกว่าจะเริ่มลงมือวาดภาพได้	14	35	13	32.5	13.5	33.75
- ลงมือวาดภาพทันที	24	60	25	62.5	24.5	61.25
- มองหาต้นแบบแล้ววาดเลียนแบบ	1	2.5	3	7.5	2	5
- วาดตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง	37	92.5	35	87.5	36	90
- ซักถามถึงคำสั่งหรือวิธีการทำงาน	5	12.5	4	10	4.5	11.25
- ต้องกระตุ้นเป็นระยะให้เริ่มลงมือทำงาน	10	25	10	25	10	25
- ไม่ทำอะไรเลย นั่งเฉยๆ	-	-	-	-	-	-
พฤติกรรมอื่นๆ	-	-	-	-	10	12.50
2. ขณะวาดภาพ						
- พูดคุยซักถามถึงผลงาน แสดงความไม่มั่นใจ	6	15	6	15	6	15
- ทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน	33	82.5	32	80	32.5	81.25
- วาดด้วยความรวดเร็ว มั่นใจ	15	37.5	13	32.5	14	35
- ค่อยๆ วาด เก็บรายละเอียด	20	50	20	50	20	50
- ทำๆ หยุดๆ ไม่ต่อเนื่อง	12	30	17	42.5	14.5	36.25
- ลุกเดินไปมา	3	7.5	5	12.5	4	10
- ให้ความสนใจสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวมากกว่า การวาดภาพ	12	30	11	27.5	11.5	28.75
- มีช่วงความสนใจที่จำกัด	6	15	5	12.5	5.5	13.75
- หยุดวาดภาพทั้งที่ยังไม่เสร็จ	8	20	5	12.5	6.5	16.25
- ต้องกระตุ้นบางครั้ง (1-3 ครั้ง)	14	35	18	45	16	40
- ต้องกระตุ้นบ่อยๆ (มากกว่า 3 ครั้ง)	4	10	4	10	4	10
- วาดภาพที่ไม่ใช่ภาพคน	1	2.5	2	5	1.5	3.75
- วาดภาพคน และภาพอื่นๆ	3	7.5	4	10	3.5	8.75
- ไม่ใช้อย่างลบ	18	45	19	47.5	18.5	46.25

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก
ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	ครั้งที่ 1		ครั้งที่ 2		รวม	
	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ	จำนวน ครั้ง	ร้อยละ
- ใช้ยางลบ 1-3 ครั้ง	9	22.5	6	15	7.5	18.75
- ใช้ยางลบมากกว่า 3 ครั้ง	12	30	13	32.5	12.5	31.25
- ต้องบอกขั้นตอนการวาดภาพเป็นบางครั้ง	11	27.5	8	20	9.5	23.75
- ต้องบอกขั้นตอนการวาดภาพทีละขั้นตอน	3	7.5	6	15	4.5	11.25
พฤติกรรมอื่นๆ	-	-	-	-	20	25
3. เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์						
- ยิ้ม พอใจกับผลงานตนเอง	17	42.5	18	45	17.5	43.75
- นำผลงานมาอวด	2	5	4	10	3	7.5
- วางงานทิ้งไว้ไม่สนใจ ไปทำกิจกรรมอย่างอื่น	23	57.5	21	52.5	22	55
พฤติกรรมอื่นๆ	-	-	-	-	17	21.25
4. เมื่อผลงานไม่เสร็จ	-	-	-	-	-	-

จากตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 สามารถสรุปได้ดังนี้

- พฤติกรรมแสดงออกมากที่สุดเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ คือ
  - วาดตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 90
  - พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.50
- พฤติกรรมแสดงออกมากที่สุดขณะวาดภาพ คือ
  - การทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน คิดเป็นร้อยละ 81.25
  - พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 25
- พฤติกรรมแสดงออกมากที่สุดเมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ คือ
  - วางงานทิ้งไว้ไม่สนใจ ไปทำกิจกรรมอย่างอื่น คิดเป็นร้อยละ 55
  - พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.25

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) สรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963)

กลุ่มตัวอย่างประชากร

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กกอทิสติกอายุ 9-12 ปี รวมทั้งสิ้น 40 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) โดยที่ผู้วิจัย

1. ศึกษาแบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) อย่างละเอียด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาเกณฑ์การให้คะแนนของภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และฝึกการให้คะแนนจากภาพตัวอย่างในแบบทดสอบ

แบบทดสอบการวาดภาพกูดอิน์ฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ไม่ใช้ภาษาด้านถ้อยคำและมีความเสมอภาคทางวัฒนธรรมสามารถใช้ได้ในเด็กตั้งแต่อายุ 3 –15 ปี โดยให้ผู้ถูกทดสอบวาดภาพคนเต็มตัว 3 รูป คือ 1) ภาพผู้ชาย

2) ภาพผู้หญิง 3) ภาพตัวเอง วาดแต่ละภาพลงบนกระดาษแต่ละแผ่น การทดสอบมีวัตถุประสงค์และอุปกรณ์ในการวิจัย ดังนี้

- กระดาษวาดภาพสีขาว ขนาด 210 × 297 มม.
- ดินสอดำ
- ยางลบ

เกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบการวาดภาพกูดีนูทอินฟ-แฮร์ริส (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) มีดังนี้ 1) ภาพผู้ชาย มีเกณฑ์การให้คะแนน 73 ข้อ 73 คะแนน 2) ภาพผู้หญิง มีเกณฑ์การให้คะแนน 71 ข้อ 71 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนนทั้งสองมาตามีความคล้ายคลึงกัน โดยให้คะแนนตามส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏ ดังต่อไปนี้

1. แสดงส่วนต่างๆ ของร่างกาย (Body Parts)
2. แสดงมิติ (Dimension) สัดส่วน (Proportion) และการแสดงส่วนลึก (Perspective)
3. แสดงเครื่องแต่งกายและการแสดงท่าทาง
4. แสดงการควบคุมกล้ามเนื้อมือและสายตา
5. แสดงตำแหน่งที่ตั้งเฉพาะของร่างกาย

ระดับความสามารถที่แบ่งได้จากการใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนูทอินฟ-แฮร์ริส โดยแบ่งตาม Quality Scale Score ดังนี้ (โดยที่ Quality Scale Score เท่ากับ Standard Score)

- 1-5 ดีน้อยที่สุด
- 6-10 ดีปานกลาง
- 11-12 ดียอดเยี่ยม

* (เนื่องจากแบบทดสอบการวาดภาพกูดีนูทอินฟ-แฮร์ริส เป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่ใช้เฉพาะในการศึกษาเท่านั้น จึงไม่สามารถแสดงรายละเอียดทั้งหมดของเกณฑ์การให้คะแนนได้)

ส่วนที่ 2 แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติกเป็นแบบตรวจรายการพฤติกรรม (check-list) ตามพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดัดแปลงและเรียบเรียงจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

- พัฒนาการทางศิลปะของเด็กปกติอายุ 9-12 ปี
- การแสดงออกทางศิลปะของเด็กในระดับประถมศึกษา

- ลักษณะอาการของเด็กออทิสติก
- จิตวิทยาเด็กพิเศษ

แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกแบ่งตามพฤติกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ
2. ขณะวาดภาพ
3. เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์
4. ผลงานไม่เสร็จ
5. พฤติกรรมอื่นๆ

ขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ

1. นำเครื่องมือในส่วนที่ 1 คือ แบบทดสอบและเกณฑ์การให้คะแนน ซึ่งผู้วิจัยได้แปลมาจากแบบสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส (Goodenough- Harris Drawing Test, 1963) และเครื่องมือส่วนที่ 2 ที่ได้สร้างขึ้น คือ แบบสังเกตพฤติกรรม ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ทั้งแบบทดสอบการวาดภาพ, เกณฑ์การให้คะแนน และแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกในการวาดภาพ ดังนี้ (รายชื่อในภาคผนวก)

- นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา เป็นผู้มีความเข้าใจ และมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กพิเศษในระดับประถมศึกษา
- ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเด็กออทิสติกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออทิสติก
- ครูสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอน และการวิเคราะห์งานศิลปะเด็กทางการวาดภาพ

ผู้วิจัยนำผลของการตรวจเครื่องมือที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้เครื่องมือมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย ก่อนนำไปทดลองใช้ โดยมีหลักเกณฑ์ในการปรับ ดังนี้

- คำสั่งของแบบทดสอบ ปรับภาษาให้มีความชัดเจน กระชับ และเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

- เกณฑ์การให้คะแนนให้เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน และสอดคล้องกับโครงสร้างทางวัฒนธรรมและลักษณะทางกายวิภาคของคนไทย
- ข้อจำกัดในเรื่องเวลาในการทำแบบทดสอบให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น รูปแบบของแบบทดสอบให้มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง

2. นำเครื่องมือส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ที่ปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลองใช้ กับเด็กออทิสติก จำนวน 3 คน จากโรงเรียนพญาไท ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษา เพื่อนำแบบทดสอบกลับมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. นำเครื่องมือส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยให้วาดภาพคนผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. คะแนนจากการวาดภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตนเอง ของเด็กออทิสติก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้ชาย และภาพตนเองของเพศชาย** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้หญิงของเพศชาย** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
4. ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้หญิง และภาพตนเองของเพศหญิง** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
5. ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาด **ภาพผู้ชายของเพศหญิง** ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดยหาค่าคะแนนเฉลี่ย (means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6. พฤติกรรมการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกของครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 โดย
หาค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คะแนนการวาดภาพผู้ชาย ผู้หญิง และตนเองของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี

1.1 คะแนนการวาดภาพผู้ชาย ผู้หญิงและตนเอง ของเด็กออทิสติก**เพศชาย**
สามารถสรุปได้ดังนี้

คะแนนการวาดภาพของเด็กออทิสติกเพศชายอายุ 9 – 12 ปี พบว่า คะแนนเฉลี่ย
สูงที่สุดคือ การวาดภาพผู้ชาย ($\bar{x} = 29.45$) รองลงมาคือ การวาดภาพตัวเอง ($\bar{x} = 29.34$) และ
ค่าเฉลี่ยคะแนนที่น้อยที่สุด คือ การวาดภาพผู้หญิง ($\bar{x} = 28.56$)

1.2 คะแนนการวาดภาพผู้ชาย ผู้หญิง และตนเอง ของเด็กออทิสติก**เพศหญิง**
สามารถสรุปได้ดังนี้

คะแนนการวาดภาพของเด็กออทิสติกเพศหญิงอายุ 9 – 12 ปี พบว่า คะแนนเฉลี่ย
สูงที่สุดคือ การวาดภาพตัวเอง ($\bar{x} = 31.79$) รองลงมาคือ การวาดภาพผู้หญิง ($\bar{x} = 30.79$) และ
ค่าเฉลี่ยคะแนนที่น้อยที่สุด คือ การวาดภาพผู้ชาย ($\bar{x} = 30.66$)

ตอนที่ 2 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏและไม่ปรากฏในภาพวาด
ผู้ชาย ของเด็กออทิสติก

2.1 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่**ปรากฏและไม่ปรากฏในการวาด**
ภาพผู้ชาย และภาพตนเอง ของเด็กออทิสติก **เพศชาย** สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่**ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย** ที่พบมากที่สุด คือ ตา ปาก และแขน มี
ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่**ไม่ปรากฏในการวาดภาพคนผู้ชาย** คือ การขำเสียง, ผม (ต้อง
แสดงแสงเงาหรือรอยหวี) สัดส่วนของเท้าที่เหมือนจริง, ภาพด้านข้าง และ การเคลื่อนไหวของขา
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

2.2 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่**ปรากฏและไม่ปรากฏในการวาด**
ภาพผู้หญิง ของเด็กออทิสติก **เพศชาย** สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่**ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง** ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา และผม
มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ รูปแบบรองเท้า และน่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

2.3 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏและไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง ของเด็กออกทิสติก เพศหญิง สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง คือ น่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

2.4 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏและไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ของเด็กออกทิสติก เพศหญิง สามารถสรุปได้ดังนี้

ลักษณะที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย ที่พบมากที่สุด คือ ศีรษะ, ตา, ปาก, ฝ่ามือ, แขน, ขา, เท้า และแขนขา 2 มิติ มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 1.00

ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ รอยย่นของคาง, ฝ่ามือ (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยย่น), นิ้วหัวแม่มือ, สะโพก, หัวเข่า, สัดส่วนเท้าที่เหมือนจริง, สัดส่วนของศีรษะ, รูปร่างของศีรษะ, เสื้อผ้า (เป็นชุดที่เข้ากัน), ภาพด้านข้าง, การเคลื่อนไหวของขา และการสเก็ทภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.00

ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออกทิสติก สามารถสรุปได้ดังนี้

1. พฤติกรรมการแสดงออกมากที่สุดเมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ คือ

- วาดตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 90
- พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 12.50

2. พฤติกรรมการแสดงออกมากที่สุดขณะวาดภาพ คือ

- การทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน คิดเป็นร้อยละ 81.25
- พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 25

3. พฤติกรรมการแสดงออกมากที่สุดเมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ คือ

- วางงานทิ้งไว้ไม่สนใจ ไปทำกิจกรรมอย่างอื่น คิดเป็นร้อยละ 55
- พฤติกรรมอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 21.25

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผล การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี โดยใช้แบบทดสอบการวาดภาพกูดีนัฟ-แฮร์ริส. (Goodenough-Harris Drawing Test, 1963) ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่สำคัญมาอภิปรายตามหัวข้อต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คะแนนการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศชาย และเพศหญิง

ตอนที่ 2 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพของเด็กออทิสติก

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตัวเองของเด็กออทิสติกเพศชาย

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิงของเด็กออทิสติกเพศชาย

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้หญิง และภาพตัวเองของเด็กออทิสติกเพศหญิง

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายของเด็กออทิสติกเพศหญิง

ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ตอนที่ 1 การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกเพศชาย และเพศหญิง อายุ 9-12 ปี พบว่าสามารถวาดภาพเพศเดียวกันกับตนเองได้ดีกว่าภาพเพศตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับ ลาค-โฮโลวิทซ์ และคณะ; โลเวนเฟลด์ (Lark- Holovitz et al, 1967; Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่าไว้ตรงกันว่าเด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี จะให้ความสนใจวาดภาพเพศเดียวกันกับตนเอง จะสนใจแต่กลุ่มเพื่อนเพศเดียวกันกับตนเอง จึงมีแนวโน้มที่ทำให้เด็กวาดภาพเพศเดียวกันกับตนเองได้ดีกว่าภาพเพศตรงข้าม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปวิตา ชื่นเชย (2543) ที่พบว่าเด็กปกติในเพศชาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 อยู่ในช่วงอายุ 10-12 ปี มีคะแนนในการวาดภาพผู้ชายและภาพตัวเองได้ดีกว่าภาพผู้หญิงและยังพบอีกว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าสามารถวาดภาพได้คะแนนมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่าเพราะการวาดภาพของเด็กมีความสัมพันธ์ระหว่างอายุและวุฒิภาวะเด็กที่มีอายุมากกว่าย่อมวาดภาพแสดงส่วนต่างๆ และรายละเอียดได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า (Lowenfeld, 1957) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรุณ ตั้งเจริญ (1987) ที่เปรียบเทียบผลของวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการรับรู้และการวาดภาพของเด็ก ที่พบว่า เด็กที่มีอายุมากกว่าสามารถแสดงวุฒิภาวะการรู้คิดมากกว่าเด็กที่มีอายุน้อยกว่า

ตอนที่ 2 ลักษณะของส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพของเด็ก
ออกทิสติก

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพคน**ผู้ชาย และภาพตัวเอง**
ของเด็กออกทิสติก**เพศชาย** คือ **ตา ปาก และแขน** ซึ่งเป็นส่วนที่เป็นโครงสร้างโดยรวมของ
ร่างกายมากกว่าส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทาง
ศิลปะของเด็ก โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่าเด็กปกติช่วงอายุ 9-12 ปี เป็นวัยที่เริ่ม
สร้างงานศิลปะที่เหมือนจริง ลักษณะที่ปรากฏในงานของเด็กไม่ใช่สิ่งที่เด็กถ่ายทอดจากภาพที่ตา
สังเกตเห็นตามความจริงทั้งหมด แต่เป็นเค้าโครงโดยรวมที่เด็กมองเห็นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ
ผลงานวิจัยของบวิดดา ซีนเซย (2543) ที่พบว่าในการวาดภาพคนของเด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี
สามารถแสดงออกได้ชัดเจนในส่วนของโครงสร้างโดยรวม โดยเฉพาะในส่วนของแขนและขา
แสดงให้เห็นถึงความสนใจและจดจำในโครงร่างส่วนรวมของร่างกายมากกว่ารายละเอียด
ปลีกย่อย นอกจากนี้ลักษณะที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย และภาพตัวเอง ของเด็กออกทิสติก
เพศชาย คือ **การขำเลียง, ผม** (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยหวี) ซึ่งเป็นส่วนของรายละเอียดที่ต้อง
ใช้ความสังเกตและความเข้าใจจึงจะสามารถถ่ายทอดออกมาได้ และส่วนที่ไม่ปรากฏในการวาด
ภาพผู้ชาย คือ **ภาพด้านข้าง** เพราะมีความซับซ้อน และเป็นการวาดภาพขั้นสูง ต้องมีความเข้าใจ
ในในหลักทางกายวิภาคของมนุษย์ นอกจากนี้ยังไม่สามารถแสดงในส่วนของ **สัดส่วนของเท้าที่**
เหมือนจริง ซึ่งเป็นเรื่องของความลึก และมีติ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่าเด็กในวัย
นี้เริ่มเข้าใจในเรื่องของความลึก แต่ยังไม่สมบูรณ์ ยังไม่มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความลึก
ระยะใกล้ ไกล เพราะความซับซ้อนของเรื่องมิติสัมพันธ์ที่เด็กยังไม่สามารถแสดงออกด้วยการรับรู้
ด้วยสายตา หรือความจำแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่สมบูรณ์ได้ ซึ่งความสามารถทางการ
วาดภาพที่เป็น 3 มิติจะพัฒนาขึ้นตามวัยที่เพิ่มขึ้น แต่ วิลลัตส์ (Willats, 1977) กล่าวว่าซึ่ง
ความสามารถทางการวาดภาพที่เป็น 3 มิติอาจจะไม่พัฒนาขึ้นตามวัยที่เพิ่มขึ้น ถ้าขาดการฝึกฝน
หรือขาดการเรียนการสอน และส่วนที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย อีกส่วนหนึ่ง คือ **การ**
เคลื่อนไหวของขา จากงานวิจัยของ โกศล ภูพลอย (2532), พรพิมล ศิริวัฒน์ (2538) และ บวิดดา
ซีนเซย (2543) ผลการวิจัยสอดคล้องกันว่า เด็กปกติ อายุประมาณ 9-12 ปี ที่อยู่ในวัยเกาะกลุ่ม
(Gang Age) แสดงออกได้น้อยที่สุดในการวาดภาพคนได้แก่ การแสดงอากัปกริยาท่าทาง การ
เคลื่อนไหวของร่างกายที่มีลักษณะแข็งทื่อเกินความจริงเป็นเพราะเด็กรับรู้ในเรื่องรายละเอียดแต่
ยังไม่รับรู้ในเรื่องอากัปกริยา

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพ**ผู้หญิง** ของเด็กออทิสติกเพศชาย คือ **ศีรษะ, ตา และผม** ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของใบหน้า ในการวาดภาพคนของเด็กทุกๆ ไปมักจะวาดบุคคลที่เด็กคุ้นเคย เด็กออทิสติกก็เช่นเดียวกัน จากการศึกษาทดลองของ เบท (Betts, 2003) ที่ได้ใช้ใบหน้าของคนกระตุ้นให้เด็กออทิสติกวาดภาพ เพื่อแสดงความสามารถในทางเพราะใบหน้าของคนนั้นจะเป็นสิ่งที่เราเห็น เราสามารถแยกแยะบุคคลและตัดสินความงามของคนทางใบหน้าอีกด้วย และเด็กในอายุ 9-12 ปี รับรู้ถึงเพศของตนเอง และแสดงความแตกต่างระหว่างเพศด้วยทรงผม เช่น ผู้ชายผมสั้น ผู้หญิงผมยาว เป็นต้น (Lowenfeld, 1957) ในส่วนที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพ**ผู้หญิง** ของเด็กออทิสติกเพศชาย คือ **รูปแบบรองเท้า** (รองเท้าที่แสดงถึงความเป็นผู้หญิง) เนื่องจากในเด็กวัยนี้ชอบอยู่รวมเป็นกลุ่ม เป็นพรรคเป็นพวก มีความรู้สึกแบ่งแยกเรื่องเพศ จึงสนใจเข้ากลุ่มเพศเดียวกัน การที่เริ่มเข้าใจในความแตกต่างระหว่างเพศนี้ทำให้เด็กชายทำกิจกรรมที่แตกต่างจากเด็กหญิง เด็กชายสนใจในกิจกรรมของกลุ่ม เช่น เครื่องยนต์กลไก กีฬา ชอบการขุดดิน เด็กหญิงชอบความสวยงาม ด้วยเหตุนี้เด็กชายจึงไม่สามารถแสดงรูปแบบรองเท้าที่มีความเป็นผู้หญิงได้ชัดเจน และอีกส่วนหนึ่งคือ **น้อง** ซึ่งเป็นส่วนที่เชื่อมต่อกับขา เด็กอาจจะมองว่าเป็นส่วนเดียวกับขา ไม่สังเกตเห็นความแตกต่าง เป็นลักษณะของเด็กในวัยนี้ที่มองในโครงร่างโดยรวมมากกว่ามองรายละเอียดปลีกย่อย

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพ**ผู้หญิง และภาพตัวเอง**ของเด็กออทิสติก**เพศหญิง** คือ**ศีรษะ และตา** ซึ่งเป็นส่วนประกอบของใบหน้า เบท (Betts, 2003) กล่าวว่า ใบหน้าของมนุษย์นั้นเป็นส่วนแรกที่เรพบเห็น เราสามารถแยกแยะบุคคลและตัดสินความงามของคนทางใบหน้าอีกด้วย เราจะพบว่าในเด็กปกติจะวาดศีรษะที่มีขนาดใหญ่ เพราะให้ความสำคัญกับขนาดของศีรษะ เนื่องจากศีรษะเป็นศูนย์กลางที่ควบคุมความต้องการด้านต่างๆ ของร่างกาย เช่น อาหาร, ความรู้สึก และการพูด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของมนุษย์ (Machover, 1949) สอดคล้องกับ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่า เด็กให้ความสำคัญกับสิ่งใดก็จะวาดให้มีขนาดใหญ่เกินจริง ในกลุ่มเด็กออทิสติกที่ศึกษาก็เช่นเดียวกันจะวาดศีรษะที่มีขนาดใหญ่เกินจริงและส่วนที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพ**ผู้หญิง และภาพตัวเอง**ของเด็กออทิสติก**เพศหญิง** คือ **น้อง** เป็นส่วนที่เชื่อมต่อกับขา ซึ่งต้องใช้ความสังเกต และมีความเข้าใจทางกายวิภาคของมนุษย์เด็กมีแนวโน้มที่จะวาดภาพที่เป็นโครงสร้างของร่างกายด้วยเส้นง่ายๆ และเด็กในวัยนี้จะรับรู้ในโครงร่างโดยรวมของร่างกายมากกว่าส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย

- ส่วนต่างๆ ของร่างกายที่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชายของเด็กออทิสติก

เพศหญิง คือ ศีรษะ, ตา, ปาก, นม, แขน, ขา, เท้า และแขนขา 2 มิติ เด็กออทิสติกเพศหญิงสามารถแสดงในส่วนที่เป็นทั้งรายละเอียดของใบหน้า (ศีรษะ, ตา, ปาก, นม) และส่วนที่เป็นโครงร่างโดยรวมของร่างกายได้ อันเนื่องมาจากในเด็กหญิงวัย 9-12 ปี เริ่มเข้ากลุ่มกับเพศเดียวกัน รักสวยรักงาม พิถีพิถันในการแต่งกาย (Lowenfeld, 1957) จึงสามารถแสดงภาพคนในส่วนที่เป็นใบหน้าได้ดี และยังสามารถแสดงในส่วนของ **แขน ขา เท้า และแขนขา 2 มิติ** เนื่องจากเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มสร้างงานศิลปะที่เหมือนจริง ลักษณะที่ปรากฏในงานของเด็กไม่ใช่สิ่งที่เด็กถ่ายทอดจากภาพที่ตาสังเกตเห็นตามความจริงทั้งหมด แต่เป็นเค้าโครงโดยรวมที่เด็กมองเห็นมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของปวิตา ชื่นเชย (2543) ที่พบว่าในการวาดภาพคนของเด็กในช่วงอายุ 9-12 ปี สามารถแสดงออกได้ชัดเจนในส่วนโครงร่างโดยรวม โดยเฉพาะในส่วนแขนและขา แสดงให้เห็นถึงความสนใจและจดจำในโครงร่างส่วนรวมของร่างกายมากกว่ารายละเอียดปลีกย่อย ในส่วนที่ไม่ปรากฏในการวาดภาพผู้ชาย คือ **นม** (ต้องแสดงแสงเงาหรือรอยหวี) และ **เสื้อผ้า** (เป็นชุดที่เข้ากัน) เนื่องจากเด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการออกแบบ จะแสดงความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า และทรงผม อย่างง่ายๆ เช่น ผู้ชายผมสั้นใส่กางเกง ผู้หญิงผมยาวใส่กระโปรง และส่วนที่ไม่สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจนอีกส่วนหนึ่ง คือ **การเคลื่อนไหวของขา, สะโพก และหัวเข่า** ซึ่งเป็นส่วนที่เด็กในวัยนี้ยังไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดในเรื่องของอากัปกริยาท่าทางจึงวาดร่างกายที่มีลักษณะแข็งทื่อ และยังไม่เข้าใจถึงข้อต่อของส่วนต่างๆ ของร่างกาย ซึ่งเป็นไปตามพัฒนาการของเด็กวัยนี้ อีกส่วนหนึ่งที่ไม่สามารถแสดงให้เห็นจากการวาดภาพคนผู้หญิง คือ **นิ้วหัวแม่มือ, รูปร่างของศีรษะ และรอยย่นของคาง** เป็นส่วนของรายละเอียดที่ต้องอาศัยการสังเกต หรืออาจเป็นเพราะว่าเด็กในวัยนี้จะประสบกับปัญหาที่ไม่สามารถวาดภาพได้ตามที่ต้องการ จึงส่งผลให้ละเลยไม่วาดภาพในส่วนนั้น (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2531) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางศิลปะของเด็กช่วงอายุ 9-12 ปี เป็นวัยที่สามารถวิเคราะห์ วิจารณ์ พิจารณาผลงานของตนเอง รู้ถึงความสามารถทางศิลปะของตน เริ่มสูญเสียความสามารถทางการแสดงออกทางศิลปะ (Lowenfeld and Brittain, 1982) ส่วน **การสังเกตภาพนั้นจะพบได้ในเด็กอายุ 12 ปี ขึ้นไป** (Harris, 1963) และอีกส่วนหนึ่ง คือ **ภาพด้านข้าง** ซึ่งเป็นภาพที่ต้องใช้ความสามารถในการมองและมีความเข้าใจ เป็นการเรียนการสอนระดับสูง และจากผลการวิจัยของ ชัยวัฒน์ ผดุงสงฆ์ (2543) ที่พบว่านักเรียนไทยมุสลิม อายุ 7-9 ปี จะวาดภาพคนเฉพาะด้านหน้า (หน้าตรง) ซึ่งเป็นการแสดงออกตามที่ตาเห็น เป็นการวาดภาพคล้ายของจริง (The Drawing Realism) และอีกส่วนหนึ่งที่ไม่พบในการวาดภาพวาดภาพผู้ชายของเพศหญิง คือ **สัดส่วนของเท้าที่เหมือนจริง** ซึ่งเป็นเรื่องของความลึก และมิติ ซึ่ง โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่าเด็กในวัยนี้เริ่มเข้าใจในเรื่องของความลึก แต่ยังไม่สมบูรณ์ ยังไม่มี

ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความลึก ระยะเวลา ไกล เพราะความซับซ้อนของเรื่องมิติสัมพันธ์ที่เด็กยังไม่สามารถแสดงออกด้วยการรับรู้ด้วยสายตา หรือความจำแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานที่สมบูรณ์ได้ และส่วนที่ไม่พบในการวาดภาพผู้ชายของเด็กหญิง คือ **สัดส่วนของศีรษะ** เราจะพบว่าเด็กปกติจะวาดศีรษะที่มีขนาดใหญ่เพราะให้ความสำคัญกับขนาดของศีรษะเนื่องจากศีรษะเป็นศูนย์กลางที่ควบคุมความต้องการด้านต่างๆ ของร่างกาย เช่น อาหาร, ความรู้สึก และการพูด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของมนุษย์ (Machover, 1949) สอดคล้องกับ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่า เด็กให้ความสำคัญกับสิ่งใดก็จะวาดให้มีขนาดใหญ่เกินจริงกลุ่มเด็กออทิสติกที่ศึกษาก็เช่นเดียวกันจึงพบว่าวาดศีรษะที่มีขนาดใหญ่เกินจริง

ตอนที่ 3 พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

3.1 พฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบที่พบมากที่สุด คือ วาดตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง เนื่องจากเด็กออทิสติกบกพร่องทางภาษาและการสื่อความหมาย (กรมการศึกษานอกโรงเรียน, 2544; เพ็ญแข ลิมศิลา 2540; ผดุง อารยะวิญญู, 2533) การวาดภาพของเด็กนั้นจะทำให้เด็กได้ระบายความคับข้องใจ ความรู้สึก และเป็นช่องทางการสื่อสารอีกทั้งยังช่วยให้เด็กผ่อนคลาย (จิตติรัตน์ พุกจินดา, 2545) การวาดภาพยังเป็นการแสดงถึงความรู้และประสบการณ์ รวมถึงความทรงจำตลอดจนความคิดของเด็ก (เลิศ อานันทนนะ, 2529) และการวาดภาพคนเป็นสิ่งแวดล้อมที่เด็กคุ้นเคยและใกล้ชิดมากที่สุด อาจเรียกได้ว่าเป็นสิ่งแรกที่เด็กรับรู้และเห็น ถือว่าเป็นสิ่งที่กระตุ้นจินตนาการทางศิลปะได้อย่างยอดเยี่ยมอีกด้วย (พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2533) และพฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ คือ แสดงท่าทางไม่ยอมวาดภาพ , บอกว่าวาดไม่เป็น, ขอวาดภาพอื่นที่ไม่ใช่ภาพคน

3.2 พฤติกรรมในขณะการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกที่พบมากที่สุด คือ ขณะวาดภาพเด็กทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน กิจกรรมการวาดภาพระบายสีจัดเป็นกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่ชอบมากที่สุด (โกศล ภูพลอย, 2532) กิจกรรมทางศิลปะนั้นมีความยืดหยุ่นไม่ตายตัวเหมือนวิชาอื่นๆ ในขณะที่ทำกิจกรรมทางศิลปะนั้นเด็กมีความสุขและเพลินเพลิน (อรธิดา ประสาร, 2546) ลักษณะเฉพาะของเด็กออทิสติกคือสมาธิสั้น ถูกเร้าได้ง่ายจากสิ่งแวดลอมรอบๆ ตัว แต่ถ้าสนใจในสิ่งหนึ่งสิ่งใดจะมีสมาธิจดจ่อได้นาน (ผดุง อารยะวิญญู, 2533; อุมภาพร ตรังคสมบัติ, 2545) และพฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ คือ พุดคุยถึงภาพที่วาด, พุดคนเดียวด้วยภาษาของตัวเอง, มีสมาธิในการวาดภาพ

3.3 พฤติกรรมที่พบมากที่สุด เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์ คือ วางงานทิ้งไว้ไม่สนใจไปทำกิจกรรมอย่างอื่น เด็กออทิสติกจะมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เป็นส่วนสำคัญ คือ ไม่สามารถแสดงความรู้สึกของตนเองได้เหมือนเด็กปกติ แสดงอารมณ์ที่ไม่สมเหตุสมผลเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่มั่นคง (ผดุง อารยะวิญญู, 2533) เด็กออทิสติกมีลักษณะสมาธิสั้น คือ สนใจอยู่ในระยะแรก (อุมาพร ตรังคสมบัติ, 2545) สังเกตจากที่ต้องกระตุ้นในขณะวาดภาพ เพื่อให้วาดภาพให้เสร็จ ทั้ง 3 ภาพ ไม่มีความพร้อมที่จะทำแบบทดสอบแต่ต้องทำการฝึกความรู้สึกของตนเอง จึงรีบวาดภาพให้เสร็จเมื่อผลงานเสร็จจึงวางงานทิ้งไว้ไม่สนใจไปทำกิจกรรมอย่างอื่น ที่ตนสนใจ และพฤติกรรมอื่นๆ ที่พบ คือ ขอวาดภาพเพิ่ม, ไม่แสดงลักษณะอาการใดๆ

การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกพบว่า เด็กออทิสติกมีความสามารถในการวาดภาพคน ดังนี้

เด็กออทิสติกจำนวนค่อนข้างน้อยจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Quality Score= 11-12)

เด็กออทิสติกที่ศึกษา มีจำนวนค่อนข้างน้อย (คิดเป็น 5%) ที่พบว่ามีความสามารถในการแสดงส่วนต่างๆ ของร่างกายที่เป็นเค้าโครงหลักได้ดี รวมทั้งส่วนที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อย แสดงความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า รวมทั้งรายละเอียดของเครื่องแต่งกายได้ดี แสดงหน้าอก และอวัยวะเพศ สามารถแสดงรอยยับของเสื้อผ้า วาดภาพอย่างรวดเร็ว แม่นยำ และมั่นใจ แสดงให้เห็นการสังเกตภาพที่จะพบในเด็กอายุ 12 ปี ขึ้นไป วาดภาพทั้ง 3 ภาพ (ภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง) มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นถึงความเจริญทาง

สติปัญญา (ประเทิน มหาจันทร์, 2506 และ เลิศ อานันท์, 2529)

เด็กออทิสติกจำนวนเกือบครึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Quality Score=6-10)

เด็กออทิสติกที่ศึกษาเกือบครึ่งหนึ่ง (คิดเป็น 40%) ที่สามารถวาดภาพที่เป็นโครงร่างหลักของร่างกายได้ เช่น ศีรษะ แขน ขา ลำตัว และเท้า โดยใช้รูปทรงอย่างง่ายๆ เช่น รูปวงกลม และเส้นต่างๆ ส่งผลให้การวาดภาพคนมีลักษณะแข็งทื่อ ไม่มีการเคลื่อนไหว เสื้อผ้าไม่มีรอยยับเมื่อร่างกายเคลื่อนไหว สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กอายุ 9-11 ปี ที่ยังไม่รับรู้ในเรื่องของอากัปกริยา ท่าทาง (Lowenfeld, 1957) แสดงความแตกต่างระหว่างเพศด้วยเสื้อผ้า ผู้ชายใส่กางเกง ผู้หญิงใส่กระโปรง แสดงกระดูก แต่ยังไม่สามารถใส่รายละเอียดในส่วนปลีกย่อยของเสื้อผ้าได้ ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องใช้การสังเกต ส่วนต่างๆ ที่วาดเป็นภาพคนนั้น เมื่อแยกออกจากกัน

ยังคงมีความหมายอยู่ ภาพทั้ง 3 ภาพ (ภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง) มีความแตกต่างกันไม่มาก

เด็กออทิสติกเกินครึ่งหนึ่งจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา (Quality Score=1-5)

เด็กออทิสติกที่ศึกษาเกินครึ่งหนึ่ง (คิดเป็น 55%) ที่วาดภาพคนมีลักษณะเป็นภาพนามธรรม (Abstraction) วาดโดยใช้เส้นน้อย แต่สามารถสื่อออกมาเป็นภาพคนได้ แต่เมื่อแยกแต่ละส่วนออกจากกันจะไม่มี ความหมาย และพบว่าในกลุ่มนี้สามารถแสดงส่วนที่เป็นโครงหลักของร่างกายได้ แต่ยังไม่วาดรายละเอียด และมีพัฒนาทางศิลปะการใกล้เคียงกับเด็กปกติอายุ 7-9 ปี ที่อยู่ในขั้นของ “The Schematic Stage” ของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่วาดภาพโดยใช้เส้นและรูปทรงเรขาคณิต เป็นสัญลักษณ์แทนส่วนต่างๆ วาดภาพทั้ง 3 ภาพ (ภาพผู้ชาย ภาพผู้หญิง และภาพตัวเอง) ค่อนข้างจะเหมือนเดิม มีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

จากผลการศึกษามีข้อสังเกตบางประการที่สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้

1. การวาดภาพคนของเด็กออทิสติก แสดงให้เห็นลักษณะพิเศษ ดังต่อไปนี้

1.1 แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญต่อตัวเอง เด็กจะมีความตั้งใจอย่างมากในการวาดภาพตัวเอง วาดภาพตัวเองอย่างพิถีพิถัน มีลักษณะเหมือนจริง (Realistic) แต่วาดภาพอื่นๆ มีลักษณะของการ์ตูน, ใช้เวลาไม่นานและไม่พิถีพิถันเท่ากับภาพตัวเอง

1.2 แสดงให้เห็นการให้ความสำคัญเฉพาะส่วน เด็กจะวาดบางส่วนที่ใช้เวลานานเป็นพิเศษ เช่น ทรงผม หรือวาดส่วนที่ตนให้ความสำคัญ เช่น วาดดวงตาให้มีขนาดใหญ่ แสดงให้เห็นขนตาอย่างชัดเจน

1.3 แสดงให้เห็นถึงจินตนาการ ลักษณะเฉพาะของเด็กออทิสติกมักจะขาดการจินตนาการ การสร้างสรรค์ แต่พบว่าเด็กออทิสติกบางคนสามารถวาดภาพที่เกิดจากจินตนาการของตนได้ และเป็นจินตนาการที่ไม่เหมือนเด็กปกติ

1.4 แสดงให้เห็นพัฒนาการบางอย่างที่เหมือนเด็กปกติ เด็กวาดภาพคนที่ไม่แสดงการเคลื่อนไหว ไม่แสดงท่าทาง มีลักษณะแข็งทื่อ ไม่เป็นธรรมชาติ

1.5 แสดงให้เห็นเรื่องราวในการวาดภาพ ในการวาดภาพของเด็กบางคน แสดงให้เห็นเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ตนประทับใจ สามารถถ่ายทอดออกมาจากความทรงจำได้ดี

1.6 แสดงรายละเอียดได้ดีกว่าเด็กปกติ เด็กออทิสติกสามารถแสดงรายละเอียดได้ดีเช่น วาดฟัน ขนตา เครื่องแต่งกาย และทรงผม

1.7 แสดงลักษณะของเส้น เด็กส่วนมากแสดงลักษณะเส้นที่มีความต่อเนื่อง หนักแน่น มั่นคง รวมทั้งในกลุ่มที่มีพัฒนาการทางศิลปะที่ต่ำกว่าเด็กปกติในช่วงอายุเดียวกัน

1.8 แสดงลักษณะการจัดวางภาพ เด็กส่วนใหญ่มีการจัดวางภาพได้เหมาะสม วางภาพกึ่งกลางหน้ากระดาษ วาดภาพขนาดใหญ่ แต่มีบางส่วนที่วางภาพค่อนข้างไปทางด้านซ้าย

1.9 แสดงให้เห็นลักษณะทางวัฒนธรรมความเป็นไทย คือ กิริยามารยาทที่ปรากฏในภาพวาดของเด็กที่วาดภาพคนที่มีกิริยาสำรวม เรียบร้อย รวมทั้งการแต่งกายที่มีมิติชัดเจน ปกปิดร่างกาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมของแต่ละชนชาติจะมีอิทธิพลในงานศิลปะของเด็ก

2. การวาดภาพคนของเด็กออกทิสติกแสดงให้เห็นถึงความถดถอยในตัวเด็กดังต่อไปนี้

2.1 แสดงให้เห็นความบกพร่องทางร่างกายของตนเองในภาพ เด็กออทิสติกบางคนแสดงให้เห็นความบกพร่องของตนเองในการวาดภาพทุกภาพ

2.2 แสดงให้เห็นการขาดความมั่นใจ การขาดความมั่นใจของเด็กออทิสติกสังเกตได้จาก

- ลักษณะของเส้นที่ไม่ต่อเนื่อง ไม่มีความเฉียบขาด น้ำหนักของเส้นไม่สม่ำเสมอ ลากเส้นสั้นๆ ต่อๆ วาดเส้นซ้ำ
- การกดดินสอเด็กบางคนกดน้ำหนักดินสอมากเกินไป บางคนกดน้ำหนักดินสอน้อยเกินไป เส้นบางเบา ไม่มีน้ำหนัก ขาดความมั่นใจ
- การลบที่บ่อยครั้งเกินไป จนทำให้ภาพเลอะเทอะ ขาดความสวยงาม
- วาดภาพที่มีขนาดเล็กเมื่อเปรียบเทียบกับหน้ากระดาษ โดยเฉพาะภาพตัวเองจะมีขนาดเล็กมาก ทำให้เห็นรายละเอียดไม่ชัดเจน

การวาดภาพเป็นวิธีการให้ผู้วาดสะท้อนความรู้สึกนึกของตนเองออกมาในภาพวาด การวาดภาพคนของเด็กออทิสติกก็เช่นเดียวกันเป็นการสะท้อนความรู้สึกนึกคิดของตนเองที่มีต่อตัวเอง และผู้อื่นในด้านบวก และด้านลบออกมาในภาพวาด รวมทั้ง ทักษะสติ, บุคลิกภาพ, บทบาททางเพศ, ความผิดปกติทางร่างกาย และจิตใจ ภาพวาดนั้นมีความหมายในตัวเองสามารถบ่งบอกถึงความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวเด็ก และความเจริญเติบโตของเด็กในด้านต่างๆ

โดยเฉพาะเด็กออทิสติกที่บกพร่องทางการสื่อสาร และการแสดงออกทางอารมณ์ เราจึงสามารถเรียนรู้ ทำความเข้าใจเด็กจากภาพวาด เมื่อรู้ถึงลักษณะปัญหา และความต้องการของเด็กก็สามารถ

ช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน, สื่อการสอน หรือเทคนิคการสอนเด็กออทิสติกให้เหมาะสมกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคน เช่น ถ้าพบว่าเด็กชอบส่งไคเป็นพิเศษ ก็ใช้สิ่งนั้นเป็นตัวเสริมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เด็กจะเรียนรู้ได้นานขึ้น และมีพัฒนาการที่ต่อเนื่อง หรือใช้ประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอนในเรื่องอื่นๆ เช่น คณิตศาสตร์ และยังสามารถพัฒนาให้เป็นความสามารถพิเศษได้อีกด้วย

จากการศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกพบว่ามีปัจจัยหลายด้านที่ทำให้ลักษณะการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกนั้นมีความแตกต่าง เพราะความบกพร่องและลักษณะของบุคคลออทิสติกมีความแตกต่างกันในแต่ละคน เด็กบางคนมีประสบการณ์ในการวาดภาพความสามารถในการรับรู้และถ่ายทอดไม่เท่ากัน และในปัจจุบันสื่อต่างๆ ล้วนมีอิทธิพลและบทบาทในการวาดภาพของเด็กปกติและเด็กออทิสติก รวมทั้งพัฒนาการทางกล้ามเนื้อต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกัน อีกทั้งมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงได้ง่ายทำให้ลักษณะการวาดภาพของเด็กออทิสติกไม่คงที่ รวมทั้งเด็กออทิสติกบางคนอาจจะไม่มีความสามารถทางการวาดภาพแต่อาจจะมีความสามารถทางศิลปะด้านอื่นๆ เช่น การใช้สี, งานประดิษฐ์ หรืองานที่ต้องใช้ความละเอียด ประณีต ดังนั้นจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมทางศิลปะที่มีความหลากหลาย และควรเก็บข้อมูลซ้ำหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ความสามารถที่แท้จริงของเด็กออทิสติก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาควรมีความสามารถและลักษณะอาการออทิสซึมที่ใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้อ้างอิงกับกลุ่มเด็กออทิสติกที่มีลักษณะเดียวกัน

เด็กออทิสติกมีความบกพร่องของสมองซีกซ้ายซึ่งเป็นส่วนของการคิดด้านเหตุผล, การคิดวิเคราะห์, การคิดคำนวณ, การพูด และการขีดเขียน ดังนั้นเราจึงมุ่งเน้นพัฒนาเด็กออทิสติกในด้านที่เด็กมีความบกพร่องส่งเสริมทางด้านวิชาการเป็นหลัก จึงละเลยกิจกรรมทางศิลปะ ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับเด็กออทิสติกที่จะใช้กิจกรรมทางศิลปะเป็นช่องทางการสื่อสาร แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก และยังช่วยระบายความคับข้องใจของเด็ก เป็นเหมือนกระจกที่ช่วยสะท้อนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการ พัฒนาการทางด้านต่างๆ หรือความสามารถที่ซ่อนอยู่ในตัวเด็ก เราจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กออทิสติกได้ทำกิจกรรมศิลปะที่หลากหลายทั้งการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เด็กเกิดความภูมิใจในตัวเอง และควรทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะของเด็กออทิสติกเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะให้

เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติกไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางศิลปะด้านอื่นๆ เช่น การปั้น, การวาดภาพระบายสี, การพิมพ์ เป็นต้น ทั้งนี้ควรกำหนดขอบข่าย และวัตถุประสงค์ให้เหมาะสมกับกลุ่มที่นำไปใช้
2. การศึกษาการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์การนำไปใช้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในด้านต่างๆ ไม่ควรมุ่งที่ผลของคะแนนเป็น ควรตระหนักถึงศักยภาพของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน และพยายามช่วยให้เด็กสามารถพัฒนาได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถทางศิลปะของเด็กออทิสติกในกิจกรรมอื่นๆ ที่มีความหลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความสามารถของตัวเองอย่างแท้จริง
2. ควรมีการศึกษาความสามารถทางด้านศิลปะของเด็กออทิสติกในแต่ละระดับอาการออทิสซึม เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกิจกรรมทางศิลปะให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม
3. ควรมีการศึกษาพัฒนาแบบทดสอบทางศิลปะที่ใช้กับเด็กออทิสติกและเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอื่นๆ ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและบริบทของสังคม มีความเหมาะสมกับยุคสมัยเพื่อได้ข้อมูลที่ถูกต้องและนำไปใช้พัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านต่างๆ ได้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละกลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กองบรรณาธิการ. 2544. อภิสติค คนที่มีโลกของตัวเอง. หมอชาวบ้าน 23(268)(สิงหาคม)
: 10-16.
- กองบรรณาธิการ. 2545. การเรียนร่วมของเด็กอภิสติคในโรงเรียนปกติ. สานปฏิรูป 5(52)
(กรกฎาคม): 63-64.
- กันตรัตน์ ไพรินทร์. 2546. การศึกษาความสามารถในการรู้คิดและการแสดงออกทางอารมณ์ของ
เด็กอภิสติคโดยใช้กิจกรรมศิลปะ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา
ศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- การศึกษานอกโรงเรียน, กรม. 2544. คู่มือครู : การจัดการศึกษานอกโรงเรียนแบบเบ็ดเสร็จขั้น
พื้นฐาน สำหรับบุคคลอภิสติค พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2546. "การเรียนร่วม : ปัญหาอุปสรรค". การศึกษาปฐมวัย 7(1): 41.
- เกริก ยุ้นพันธ์. 2532. การศึกษารูปแบบภาพคนระบายสีของนักเรียนระดับอนุบาล. ปริญญา
มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โกศล ภูพลอย. 2532. การศึกษากการแสดงออกทางศิลปศึกษาโดยการวาดภาพระบายสีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษาที่ 10. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา
ศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540. สำนักงาน. สรุปแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 – 2544). กรุงเทพมหานคร: เม็ดทรายพรีนติ้ง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมนตรี, สำนักงาน. 2544. รายงานการวิจัยรูป
แบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษทางทัศนศิลป์.
- จิตรา ศรีเจริญ. 2532. การเปรียบเทียบความหมายภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มี
พื้นฐานทางวัฒนธรรมแตกต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชา
โสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตติรัตน์ พุกจินดา. 2545. เรื่องธรรมชาติของเด็กอภิสติค. ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการ
ความช่วยเหลือพิเศษ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- จิรศักดิ์ ส่งแสงขจร. 2530. การเปรียบเทียบภาพวาดของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และปกติในชั้นสาธิต การศึกษาพิเศษ อนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ สวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูศักดิ์ จันทยานนท์. 2540. "มาเข้าใจและช่วยเหลือเด็กออทิสติกกันดีกว่า". วารสารกองทุนสงเคราะห์การศึกษาเอกชน 7(69)(ตุลาคม).
- ทวีเกียรติ ไชยงยศ. 2531. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคนโดยวิธีการสอนแบบใน ออกนอกกับวิธีสอนแบบนอกเข้าใน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ณพาลี อินทุสุต. 2546. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กออทิสติก ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทสุกรีย์ คำทันเจริญ. 2522. การศึกษาวุฒิทางเขาวนปัญญาของเด็กไทยในระดับอนุบาลโดยใช้แบบสอบวาดภาพกูดอินโฟ-แฮร์ริส. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาวิจัย การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล ขวัญศิริ. 2541. การศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ระยะเริ่มแรกแก่เด็กออทิสติก. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพพิทา ถาวรเศรษฐ. 2545. การเขียนของเด็กปฐมวัย : กรณีศึกษาในโรงเรียนที่ใช้แนวการศึกษาไฮสโคปและวอลดอร์ฟ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประภาภัทร นิยม. 2543. ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษทางศิลปะ. ศิลปะกับเยาวชน: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: สันติศิริการพิมพ์.
- ประมวญ ดิคคันสัน. 2532. จิตวิทยาการศึกษาพิเศษ. หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมฝึกหัดครู.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. 2523. ศิลปะกับชีวิตประจำวันของเด็ก. สูจิบัตรแสดงศิลปะเด็กแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเพาะช่าง. (17-31 ตุลาคม): 37-38.
- ปวีดา ชื่นเชย. 2543. การศึกษาการวาดภาพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ประเทิน มหาจันทร์. 2506. "ศึกษาเด็กจากภาพที่เขาวาด". ประชาศึกษา (15 ธันวาคม).
- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- ผดุงศักดิ์ คชสำโรง. 2542. ผลการสอนวาดภาพระบายสีที่มีต่อการแสดงออกทางด้านความรู้ความเข้าใจ และทางด้านอารมณ์ของเด็กในมูลนิธิคุ้มครองเด็ก: กรณีเด็กที่ถูกล่วงเกินทางเพศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2533. การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: บรรณากิจ.
- ผดุง อารยะวิญญู. 2542. การเรียนร่วมระหว่างเด็กปกติกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: จำไทยเพลส.
- พรพิมล ศิริวัฒน์. 2538. การวิเคราะห์ภาพระบายสีของเด็กญี่ปุ่น อายุ 9-12 ปี ตามทฤษฎีวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงแก้ว กิจกรรม. 2541. เด็กออทิสติก. กรุงเทพมหานคร: ชมรมผู้ปกครองเด็กออทิสติก.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2533. ใน 3 มิติ ทศนะทางศิลปะ และศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมฝึกหัดครู.
- เพ็ญแข ลิมศิลา. 2540. การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. สมุทรปราการ: ช.แสงงามการพิมพ์.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์และศิลปะ. วิจารณ์: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. ศิลปะศึกษาแนวปฏิรูปฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์ครบรอบ 25 ปี. 2535. ประวัติโรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์. สมุทรปราการ: โรงพยาบาลยุวประสาทไวทโยปถัมภ์.
- เลิศ อานันทนนะ. 2523. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์กราฟิคอาร์ต.
- เลิศ อานันทนนะ. 2529. "ศิลปะบนโลกของเด็กเพื่อการแสดงออกหรือเพื่อรางวัล" ใน สมพงษ์ ทิศแจ่ม, กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์การพิมพ์.
- วิชาการ, กรม. 2543. การพัฒนาเด็กออทิสติก. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม. 2546. คุยกับนักจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร: มิตรนราการพิมพ์.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2520. "กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย: ศิลปะศึกษา". ใน สุมิตร คุณากร, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สारมวลดชนการพิมพ์.

- วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. ศิลปะศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิณวลดารต์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. 2543. เด็กที่เฉลียวฉลาดกว่ามีความสามารถทางศิลปะที่เหนือกว่าเช่นนั้นหรือ.
ศิลปะกับเยาวชน: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ: สันติศิริ
การพิมพ์.
- วินัส ปัทมภาสพงษ์. 2543. ออทิสซึม. วารสารคณะพลศึกษา 3(1-4)(มกราคม-สิงหาคม)
:8-14.
- ศุภัจฉรีย์ จันทนา. 2546. การจัดการเรียนสำหรับเด็กออทิสติก. สถานปฎิรูป 5(58)(มกราคม)
: 25-28.
- ศุภรัตน์ เอกอัศวิน. ม.ป.ป. โรคออทิสติก เอกสารประกอบการประชุมการจัดทำคู่มือการจัดการ
เรียนการสอนเด็กออทิสติก. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ. (อัดสำเนา)
- ศรียา นิยมธรรม. ม.ป.ป. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
พิเศษ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
- ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. (อัดสำเนา)
- ศรียา นิยมธรรม. 2542. การวัดและประเมินผลทางการศึกษาพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาการ
- ศึกษาพิเศษ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ศศิธร ไพทีกุล. 2545. จิตเวชเด็กและวัยรุ่น. ชมรมจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น.
- ศรีสมร กลวิวัฒน์. 2537. เด็กออทิสติกเข้าใจและช่วยเหลือ. กรุงเทพฯ: คณะวิชาครุศาสตร์
- สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2543. จิตวิทยาเด็กพิเศษ: แนวคิดสมัยใหม่.
- สมพร รอดบุญ. 2525. การแสดงออกในศิลปะเด็ก. การประกวดศิลปะเด็กทั่วประเทศ. ภาควิชา
- ศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพงษ์ ศรีสุขวงษ์. 2545. "ฝึกเด็กออทิสติกให้จินตนาการด้วยงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ". ศิษย์
รักออทิสติก. ศูนย์วิจัยการศึกษาเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือพิเศษ โรงเรียนสาธิต
- แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. แปลน พับลิชชิ่ง จำกัด.
- สิทธิศักดิ์ ตันมณี. 2546. Autistic. Retrieved[Online]. Available from:
[http://www.worldmedic.com\[19/2/2549\]](http://www.worldmedic.com[19/2/2549])
- สุภลักษณ์ ธนเกษพิศาล. 2534. การวิเคราะห์ภาพวาดระบายสีของเด็กกำพร้าอายุ 7 ถึง 9 ปี ใน
สถานสงเคราะห์สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา
- มหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุรพงษ์ อัมพวันพงษ์. 2548. การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. แหล่งที่มา: http://www.elib-online/online/doctors/child_autistic01.html[4/12/2548]
- สุรางค์ โค้วตระกูล. 2544. จิตวิทยาการศึกษา: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี. 2534. "แบบการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะเพื่อชีวิต เพื่อส่งเสริมให้เกิด การชื่นชมและความรักที่จะเรียน". สารพัฒนาหลักสูตร 11(107)(ตุลาคม - พฤศจิกายน).
- ส่วนแผนประชาสัมพันธ์ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ บริษัทปตท. จำกัด (มหาชน). 2547. การศึกษาพิเศษ: โอกาสและความเท่าเทียม. สื่อพลัง 12(1)(มกราคม-มีนาคม).
- อรธิดา ประสาร. 2546. การใช้กิจกรรมศิลปะศึกษาเพื่อพัฒนาสมาธิและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กออทิสติก ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจัดการศึกษาพิเศษแบบเรียนรวมสำหรับเด็กออทิสติก โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. การจัดการศึกษาให้เด็กออทิสติก. แหล่งที่มา: <http://www.satit.kku.ac.th/autistic/education.html>[18/12/2547]
- อวยพร วาตะบุตร. 2537. ผลของการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบในการออกแบบวิชาศิลปะศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนพอเรียนได้ โรงเรียนปัญญาวุฒิกร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. 2545. ช่วยเหลือออทิสติก: คู่มือสำหรับพ่อแม่ผู้ไม่ยอมแพ้. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- เอกรัฐ จามจินดาสกุล. 2546. ผลการวาดภาพกลับหัวที่มีต่อลักษณะการแสดงออกในการวาดภาพของเด็ก อายุ 10-11 ปี. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. ภาควิชาศิลปะศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Betts, D. J. 2001. "Developing a Projective Drawing Test: Experiences with the Face Stimulus Assessment (FSA)". Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association 20(2): 77-82.
- Blume, H. 2003. The culture of autism[Online]. Available from: <http://www.vaccinationnews.com/DailyNews/2003/February/Culture19.html>[2003, February 13]

- Coleman, M. C. 1996. Emotion & Behavioral Disorders: Theory and Practice. (3 th.ed). The University of Texas at Austin.
- Davis, J. 1988. Drawing's Demise: U-Shaped development in graphic Symbolization. Studies in Art Education 29(4)(Summer): 222-231.
- De Francesco, L. I. 1958. Art education: Its means and ends. The United States of America.
- Duncum, P. 1985. The Fantasy Embeddedness of Grills House Drawings. Art Education 38(6): 42-46.
- Edwards, B. 1999. The new drawing on the right side of the brain. New York: Jeremy Tarcher/Putnam.
- Fox, S. D. 2002(February). The Inner Savant. Centre for the Mind 23(2) [Online]. Available from: <http://www.centreforthemind.com/newsmedia/webarchive/discoverinnersavant.cfm>[2005, March 07]
- Gale Encyclopedia of Psychology: Draw-a-person test[Online]. Available from: <http://www.findarticles.com/cf>[2004, March 10]
- Goins, J. T. 1958. Visual Perception Abilities and Early Reading Process. In Supplementary Education Monographs. Chicago.
- Gordon, N. 2005. Review: Unexpected development of artistic talents. Postgraduate Medical Journal[Online]. Available from: <http://pmj.bmjournals.com/cgi/content/full/81/962/753>[2006, January 30]
- Harris, D. B. 1963. Children's Drawings as Measures of Intellectual Maturity. New York: Harcourt, Brace and World.
- Hemery, D., Barthelemy, C. and Martineau, J. 2004. Pencil grip deficit in autistic children. [Online]. Available from: <http://www.univtours.fr/ed/ed/edsst/comm2004/hemery>
- Henly, R. D. 2001(May). Annihilation anxiety and fantasy in the art of children with Asperger's syndrome and others on the autistic spectrum. American Journal of Art Therapy 39(4): 113-121[Online]. Available from: <http://203.144.248.21/hwweda/detail.nsp>[2004, January 25]
- Herlock, E. B. 1956. Children Development. New York, McGraw-Hill Book Company Inc.

- Hilary, J. L.; Paul, H. L. 1998. Drawing Impossible Entities: A Measure of the Imagination in Children with Autism, Children with Learning Disabilities, and Normal 4-year-olds. The Journal of child Psychology and Psychiatry and Allied Disciplines 39[Online]. Available from: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=1>[2005, December 29]
- Jolley, R.; Barlow, C. 2005. Autistic children's expressive drawings. Psychology Research at Staffordshire University. [Online]. Available from: <http://www.staffs.ac.uk/schools/sciences/psychology/research/educationalpsychology/currentprojects>[2006, January 6]
- Keller, M. L. 1961. The Art in Teaching Art. Lincoln: University of Nebraska Press.
- Kellman, J. 1996. Making sense of seeing: autism and David Marr. Visual Arts Research 22(2): 76-89. Available from: <http://203.144.248.21/hwweda/detail.nsp>. [2004, January 25]
- Kellman, J. 1998. Ice Age Art, Autism, and Vision: How We See/How We Draw. Studies in Art Education 39(2): 117-131.
- Kellman, J. 1999. Drawing with Peter: Autobiography, Narrative, and the Art of a Child with Autism. Studies in Art Education 40(3): 259-274.
- Kellman, J. 2004. Art for Child with Autism: Drawing Systems and Proto Mathematics. The Journal of Aesthetic Education 38(1): 12-22.
- Kleiger, J. H. 2001. Chapter 10 Projective Testing with Children and Adolescents, by Walker, E.C., and Roberts, C. M. Handbook of Clinical Psychology. (3 th.ed) John Wiley & Sons, Inc.
- Lark-Horovits, B.; Lewis, H. and Luca, M. 1967. Understanding Children's Art for Better Teaching. Charles E. Merrill Book, Inc., Columbus, Ohio.
- Lowenfeld, V. 1957. Creative and Mental Growth. (3 th.ed) New York: Macmillan Publishing Company.
- Machover, K. 1949. Personality Projection in the Drawing of the Human Figure. American Lecture in Psychology 25.
- Niolon, R. 2003. Notes on Projective Drawing[Online]. Available from:

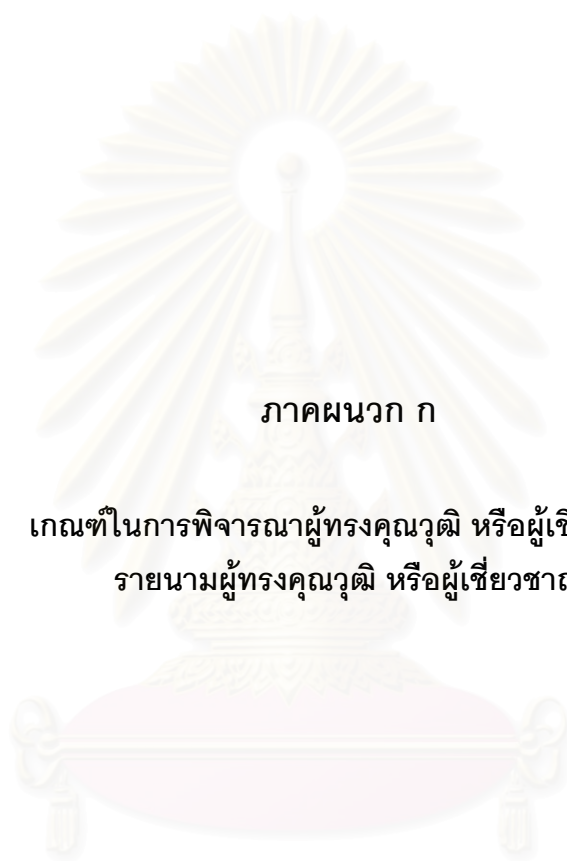
- <http://www.psychpage.com/projective/house1big.gif>[2004, August 18]
- Pariser, D. 1981. Nadia's Drawings: Theorizing About an Autistic Child's Phenomenal Ability. Studies in Art Education 22(2): 70-72.
- Pariser, D. 1997. Graphic Development in Artistically Exceptional Children. Children Development in Art. National Art Education Association.
- Pring, L.; Hermelin, B. and Heavey, L. 1995. Savants, segments, art and autistic. Journal Child Psychology Psychiat 36.
- Rayana, M. 1981. On "Nadia's Drawings: Theorizing About an Autistic Child's Phenomenal Ability". Studies in Art Education 22(2): 70-72.
- Rudolph, N. 1973. Drawing: A Universal Language. Art Experience for Young Children. New York: Macmillen Publishing Company.
- Selfe, L. 1977. Nadia: A case study of extraordinary drawing ability in an autistic child. New York: Academic Press.
- Thompson, D. 1990. Women in psychology. A. O'Connell and N.Russo, eds. Westport, CT: Greenword Press.
- Tungcharoen, W. 1987. "Across-Cultural Study: The Relationship between perception and Drawing Ability among Children from the United States and Thailand". Dissertation Abstract Internation. 48(6)(December): 1487-A.
- Wadeson, H. 1995. Art Psychotherapy. New York: John Wiley and Sons.
- Wallach, M. A., et al. 1962. Contradictions between overt and projective personality indicatora as a function of defensiveness. Psychological Monographs, 520.
- Weiss, A. 2005. Florence Goodenough 1886-1959[Online]. Available from: <http://www.webster.edu/woolfm/goodenough.html>[2005, February 4]
- Willats, J. 1977. How Children Learn to Represent Three-Dimension Space in Drawing. In Butterworth, G., ed. The Children's Representation of the World. New York: Plenum Press.
- Zalma, S.; Kaufman, L. 1978. The Relationship of Hand Dominance to the Motor Co-ordination : Mental Ability and Right-Left Awareness of Young Normal Children. Child Development. Boston: Little Brown.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

เกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจเครื่องมือวิจัย 5 ท่าน
2. ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจการให้คะแนนจากการวาดภาพของเด็กตามเกณฑ์ที่กำหนด

จำนวน 3 ท่าน

โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแก้ไขเครื่องมือวิจัย ทั้งแบบทดสอบการวาดภาพและแบบสังเกตพฤติกรรมการแสดงออกในการวาดภาพ ดังนี้

- นักวิชาการทางด้านศิลปศึกษา เป็นผู้มีความเข้าใจ และมีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กพิเศษในระดับประถมศึกษา
- ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเด็กออทิสติกที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงออกทางศิลปะของเด็กออทิสติก
- ครูสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอน และการวิเคราะห์งานศิลปะเด็กทางการวาดภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รศ. ดร.เกษร ธิตะจारी
อาจารย์พิเศษภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์
2. อาจารย์สมศรี ตริทิเพนทร์
หัวหน้าโครงการการศึกษาพิเศษสำหรับการพัฒนาความสามารถทางการเรียนรู้
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์ทินกร บัวพลู
นักวิชาการและอาจารย์สอนศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ฝ่ายประถม)
4. อาจารย์วิรัตน์ คุ้มคำ
นักวิชาการและอาจารย์สอนศิลปะ โรงเรียนวัดสี่สุก
5. อาจารย์คมกฤษ เมฆหมอก
อาจารย์สอนศิลปะ โครงการศึกษานานาชาติ โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ภาพผลงานเด็กออกทิสติก

1. อาจารย์อัมพร พันธุ์พานิชย์
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ โรงเรียนเศรษฐสุสเถียร
2. อาจารย์วิรัตน์ คุ้มคำ
นักวิชาการและอาจารย์สอนศิลปะ โรงเรียนวัดสี่สุก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจผลงานเด็กออกทิสติก

อาจารย์ทินกร บัวพลู
นักวิชาการและอาจารย์สอนศิลปะ โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ฝ่ายประถม)

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนและคำชี้แจงในการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนและคำชี้แจงในการปฏิบัติงานครั้งที่ 1

1. การเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ผู้วิจัยเตรียมกระดาษสำหรับวาดภาพ ขนาด 21×29 เซนติเมตร, ดินสอดำ และยางลบ
2. การเตรียมแบบสังเกตพฤติกรรมขณะวาดภาพ
3. ผู้วิจัยชี้แจงการปฏิบัติงาน โดยภาพแรกให้วาดภาพผู้ชายตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า เมื่อวาดภาพแรกเสร็จ ภาพที่สองให้วาดภาพผู้หญิงตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าเช่นกัน เมื่อวาดภาพที่สองเสร็จ ภาพสุดท้ายให้วาดภาพตัวเองตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า โดยทุกภาพให้ตั้งใจวาดมากที่สุด
4. ผู้วิจัยไม่กำหนดเวลาในการวาดภาพ แต่บันทึกเวลาในการวาดภาพของเด็กแต่ละคนในแต่ละภาพ
5. ผู้วิจัยจดบันทึกพฤติกรรมขณะที่เด็กวาดภาพ พร้อมทั้งบันทึกภาพ

ขั้นตอนและคำชี้แจงในการปฏิบัติงานครั้งที่ 2 มีขั้นตอนในการปฏิบัติงานเช่นเดียวกับครั้งที่ 1

หมายเหตุ

1. ในการเก็บข้อมูลอาจจะต้องมีการหยุดพักในขณะที่ทำแบบทดสอบ เพื่อให้ผู้ถูกทดสอบหยุดพัก ไม่ให้เกิดความเครียดมากเกินไป
2. ในขณะที่เก็บข้อมูลผู้วิจัยต้องคอยให้กำลังใจ หรือให้คำแนะนำแก่ผู้ทำแบบทดสอบบางคน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(กระดาษสำหรับวาดภาพผู้ชาย)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(กระดาษสำหรับวาดภาพผู้หญิง)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(กระดาษสำหรับวาดภาพตัวเอง)

ตัวอย่างภาพ และเกณฑ์การให้คะแนนของ
แบบทดสอบกฏ์อินฟ-แฮร์ริส

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพผู้ชาย

(ที่มาจาก Harris, 1963)

การให้คะแนนภาพผู้ชาย ตามเกณฑ์ของ G-HDT

1. ศีรษะ.....	26. รายละเอียดของนิ้ว.....	51. สัดส่วนของแขน (1) .....
2. คอ.....	27. นิ้วหัวแม่มือ.....	52. สัดส่วนของแขน (2) .....
3. คอ 2 มิติ.....	28. มือ.....	53. สัดส่วนของขา.....
4. ตา.....	29. ข้อมือและข้อเท้า.....	54. แขน ขา 2 มิติ.....
5. คิ้วหรือขนตา.....	30. แขน.....	55. เสื้อผ้า (1) .....
6. ลูกนัยน์ตา.....	31. ไหล่ (1)	56. เสื้อผ้า (2) .....
7. สัดส่วนของตา.....	32. ไหล่ (2)	57. เสื้อผ้า (3) .....
8. การขำเคือง.....	33. แขนข้างลำตัว.....	58. เสื้อผ้า (4) .....
9. จมูก.....	34. ข้อศอก.....	59. เสื้อผ้า (5) .....
10. จมูก 2 มิติ.....	35. ขา.....	60. ภาพด้านข้าง (1) .....
11. ปาก.....	36. ง่ามขา (1)	61. ภาพด้านข้าง (2) .....
12. ปาก 2 มิติ.....	37. สะโพก (2)	62. ภาพหน้าตรง.....
13. จมูกและปาก 2 มิติ.....	38. หัวเข่า.....	63. การทำงานของกล้ามเนื้อ:เส้น.....
14. คางและหน้าผาก.....	39. เท้า (1)	64. การทำงานของกล้ามเนื้อ:รอยต่อ.....
15. รอยย่นของคาง.....	40. สัดส่วนของเท้า (2)	65. การทำงานของกล้ามเนื้อดีเยี่ยม.....
16. เส้นขากรรไกร.....	41. ส้นเท้า (3)	66. รูปร่างของศีรษะ.....
17. สันจมูก.....	42. สัดส่วนเท้าที่เหมือนจริง (4)	67. รูปทรงของลำตัว.....
18. ผม (1)	43. รายละเอียดของเท้า (5)	68. รูปทรงของแขนและขา.....
19. ผม (2)	44. รอยต่อของแขนและขา (1)	69. ลักษณะของใบหน้า.....
20. ผม (3)	45. รอยต่อของแขนและขา (2)	70. การสเก็ตภาพ.....
21. ผม (4)	46. ลำตัว.....	71. รูปแบบของเทคนิค.....
22. หู.....	47. สัดส่วนของลำตัว 2 มิติ.....	72. การเคลื่อนไหวของแขน.....
23. ตำแหน่งและสัดส่วนหู.....	48. สัดส่วนของศีรษะ (1)	73. การเคลื่อนไหวของขา.....
24. นิ้วมือ.....	49. สัดส่วนของศีรษะ (2)	
25. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง.....	50. สัดส่วนของใบหน้า.....	

รวม ..... คะแนน

ภาพผู้หญิง

(ที่มาจาก Harris, 1963)

การให้คะแนนภาพผู้หญิง ตามเกณฑ์ของ G-HDT

1. ศีรษะ.....	26. แขนด้านข้างแสดงท่าทาง.....	51. ภาพไม่โปร่งใส.....
2. คอ.....	27. ข้อศอก.....	52. ชุดของผู้หญิง.....
3. คอ 2 มิติ.....	28. นิ้วมือ.....	53. ค.สมบรูณ์ของเครื่องแต่งกาย.....
4. ตา.....	29. จำนวนนิ้วที่ถูกต้อง.....	54. ชนิดของเครื่องแต่งกาย.....
5. คิ้วหรือขนตา.....	30. รายละเอียดของนิ้ว.....	55. ลำตัว.....
6. ลูกนัยน์ตา.....	31. นิ้วหัวแม่มือ.....	56. ลำตัว 2 มิติ.....
7. สัดส่วนของตา.....	32. มือ.....	57. สัดส่วนของศีรษะเมื่อเทียบกับลำตัว.....
8. แก้ม.....	33. ขา.....	58. สัดส่วนของศีรษะ.....
9. จมูก.....	34. สะโพก.....	59. สัดส่วนของแขนและขา.....
10. จมูก 2 มิติ.....	35. เท้า (1)	60. สัดส่วนของแขนเมื่อเทียบกับลำตัว.....
11. สันจมูก.....	36. สัดส่วนของเท้า (2)	61. ตำแหน่งของเอว.....
12. รูจมูก.....	37. รายละเอียดของเท้า (3)	62. เนื้อที่ของกระโปรง.....
13. ปาก.....	38. รองเท้าผู้หญิง (1)	63. การทำงานของกล้ามเนื้อ:รอยต่อ.....
14. ปาก 2 มิติ.....	39. รูปแบบรองเท้า (2)	64. การทำงานของกล้ามเนื้อ:เส้น.....
15. ริมฝีปาก.....	40. ตำแหน่งของเท้า.....	65. การทำงานของกล้ามเนื้อดีเยี่ยม.....
16. จมูกและปาก 2 มิติ.....	41. รอยต่อของแขนและขา (1)	66. รูปร่างของศีรษะ.....
17. คางและหน้าผาก.....	42. รอยต่อของแขนและขา (2)	67. รูปทรงของหน้าอก.....
18. เส้นขากรรไกร.....	43. เสื้อผ้า.....	68. ส่วนนูนของสะโพก.....
19. ผม (1)	44. แขนเสื้อ (1)	69. ความเรียวของแขน.....
20. ผม (2)	45. แขนเสื้อ (2)	70. น่อง.....
21. ผม (3)	46. เส้นคอ (1)	71. ลักษณะของใบหน้า.....
22. ผม (4)	47. ปกเสื้อ (2)	
23. สายสร้อยหรือต่างหู.....	48. เอว (1)	
24. แขน.....	49. เอว (2)	
25. ไหล่.....	50. รูปแบบของกระโปรง.....	

รวม ..... คะแนน

แบบสังเกตพฤติกรรมในการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ชื่อ (ค.ช./ค.ญ.) ..... อายุ ..... ปี
 ชั้น..... โรงเรียน..... วันที่.....
 ผู้สังเกต..... ครั้งที่.....

คำชี้แจง ให้ผู้สังเกตพิจารณาพฤติกรรมในการวาดภาพของเด็กในแต่ละด้านต่อไปนี้ และทำเครื่องหมายถูก (✓) ในช่องที่เด็กแสดงพฤติกรรมดังกล่าว

พฤติกรรมที่สังเกต	มี	หมายเหตุ
1. เมื่อได้รับคำสั่งให้ทำแบบทดสอบ		
- ใช้เวลานานกว่าจะเริ่มลงมือทำงานได้		
- ลงมือวาดภาพทันที		
- มองหาต้นแบบแล้ววาดเลียนแบบ		
- วาดตามความคิดและประสบการณ์ของตนเอง		
- ชักถามถึงคำสั่งหรือวิธีการทำงาน		
- ต้องกระตุ้นเป็นระยะให้เริ่มลงมือทำงาน		
- ไม่ทำอะไรเลย นั่งเฉยๆ		
- พฤติกรรมอื่นๆ.....		
.....		
.....		
2. ขณะวาดภาพ		
- พุดคุยชักถามถึงผลงาน แสดงความไม่มั่นใจ		
- ทำงานต่อเนื่อง ไม่ลุกไปไหน		
- วาดด้วยความรวดเร็ว มั่นใจ		
- ค่อยๆ วาด เก็บรายละเอียด		
- ทำๆ หยุดๆ ไม่ต่อเนื่อง		
- ลุกเดินไปมา		
- ให้ความสนใจสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวมากกว่าการวาดภาพ		
- มีช่วงความสนใจที่จำกัด		
- หยุดวาดภาพ ทั้งที่ยังไม่เสร็จ		
- ต้องกระตุ้นบางครั้ง (1-3 ครั้ง)		

พฤติกรรมที่สังเกต	มี	หมายเหตุ
- ต้องกระตุ้นบ่อยๆ (มากกว่า 3 ครั้ง)		
- วาดภาพที่ไม่ใช่ภาพคน		
- วาดภาพคนและภาพอื่นๆ		
- ไม่ใช้ยางลบ		
- ใช้ยางลบ 1-3 ครั้ง		
- ใช้ยางลบมากกว่า 3 ครั้ง		
- ต้องบอกขั้นตอนการวาดภาพเป็นบางครั้ง		
- ต้องบอกขั้นตอนการวาดภาพที่ละขั้นตอน		
- พฤติกรรมอื่นๆ.....		
3. เมื่อผลงานเสร็จสมบูรณ์		
- ยิ้ม พอใจกับผลงานตนเอง		
- นำผลงานมาอวด		
- วางงานทิ้งไว้ ไม่สนใจ ไปทำกิจกรรมอย่างอื่น		
- พฤติกรรมอื่นๆ.....		
4. ผลงานไม่เสร็จ		
- ทำๆ หยุดๆ ไม่ต่อเนื่อง		
- ลุกเดินไปมา		
- นั่งเฉยๆ ไม่ทำงาน		
- ทำกิจกรรมอื่นๆ แทน		
- อารมณ์แปรปรวน		
- ให้ความสนใจสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัวมากกว่าการวาดภาพ		
- พฤติกรรมอื่นๆ		

ภาคผนวก ค

ภาพการเก็บข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 1

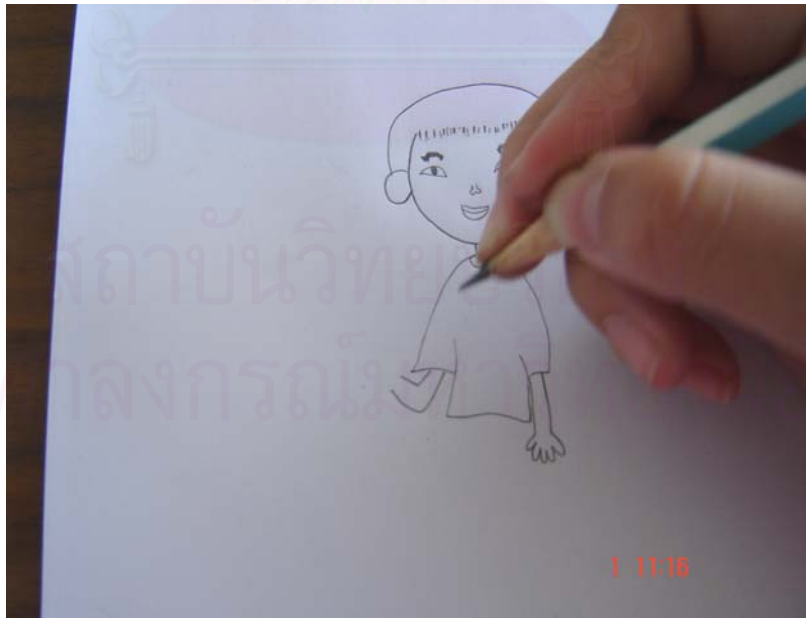

ภาพที่ 2

ภาพการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ภาพการเก็บข้อมูล

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

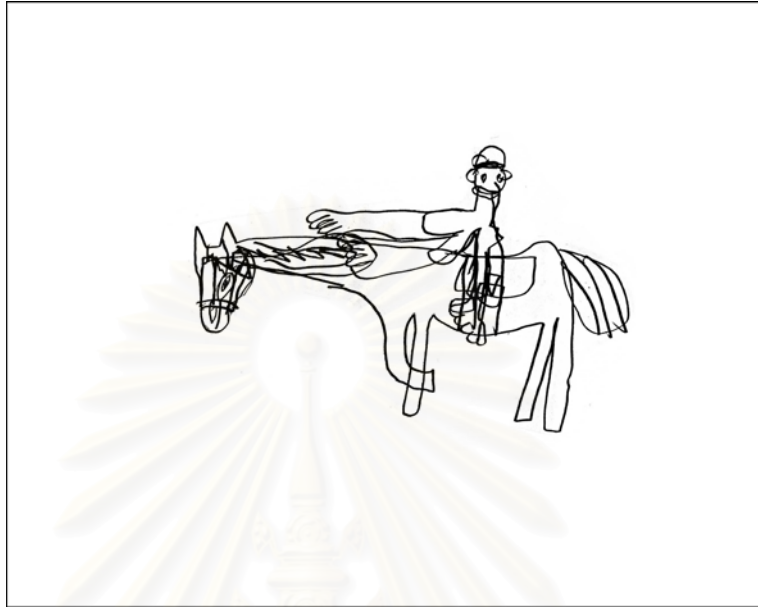

ภาคผนวก ง

ตัวอย่างผลงานการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก อายุ 9-12 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กกอธิสติก

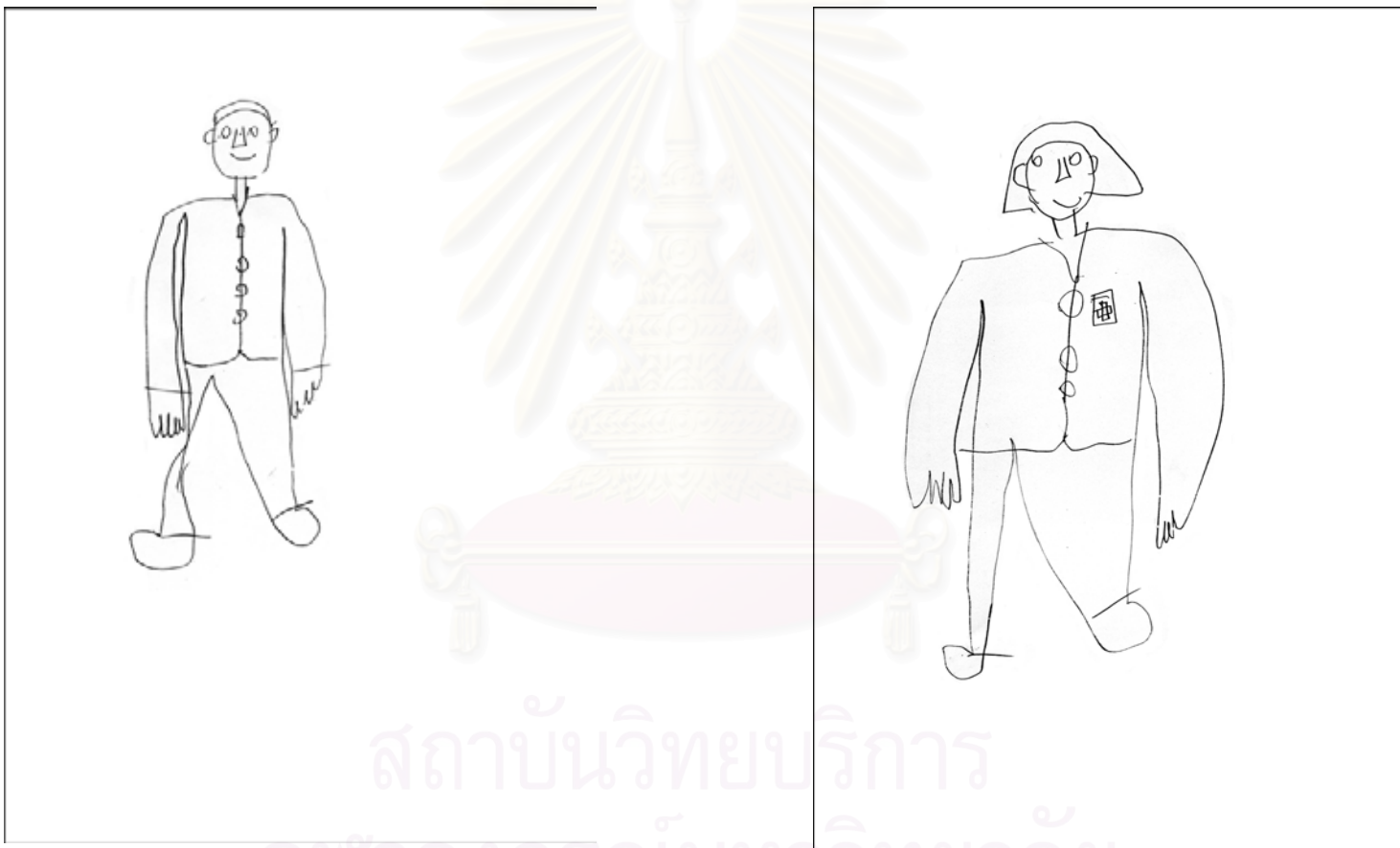
ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดยเด็กชาย อายุ 9ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 9 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

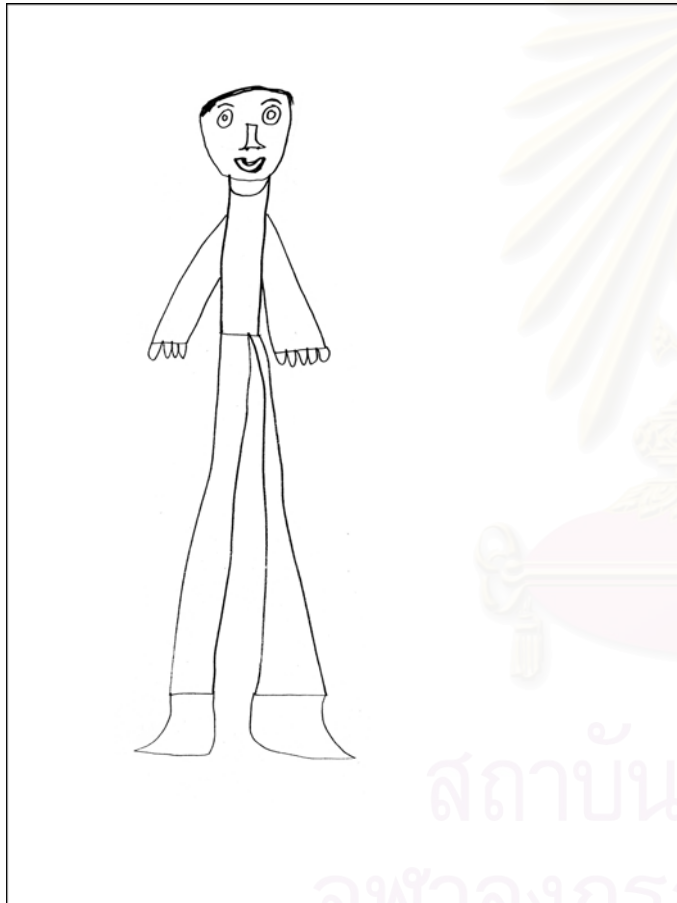

ภาพผู้หญิง

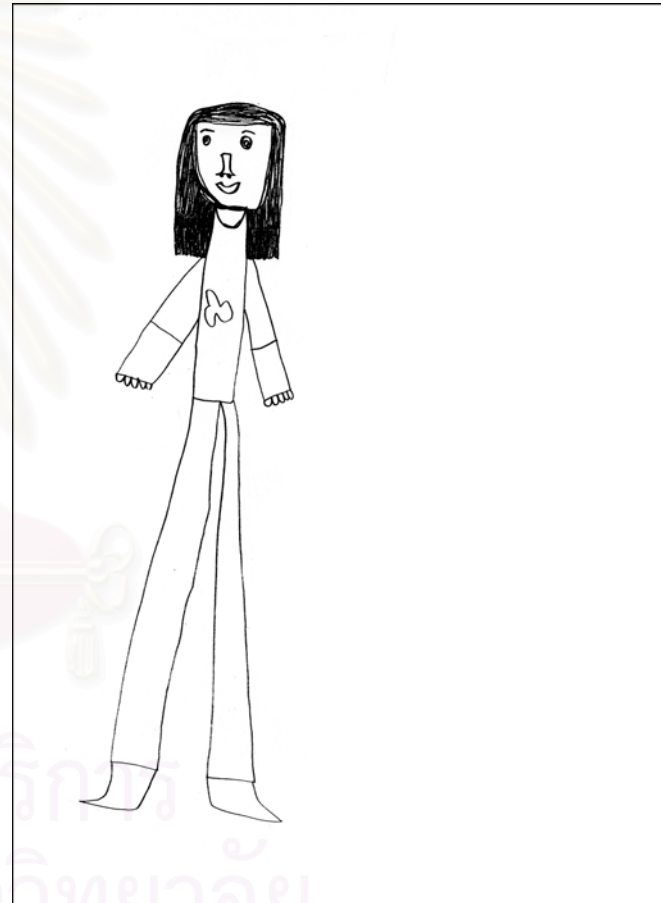
วาดโดย เด็กชาย อายุ 9 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

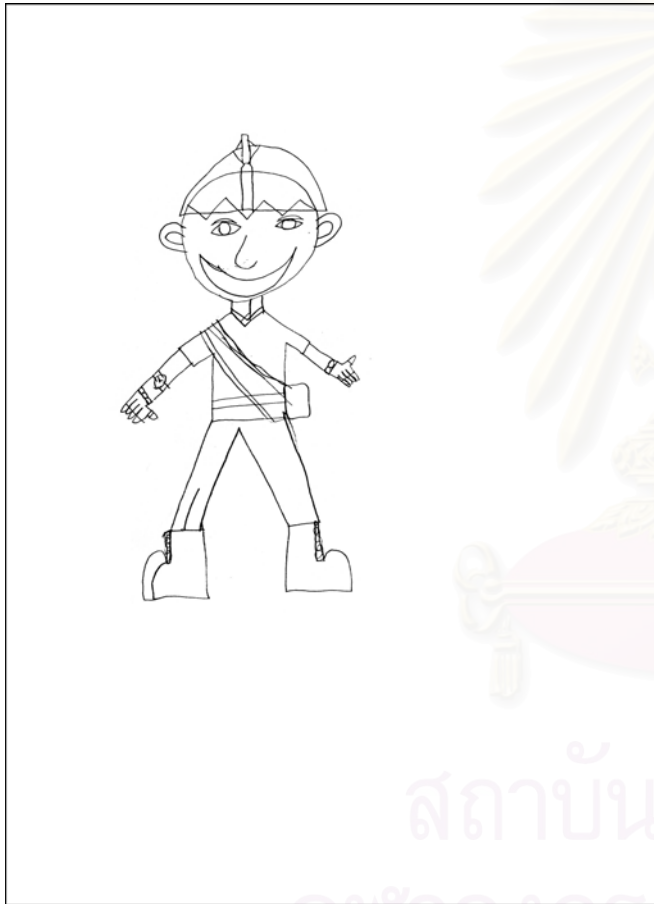
ภาพผู้ชาย

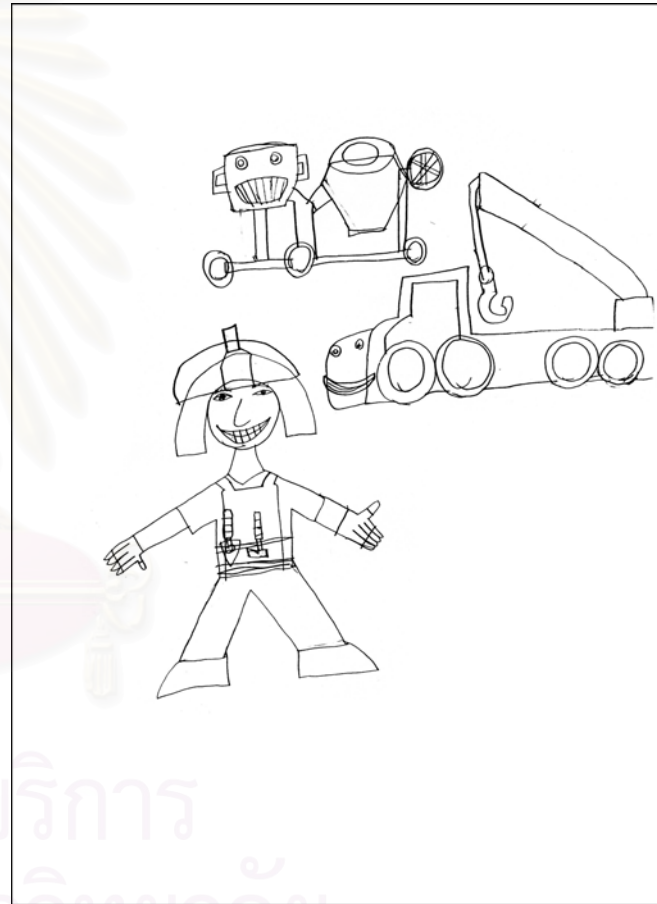
ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กหญิง อายุ 9 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 9 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 10 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

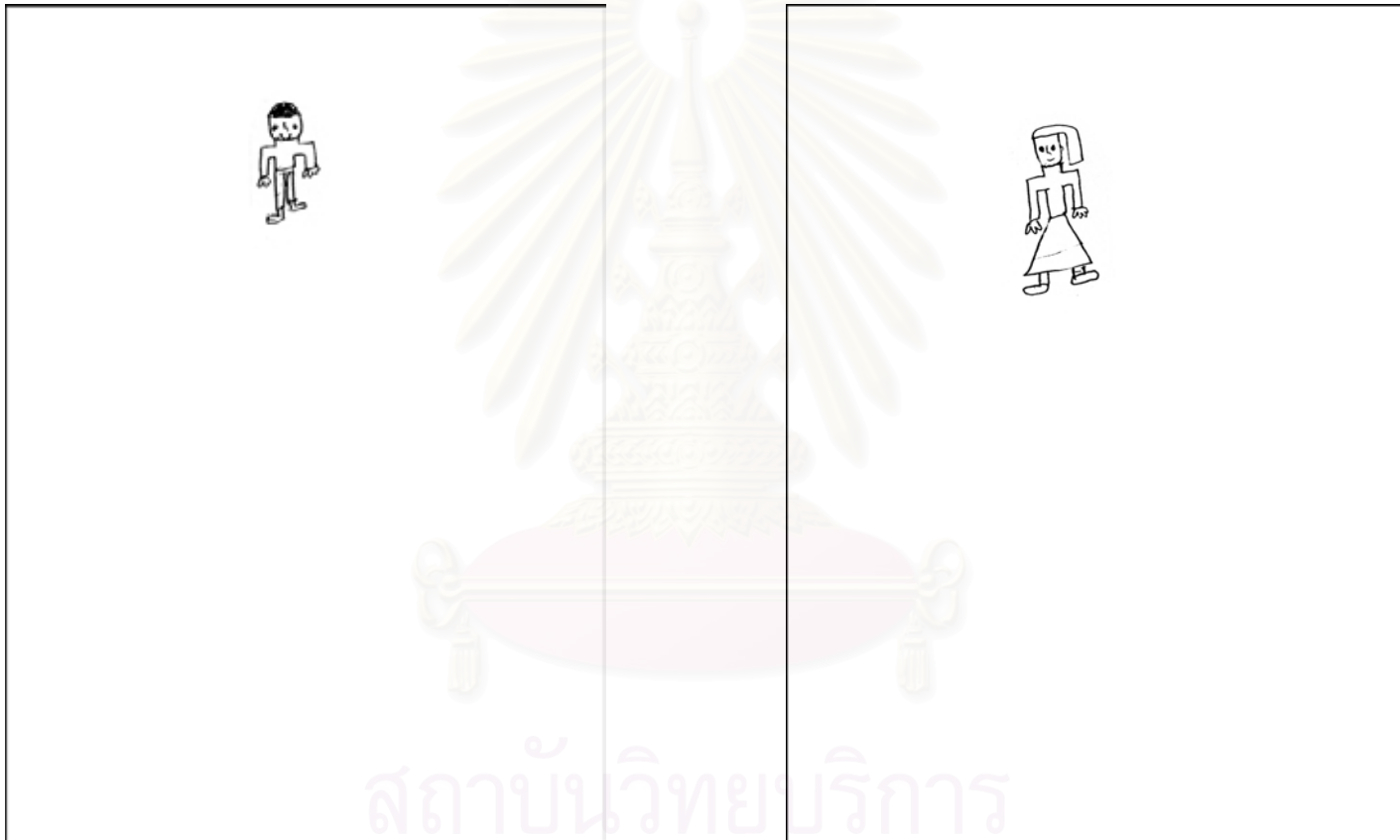

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กหญิง อายุ 10 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 10 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กอหิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 12 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กกอทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 12 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

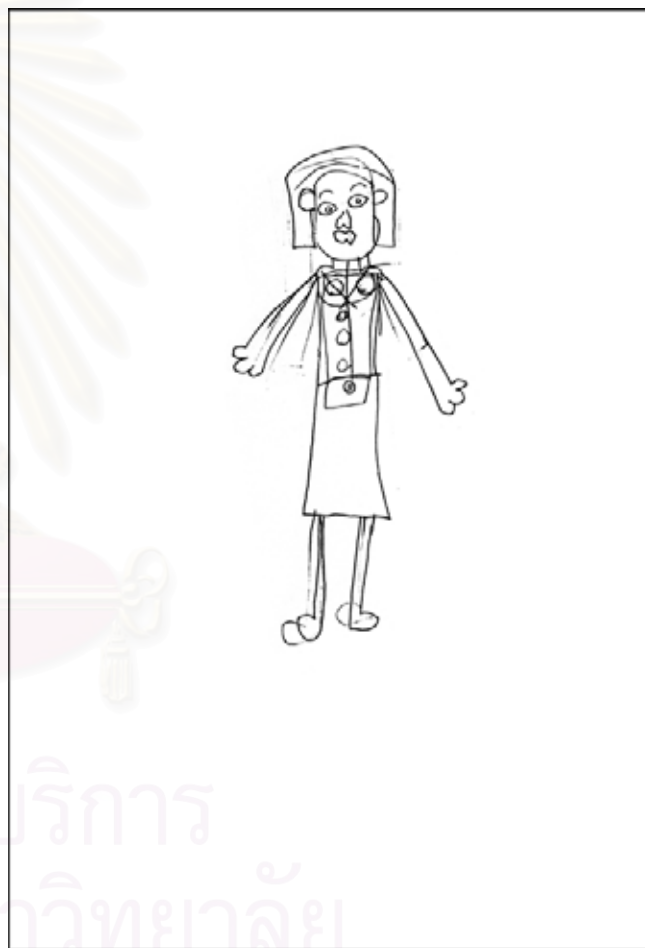
วาดโดย เด็กชาย อายุ 12 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กอหิสติก

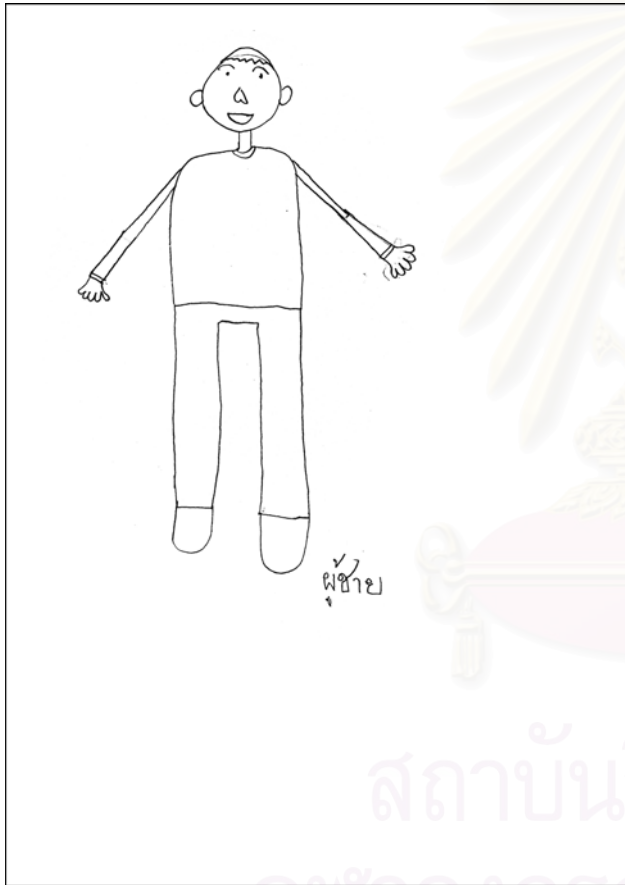
ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 12 ปี

ตัวอย่างการวาดภาพคนของเด็กออทิสติก

ผู้ชาย

ภาพผู้ชาย

ภาพผู้หญิง

วาดโดย เด็กชาย อายุ 12 ปี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววัฒนาพรคงทัฬห เกิดเมื่อวันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2515 จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขานิเทศศิลป์ คณะศิลปศาสตร์ จากสถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อปีการศึกษา 2539 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย